

ပြည်ထောင်စုတရားလွှတ်တော်ချုပ်

Case Study Book on International Transaction

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးကိစ္စရပ်များကို
ဥပဒေရှုထောင့်မှ လေ့လာခြင်း

ဤစာအုပ်သည် တရားရုံးတွင် ကိုးကားသုံးစွဲရန်မဟုတ်ပါ။
ဗဟုသုတအလို့ငှာ လေ့လာဖတ်ရှုရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ
ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး ကိစ္စရပ်များကို
ဥပဒေရှုထောင့်မှ လေ့လာခြင်း

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး ကိစ္စရပ်များကို ဥပဒေရှုထောင့်မှ လေ့လာခြင်း

ပြည်ထောင်စုတရားသူကြီးချုပ်၏ ဥပဒေရေးရာ

အခန်း ၁	နိဒါန်း	၁
၁။	အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးစာချုပ်များနှင့်သက်ဆိုင်သည့် ပါဝင်သူများ	၁
	(၁) စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူများ	၁
	(၂) စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူများမဟုတ်သော အခြားသူများ	၁
၂။	စာချုပ်နှင့်သက်ဆိုင်သည့်အငြင်းပွားမှုများနှင့် စပ်လျဉ်းသော အခြေခံမူဘောင်	၅
	(၁) အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဆိုင်ရာစာချုပ်အပေါ် သက်ရောက်သည့် လွှမ်းမိုးမှုဥပဒေ	၅
	(၂) အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးစာချုပ်၏ စာချုပ်ပါ အကြောင်းအရာများကို အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်း	၆
	(၃) အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးစာချုပ်မှ ပေါ်ပေါက်လာသည့် အငြင်းပွားမှုများကို ဖြေရှင်းသည့်အဖွဲ့အစည်းနှင့် နည်းလမ်းများ	၇

အခန်း ၂	အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးအတွက် ချုပ်ဆိုသောစာချုပ်များတွင် သက်ရောက်နိုင်သော ဥပဒေ	၉
၁။	အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးအတွက် ချုပ်ဆိုသောစာချုပ်များတွင် သက်ရောက်နိုင် သော လွှမ်းမိုးမှုဥပဒေ (Governing Law)	၉
၂။	လွှမ်းမိုးမှုဥပဒေကို သတ်မှတ်ရမည့် အခြေခံနည်းလမ်းများ	၁၁
	(၁) စာချုပ်ပါတာဝန်များ	၁၁
	(၂) စာချုပ်တွင် မပါဝင်သည့်အခြားသက်ဆိုင်သော အကြောင်းအရာများ (Matters Regarding Non-Contractual Obligations)	၁၁
၃။	စာချုပ်ပါတာဝန်များနှင့် သက်ဆိုင်သော အကြောင်းအရာများ	၁၂
	(၁) စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူတို့သည် လွှမ်းမိုးမှုဥပဒေနှင့် စပ်လျဉ်း၍ သဘောတူညီနိုင်သည့် အခြေအနေများ	၁၃
	(၂) စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူတို့သည် လွှမ်းမိုးမှုဥပဒေအား သဘောတူညီချက်မရှိသည့် အခြေ အနေ	၁၅
၄။	စာချုပ်ပါစည်းကမ်းသတ်မှတ်ချက်များနှင့်စပ်လျဉ်းသည့်ခြွင်းချက်များ	၂၀
	(၁) စားသုံးသူများနှင့်သက်ဆိုင်သော စာချုပ်တွင် စားသုံးသူအကာအကွယ်ပေးရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေများ	၂၀
	(၂) အလုပ်ခန့်ထားမှုဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်စာချုပ်တွင် အလုပ်သမားများအား အကာ အကွယ်ပေးရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေများ	၂၂
	(၃) မဖြစ်မနေလိုက်နာကျင့်သုံးရမည့် ပြဌာန်းချက်များ (Overriding Mandatory Provisions)	၂၄
၅။	စာချုပ်တွင်မပါဝင်သောတာဝန်များ	၂၆
	(၁) စာချုပ်တွင်မပါဝင်သော တာဝန် (Non-Contractual Obligations)	၂၆
	(၂) ပစ္စည်းများဆိုင်ရာ ဥပဒေများ (Property Laws)	၂၈
	(၃) ကုမ္ပဏီနှင့် သက်ဆိုင်သောဥပဒေ (Company Law)	၃၀

အခန်း ၃ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ စာချုပ်များ၏ အခြေခံသဘောတရားများ ၃၁

၁။	အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ စာချုပ်များချုပ်ဆိုခြင်း	၃၁
(၁)	အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာစာချုပ်များချုပ်ဆိုခြင်း	၃၁
(၂)	MOU နှင့် LOI	၃၄
၂။	စာချုပ်များကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်း	၃၈
(၁)	စာချုပ်များ၏ အကျိုးသက်ရောက်မှု	၃၈
(၂)	စာချုပ်များကို ရှုထောင့်အမျိုးမျိုးမှ ချဉ်းကပ်၍ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်း	၃၈
(၃)	Parol Evidence Rule	၄၀
(၄)	ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေမရှိသည့်အခါ စာချုပ်အားအဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်း	၄၁
၃။	စာချုပ်တွင်ပါဝင်ရမည့်အချက်များ	၄၂
(၁)	အခြေခံဖွဲ့စည်းပုံ	၄၂
(၂)	အခြေခံကျသော စည်းကမ်းချက်များ	၄၄

အခန်း ၄ အရောင်းအဝယ်စာချုပ် ၅၁

၁။	အခြေခံစည်းကမ်းချက်များ	၅၁
၂။	ရောင်းဝယ်မည့် ကုန်ပစ္စည်း လွှဲပြောင်းပေးခြင်း	၅၁
(၁)	Risk of loss	၅၁
(၂)	Incoterms	၅၂
၃။	ကုန်ပစ္စည်း၏ ငွေပေးချေမှု (အထူးသဖြင့် L/C ဖြင့်ပေးချေခြင်း)	၅၃
(၁)	ကာလေးသောဒေသ၌ ငွေပေးချေခြင်း	၅၃
(၂)	Letter of Credit ဖြင့်ငွေပေးချေခြင်း	၅၃
(၃)	Letter of Credit ဖြင့်ငွေပေးချေခြင်းဆိုင်ရာ သတိထားရမည့်အချက်	၅၄
၄။	ကုန်ပစ္စည်း၏ အရည်အသွေးကို အာမခံခြင်း (Warranty)	၅၄
(၁)	တာဝန်ရှိမှု အတိုင်းအတာနှင့် အကြောင်းအရာ	၅၄
(၂)	ကုန်ပစ္စည်းများကို စစ်ဆေးခြင်း	၅၅

အခန်း ၅ ဖြန့်ဖြူးရောင်းချခြင်းဆိုင်ရာစာချုပ်ဖြန့်ဖြူးရောင်းချခြင်းဆိုင်ရာစာချုပ် ၅၆

၁။	ဖြန့်ဖြူးရောင်းချသူ (Distributor) နှင့် အရောင်းကိုယ်စားလှယ် (Agent)	၅၆
(၁)	ဖြန့်ဖြူးရောင်းချခြင်း (Distributorship) နည်းလမ်း	၅၆
(၂)	အရောင်းကိုယ်စားလှယ် (Agent) ဖြင့် ရောင်းချခြင်းနည်းလမ်း	၅၆
၂။	တစ်ဦးတည်းသီးသန့်ရောင်းချခွင့် ရှိခြင်းနှင့် မရှိခြင်း (Exclusivity/Non-Exclusivity)	၅၇
(၁)	တစ်ဦးတည်းသီးသန့်ရောင်းချခွင့်ရှိခြင်း၏ အဓိပ္ပာယ် (ဖြန့်ဖြူးရောင်းချသူ တစ်ဦးတည်း သီးသန့်ရောင်းချခွင့်)	၅၇
(၂)	Seller ကိုယ်တိုင်ရောင်းချခွင့်ရှိ မရှိ	၅၈
၃။	စာချုပ်၏ အခြေခံစည်းကမ်းချက်များ	၅၈
(၁)	အရောင်းဆိုင် အဖြစ်ရွေးချယ်ခန့်အပ်ခြင်း (Appointment)/Exclusivity	၅၈
(၂)	အရောင်းဆိုင်၏ ရောင်းချခွင့်ဆိုင်ရာ စည်းကမ်းသတ်မှတ်ချက်	၅၉
(၃)	လုပ်ငန်းတူကို ယှဉ်ပြိုင်လုပ်ကိုင်ခြင်းအား တားမြစ်ခြင်း (“Non-Competition”)	၆၀
(၄)	အနည်းဆုံးဝယ်ယူရမည့် ပမာဏကို အာမခံခြင်း	၆၀
(၅)	ရောင်းအားမြှင့်တင်ခြင်း	၆၀
(၆)	စာချုပ်ပြီးဆုံးပြီးနောက် ဆက်လက်သက်ရောက်မှုများ	၆၁

အခန်း ၆ အလုပ်အကိုင်သန့်ထားခြင်းဆိုင်ရာ စာချုပ်များနှင့်စပ်လျဉ်းသော အချက်အလက်များ ၆၃

၁။	အလုပ်အကိုင်သန့်ထားခြင်းဆိုင်ရာသဘောတူညီချက်စာချုပ် (Employment Contract)	၆၃
(၁)	အလုပ်အကိုင်သန့်ထားခြင်းဆိုင်ရာသဘောတူညီချက်စာချုပ်၏ အဓိပ္ပာယ်	၆၃
(၂)	မိမိကိုယ်တိုင် စီမံဆောင်ရွက်ပိုင်ခွင့် အခြေခံမူ	၆၄
(၃)	အလုပ်သမားဆိုင်ရာဥပဒေအရ ပြင်ဆင်ခြင်း	၆၄
(၄)	အဓိကအချက်များနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် နမူနာအမူများ	၆၆
၂။	အလုပ်သမားရေးရာ အငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းရေးနည်းလမ်းများ	၆၈
(၁)	တစ်ဦးခြင်းအငြင်းပွားမှုများ (Individual Disputes)	၆၉
(၂)	စုပေါင်းအငြင်းပွားမှု (Collective Dispute)	၆၉

အခန်း ၇ စားသုံးသူအကာအကွယ်ပေးရေးဥပဒေ (Consumer Protection Law) ၇၁

၁။	စားသုံးသူများဆိုင်ရာရောင်းဝယ်မှုအခြေခံမူ	၇၁
၂။	စားသုံးသူအကာအကွယ်ပေးခြင်း၏ အရေးပါမှုနှင့် သက်ရောက်ဥပဒေ	၇၁
(၁)	စားသုံးသူအကာအကွယ်ပေးခြင်း၏ အရေးပါမှု	၇၁
(၂)	စားသုံးသူအကာအကွယ်ပေးရေးဥပဒေ	၇၁

အခန်း ၈ မြန်မာနိုင်ငံရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဥပဒေနှင့် နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုစည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ ၇၄

၁။	မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဆိုင်ရာကန့်သတ်ချက်များနှင့် မူဘောင်	၇၄
(၁)	လုပ်ငန်းကန့်သတ်ချက်	၇၄
(၂)	မရွေ့မပြောင်းနိုင်သော ပစ္စည်းများအသုံးပြုခြင်း (ကန့်သတ်ချက်)	၇၉
၂။	ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့်ဆက်သွယ်သည့် အငြင်းပွားမှုများအား ကိုင်တွယ်ဆောင်ရွက်ခြင်း	၈၀
(၁)	ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူ နှင့် နိုင်ငံတော်အဖွဲ့အစည်းများအကြား အငြင်းပွားမှု	၈၁
(၂)	ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူအချင်းချင်းအငြင်းပွားမှု	၈၂

အခန်း ၉ အစိုးရနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ဆက်စပ်ပုံ (အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဥပဒေ) ၈၄

၁။	အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ဥပဒေ	၈၄
၂။	IIA ၏ စံနမူနာ အကြောင်းအရာများ	၈၄
(၁)	ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု၏ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှု အတိုင်းအတာ	၈၄
(၂)	ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူအပေါ် ဆက်ဆံဆောင်ရွက်ခြင်း	၈၆
(၃)	ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့်စပ်လျဉ်းသော အငြင်းပွားမှုများ ဖြေရှင်းခြင်း	၉၃

အခန်း ၁၀ မြန်မာနိုင်ငံကုမ္ပဏီများဥပဒေ၏ အခြေခံမူများ ၉၅

၁။	ကုမ္ပဏီ (Company) နှင့် ဥပဒေအရဖွဲ့စည်းထားသော အဖွဲ့အစည်း (Body Corporate)	၉၅
(၁)	ဥပဒေအရဖွဲ့စည်းထားသော အဖွဲ့အစည်း၏ ထူးခြားချက်	၉၅
(၂)	ကုမ္ပဏီ၏ လုပ်ငန်းဆောင်တာ	၉၇
၂။	အစုရှယ်ယာရှင်နှင့် ကုမ္ပဏီ ဒါရိုက်တာများ၏ ဆက်သွယ်မှု	၉၈
(၁)	အစုအားဖြင့်တာဝန်ကန့်သတ်ထားသည့် ကုမ္ပဏီ	၉၈
(၂)	အစုရှယ်ယာရှင်များ၏ ကုမ္ပဏီစီမံခန့်ခွဲရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေး	၁၀၀
(၃)	ပိုင်ဆိုင်မှုနှင့် စီမံခန့်ခွဲမှုကို ခွဲခြားထားခြင်း	၁၀၀

(င)	ဒါရိုက်တာများ၏ ယုံကြည်မှုနှင့်တာဝန် (Fiduciary Duty)	၁၀၃
၃။	အစုရှယ်ယာများ	၁၀၆
(၁)	အစုရှယ်ယာများ၏ လုပ်ဆောင်ချက်	၁၀၆
(၂)	အစုရှယ်ယာများကို လွှဲပြောင်းခြင်း	၁၀၆
(၃)	အစုရှယ်ယာများ၏ အခွင့်အရေးများ	၁၀၇

အခန်း ၁၁ မြန်မာနိုင်ငံတော်ဥပဒေကို အခြေခံသော တရားစွဲဆိုမှုများနှင့် တရားရုံး၏ အခန်းကဏ္ဍ ၁၀၉

၁။	ဥပဒေအရ အပ်နှင်းထားသော တရားရုံး၏ အခွင့်အာဏာများ	၁၀၉
(၁)	အစုရှယ်ယာရှင်၏ အခွင့်အရေး	၁၀၉
(၂)	ကုမ္ပဏီဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခြင်းမပြုမီ ချုပ်ဆိုထားသည့် ပဋိညာဉ်စာချုပ်များ	၁၁၂
(၃)	ကုမ္ပဏီဖျက်သိမ်းခြင်း	၁၁၄
၂။	ဥပဒေအရ တရားရုံး၏လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ	၁၁၅
၃။	ကုမ္ပဏီဥပဒေကိုချိုးဖောက်ခြင်းကြောင့်တရားရုံးကပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခြင်း	၁၁၆

အခန်း ၁၂ ဖက်စပ်လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ အခြေခံများ ၁၁၉

၁။	ဖက်စပ်လုပ်ငန်း၏ အကျဉ်းချုပ်	၁၁၉
(၁)	ဖက်စပ်လုပ်ငန်းဆိုသည်မှာ	၁၁၉
(၂)	ဖက်စပ်လုပ်ငန်း ဖွဲ့စည်းပုံနည်းလမ်း	၁၁၉
(၃)	ပုံမှန်အားဖြင့် နိုင်ငံခြားကုမ္ပဏီနှင့် ပြည်တွင်းကုမ္ပဏီတို့၏ ဖက်စပ်လုပ်ငန်းပုံစံ	၁၂၀
(၄)	ဖက်စပ်လုပ်ငန်းပြုလုပ်ရာတွင် လိုအပ်သောစာရွက်စာတမ်းများ	၁၂၀
၂။	ဖက်စပ်လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ ပိုင်ဆိုင်မှုအချိုး	၁၂၁
၃။	ဖက်စပ်သဘောတူညီချက်စာချုပ်၏ စည်းကမ်းချက်များ	၁၂၂
(၁)	ဖက်စပ်ကုမ္ပဏီ၏ အကျဉ်းချုပ်	၁၂၂
(၂)	ဖက်စပ်ကုမ္ပဏီ၏ စီမံအုပ်ချုပ်မှု	၁၂၂
(၃)	ငြင်းပယ်ပိုင်ခွင့် နှင့် Deadlock	၁၂၄
(၄)	မတည်ငွေထပ်မံ ထည့်ဝင်ခြင်း	၁၂၆
(၅)	အစုရှယ်ယာများလွှဲပြောင်းခြင်း၏ ကန့်သတ်ချက်အသီးသီး	၁၂၆
(၆)	ပါဝင်သူအသီးသီးတို့၏ တာဝန်များ	၁၂၇
(၇)	လုပ်ငန်းယှဉ်ပြိုင်မှုကိုရှောင်ရှားစေခြင်း	၁၂၈
(၈)	ဖက်စပ်လုပ်ငန်းကို ပျက်ပြယ်စေခြင်း	၁၂၈

အခန်း ၁၃ ကုမ္ပဏီများ ပေါင်းစပ်ခြင်းနှင့် ဝယ်ယူခြင်းဆိုင်ရာ အခြေခံများ ၁၂၉

၁။	Mergers and Acquisitions (M&A) ဆိုသည်မှာ	၁၂၉
၂။	M&A လုပ်ဆောင်ပုံ အဆင့်ဆင့်	၁၃၁
(၁)	အဆင့်ဆင့်ပြပုံ	၁၃၁
(၂)	ဥပဒေပိုင်းဆိုင်ရာ စိစစ်ခြင်း (Due Diligence)	၁၃၁
၃။	အစုရှယ်ယာ လွှဲပြောင်းခြင်းဆိုင်ရာ စာချုပ် (Share Purchase Agreement: SPA) ၏ Standard နမူနာပုံစံ ဖွဲ့စည်းပုံ	၁၃၂

အခန်း ၁၄ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ စီးပွားရေးအငြင်းပွားမှုများဖြေရှင်းပုံအကျဉ်း ၁၃၃

- ၁။ အငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းခြင်းဆိုင်ရာ နည်းလမ်းကို ရွေးချယ်ခြင်း ၁၃၃
- ၂။ မြန်မာနိုင်ငံတရားရုံးများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ပြဿနာဖြစ်လာနိုင်သည့် အခြေအနေများ ၁၃၄
- (၁) မြန်မာနိုင်ငံတရားရုံးများတွင် တရားစွဲဆိုလာပါက ယင်းအမှုကို လက်ခံသင့်ပါသလား။ ၁၃၄
- (၂) သမ္မန်စာဆိုရာ ပြဿနာများ (အခန်း (၂၀) တွင်ဖော်ပြထားသည်။) ၁၃၄
- (၃) အခြားအငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းသည့်အဖွဲ့အစည်းများ၏ အဆုံးအဖြတ်များကို မြန်မာနိုင်ငံတွင် အသိအမှတ်ပြုခြင်း၊ သက်ရောက်စေနိုင်ခြင်း ပြုလုပ်နိုင်ပါသလား။ ၁၃၄

အခန်း ၁၅ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်နှင့် အငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းခြင်း ဆိုင်ရာသဘောတူညီမှုများ ၁၃၅

- ၁။ မြန်မာနိုင်ငံတရားရုံး၏ စီရင်ပိုင်ခွင့်အာဏာ ၁၃၅
- ၂။ အငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းရန် နည်းလမ်းများကို နှစ်ဖက်သဘောတူသတ်မှတ်ခြင်း ၁၃၆
- (၁) အငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းခြင်းဆိုင်ရာ သဘောတူညီမှုပုံစံများ ၁၃၆
- (၂) အနုညာတနည်းဖြင့်ဖြေရှင်းရန် သဘောတူညီခြင်း ၁၃၇
- (၃) နိုင်ငံခြားတရားရုံးတွင် ဖြေရှင်းရန် သဘောတူညီခြင်း ၁၃၈

အခန်း ၁၆ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အနုညာတစီရင်ဆုံးဖြတ်ခြင်း၏ အခြေခံများ ၁၃၉

- ၁။ အနုညာတခုံရုံးတွင် အငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းရန် သဘောတူထားရှိခြင်း ၁၃၉
- ၂။ အနုညာတ သဘောတူညီမှုတွင် အဓိကကျသည့်အချက်များ ၁၄၀
- (၁) အနုညာတခုံရုံးအဖွဲ့အစည်းနှင့် တည်နေရာ ၁၄၂
- (၂) ခုံသမာဓိဦးရေ ၁၄၃
- (၃) အနုညာတခုံရုံး၏ ဘာသာစကား ၁၄၃

အခန်း ၁၇ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အနုညာတခုံရုံး၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များကို ပြည်တွင်း၌ အသိအမှတ်ပြုခြင်းနှင့် အတည်ပြုဆောင်ရွက်ခြင်း ၁၄၄

- ၁။ တရားရုံးသို့လျှောက်ထားခြင်း ၁၄၅
- ၂။ အသိအမှတ်ပြုခြင်းနှင့် အတည်ပြုဆောင်ရွက်ခြင်း ၁၄၆
- (၁) အခြေခံမူ ၁၄၆
- (၂) တရားရုံးများတွင် နိုင်ငံခြား အနုညာတဆုံးဖြတ်ချက်ကို အသိအမှတ်ပြုခြင်းနှင့် အတည်ပြု ဆောင်ရွက်ခြင်းကို ငြင်းဆိုခြင်း ၁၄၇

အခန်း ၁၈ နိုင်ငံခြားတရားရုံးတို့၏ အမိန့်များကို ပြည်တွင်း၌အသိအမှတ်ပြုခြင်းနှင့် အတည်ပြု ဆောင်ရွက်ခြင်း ၁၄၉

အခန်း ၁၉ တားဝရမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ ၁၅၂

- ၁။ အနုညာတဆိုင်ရာ ယာယီတားဝရမ်း ၁၅၃
- ၂။ နိုင်ငံခြားတရားရုံးမှ ယာယီတားဝရမ်းအမိန့်ကို အတည်ပြုဆောင်ရွက်ခြင်း ၁၅၄

အခန်း ၂၀ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ သမ္မန်စာပေးပို့ခြင်း ၁၅၅

- ၁။ နိဒါန်း ၁၅၅
- (၁) နမူနာအမူ - ၁ ၁၅၅
- (၂) နမူနာအမူ - ၂ ၁၅၅
- ၂။ ပြည်ပသို့ သမ္မန်စာပေးပို့ခြင်းဆိုင်ရာ သဘောတူညီမှု (ကွန်ဗင်းရှင်းအရ သဘောတူညီမှု) ၁၅၆
- ၃။ ကွန်ဗင်းရှင်းစသည်တို့မရှိသော အခြေအနေတွင် ပြည်ပသို့ သမ္မန်စာပေးပို့ခြင်းဆိုင်ရာ သဘောတူညီမှု ၁၅၇
- (၁) နမူနာအမူ - ၁ ၁၅၇
- (၂) နမူနာအမူ - ၂ ၁၅၉

အခန်း ၂၁ သက်သေခံနှင့်သက်ဆိုင်သော ကိစ္စရပ်များ ၁၆၀

- ၁။ တံဆိပ်ခေါင်းကပ်ထားခြင်းမရှိသော သဘောတူစာချုပ်များ ၁၆၀
- ၂။ နိုင်ငံခြားဘာသာဖြင့် ရေးသားထားသည့် စာရွက်စာတမ်းများ ၁၆၂
- ၃။ နိုင်ငံခြားတရားရုံးအတွက် သက်သေစစ်ဆေးခြင်း ၁၆၃
- (၁) နိုင်ငံခြားတရားရုံး၏ သက်သေစစ်ဆေးခြင်းကို မြန်မာနိုင်ငံတွင်း၌ ဆောင်ရွက်ခြင်း ၁၆၃
- (၂) မြန်မာနိုင်ငံတရားရုံးတွင် စွဲဆိုထားသော အမူ၏ သက်သေခံ စစ်ဆေးခြင်းကို နိုင်ငံခြားတွင် ဆောင်ရွက်ခြင်း ၁၆၅

ပြည်ထောင်စုတရားသူကြီးချုပ်၏ ဥပဒေချဉ်

ပြည်ထောင်စုတရားလွှတ်တော်ချုပ်သည် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအား တရားစီရင်ရေးကဏ္ဍမှ ဥပဒေအရ အပြည့်အဝ အကာအကွယ်ပေးခြင်းအားဖြင့် နိုင်ငံတော်၏ စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို အထောက်အကူပြုနိုင်ရန်နှင့် “အားလုံးအတွက် တိုးတက်ကောင်းမွန်သော တရားမျှတမှုဆီသို့” ဟူသည့် တရားစီရင်ရေးမဟာဗျူဟာ ပန်းတိုင်ကို အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ရန် သန္နိဋ္ဌာန် ချမှတ်ထားပါသည်။

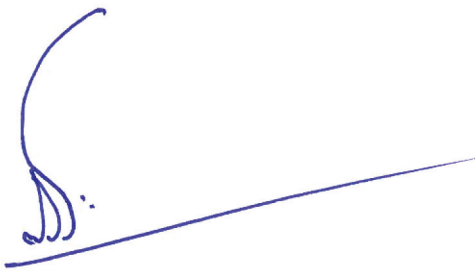
မြန်မာနိုင်ငံတွင် စီးပွားရေးနှင့် နိုင်ငံရေး ပိုမိုပွင့်လင်းလာသည်နှင့်အမျှ နိုင်ငံခြားကုမ္ပဏီများနှင့် ပြည်တွင်းကုမ္ပဏီများ၏ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ သိသာထင်ရှားစွာများပြားလာပေသည်။ ထိုသို့ တိုးတက်များပြားလာခြင်းနှင့်အတူ မြန်မာနိုင်ငံရှိ တရားရုံးများတွင်လည်း ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဆိုင်ရာ အငြင်းပွားမှုများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ တရားစွဲဆိုမှုများများပြားလာမည်ဖြစ်သည်။

သို့ဖြစ်၍ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဆိုင်ရာ အငြင်းပွားမှုများကို နည်းလမ်းတကျ ဖြေရှင်းဆုံးဖြတ်နိုင်ရန်အတွက် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းဆိုင်ရာ ဥပဒေများနှင့် အငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းပုံ နည်းလမ်းများကို သိရှိထားကြရန် လိုအပ်ပေသည်။ အဓိကအားဖြင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဥပဒေများနှင့် အငြင်းပွားမှု ဖြေရှင်းပုံနည်းလမ်းများ၊ နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့် အသင်းအဖွဲ့ဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များ၊ အခြားဆက်စပ်လျက်ရှိသည့် အကြောင်းအရာများကို လေ့လာထားကြရမည်ဖြစ်သည်။

ဤစာအုပ်တွင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး လုပ်ငန်းရပ်များနှင့် ပတ်သက်သည့် ကိစ္စရပ်များ၊ စီးပွားရေးနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဆိုင်ရာ ပြည်တွင်းဥပဒေများ၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး အငြင်းပွားမှုများ ဖြေရှင်းသည့် နိုင်ငံတကာ ကျင့်သုံးပုံနည်းလမ်းများနှင့် မြန်မာနိုင်ငံ တရားရုံးများ၏ အခန်းကဏ္ဍ စသည့် အကြောင်းအရာများ ဖော်ပြထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးကိစ္စရပ်များကို အမှုအခင်း စစ်ဆေးသည့်ရှုထောင့်မှ လေ့လာသုံးသပ် တင်ပြထားခြင်း၊ တရားစီရင်ရေးနယ်ပယ်တွင် ကြုံတွေ့လာနိုင်သည့် အကြောင်းအရာသစ်များ အပေါ် ဆွေးနွေးတင်ပြထားခြင်းများသည် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဆိုင်ရာ အငြင်းပွားမှုများ

ကို ဖြေရှင်းဆုံးဖြတ်ရသည့် တရားသူကြီးများအတွက် အထောက်အကူဖြစ်စေပြီး တရားစီရင်ရေးကဏ္ဍအတွက် များစွာအကျိုးရှိစေမည် ဖြစ်သည်။

ဤစာအုပ်ဖြစ်မြောက်ရေး အားထုတ်ကြိုးပမ်းခဲ့ကြသည့် ပြည်ထောင်စုတရားလွှတ်တော်ချုပ်၏ စီးပွားရေးနှင့် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဆိုင်ရာဥပဒေများ လုပ်ငန်းအဖွဲ့နှင့် ဂျပန်အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးအေဂျင်စီ (JICA) တို့ကို မှတ်တမ်းတင် ဂုဏ်ပြုပါကြောင်းနှင့် ပညာရပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ပံ့ပိုးကူညီပေးခဲ့သည့် ဂျပန်နိုင်ငံ တရားရေးဝန်ကြီးဌာနနှင့် Nishimura & Asahi Law Firm တို့ကိုလည်း အထူးပင်ကျေးဇူးတင်ရှိပါကြောင်း ဖော်ပြလိုက်ရပါသည်။

ဦးထွန်းထွန်းဦး

ပြည်ထောင်စုတရားသူကြီးချုပ်

ပြည်ထောင်စုတရားလွှတ်တော်ချုပ်

၂၀၁၉ ခုနှစ်၊ မတ်လ ၂၂ ရက်

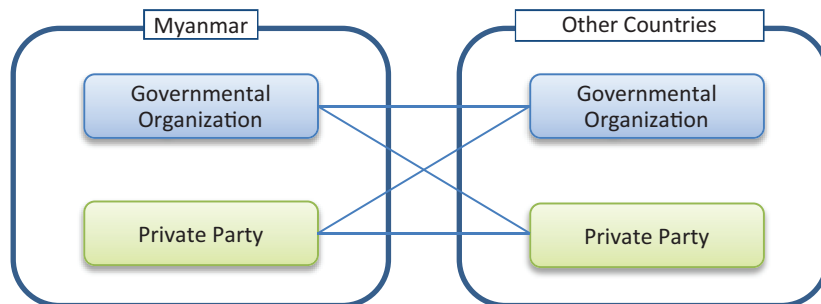
နေပြည်တော်

အခန်း (၁) နိဒါန်း

၁။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးစာချုပ်များနှင့် သက်ဆိုင်သည့် ပါဝင်သူများ

(၁) စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူများ

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးစာချုပ်များကို တစ်သီးပုဂ္ဂလနှင့် ကုမ္ပဏီများ အစရှိသည့် Private Party များအပြင်၊ အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများ (ဥပမာ - နိုင်ငံတော်၊ ဌာနဆိုင်ရာများ၊ ပြည်နယ်နှင့်တိုင်းအစိုးရများ စသည်)၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ (ဥပမာ - ကမ္ဘာ့ကုလသမဂ္ဂ၊ ကမ္ဘာ့ဘဏ်၊ INGO စသည်) ကဲ့သို့သော အဖွဲ့အစည်းများကြားတွင် ချုပ်ဆိုကြသည်။ တစ်နိုင်ငံအတွင်းရှိ ကုမ္ပဏီအချင်းချင်း၏ ချုပ်ဆိုမှုများရှိသကဲ့သို့ မတူညီသောနိုင်ငံများမှ ကုမ္ပဏီများအကြား ချုပ်ဆိုမှုများလည်း ရှိနိုင်သည်။

ထိုကဲ့သို့ စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူများတွင် မတူညီသောသဘောတရားများ ရှိကြသော်လည်း စာချုပ်အပေါ် နားလည်မှုနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် စဉ်းစားတွေးခေါ်မှုများသည် ပဋိညာဉ်အက်ဥပဒေအရ အခြေခံအားဖြင့် တူညီကြသည်ဆိုသည်မှာ အခြေခံစည်းမျဉ်း ဖြစ်သည်။ ဥပမာ စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူသည် အစိုးရဌာနများနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများဖြစ်သည်ဟူသော အကြောင်းအရင်း သက်သက်ကြောင့် ထိုအဖွဲ့အစည်းများသည် အခွင့်အရေးပိုမိုရရှိနိုင်ပေ။

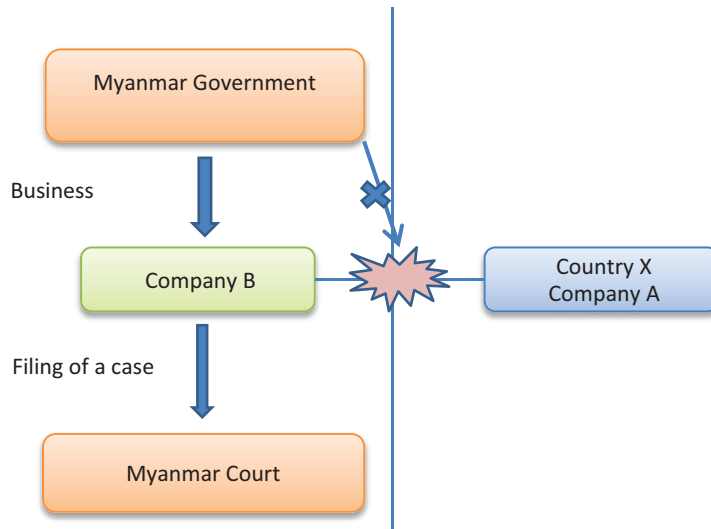
(၂) စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူများမဟုတ်သော အခြားသူများ

အထက်ပါ အပိုဒ် (၁) သည် စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူများနှင့်သာ သက်ဆိုင်သော်လည်း၊ စာချုပ်မချုပ်ဆိုသူများလည်း စာချုပ်တွင် ပါဝင်ပတ်သက် လာနိုင်ပါသည်။

နမူနာအမှု ၁-က

X နိုင်ငံမှ A ကုမ္ပဏီသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် လုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်သည့် B ကုမ္ပဏီထံသို့ ကိရိယာများ ရောင်းချ၍ B ကုမ္ပဏီသည် ထိုကိရိယာများကို အသုံးပြုကာ လုပ်ငန်းများလုပ်ဆောင်လျက်ရှိသည်။ ထိုကိရိယာများ ရောင်းချသည့်စာချုပ်တွင် "B ကုမ္ပဏီတွင် မြန်မာနိုင်ငံရှိ လုပ်ငန်းများကို လုပ်ကိုင်သည့် လုပ်ငန်းလိုင်စင်မရှိတော့သည့်အခါ A ကုမ္ပဏီသည် စာချုပ်ကိုဖျက်သိမ်းနိုင်သည်" ဟူသော စည်းကမ်းချက်ကို ထည့်သွင်းထားသည်။

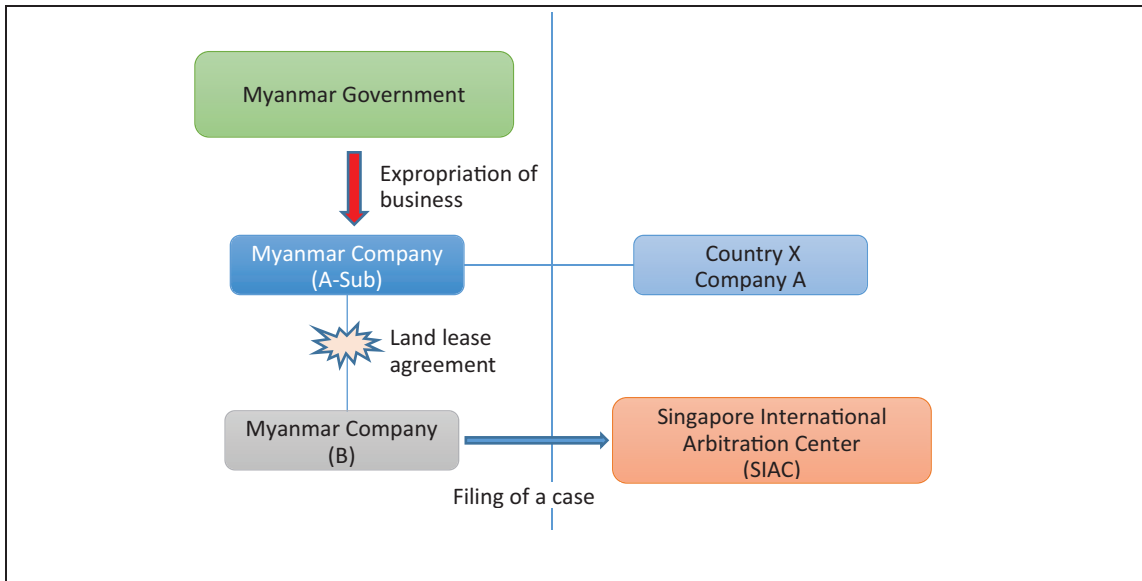
ထို့နောက် B ကုမ္ပဏီတွင် လုပ်ငန်းလိုင်စင်မရှိတော့သဖြင့် A ကုမ္ပဏီသည် B ကုမ္ပဏီနှင့် ချုပ်ဆိုထားသောစာချုပ်ကို ဖျက်သိမ်းခဲ့ရာ B ကုမ္ပဏီသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏တရားရုံး၌ ထိုသို့ ဖျက်သိမ်းခြင်းသည် တရားမဝင်ကြောင်း လျှောက်ထားလာသည်။

(နမူနာအမှု ၁-က) တွင် စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူတို့သည် A ကုမ္ပဏီနှင့် B ကုမ္ပဏီတို့ဖြစ်ကြသော်လည်း၊ ထိုစာချုပ်နှင့်မသက်ဆိုင်သည့် အစိုးရဌာနနှင့် တရားရုံးတို့ ပါဝင်လာသည်။ သို့သော် အစိုးရဌာနများနှင့် တရားရုံးတို့သည် စာချုပ်၏အဓိက ချုပ်ဆိုသူများမဟုတ်သဖြင့် ဤစာချုပ်၏အငြင်းပွားမှုတွင် ပါဝင်ပက်သက်မှု မပြုနိုင်ပေ။

နမူနာအမှု ၁-ခ

X နိုင်ငံမှ A ကုမ္ပဏီသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကုမ္ပဏီခွဲအဖြစ် A-sub ကုမ္ပဏီကို တည်ထောင်၍ မြန်မာကုမ္ပဏီဖြစ်သည့် B ကုမ္ပဏီထံမှ မြေကွက်ငှားရမ်းကာ လုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်နေခဲ့သည်။ ထိုမြေငှားရမ်းခြင်းဆိုင်ရာစာချုပ်တွင် "မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရက ပြည်သူပိုင်သိမ်းခဲ့ခြင်းကြောင့် A-sub ကုမ္ပဏီ၏ လုပ်ငန်းများလုပ်ကိုင်နိုင်ခြင်းမရှိတော့ပါက A-sub ကုမ္ပဏီသည် စာချုပ်သက်တမ်းကာလ အတွင်းဖြစ်သော်ငြားလည်း စာချုပ်ကိုဖျက်သိမ်းနိုင်သည်" ဟူသော စည်းကမ်းချက်ပါရှိသည်။ ထို့နောက် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရက A-sub ကုမ္ပဏီ၏ လုပ်ငန်းများကို ပြည်သူပိုင်သိမ်းခဲ့ခြင်းကြောင့် A-sub ကုမ္ပဏီသည် စာချုပ်ဖျက်သိမ်းခဲ့ရာ၊ ၎င်းကို ကျေနပ်မှုမရှိသော B ကုမ္ပဏီသည် စာချုပ်တွင် သတ်မှတ်ထားသည့်အတိုင်း Singapore International Arbitration Center (SIAC) တွင် အနုညာတခုံရုံးအဖြစ် လျှောက်ထားခဲ့သည်။

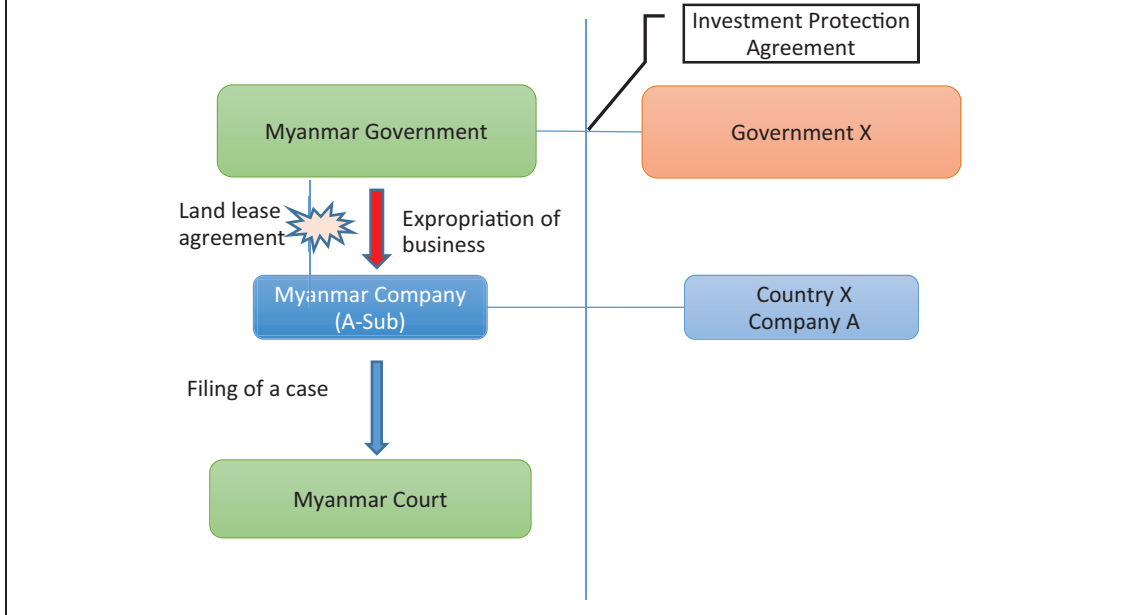
(နမူနာအမှု ၁-ခ) တွင် စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူတို့သည် A-sub ကုမ္ပဏီနှင့် B ကုမ္ပဏီဖြစ်နေသော်လည်း၊ ထိုစာချုပ်နှင့်စပ်လျဉ်းသည့် အစိုးရဌာန (ဤဥပမာတွင် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ)နှင့် အနုညာတခုံရုံးတို့သည် လည်း ပါဝင်လာသည်။ ဤဥပမာတွင် မြန်မာအစိုးရက လုပ်ဆောင်ခဲ့သည့် ပြည်သူပိုင်သိမ်းခွဲခြင်းကိစ္စရပ်သည် ဥပဒေကြောင်းအရ ကွန်ဗင်းရှင်း စသည့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေနှင့်ဆန့်ကျင်မှု ရှိ၊ မရှိ ဆိုသည့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေကြောင်းအရ အငြင်းပွားဖွယ်ရာ ဖြစ်လာနိုင်သည်။ ၎င်းပြည်သူပိုင်သိမ်းခွဲခြင်းကိစ္စရပ်သည် ဥပဒေနှင့် ဆန့်ကျင်နေပါက A-sub ကုမ္ပဏီနှင့် B ကုမ္ပဏီ၏ မြေငှားစာချုပ်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ အငြင်းပွားမှုကို အကျိုးသက်ရောက်စေနိုင်သော်ငြားလည်း၊ အဆိုပါအငြင်းပွားမှုသည် ပြည်သူပိုင်သိမ်းခွဲခြင်း ကိစ္စရပ်နှင့် သီးခြားပြဿနာသာဖြစ်ပြီး မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရအနေဖြင့် A-sub ကုမ္ပဏီနှင့် B ကုမ္ပဏီ၏ အငြင်းပွားမှုတွင် ပါဝင်ဖြေရှင်းခြင်းများ မပြုလုပ်နိုင်ပါ။

နမူနာအမှု ၁-ဂ

X နိုင်ငံမှ A ကုမ္ပဏီသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင်၎င်း၏ လက်အောက်ခံကုမ္ပဏီဖြစ်သည့် A-Sub ကုမ္ပဏီကိုတည်ထောင်ပြီး၊ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရထံမှ မြေငှားရမ်း၍ လုပ်ငန်းကိုလုပ်ကိုင်နေခဲ့သည်။ ထိုမြေငှားရမ်းခြင်းဆိုင်ရာစာချုပ်တွင် “မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရက ပြည်သူပိုင်သိမ်းခွဲခြင်းကြောင့် A-sub ကုမ္ပဏီ၏ လုပ်ငန်းများလုပ်ကိုင်နိုင်ခြင်းမရှိတော့ပါက အဆိုပါပြည်သူပိုင်သိမ်းခွဲခြင်းသည် တရားဝင်ဖြစ်ခြင်း၊ မဖြစ်ခြင်းနှင့် မသက်ဆိုင်စေဘဲ၊ A-sub ကုမ္ပဏီသည် စာချုပ်သက်တမ်းကာလအတွင်း ဖြစ်သော်ငြားလည်း စာချုပ်ကို ဖျက်သိမ်းနိုင်ပြီး၊ စာချုပ်ကို ဖျက်သိမ်းပြီးနောက်နေ့မှစ၍ ကြိုတင်ပေးချေထားသော ငှားရမ်းခများကို ပြန်လည်ပေးအပ်ရန် တောင်းဆိုနိုင်သည်” ဟူသော စည်းကမ်းချက်ပါရှိသည်။

ထို့နောက် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရက A-sub ကုမ္ပဏီ၏ လုပ်ငန်းများကို ပြည်သူပိုင်သိမ်းခွဲသည်။ ထိုသို့ ပြည်သူပိုင်သိမ်းခြင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံနှင့် X နိုင်ငံအကြား နှစ်နိုင်ငံရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု သဘောတူညီချက် (Bilateral Investment Agreement) ကို ချိုးဖောက်နိုင်ကောင်း ချိုးဖောက်နေလိမ့်မည် ဖြစ်သော်ငြားလည်း A-sub ကုမ္ပဏီသည် ပြည်သူပိုင်သိမ်းခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ အငြင်းပွားခြင်း မရှိခဲ့ပါ။ သို့သော် အဆိုပါပြည်သူပိုင်သိမ်းခြင်းကို အကြောင်းပြု၍ A-sub ကုမ္ပဏီသည် စာချုပ်ကိုဖျက်သိမ်းပြီး၊ ကြိုတင်

ပေးချေထားသော ငှားရမ်းခများအား ပြန်လည်ပေးအပ်စေလိုမှုကို မြန်မာနိုင်ငံတရားရုံး၌ တရားစွဲဆိုခဲ့သည်။

(နမူနာအမှု ၁-ဂ) တွင် စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူတို့သည် A-Sub ကုမ္ပဏီနှင့် မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရတို့ဖြစ်ကြပြီး စာချုပ်ဖျက်သိမ်းခြင်းအကြောင်းအရင်းမှာ မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရ၏ လုပ်ဆောင်ချက်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ အခြား နိုင်ငံအစိုးရနှင့် ချုပ်ဆိုထားသော သဘောတူညီချက်(Agreement) (အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ စာချုပ်(Treaty)) ကို ချိုးဖောက်ခြင်းစသည့် အငြင်းပွားစရာဖြစ်လာနိုင်ဖွယ်ရှိသည်။ သို့သော် ဤအမှုတွင် A-Sub ကုမ္ပဏီ သည် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုသဘောတူညီချက်ချိုးဖောက်မှု တရားစွဲဆိုနိုင်သော်လည်း၊ ထိုသို့ မစွဲဆိုဘဲ စာချုပ်ဖျက်သိမ်းခြင်းနှင့် ကြိုတင်ပေးချေထားသော ငှားရမ်းခများအား ပြန်လည်ပေးအပ်စေလိုကြောင်း တောင်းဆိုထားသည်။ ဤအမှုတွင် ပြည်သူပိုင်သိမ်းခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ အငြင်းပွားဖွယ်ရာမရှိဘဲ စာချုပ်ဖျက်သိမ်းခြင်း အကြောင်းအရင်း ဖြစ်သော ပြည်သူပိုင်သိမ်းခြင်းသည် ဥပဒေနှင့် ညီညွတ်မှု ရှိ၊ မရှိ ဆိုသည့် အငြင်းပွားမှုလည်းမရှိသည့်အတွက် တရားရုံးသည် ၎င်းပြည်သူပိုင် သိမ်းခြင်းသည် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု သဘောတူညီချက် ချိုးဖောက်မှု ရှိ၊ မရှိ ဆိုသည်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ စီရင်ဆုံးဖြတ်နိုင်မည်မဟုတ် ပေ။

သတိပြုရန်

- စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူတို့၏ သဘောသဘာဝသည် စာချုပ်၏ဥပဒေအရ နားလည်မှုများကို အကျိုးသက် ရောက်ခြင်းမရှိပါ။ စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူတို့သည် အစိုးရဌာန၊ နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများဖြစ်သည်ဆို သော အကြောင်းပြချက်တစ်ခုတည်းဖြင့် ထိုအဖွဲ့အစည်းများသည် အခွင့်အရေး ပိုမိုမရရှိနိုင်ပေ။
- စာချုပ်တွင် တစ်နည်းနည်းဖြင့် သက်ဆိုင်သူဖြစ်လင့်ကစား စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူမဟုတ်လျှင် အငြင်းပွားမှုတွင် ပါဝင်ခြင်းမပြုနိုင်ပေ။

၂။ စာချုပ်နှင့်သက်ဆိုင်သည့်အငြင်းပွားမှုများနှင့်စပ်လျဉ်းသော အခြေခံမူဘောင်

ဤစာအုပ်တွင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဆိုင်ရာ အငြင်းပွားမှုများ၏ အမျိုးမျိုးသောပြဿနာများကို ကောက်နုတ်ဖော်ပြသွားမည်ဖြစ်ပြီး ထိုသို့သော အကြောင်းအရာများစွာရှိသည့် အနက် အောက်ပါအတိုင်း ခေါင်းစဉ်ကြီး (၃) ခုဖြင့် ခွဲခြားနိုင်သည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဆိုင်ရာ အငြင်းပွားမှုနှင့်စပ်လျဉ်းပြီး နားလည်သဘောပေါက်နိုင်ရန်အလို့ငှာ အောက်တွင် ဖော်ပြထားသော ယင်းအချက် (၃) ချက်ကို ရောနှောရှုပုံထွေးခြင်းမရှိစေဘဲ ၎င်းတို့အသီးသီးကို တိကျမှန်ကန်စွာ နားလည်သဘောပေါက်ထားရန်လိုအပ်သည်။ -

- (၁) အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးစာချုပ်အပေါ် သက်ရောက်သည့်ဥပဒေ၊
- (၂) အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးစာချုပ်ပါ အကြောင်းအရာများကို အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်း၊
- (၃) အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးစာချုပ်မှ ပေါ်ပေါက်လာသည့် အငြင်းပွားမှုများကို ဖြေရှင်းသည့် အဖွဲ့အစည်းနှင့် နည်းလမ်း။

(၁) အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဆိုင်ရာစာချုပ်အပေါ် သက်ရောက်သည့် လွှမ်းမိုးဥပဒေ

အများအားဖြင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးစာချုပ်တွင် စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူတို့က ၎င်းစာချုပ်အားသက်ရောက်စေမည့် လွှမ်းမိုးဥပဒေကို သဘောတူညီကြသည်။ ဥပမာအားဖြင့် မြန်မာကုမ္ပဏီနှင့် နိုင်ငံခြားကုမ္ပဏီတို့အကြား ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးစာချုပ်တွင် “ဤစာချုပ်၏ Governing Law သည် X နိုင်ငံဥပဒေဖြစ်သည်”ဟု သဘောတူသတ်မှတ်ခြင်းဖြစ်သည်။

သို့သော် ထိုစာချုပ်သည် မြန်မာနိုင်ငံဥပဒေနှင့် လုံးဝမသက်ဆိုင်တော့ခြင်းမဟုတ်ပေ။ မြန်မာကုမ္ပဏီနှင့် နိုင်ငံခြားကုမ္ပဏီတို့သည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် မြန်မာနိုင်ငံကုမ္ပဏီများဥပဒေအရ ဖက်စပ်ကုမ္ပဏီ ထူထောင်သည့်အခါတွင် ထိုဖက်စပ်ကုမ္ပဏီ၏ စီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များဆောင်ရွက်ရာတွင် အခြေခံအားဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံကုမ္ပဏီများဥပဒေ၏ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းကိုသာ လိုက်နာကျင့်သုံးရမည်။

ဥပမာ

မြန်မာနိုင်ငံ၏ A ကုမ္ပဏီသည် X နိုင်ငံ၏ B ကုမ္ပဏီနှင့်အတူရင်းနှီးမြှုပ်နှံပြီး ပြည်တွင်း၌ မြန်မာနိုင်ငံကုမ္ပဏီများဥပဒေအရ အစုရှယ်ယာအားဖြင့် တာဝန်ကန့်သတ်ထားသည့် ကုမ္ပဏီဖြစ်သည့် C ကုမ္ပဏီကို ဖက်စပ်ထူထောင်ခဲ့သည်။ A ကုမ္ပဏီနှင့် B ကုမ္ပဏီတို့သည် C ကုမ္ပဏီ၏ စီမံခန့်ခွဲမှု သက်ဆိုင်သည့် စည်းကမ်းချက်များကို ဖက်စပ်စာချုပ် (Joint Venture Agreement) ကို ချုပ်ဆိုကြပြီး “ဤဖက်စပ်စာချုပ်၏ လွှမ်းမိုးဥပဒေ (Governing Law) သည် X နိုင်ငံ၏ ဥပဒေဖြစ်သည်” ဟူသော အချက်ကိုလည်းထည့်သွင်းခဲ့သည်။ ထိုသို့သောအခြေအနေမျိုးတွင် လည်း C ကုမ္ပဏီထူထောင်ခြင်း၊ အထွေထွေ အစည်းအဝေးများ ကျင်းပခြင်းနှင့် အခြားတူညီသော C ကုမ္ပဏီ၏ကိစ္စရပ်များ စသည်တို့သည် အခြေခံအားဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံကုမ္ပဏီများဥပဒေကိုသာ လိုက်နာရမည်ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူတို့အကြား သဘောတူညီချက်များသည် မြန်မာနိုင်ငံ

ကုမ္ပဏီများဥပဒေတွင် ခွင့်ပြုထားလျှင် ယင်းသဘောတူညီချက်များကို အသိအမှတ်ပြုရမည်။

ထို့အပြင် အဆိုပါဖက်စပ်ကုမ္ပဏီသည် အလုပ်သမားများခန့်အပ်ရာတွင် မြန်မာနိုင်ငံအလုပ်သမား ဥပဒေက ခွင့်ပြုထားသည့် အလုပ်သမားအခွင့်အရေးများကို ဆန့်ကျင်သည့် သဘောတူညီချက်များကို ပြုလုပ်ခဲ့လျှင် ထိုသဘောတူညီချက်များသည် ပျက်ပြယ်သည်။

ထို့အပြင် နိုင်ငံခြားကုမ္ပဏီနှင့် မြန်မာအစိုးရအကြား စာချုပ်ချုပ်ဆိုရာတွင် စာချုပ်ချုပ်သူတို့က စာချုပ်အား သက်ရောက်စေမည့် လွှမ်းမိုးဥပဒေကို သဘောတူနိုင်သော်လည်း၊ ထိုနိုင်ငံနှင့် မြန်မာအစိုးရ အကြား ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် (နှစ်နိုင်ငံရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုသဘောတူစာချုပ်-Bilateral Investment Treaty) နှင့် နိုင်ငံများဆိုင်ရာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု သဘောတူစာချုပ် (Multilateral Investment Treaty) များကို ချုပ်ဆိုထားပါက အဆိုပါစည်းကမ်းချက်များကို ချိုးဖောက်ခဲ့လျှင် ထိုချိုးဖောက်မှုသည် လွှမ်းမိုးဥပဒေရွေးချယ်ခွင့်နှင့် မတူညီသော ပြဿနာများ ဖြစ်သဖြင့် နားလည်မှုများ မရုပ်ထွေးစေရန် အလွန်အရေးကြီးသည်။

အထက်ပါအချက်များကို အခန်း(၂)တွင်လည်းကောင်း၊ နိုင်ငံခြားကုမ္ပဏီများနှင့် အစိုးရအကြား ဆက်နွယ်မှုများကို အခန်း(၈) နှင့် (၉) တို့တွင်လည်းကောင်း ဆွေးနွေးတင်ပြပါမည်။

(၂) အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးစာချုပ်၏ စာချုပ်ပါ အကြောင်းအရာများကို အနက်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်း

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးတွင် အသုံးပြုလေ့ရှိသည့် သဘောတူညီ ချက်များသည် ပြည်တွင်းကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးစာချုပ်များ ချုပ်ဆိုရာတွင်လည်း ကောင်း၊ ပဋိညာဉ်အက်ဥပဒေ (Contract Act) ပြဋ္ဌာန်းချက်များတွင်လည်းကောင်း မပါဝင်သည့် အနေအထားမျိုး တွေ့ကြုံနိုင်သည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကူးသန်းရောင်း ဝယ်ရေးစာချုပ်ချုပ်ဆိုသူတို့သည် ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ရောင်းဝယ်မှုဆိုင်ရာ သဘောသဘာဝ များမတူညီသောကြောင့် နောင်တွင် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်မည့် အငြင်းပွားမှုများကို ကာကွယ် ရန်အလို့ငှာ စာချုပ်ပါစည်းကမ်းချက်များကို အသေးစိတ် သတ်မှတ်ထားကြသည်။ ထို့အပြင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဆိုင်ရာစာချုပ်ချုပ်ဆိုပုံ အဆင့် ဆင့်နှင့် ပြည်တွင်းကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး စာချုပ်ချုပ်ဆိုပုံအဆင့်ဆင့်တို့ မတူညီမှုများ လည်းရှိသည်။

အထက်ပါ အပိုဒ် (၁) အရ လွှမ်းမိုးဥပဒေကို ရွေးချယ်ထားလျှင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးစာချုပ်ကို ထိုလွှမ်းမိုးဥပဒေနှင့်အညီ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရမည်။ သို့ရာတွင် လွှမ်းမိုးဥပဒေ ရွေးချယ်ထားလျှင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကူးသန်းရောင်းဝယ် ရေးတွင် လက်ခံကျင့်သုံးနေသည့် အခြေခံမူများကို လိုက်နာကျင့်သုံးရမည်။ ထိုအခြေခံမူများသည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကျင့်သုံးနေသည့်မူများနှင့် ဆန့်ကျင်ကွဲလွဲ နေသည့်တိုင်အောင် ငြင်းပယ်ခြင်းမပြုရ။ ၎င်းကိစ္စရပ်များကို အခန်း(၃)၊ (၄)နှင့် (၅) တွင် အသေးစိတ် ထပ်မံဖော်ပြသွားမည်။

(၃) အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးစာချုပ်မှ ပေါ်ပေါက်လာသည့် အငြင်းပွားမှုများကို ဖြေရှင်းသည့်အဖွဲ့အစည်းနှင့် နည်းလမ်းများ

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးစာချုပ်မှ ပေါ်ပေါက်လာသည့် အငြင်းပွားမှုများကို ဖြေရှင်းသည့် အဖွဲ့အစည်းနှင့် နည်းလမ်းများသည်လည်း အလွန်အရေးကြီးသည်။ အဓိကကျသောနည်းလမ်းများမှာ တရားရုံးတွင် တရားစွဲဆိုခြင်းနှင့် အနုညာတနည်းဖြင့် ဖြေရှင်းခြင်းတို့ဖြစ်သည်။ ထိုနည်းလမ်းများကို စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူများက သဘောတူရွေးချယ်နိုင်ပြီး ထိုသဘောတူညီချက်သည် ဥပဒေနှင့်အညီဖြစ်ပါက ထိုသဘောတူညီချက်ကို တရားရုံးများက အလေးထား စဉ်းစားသင့်ပေသည်။

ထို့အပြင် စာချုပ်နှင့်သက်ဆိုင်သည့် လွှမ်းမိုးဥပဒေ၊ ဖြေရှင်းမည့်အဖွဲ့အစည်း၊ နည်းလမ်းများ စသောပြဿနာများကို နားလည်မှုရောထွေးခြင်းမရှိစေရန် အလွန်ပင်အရေးကြီးလှပါသည်။ စာချုပ်နှင့်သက်ဆိုင်သည့် လွှမ်းမိုးဥပဒေဆိုသည်မှာ မည်သို့သော ဥပဒေကိုအခြေခံ၍ အငြင်းပွားမှုကိုဖြေရှင်းမည်နည်း ဆိုသည့်အချက်ဖြစ်ပြီး၊ ဖြေရှင်းမည့်အဖွဲ့အစည်း၊ နည်းလမ်းများဟူသည်မှာ မည်သည့်နေရာတွင် ဖြေရှင်းကြမည် စသည့်အခြေခံအားဖြင့် လုံးဝကွဲလွဲသည့် ပြဿနာပင်ဖြစ်ပါသည်။ တစ်ဦးချင်းတိုက်ခိုက်သော အားကစားကို ဥပမာအနေဖြင့် ပြောရမည်ဆိုပါက သက်ဆိုင်သည့် လွှမ်းမိုးဥပဒေ ပြဿနာဆိုသည်မှာ မြန်မာ့လက်ဝှေ့၊ ထိုင်းရီးရာလက်ဝှေ့ စသည့် မည်သည့်စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းကို ကျင့်သုံးစေမည်ဟူသော အချက်ဖြစ်ပြီး၊ ဖြေရှင်းမည့်အဖွဲ့အစည်း၊ နည်းလမ်းများဆိုသည်မှာ မြန်မာ၊ အမေရိကန်၊ ထိုင်း မည်သည့်ကြိုးဝိုင်းတွင် တိုက်ခိုက်ကြမည်ဟူသောအချက်ပင်ဖြစ်ပါသည်။

၎င်းအပြင် ဖြေရှင်းမည့်အဖွဲ့အစည်း၊ နည်းလမ်းများကို စဉ်းစားရာတွင်လည်း အဆိုပါစာချုပ်ချုပ်ဆိုသူသည် ကုမ္ပဏီနှင့် အစိုးရအကြား ဖြစ်ပေါ်သည့်အငြင်းပွားမှုဖြစ်ပါက အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေကို ချိုးဖောက်သည်၊ စာချုပ်ကိုသာချိုးဖောက်သည်၊ ယင်းကုမ္ပဏီ၏ မိခင်နိုင်ငံနှင့် မြန်မာနိုင်ငံအကြားတွင် နှစ်နိုင်ငံရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု သဘောတူညီချက်ချုပ်ဆိုထားခြင်း ရှိသည်/မရှိသည် စသည့်အချက်များ ပေါ်မူတည်၍ ဖြေရှင်းမှုမှာလည်း ကွဲပြားခြားနားသည်။ အဆိုပါအချက်များနှင့်ပတ်သက်၍ အခန်း (၁၄) နှင့် (၁၅) တို့တွင် ဆွေးနွေးတင်ပြပါမည်။

သတိပြုရန်

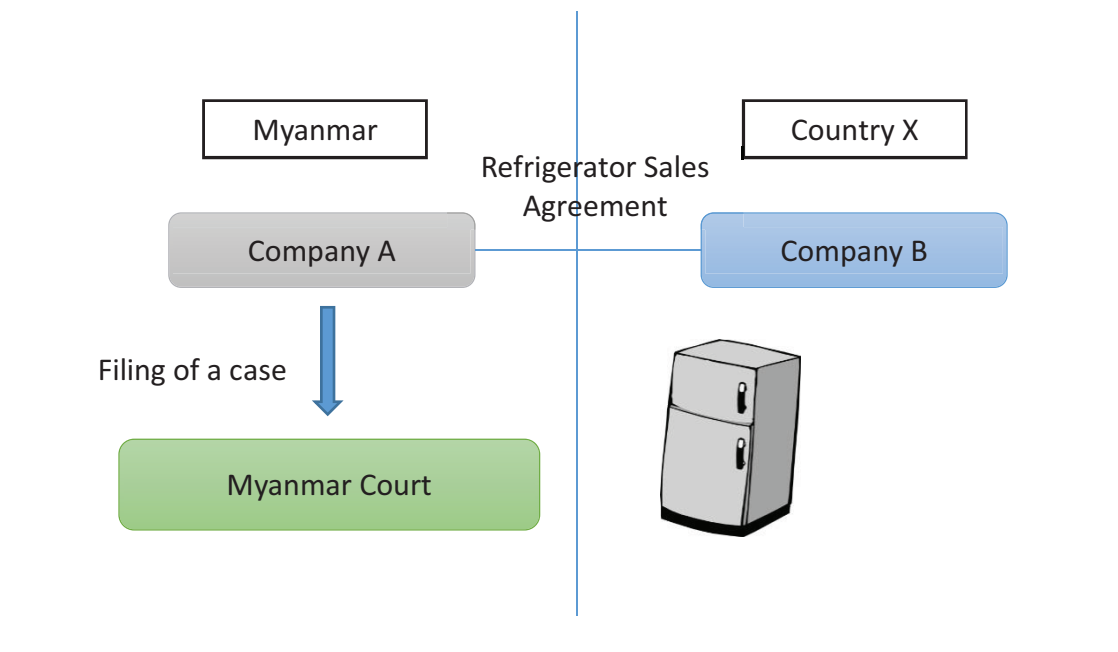
- အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးစာချုပ်တွင် သက်ရောက်စေသော လွှမ်းမိုးဥပဒေနှင့် ပတ်သက်၍ အခြေခံအားဖြင့် စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူများ၏ သဘောတူညီချက်ကို လေးစားရမည်။ ထို့အပြင် စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူတို့အကြားတွင် သက်ရောက်မည့်ဥပဒေနှင့် Public International Law တို့ကိုလည်း ရောထွေးမှု မရှိစေရပေ။
- အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးစာချုပ်ကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရာတွင် သာမန်အားဖြင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးစာချုပ်ပါ အကြောင်းအရာများ၊ စာချုပ်ချုပ်ဆိုပုံ အဆင့်ဆင့်ကို နားလည်ထားရန်လိုအပ်ပြီး၊ မြန်မာနိုင်ငံက လက်ခံကျင့်သုံးနေသည့် အခြေခံမူများနှင့် ဆန့်ကျင်ကွဲလွဲနေသည့်တိုင်အောင် ငြင်းပယ်ရန်မသင့်ချေ။
- အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးစာချုပ်မှ ပေါ်ပေါက်လာသည့် အငြင်းပွားမှုများကို ဆုံးဖြတ်မည့်အဖွဲ့အစည်းများ၊ နည်းလမ်းများနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် သဘောတူညီချက်များကို အတတ်နိုင်ဆုံး အသိအမှတ်ပြုရမည့်အပြင် စာချုပ်၏ လွှမ်းမိုးဥပဒေပြဿနာများနှင့် ရောထွေးမှု မရှိစေရပေ။

အခန်း (၂) အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးအတွက် ချုပ်ဆိုသော စာချုပ်များတွင် သက်ရောက်နိုင်သောဥပဒေ

၁။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးအတွက် ချုပ်ဆိုသောစာချုပ်များတွင် သက်ရောက်
နိုင်သော လွှမ်းမိုးဥပဒေ (Governing law)

နမူနာအမှု - ၂-က

မြန်မာနိုင်ငံ၏ လျှပ်စစ်ပစ္စည်းရောင်းဝယ်ရေးလုပ်ငန်းဖြစ်သော A ကုမ္ပဏီသည် X နိုင်ငံ၏ B ကုမ္ပဏီထံမှ အရောင်းအဝယ်စာချုပ်ချုပ်ဆို၍ ရေခဲသေတ္တာများကို ဝယ်ယူခဲ့သည်။ ထိုရေခဲသေတ္တာများကို လက်ခံရရှိပြီးနောက် စစ်ဆေးရာတွင် အသုံးပြု၍မရနိုင်ကြောင်းသိရှိရသည်။ A ကုမ္ပဏီသည် B ကုမ္ပဏီအား စာချုပ်ဖျက်သိမ်းပေးစေလိုမှုနှင့် စာချုပ်ဖောက်ဖျက်မှု အပေါ်အခြေခံ၍ နစ်နာကြေးတောင်းဆိုရန် မြန်မာနိုင်ငံတရားရုံးတွင် တရားစွဲဆိုခဲ့သည်။

နမူနာအမှု - ၂ (က) တွင် တရားရုံးက မြန်မာနိုင်ငံ ပဋိညာဉ်အက်ဥပဒေ သို့မဟုတ် X နိုင်ငံ၏ ပဋိညာဉ်အက်ဥပဒေသည် လွှမ်းမိုးဥပဒေဖြစ်ကြောင်း အဆုံးအဖြတ်ပြုရမည်။

နမူနာအမှု - ၂ (က) ကဲ့သို့သော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးစာချုပ်ချုပ်ဆိုရာတွင် အသုံးပြုရမည့် ဥပဒေသည် “လွှမ်းမိုးဥပဒေ” (Governing Law) သို့မဟုတ် “သက်ရောက်ဥပဒေ” (Applicable Law) ဖြစ်သည်။ (ဤစာအုပ်တွင် “လွှမ်းမိုးဥပဒေ” (Governing Law) ဟူသော

စကားရပ်ကိုသာ အသုံးပြုသွားမည်ဖြစ်ပြီး “သက်ရောက်ဥပဒေ” (Applicable Law) ဟူသောစကားရပ် ပါရှိပါကလည်း လွှမ်းမိုးဥပဒေအဖြစ်သာ ယူဆရမည်။) ထို့ကြောင့် စာချုပ်၏ လွှမ်းမိုးဥပဒေ ဆိုသည်မှာ အဘယ်နည်းဟူသော မေးခွန်းကို အောက်ပါအပိုဒ်တွင် ဖော်ပြထားသည်။

လွှမ်းမိုးဥပဒေကို ဆုံးဖြတ်ရန် ဥပဒေသနှင့် နည်းလမ်းများကို ပုဂ္ဂလိကဆိုင်ရာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ဥပဒေ (Private International Law) သို့မဟုတ် ဥပဒေအချင်းချင်း ပဋိပက္ခဖြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေ (Conflicts of Laws) ဟုခေါ်သည်။ ၎င်းဥပဒေတို့သည် လွှမ်းမိုးဥပဒေ မဟုတ်ဘဲ၊ လွှမ်းမိုးဥပဒေကို ဆုံးဖြတ်သော ဥပဒေသဘာဝဖြစ်သည် ဆိုသည့်အချက်ကို မရောထွေးသင့်ပါ။ ဥပဒေအချင်းချင်း ပဋိပက္ခဖြစ်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေသည် စာချုပ်များကို တိုက်ရိုက်သက်ရောက်ခြင်းမရှိစေရ။

ဥပဒေအချင်းချင်း ပဋိပက္ခဖြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေသည် နိုင်ငံတကာတွင် ပြည်တွင်းဥပဒေအဖြစ် သီးသန့်ပြဋ္ဌာန်းထားပြီး၊ တစ်နိုင်ငံနှင့် တစ်နိုင်ငံ ကွဲပြားမှုရှိသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဥရောပသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများသည် စာချုပ်ပါစည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများနှင့် ပဋိညာဉ်ဆိုင်ရာတာဝန်ရှိမှုများကို ဆုံးဖြတ်ရန်အတွက် (REGULATION (EC) No 593/2008 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 17 June 2008 on the law applicable to contractual obligations (Rome I) ကိုသတ်မှတ် ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ (နောင်တွင် “Rome I” ဟု သုံးနှုန်းသွားမည်)။¹

မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဥပဒေအချင်းချင်း ပဋိပက္ခဖြစ်မှုနှင့် သက်ဆိုင်သည့် ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေ မရှိသေးပေ။ ထို့ကြောင့် ဤစာအုပ်တွင် Rome I ကို အခြေခံ၍ နိုင်ငံတကာ၌ အများအားဖြင့် လက်ခံကျင့်သုံးကြသည့် ဥပဒေများဖြင့် ရှင်းလင်းသွားမည် ဖြစ်ပါသည်။

(အဓိကအချက်)

- လွှမ်းမိုးဥပဒေဆိုသည်မှာ ပဋိညာဉ်ဆိုင်ရာတာဝန်ရှိမှုများအပါအဝင် တရားမမှုခင်းများတွင် အသုံးပြုသည့် ဥပဒေဖြစ်သည်။
- မည်သည့်နိုင်ငံ၏ ဥပဒေသည် လွှမ်းမိုးဥပဒေဖြစ်သည်ကို ဥပဒေအချင်းချင်း ပဋိပက္ခဖြစ်မှု ဥပဒေသအပေါ်မူတည်၍ ဆုံးဖြတ်သည်။
- ဥပဒေအချင်းချင်း ပဋိပက္ခဖြစ်မှုဥပဒေသည် တရားမမှုခင်းများအပေါ် တိုက်ရိုက်သက်ရောက်ခြင်းမရှိပါ။
- မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဥပဒေအချင်းချင်း ပဋိပက္ခဖြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေများနှင့် စပ်လျဉ်းသော ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေ မရှိသေးပါ။

(Rome I)

- ဥရောပသမဂ္ဂ ဖွဲ့စည်းစဉ်က အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများတွင် ဥပဒေအချင်းချင်း ပဋိပက္ခဖြစ်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေများရှိကြပြီး အချို့အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအကြားတွင် ပဋိညာဉ်ဆိုင်ရာတာဝန်ရှိမှုနှင့်စပ်လျဉ်း

¹ (Hague Conference on Private International Law တွင်ရွေးချယ်ဆုံးဖြတ်ခဲ့သည့် The Hague Private International Law Convention အပါအဝင်) အမျိုးမျိုးသော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာတစ်ခုတည်းပေါင်းစည်းမှုများကို ကြိုးပမ်းခဲ့ကြပြီး၊ နိုင်ငံအများစုသည် အသွင်တူသော ဥပဒေချင်း ပဋိပက္ခဖြစ်မှုစည်းမျဉ်းများကို ပိုင်ဆိုင်ကြသည်ဟု ယူဆရပါသည်။

သည့် ကွန်ဗင်းရှင်းများကို ချုပ်ဆိုထားခဲ့ကြသည်။ ထို့နောက် ၂၀၀၈ ခုနှစ်၌ ဥရောပသမဂ္ဂ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအားလုံးကို အာဏာသက်ရောက်စေသော Rome I ကို ဘုံဥပဒေအဖြစ် ရေးဆွဲ ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။

- Common Law နိုင်ငံဖြစ်သော အင်္ဂလန်နိုင်ငံသည်လည်း ဥရောပသမဂ္ဂ၏ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ ဖြစ်သဖြင့် Rome I ကို လက်ခံကျင့်သုံးခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် Rome I ၏ ဥပဒေများသည် Common Law နိုင်ငံများတွင်လည်း ကျင့်သုံးနိုင်ပါသည်။

၂။ လွှမ်းမိုးဥပဒေကို သတ်မှတ်ရမည့် အခြေခံနည်းလမ်းများ

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးစာချုပ်အား သက်ဆိုင်သည့်လွှမ်းမိုးဥပဒေကို သတ်မှတ် ရန်အတွက် စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူများက စာချုပ်ပါတာဝန်များနှင့် စာချုပ်တွင်မပါဝင်သည့် အခြားသက်ဆိုင် သော အကြောင်းအရာများကို ခွဲခြား၍ သတ်မှတ်ရမည်။

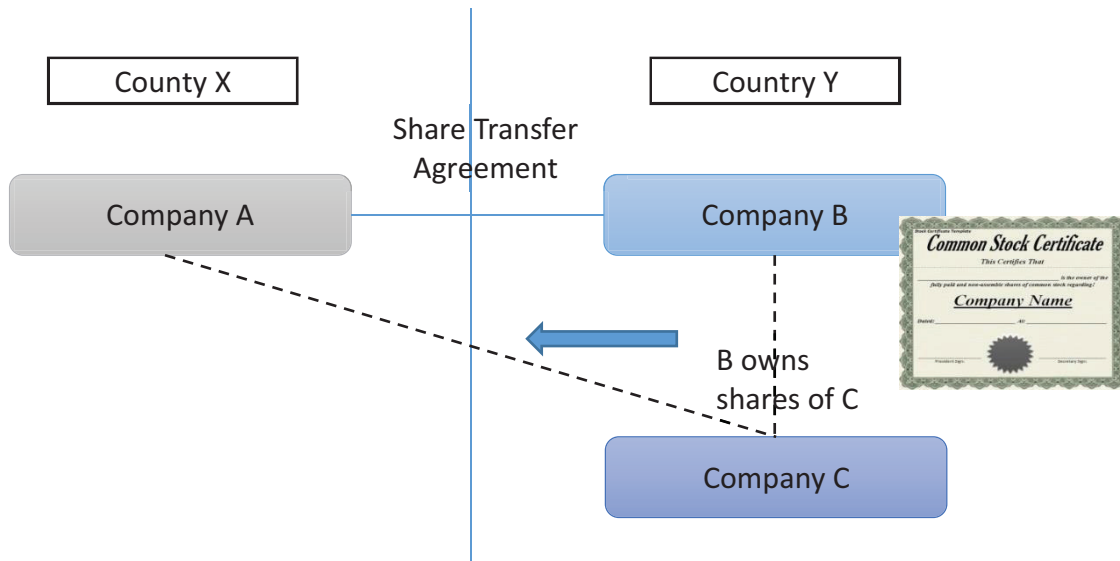
(၁) စာချုပ်ပါတာဝန်များ

စာချုပ်ပါတာဝန်များကို စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူတို့၏ သဘောတူညီမှုဖြင့် လွတ်လပ်စွာ ရွေးချယ်နိုင် သည်။

(၂) စာချုပ်တွင် မပါဝင်သည့် အခြားသက်ဆိုင်သော အကြောင်းအရာများ (Matters Regarding Non-Contractual Obligations)

စာချုပ်တွင် မပါဝင်သည့်အခြားသက်ဆိုင်သော အကြောင်းအရာများဆိုသည်မှာ ဥပဒေကို တရားမနှစ်နာမှုများ၊ ပစ္စည်းဥစ္စာများနှင့်စပ်လျဉ်းသည့်ကိစ္စများ၊ ကုမ္ပဏီနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် အထွေထွေကိစ္စရပ်များ စသည်တို့ကိုဆိုလိုသည်။ အဆိုပါကိစ္စရပ်များ၏ လွှမ်းမိုးဥပဒေသည် သက်ဆိုင်သည့်ဥပဒေအချင်းချင်းပဋိပက္ခဖြစ်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေတစ်ခုချင်းစီ၏ သတ်မှတ်ချက် အပေါ် အခြေခံသည်။

သတိပြုရမည်မှာ စာချုပ်တစ်ခုတွင် စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူတို့၏ သဘောတူညီမှုဖြင့် ရွေးချယ်မှု မပြုနိုင်သည့် အခြေအနေများလည်းရှိနေနိုင်သည်။ ဥပမာ X နိုင်ငံတွင်တည်ရှိသော A ကုမ္ပဏီသည် Y နိုင်ငံတွင် တည်ရှိသော B ကုမ္ပဏီကပိုင်ဆိုင်သည့် Y နိုင်ငံမှ C ကုမ္ပဏီ၏ အစုရှယ်ယာများကို ဝယ်ယူသည့်စာချုပ်ချုပ်ဆိုသောအခါတွင် စာချုပ်ပါသတ်မှတ်စည်းကမ်း ချက်များ (Terms and Conditions) ကို စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူများ၏ သဘောတူညီမှုဖြင့် ရွေးချယ်နိုင်ပြီး လွှမ်းမိုးဥပဒေကိုလည်း သတ်မှတ်ရွေးချယ်နိုင်သည်။ သို့ရာတွင် C ကုမ္ပဏီ၏ အစုရှယ်ယာများကို လွှဲပြောင်းရယူမှုနှင့်စပ်လျဉ်းပြီး မည်သည့်ဥပဒေဖြင့် လုပ်ဆောင်ရမည် ဖြစ်ကြောင်းကိုမူ ရွေးချယ်နိုင်ခြင်းမရှိပေ။ Y နိုင်ငံ၏ ကုမ္ပဏီပါဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့်အညီ လွှဲပြောင်းပေးရမည်။ ထို့ကြောင့် ပဋိညာဉ်တစ်ခုမှ ပေါ်ပေါက်လာသည့် ကိစ္စရပ်များသည် နှစ်ခု သို့မဟုတ် နှစ်ခုထက်ပိုသော ကိစ္စရပ်များနှင့် သက်ဆိုင်နိုင်သည်။

၃။ စာချုပ်ပါတာဝန်များနှင့် သက်ဆိုင်သော အကြောင်းအရာများ

စာချုပ်ပါတာဝန်များနှင့် သက်ဆိုင်သောအကြောင်းအရာများကို အောက်ပါအတိုင်း ဖော်ပြနိုင်သည် -

- စာချုပ်၏ အကြောင်းခြင်းရာများကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်း၊
- စာချုပ်ကို အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း၊
- စာချုပ်ကိုဖောက်ဖျက်ခြင်း၏ အကျိုးဆက်များ (နှစ်နာကြေးအား တန်ဖိုးဖြတ်ခြင်းအပါအဝင်)၊
- တာဝန်များ ပျက်ပြယ်ခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်းသော နည်းလမ်းများ နှင့် လုပ်ဆောင်မှုကို ကန့်သတ်ခြင်း၊
- စာချုပ်တရားမဝင်တော့ခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော အကျိုးဆက်များ။

Rome I တွင်အောက်ပါပြဋ္ဌာန်းချက်အားတွေ့မြင်နိုင်သည် -

[Rome I]

Article 12 (Scope of the law applicable)

1. The law applicable to a contract by virtue of this Regulation shall govern in particular:

- (a) interpretation;
- (b) performance;
- (c) within the limits of the powers conferred on the court by its procedural law, the consequences of a total or partial breach of obligations, including the assessment of damages in so far as it is governed by rules of law;
- (d) the various ways of extinguishing obligations, and prescription and limitation of actions;
- (e) the consequences of nullity of the contract.

2. In relation to the manner of performance and the steps to be taken in the event of defective performance, regard shall be had to the law of the country in which performance takes place.

(၁) စာချုပ်ချုပ်ဆိုသုတို့သည် လွှမ်းမိုးဥပဒေနှင့် စပ်လျဉ်း၍ သဘောတူညီနိုင်သည့် အခြေအနေများ စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူများက စာချုပ်ပါတာဝန်များနှင့် စပ်လျဉ်းပြီး လွှမ်းမိုးဥပဒေကို ဆုံးဖြတ်ခဲ့လျှင် ထိုဥပဒေကို လွှမ်းမိုးဥပဒေအဖြစ် အသုံးပြုနိုင်သည်။ ဤဥပဒေသည် မိမိကိုယ်တိုင်စီမံဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း (Party Autonomy) ရှုထောင့်မှသုံးသပ်ပါက ကျိုးကြောင်းဆီလျော်သည်ဟု ယူဆနိုင်သည်။ နိုင်ငံအများစု၏ ဥပဒေအချင်းချင်း ပဋိပက္ခဖြစ်မှုဆိုင်ရာဥပဒေများတွင်လည်း စာချုပ်နှင့်စပ်လျဉ်းသည့် လွှမ်းမိုးဥပဒေကို လွတ်လပ်စွာရွေးချယ်နိုင်ကြောင်း ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ ထိုသို့လွတ်လပ်စွာ ဆုံးဖြတ်ခွင့်ပြုခြင်းသည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး လက်တွေ့လုပ်ဆောင်မှုကို တည်ဆောက်ပေးပြီး၊ စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူများအားလည်း ကြိုတင်သိမြင်နိုင်မှုကို ပို၍ခိုင်မာစေသည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးစာချုပ်များတွင် လွှမ်းမိုးဥပဒေအား စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူများမှ လွတ်လပ်စွာရွေးချယ်ခြင်းသည် သာမန်လုပ်ဆောင်နေကျ ကိစ္စတစ်ခုဖြစ်သည်။

ဥပမာ Rome I တွင် အောက်ပါအတိုင်းဖော်ပြထားသည် -

Rome I
Preface
(11) The parties' **freedom to choose the applicable law** should be one of the **cornerstones** of the system of conflict-of-law rules in matters of contractual obligations
Article 3 (Freedom of choice)
1. A contract shall be governed by the law **chosen by the parties**. The choice shall be made expressly or clearly demonstrated by the terms of the contract or the circumstances of the case. By their choice the parties can select the law applicable to the whole or to part only of the contract.

သို့ဖြစ်ပါ၍ မြန်မာနိုင်ငံတရားရုံးတွင် လွှမ်းမိုးဥပဒေကို ဆုံးဖြတ်ကြရာတွင် စာချုပ်ချုပ်ဆိုသုတို့၏ သဘောတူညီချက်များရှိပါက အခြေခံအားဖြင့် ၎င်းသဘောတူညီထားသော ဥပဒေသည်သာလျှင် လွှမ်းမိုးဥပဒေဖြစ်သင့်သည်။

(က) စာချုပ်နှင့်စပ်လျဉ်းသောလွှမ်းမိုးဥပဒေ၏ သဘောတူညီချက်ကို စိစစ်ခြင်းနည်းလမ်း

(၁) စာချုပ်တွင်ထည့်သွင်းဖော်ပြထားသောအခြေအနေ

အများအားဖြင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးစာချုပ်များတွင် လွှမ်းမိုးဥပဒေ၏ သဘောတူညီချက်ကို စာချုပ်ပေါ်တွင် သိသာထင်ရှားစွာ သတ်မှတ်ထည့်သွင်းထားပါသည်။ (သာမန်အားဖြင့် စာချုပ်၏နောက်ပိုင်းတွင် အများဆုံးထည့်သွင်း

ရေးသားထားတတ်ပါသည်။) ထို့ကြောင့် တရားရုံးအနေဖြင့် စာချုပ်ထဲတွင် ထိုကဲ့သို့သော သဘောတူညီချက်များ ထည့်သွင်းထားသည့် Provision စသောအချက်များ ရှိ၊ မရှိ နှင့် ထိုအချက်များ၏ အကြောင်းအရာများကို ဦးစွာစိစစ်ရမည်။

များသောအားဖြင့် ကျင့်သုံးလျက်ရှိသည့် လွှမ်းမိုးဥပဒေ၏ သဘောတူညီချက်များသည် အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။ ဥပမာအနေဖြင့် ဖော်ပြခြင်းသာဖြစ်သောကြောင့် ထိုသို့သော ရေးသားခြင်း မဟုတ်ပါက တရားဝင်သော သဘောတူညီမှု မမြောက်ဟု မဆိုနိုင်ပါ။

X. Governing law

This Agreement shall be governed by and construed in accordance with the laws of Country X.

(သတိပြုရန်)

စာချုပ်တွင် လွှမ်းမိုးဥပဒေ၏ သဘောတူညီချက်အပြင် အငြင်းပွားမှုကိုဖြေရှင်းမည့် အဖွဲ့အစည်းများ၊ နည်းလမ်းများနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် သဘောတူညီချက်များလည်းပါရှိသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အောက်ပါကဲ့သို့သော စည်းကမ်းချက်များဖြစ်သည်။ ထိုသို့သော သဘောတူညီမှုများသည် စာချုပ်များတွင် လွှမ်းမိုးဥပဒေ၏ သဘောတူညီချက်စည်းကမ်းအနီးတွင် ထည့်သွင်းရေးသားထားခြင်းကို အများဆုံး တွေ့ရှိရသည်။

Section X (Dispute Resolution)

All disputes arising out of or in connection with the present contract shall be finally settled by the court of the Republic of the Union of Myanmar.

ထိုကဲ့သို့သော လွှမ်းမိုးဥပဒေ၏သဘောတူညီမှုနှင့် အငြင်းပွားမှုကိုဖြေရှင်းမည့် အဖွဲ့အစည်းများ၊ နည်းလမ်းများ၏ သဘောတူညီချက်များသည် လုံးဝကွဲလွဲသဖြင့် အငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းမည့် အဖွဲ့အစည်းကို မြန်မာနိုင်ငံတရားရုံးအဖြစ် သတ်မှတ်ထားခြင်းသည် စာချုပ်ကို မြန်မာနိုင်ငံဥပဒေဖြင့် စစ်ဆေးနိုင်မည်ဟု ဆိုလိုခြင်းမဟုတ်သဖြင့် ၎င်းအချက်နှစ်ချက်ကို မရောထွေးစေရန် သတိချပ်သင့်သည်။

(၂)စာချုပ်တွင် ထည့်သွင်းဖော်ပြထားခြင်း မရှိသော အခြေအနေ

စာချုပ်တွင် လွှမ်းမိုးဥပဒေကို ထည့်သွင်းဖော်ပြထားခြင်းမရှိမှုဖြင့် လွှမ်းမိုးဥပဒေ၏ သဘောတူညီချက်မရှိဟု ယူဆ၍မရပါ။ ထို့ကြောင့် လွှမ်းမိုးဥပဒေ ရွေးချယ်မှုနှင့် စပ်လျဉ်းပြီး တရားလိုနှင့် တရားပြိုင်များကြားတွင် ညှိနှိုင်း၍မရပါက ၎င်းအမှု၏ အခြေအနေစသည်တို့ကို သုံးသပ်၍ လွှမ်းမိုးဥပဒေ၏ သီးခြားသဘောတူညီချက်ရှိ/မရှိကို စစ်ဆေးသင့်ပြီး မြန်မာနိုင်ငံဥပဒေသည် လွှမ်းမိုးဥပဒေဖြစ်သည်ဟု ချက်ချင်းဆုံးဖြတ်ခြင်းမပြုရ။

(ခ) သဘောတူညီချက်ဖြင့် ရွေးချယ်နိုင်သောဥပဒေ

သဘောတူညီချက်ဖြင့် ရွေးချယ်နိုင်သည့်ဥပဒေသည် စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူ တစ်ဦး တစ်ယောက်၏ နိုင်ငံမှဥပဒေဖြစ်ရမည်ဟု သတ်မှတ်ထားခြင်းမရှိပါ။ စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူများ သည် ယင်းတို့ နိုင်ငံမှဥပဒေကိုဖြစ်စေ၊ အခြားနိုင်ငံမှဥပဒေကိုဖြစ်စေ ရွေးချယ်နိုင်သည်။ လွှမ်းမိုးဥပဒေကိုရွေးချယ်ရာတွင် စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူတည်ရှိရာနိုင်ငံ၏ ဥပဒေကိုသာ ရွေးချယ်ရန် မလိုအပ်ပါ။ ဥပမာအားဖြင့် နမူနာအမှု-၂(က) အခြေအနေတွင် A ကုမ္ပဏီ သည် မြန်မာနိုင်ငံတွင်လည်းကောင်း၊ B ကုမ္ပဏီသည် X နိုင်ငံတွင်လည်းကောင်း တည်ရှိ သော်လည်း၊ Y နိုင်ငံ၏ ဥပဒေကို သက်ဆိုင်သည့်ဥပဒေ (သို့မဟုတ်) လွှမ်းမိုးဥပဒေ အဖြစ်သတ်မှတ်ကြသည့် အခြေအနေများလည်းရှိနိုင်သည်။ အောက်ပါ အခြေအနေများ တွင် အခြားနိုင်ငံ၏ ဥပဒေကို လွှမ်းမိုးဥပဒေအဖြစ် ရွေးချယ်ကြပြီး ထိုနည်းလမ်းကို အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးစာချုပ်များတွင် အများဆုံးအသုံးပြုသည်ကို တွေ့မြင်နိုင်သည်။ ထို့အပြင် အောက်ပါအကြောင်းအရင်းများမဟုတ်သော်လည်း စာချုပ် ချုပ်ဆိုသူတို့အကြား အခြားနိုင်ငံ၏ ဥပဒေကို ရွေးချယ်နိုင်သည်။

- စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူ နှစ်ဖက်လုံးက မိမိနိုင်ငံ၏ ဥပဒေကို လွှမ်းမိုးဥပဒေအဖြစ် ရွေးချယ်ရန် ဆန္ဒမရှိခြင်း၊
- A ကုမ္ပဏီအတွက် Y နိုင်ငံ၏ ဥပဒေသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဥပဒေနည်းတူ Common Law ဖြစ်နေခြင်း၊
- Y နိုင်ငံ၏ ဥပဒေသည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးစံနှုန်းနှင့် ကိုက်ညီသဖြင့် B ကုမ္ပဏီအတွက် သင့်လျော်ခြင်း၊
- ပထဝီအနေအထားအရလည်း Y နိုင်ငံသည် မြန်မာနိုင်ငံနှင့် X နိုင်ငံကြားတွင် တည်ရှိပြီး Y နိုင်ငံ၏ ဥပဒေကို နှစ်ဖက်လုံးက လက်ခံနိုင်ဖွယ်ရှိခြင်း။

(၂) စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူတို့သည် လွှမ်းမိုးဥပဒေအား သဘောတူညီချက်မရှိသည့် အခြေအနေ

စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူတို့အကြား နှုတ်ဖြင့်ဖြစ်စေ၊ စာဖြင့်ဖြစ်စေ စာချုပ်၏ လွှမ်းမိုးဥပဒေ နှင့် စပ်လျဉ်း သည့် သဘောတူညီချက် အလျဉ်းမရှိပါက မည်သည့်နိုင်ငံ၏ ဥပဒေကို လွှမ်းမိုးဥပဒေအဖြစ် သတ်မှတ်သင့်သည်ဆိုလျှင် အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း မြန်မာနိုင်ငံတွင် ဥပဒေအချင်း ချင်း ပဋိပက္ခဖြစ်မှုဥပဒေသ မရှိသောကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံအနေဖြင့် အောက်ပါအပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ စံနှုန်းများကို အသုံးပြုသင့်သည် -

(က) လွှမ်းမိုးဥပဒေကို သတ်မှတ်ပုံသတ်မှတ်နည်း

(၁) လွှမ်းမိုးဥပဒေကို ဆုံးဖြတ်ရာတွင် အမှုအမျိုးအစားအလိုက် အောက်ပါ ဥပဒေသများ နှင့်အညီ ဆုံးဖြတ်ရမည် (Rome I ပုဒ်မ ၄၊ အပိုဒ် ၁² 3) -

² Rome I ပုဒ်မ ၄၊ အပိုဒ် ၁ ၏ h တွင် EU Directive ဖြင့် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားသော Finance ပိုင်းဆိုင်ရာ ကုန်စည်များကို အထူးရွေးချယ်မှုများနှင့် ပတ်သက်သော စာချုပ်များအကြောင်းကို လက်ရှိအချိန်တွင် မြန်မာနိုင်ငံတွင် အငြင်းပွား ဖွယ်ရာ ခဲယဉ်းသဖြင့် ထည့်သွင်းရေးသားခြင်း မပြုတော့ပါ။

စာချုပ်အမျိုးအစားများ	သက်ဆိုင်သည့်လွှမ်းမိုးဥပဒေ
(က) ကုန်စည်များအရောင်းအဝယ်စာချုပ်များ	ရောင်းသူ၏ အမြဲနေထိုင်ရာဒေသ၏ ဥပဒေ
(ခ) ဝန်ဆောင်မှုပေးသည့်စာချုပ်များ	ဝန်ဆောင်မှုပေးသောသူ၏ အမြဲနေထိုင်ရာ ဒေသ၏ ဥပဒေ
(ဂ) မရွေ့မပြောင်းနိုင်သောပစ္စည်းများနှင့် သက်ဆိုင်သောအခွင့်အရေးများ (right in rem ⁴) သို့မဟုတ် ငှားရမ်းခြင်း (tenancy) နှင့် သက်ဆိုင်သော စာချုပ်များ	၎င်းမရွေ့မပြောင်းနိုင်သောပစ္စည်း၏တည်ရှိရာ ဒေသ၏ ဥပဒေ
(ဃ) မရွေ့မပြောင်းနိုင်သော ပစ္စည်းများကို ပုဂ္ဂလိက အနေဖြင့် ၆ လ မကျော်လွန်စေဘဲ တစ်ဆက်တည်း ငှားရမ်းခြင်း နှင့်သက်ဆိုင်သော စာချုပ်များ (notwithstanding point (c))	မြေရှင်၏ အမြဲနေထိုင်ရာ ဒေသ၏ ဥပဒေ (သို့သော် ငှားရမ်းသူသည် လူပုဂ္ဂိုလ်သာဖြစ်ရမည်ဖြစ်ပြီး အငှားချထားသူ၏ အမြဲတမ်းနေထိုင်ရာ လိပ်စာရှိသော နိုင်ငံတွင် အမြဲတမ်းနေထိုင်သောသူဖြစ်ရန် လိုအပ်သည်။)
(င) Franchise စာချုပ်များ	Franchise ၏ တည်ရှိရာဒေသ၏ ဥပဒေ
(စ) ဖြန့်ချိရေးဆိုင်ရာ စာချုပ်များ	ဖြန့်ဝေသူ၏ အမြဲနေထိုင်ရာဒေသ၏ ဥပဒေ
(ဆ) လေလံနှင့်သက်ဆိုင်သော ကုန်စည်များ အရောင်းအဝယ်စာချုပ်များ	လေလံကျင်းပရာ နေရာကို သတ်မှတ်နိုင်ပါက ယင်းဒေသရှိရာ နိုင်ငံ၏ ဥပဒေ

(၂) စာချုပ်သည် အထက်ပါ (၁) တွင် မပါဝင်ပါက သို့မဟုတ် စာချုပ်ပါအကြောင်းအရာများသည် အထက်ပါ (၁) ၏ အချို့အချက်အလက်များနှင့် ကိုက်ညီပါက -

- ထိုစာချုပ်ကို အထမြောက်စေရန် အထူးလုပ်ဆောင်ရမည့် စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူ အမြဲနေထိုင်ရာဒေသ၏ ဥပဒေသည် လွှမ်းမိုးဥပဒေ ဖြစ်စေရမည်။ (Rome I ပုဒ်မ ၄၊ အပိုဒ် ၂)

(၃) အခြေအနေအားလုံးကို ခြုံငုံသုံးသပ်မည်ဆိုပါက စာချုပ်သည် အထက်ပါ (၁) နှင့် (၂)တွင် ဖော်ပြထားသော နိုင်ငံအပြင် အခြားနိုင်ငံတစ်ခုခုနှင့် အနီးစပ်ဆုံး ဆက်နွယ်မှု

³ Rome I တွင် ကုန်စည်ပို့ဆောင်ရေးဆိုင်ရာစာချုပ်(ပုဒ်မ ၅) နှင့် အာမခံစာချုပ် (ပုဒ်မ ၇) နှင့်ပတ်သက်၍ အထူးသတ်မှတ်ထားခြင်းများရှိသည်။ ဤ စာအုပ်တွင် နေရာအခက်အခဲကြောင့် ထည့်သွင်းခြင်းမရှိသော်လည်း ထိုသို့သောစာချုပ်များ၏ အငြင်းပွားမှုများကို သင့်လျော်သလို ကိုးကားသုံးသပ်စေချင်ပါသည်။

⁴ “in rem” is a Latin word meaning “against a thing”. “Involving or determining the status of a thing, and therefore the rights of persons generally with respect to that thing” (Black’s Law Dictionary, 10th ed.)

ရှိနေခြင်းသည် သိသာထင်ရှားပါက -

- ထိုအခြားနိုင်ငံ၏ ဥပဒေသည် လွှမ်းမိုးဥပဒေဖြစ်သင့်ပေသည်။ (Rome I ပုဒ်မ ၄၊ အပိုဒ် ၃)

(၄) လွှမ်းမိုးဥပဒေကို (၁) သို့မဟုတ် (၂) ဖြင့် မဆုံးဖြတ်နိုင်ပါက -

- အနီးစပ်ဆုံးဆက်နွယ်မှုရှိသော နိုင်ငံ၏ ဥပဒေကို စာချုပ်၏ လွှမ်းမိုးဥပဒေ ဖြစ်စေရမည်။

(သတိပြုရန် ။ ။ အနီးစပ်ဆုံး ဆက်နွယ်မှုရှိသည့် ဒေသဟူသော အယူအဆကို ကျင့်သုံးသည့် အကြောင်းအရင်း)

မျက်မှောက်ကာလတွင် အင်တာနက်စသည်တို့မှတစ်ဆင့် အရောင်းအဝယ်ပြုလုပ်မှု အခြေအနေများ ပေါ်ပေါက်မှုများပြားလာသဖြင့် ရုပ်ဝတ္ထုအားဖြင့် မည်သည့်ဒေသတွင် စာချုပ်ချုပ်ဆိုကြသည်ဆိုသည်မှာ စာချုပ်ချုပ်သူများအဖို့ အထူးအရေးကြီးသော ကိစ္စရပ်တစ်ခု မဟုတ်တော့ပေ။ ထို့ကြောင့် အနီးစပ်ဆုံး ဆက်နွယ်မှုရှိသည့် ဒေသကို သတ်မှတ်ရာတွင် စာချုပ်ချုပ်ဆိုသော ဒေသအဖြစ် မယူဆတော့ဘဲ စာချုပ်ချုပ်သူတို့အနေဖြင့် မည်သည့်နိုင်ငံက အနီးစပ်ဆုံး ဆက်နွယ်မှုရှိသည်ကို အမှုအပေါ်တွင်အခြေခံ၍ သီးသန့်ဆုံးဖြတ်သည့် အယူအဆသည် နိုင်ငံတကာစံနမူနာ ဖြစ်လာခဲ့သည်။

Provisions in Rome I

Article 4 (Applicable law in the absence of choice)

1. To the extent that the law applicable to the contract has not been chosen in accordance with Article 3 and without prejudice to Articles 5 to 8, the law governing the contract shall be determined as follows:

- (a) a contract for the sale of goods shall be governed by the law of the country where the seller has his habitual residence;
- (b) a contract for the provision of services shall be governed by the law of the country where the service provider has his habitual residence;
- (c) a contract relating to a right in rem in immovable property or to a tenancy of immovable property shall be governed by the law of the country where the property is situated;
- (d) notwithstanding point (c), a tenancy of immovable property concluded for temporary private use for a period of no more than six consecutive months shall be governed by the law of the country where the landlord has his habitual residence, provided that the

tenant is a natural person and has his habitual residence in the same country;

(e) a franchise contract shall be governed by the law of the country where the franchisee has his habitual residence;

(f) a distribution contract shall be governed by the law of the country where the distributor has his habitual residence;

(g) a contract for the sale of goods by auction shall be governed by the law of the country where the auction takes place, if such a place can be determined;

(h) a contract concluded within a multilateral system which brings together or facilitates the bringing together of multiple third-party buying and selling interests in financial instruments, as defined by Article 4(1), point (17) of Directive 2004/39/EC, in accordance with non-discretionary rules and governed by a single law, shall be governed by that law.

2. Where the contract is not covered by paragraph 1 or where the elements of the contract would be covered by more than one of points (a) to (h) of paragraph 1, the contract shall be governed by the law of the country where the party required to effect the characteristic performance of the contract has his habitual residence.

3. Where it is clear from all the circumstances of the case that the contract is manifestly more closely connected with a country other than that indicated in paragraphs 1 or 2, the law of that other country shall apply.

4. Where the law applicable cannot be determined pursuant to paragraphs 1 or 2, the contract shall be governed by the law of the country with which it is most closely connected.

နမူနာအမှု ၂(က) အရ

အကြောင်းခြင်းရာ။ ။ မြန်မာနိုင်ငံ၏လျှပ်စစ်ပစ္စည်းရောင်းချရေးလုပ်ငန်းဖြစ်သော A ကုမ္ပဏီသည် X နိုင်ငံ၏ B ကုမ္ပဏီထံမှ ရေခဲသေတ္တာများကို ဝယ်ယူရန် A ကုမ္ပဏီ နှင့် B ကုမ္ပဏီတို့အကြား စာချုပ်ချုပ်ဆို၍ ရေခဲသေတ္တာများကို ဝယ်ယူခဲ့သည်။

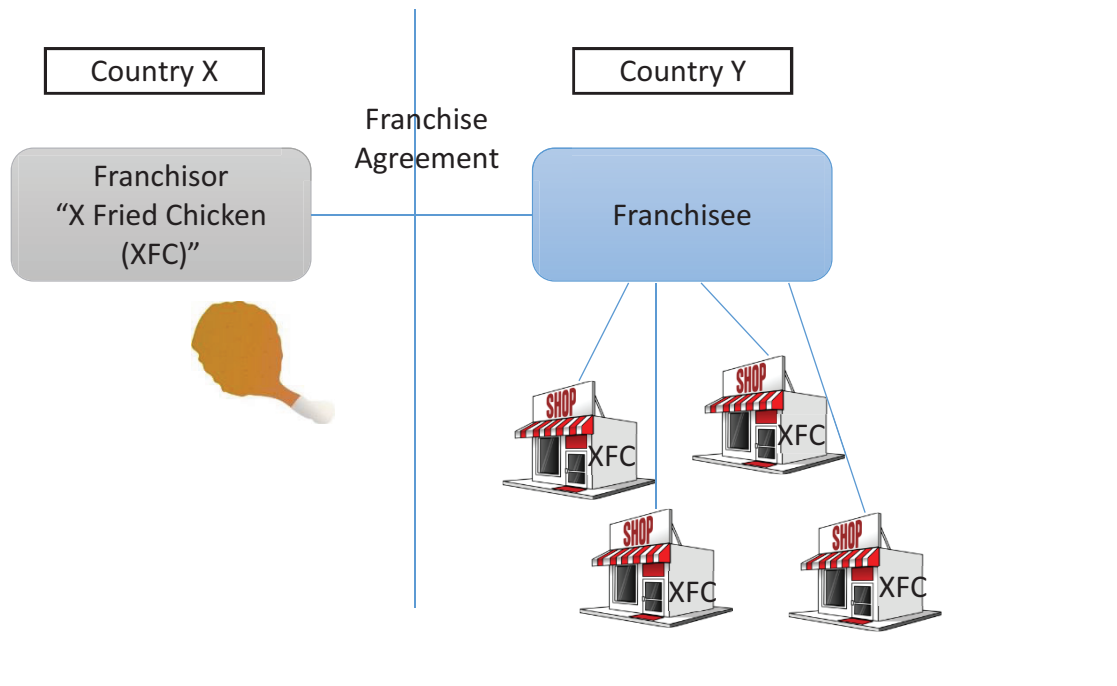
အရောင်းအဝယ်စာချုပ်ထဲတွင် လွှမ်းမိုးဥပဒေကို သတ်မှတ်ထားပါက သတ်မှတ်ထားသည့် ဥပဒေက သာ လွှမ်းမိုးဥပဒေဖြစ်စေရမည်။

အရောင်းအဝယ်စာချုပ်ထဲတွင် လွှမ်းမိုးဥပဒေကို သတ်မှတ်ထားခြင်းမရှိပါက ရောင်းချသူအမြဲနေထိုင်ရာဒေသဖြစ်သော X နိုင်ငံ၏ ဥပဒေကသာ လွှမ်းမိုးဥပဒေဖြစ်စေရမည်။

Franchise စာချုပ် နမူနာအမျိုးမျိုး

အကြောင်းခြင်းရာ။ ။ X နိုင်ငံတွင် တည်ရှိသော ကြက်ကြော်ဆိုင်ခွဲများ (Franchise) လုပ်ပိုင်ခွင့် ပေးအပ်သူ (Franchiser) က Y နိုင်ငံ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်ရသူ (Franchisee) နှင့် Franchise စာချုပ်ကို ချုပ်ဆိုပြီး Y နိုင်ငံတွင် ကြက်ကြော်ဆိုင်ခွဲကို ဖွင့်လှစ်သည့်အခါ ၎င်း၏လွှမ်းမိုးဥပဒေသည် -

- Franchise စာချုပ်၏ လွှမ်းမိုးဥပဒေကို သဘောတူညီထားပါက သတ်မှတ်ထားသော ဥပဒေကသာ လွှမ်းမိုးဥပဒေဖြစ်ပြီး၊
- သဘောတူညီထားမှုမရှိပါက လွှမ်းမိုးဥပဒေသည် လုပ်ပိုင်ခွင့်ရသူ (Franchisee) ၏ Y နိုင်ငံ၏ ဥပဒေဖြစ်လာသည်။

(ခ) အမြဲနေထိုင်ရာဒေသ

အထက်ပါကဲ့သို့ လွှမ်းမိုးဥပဒေကို ဆုံးဖြတ်သည့် အယူအဆဖြစ်သော အမြဲတမ်းလိပ်စာ တည်ရှိရာဒေသနှင့်စပ်လျဉ်း၍ စာချုပ်ချုပ်ဆိုချိန်တွင် အောက်ပါဒေသအဖြစ် ယူဆနိုင်သည်။ -

- ကုမ္ပဏီနှင့်အခြားဥပဒေအရ ဖွဲ့စည်းထားသည့် အဖွဲ့အစည်းများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ယင်း တို့ကို ကြီးကြပ်သည့် ဗဟိုဒေသ (ဥပမာ၊ ရုံးချုပ်၏ တည်နေရာဒေသ)၊
- ပုဂ္ဂလိကနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ယင်း၏ အဓိကလုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်ရာဒေသ၊
- စာချုပ်သည် ဆိုင်ခွဲ၊ ကိုယ်စားလှယ်နှင့် အလုပ်ဌာနများအတွက် ချုပ်ဆိုခြင်း သို့မဟုတ် စာချုပ်တွင် ယင်းဆိုင်ခွဲ၊ ကိုယ်စားလှယ်နှင့် အလုပ်ဌာနများက လုပ်ဆောင်ရန် တာဝန်ရှိပါက ၎င်းဆိုင်ခွဲ၊ ကိုယ်စားလှယ်နှင့် အလုပ်ဌာနများ တည်ရှိရာဒေသ။

[Rome I]

Article 19 (Habitual Residence)

1. For the purposes of this Regulation, the habitual residence of companies and other bodies, corporate or unincorporated, shall be the place of central administration.

The habitual residence of a natural person acting in the course of his business activity shall be his principal place of business.

2. Where the contract is concluded in the course of the operations of a branch, agency or any other establishment, or if, under the contract, performance is the responsibility of such a branch, agency or establishment, the place where the branch, agency or any other establishment is located shall be treated as the place of habitual residence.

3. For the purposes of determining the habitual residence, the relevant point in time shall be the time of the conclusion of the contract.

၄။ စာချုပ်ပါစည်းကမ်းသတ်မှတ်ချက်များနှင့်စပ်လျဉ်းသည့်ခြွင်းချက်များ

အထက်ပါအတိုင်း စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူတို့၏ မိမိကိုယ်တိုင်စီမံဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း အခြေခံမူအရ စာချုပ်၏ လွှမ်းမိုးဥပဒေကိုအခြေခံအနေဖြင့် စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူတို့၏ လွတ်လပ်စွာရွေးချယ်ပိုင်ခွင့် (Freedom of Choice) အဖြစ် ပေးအပ်ထားသင့်သည်။ စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူအနေဖြင့် စာချုပ်၏လွှမ်းမိုးဥပဒေကို ရွေးချယ်ပိုင်ခွင့်ရှိသော်ငြားလည်း ပြည်သူ့အကျိုးစီးပွားနှင့် လူ့ဘောင်အဖွဲ့အစည်း ဆိုင်ရာမူဝါဒများကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် လွှမ်းမိုးဥပဒေကို ရွေးချယ်နိုင်သည့် အခွင့်အရေးကို ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်ဖြင့် ကန့်သတ်ထားသည့် အခြေအနေများလည်းရှိသည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် အောက်ပါအဖြေအနေများ ဖြစ်သည် -

(၁) စားသုံးသူများနှင့်သက်ဆိုင်သောစာချုပ်တွင်စားသုံးသူအကာအကွယ်ပေးရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေများ၊

(၂) အလုပ်ခန့်ထားမှုဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်စာချုပ်တွင် အလုပ်သမားများအား အကာအကွယ်ပေးရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေများ၊

(၃) မဖြစ်မနေ လိုက်နာကျင့်သုံးရမည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်များ (Overriding mandatory provisions)။

(၁) စားသုံးသူများနှင့် သက်ဆိုင်သောစာချုပ်တွင် စားသုံးသူအကာအကွယ်ပေးရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေများ

နမူနာအမူ - ၂ (ခ)

X နိုင်ငံတွင် အမြဲနေထိုင်သော A သည် Y နိုင်ငံ၏ လုပ်ငန်းရှင်ဖြစ်သော B ကုမ္ပဏီထံမှ အင်တာနက်မှတစ်ဆင့် smart phone ကိုဝယ်ယူခဲ့သည်။ A သည် B ကုမ္ပဏီ ထံမှ ပေးပို့သော smart

phone ကို လက်ခံရရှိသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် အသုံးပြုကြည့်သည့်အခါ အတွင်းစက်ပစ္စည်းချို့ယွင်းနေသဖြင့် အသုံးပြု၍မရကြောင်းသိရသည်။ A သည် B ကုမ္ပဏီထံ စာချုပ်ဖျက်သိမ်းပေးစေလိုမှုနှင့် စာချုပ်ဖောက်ဖျက်မှုအပေါ်အခြေခံပြီး နစ်နာကြေးရလိုမှုကို X နိုင်ငံတရားရုံးတွင် တရားစွဲဆိုခဲ့သည်။ A ၏ တောင်းဆိုမှုအား အသိအမှတ် ပြုနိုင်၊ မပြုနိုင်ကို မည်သည့်နိုင်ငံ၏ ဥပဒေဖြင့် ဆုံးဖြတ်မည်နည်း။ ထို့အပြင် B ကုမ္ပဏီ၏ ရောင်းချသည့် website တွင် ဖော်ပြထားသောစာချုပ်တွင် ၎င်း website မှ တစ်ဆင့် ရောင်းချခြင်းဆိုင်ရာစာချုပ်များ၏ လွှမ်းမိုးဥပဒေသည် Y နိုင်ငံ၏ ဥပဒေသာဖြစ်ရမည်ဟု ရေးသားထားသော စာချုပ်စည်းကမ်းချက်ပါရှိသည်။

စားသုံးသူများသည် လုပ်ငန်းရှင်များနှင့်ယှဉ်လျှင် ငွေကြေးအင်အား၊ ညှိနှိုင်းနိုင်မှုအင်အားချင်းမမျှဘဲ အားနည်းသောကြောင့် ထိုသို့အားနည်းသော စားသုံးသူများကို အကာအကွယ်ပေးရန်အတွက် မိမိကိုယ်တိုင်စီမံဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း (Party Autonomy) ၏ အခြေခံအား ကန့်သတ်သည့်ဥပဒေများကို ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ ထိုသို့ကန့်သတ်ထားသော ဥပဒေများရှိသော်ငြားလည်း ထိုဥပဒေများကို သဘောတူညီချက်ဖြင့် ကျော်လွှားနိုင်မည်ဆိုပါက အားနည်းသော စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူတို့အနေဖြင့် သဘောမတူမနေရ ဖြစ်နေပြီး ၎င်းဥပဒေများကို ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်းသည် အဓိပ္ပာယ်ရှိတော့မည်မဟုတ်ပေ။

ရောင်းချသူနှင့် သာမန်ဝယ်ယူလိုသူတို့အကြား ချုပ်ဆိုသောစာချုပ်များကို သာမန်ဝယ်ယူသူ အမြဲနေထိုင်သောနိုင်ငံမဟုတ်သည့် အခြားနိုင်ငံ၏ ဥပဒေကို လွှမ်းမိုးဥပဒေအဖြစ် သဘောတူရွေးချယ်နိုင်သည်။ သို့ရာတွင် ဝယ်ယူသူသည် အားနည်းသူဖြစ်ပါက ၎င်းအမြဲနေထိုင်လေ့ရှိရာ နိုင်ငံ၏ဥပဒေကိုသာ လိုက်နာကျင့်သုံးရမည်။

ဥပမာအနေဖြင့် နမူနာအမူ - ၂ (ခ) တွင် A အနေဖြင့် အခွင့်သာသော X နိုင်ငံ၏ စားသုံးသူ အကာအကွယ်ပေးရေးဆိုင်ရာဥပဒေများရှိပါက ယင်းဥပဒေများကို အခြေခံပြီး အခွင့်အရေးတောင်းဆိုပါက အသိအမှတ်ပြုနိုင်ချေ ရှိသည်။ ပိုပြီးရှင်းလင်းပြီး နားလည်အောင်ဖော်ပြရမည်ဆိုလျှင် စားသုံးသူများအား အလေးပေးသော စားသုံးသူကာကွယ်ရေးဥပဒေပြဋ္ဌာန်းချက်များမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည် -

- (က) စားသုံးသူသည် ရောင်းချသူ၏ အမှားပါသည်ဖြစ်စေ၊ မပါသည်ဖြစ်စေ ကုန်ပစ္စည်း ဝယ်ယူသည့် နေ့မှ (၈) ရက်အတွင်း ဝယ်ယူမှုကို ပယ်ဖျက်နိုင်သည်။
- (ခ) စားသုံးသူ၏ စာချုပ်ပယ်ဖျက်ခွင့်ကို စွန့်လွှတ်စေသည့် စာသုံးသူဆိုင်ရာ စာချုပ်ပါစည်းကမ်းသည် ကုန်သည်အနေဖြင့် ၎င်းစာချုပ်ကိုလိုက်နာရန် ပျက်ကွက်ပါက ထိုစာချုပ်သည် ပျက်ပြယ်သည်။

စားသုံးသူကာကွယ်ရေးဥပဒေများအရ ကာကွယ်မှုကို ကျင့်သုံးခြင်းအား ကန့်သတ်ချက်

စားသုံးသူအမြဲနေထိုင်သည့်နိုင်ငံ၏ စားသုံးသူကာကွယ်ရေးဥပဒေများအရ ရရှိသောအကာအကွယ်ကို စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူများ၏ သဘောတူညီမှုဖြင့် ၎င်းအကာအကွယ်အား ပိတ်ပင်၍မရဟု မပြဋ္ဌာန်းထားမှသာလျှင် စားသုံးသူအမြဲနေထိုင်သည့်နိုင်ငံ၏ စားသုံးသူကာကွယ်ရေးဥပဒေများအရ ရရှိသော ၎င်းအကာအကွယ်အား စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူများ သဘောတူညီမှုဖြင့် အခြားနိုင်ငံ၏ဥပဒေကို လွှမ်းမိုးဥပဒေ

အဖြစ် အသုံးပြုပြီး ပိတ်ပင်နိုင်သည်။

[Rome I]

Article 6 (Consumer contracts)

1. Without prejudice to Articles 5 and 7, a contract concluded by a natural person for a purpose which can be regarded as being outside his trade or profession (the consumer) with another person acting in the exercise of his trade or profession (the professional) shall be governed by the law of the country where the consumer has his habitual residence,

2. Notwithstanding paragraph 1, the parties may choose the law applicable to a contract which fulfils the requirements of paragraph 1, in accordance with Article 3. Such a choice may not, however, have the result of depriving the consumer of the protection afforded to him by provisions that cannot be derogated from by agreement by virtue of the law which, in the absence of choice, would have been applicable on the basis of paragraph 1.

Preface

(23) As regards contracts concluded with parties regarded as being weaker, those parties should be protected by conflict-of- law rules that are more favourable to their interests than the general rules.

(၂) အလုပ်ခန့်ထားမှုဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်စာချုပ်တွင် အလုပ်သမားများအား အကာအကွယ် ပေးရေးဆိုင်ရာဥပဒေများ

နမူနာအမှု - ၂ (ဂ)

X နိုင်ငံတွင် အမြဲနေထိုင်သော အလုပ်သမား A သည် Y နိုင်ငံမှ B1 ကုမ္ပဏီ၏ လက်အောက်ခံ ကုမ္ပဏီဖြစ်သော B2 ကုမ္ပဏီနှင့် အလုပ်ခန့်ထားမှုဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်စာချုပ်ကို ချုပ်ဆိုထားခဲ့သည်။

B2 ကုမ္ပဏီနှင့် သဘောတူစာချုပ်သည် တစ်ပတ်လျှင် နာရီ ၅၀ အလုပ်လုပ်ရမည်ဖြစ်ပြီး Y နိုင်ငံ၏ ဥပဒေကို လွှမ်းမိုးဥပဒေဖြစ်စေရမည်ဟု ထည့်သွင်းထားသည်။ X နိုင်ငံ၏ ဥပဒေတွင် တစ်ပတ်လျှင် ၄၂ နာရီကျော် အလုပ်လုပ်ပါက အချိန်ပိုကြေးကို ပေးချေရမည်ဟူ၍ ပြဌာန်းထားသော်လည်း B2 ကုမ္ပဏီသည် အချိန်ပို ၈ နာရီစာကို ပေးချေခြင်းမရှိခဲ့ပါ။ ထို့ကြောင့် A သည် B2 ကုမ္ပဏီအား အချိန်ပိုကြေး ပေးချေရန် တောင်းဆိုရန်အတွက် X နိုင်ငံ၏ တရားရုံးတွင် တရားစွဲဆိုခဲ့သည်။

အလုပ်သမားများသည် လုပ်ငန်းရှင်များနှင့်ယှဉ်လျှင် ငွေကြေးအင်အား၊ ညှိနှိုင်းနိုင်မှုအင်အား အားနည်းသောကြောင့် အလုပ်သမားများကို အကာအကွယ်ပေးရန်အတွက် စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူများ၏ မိမိကိုယ်တိုင် စီမံဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း (Party Autonomy) ၏ အခြေခံအား ကန့်သတ်ထားသည့် ဥပဒေများကို ပြဋ္ဌာန်းခြင်းများလည်းရှိသည်။ ထိုသို့ ကန့်သတ်ထားသည့် ဥပဒေများရှိသော်ငြားလည်း ထိုဥပဒေများကို သဘောတူညီချက်ဖြင့် ကျော်လွှားနိုင်မည်ဆိုပါက အားနည်းသောစာချုပ်ချုပ်ဆိုသူတို့ အနေဖြင့် သဘောမတူမနေရဖြစ်နေပြီး ၎င်းဥပဒေများကို ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်းသည် အဓိပ္ပာယ်ရှိတော့မည် မဟုတ်ပေ။

ထို့ကြောင့် ပုဂ္ဂလိကအနေဖြင့် အလုပ်ရှင်နှင့် အလုပ်သမားအကြား ချုပ်ဆိုသော အလုပ်ခန့်ထားမှု ဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်စာချုပ်နှင့်စပ်လျဉ်းပြီး စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူတို့၏ သဘောတူညီချက်ရှိပါက ထို ပုဂ္ဂလိကဖြစ်သူ၏ အမြဲနေထိုင်သောနိုင်ငံမဟုတ်သည့် အခြားနိုင်ငံ၏ ဥပဒေကို လွှမ်းမိုးဥပဒေအဖြစ် သဘောတူခြင်းသည် အကျိုးဝင်သည်။ တစ်ဖန် ထိုသို့သော ဥပဒေများမရှိပါက ယင်းသို့သော ကုစားမှုများ ကို အသိအမှတ်မပြုနိုင်။

အလုပ်ရှင်နှင့် အလုပ်သမားတို့အကြား ချုပ်ဆိုသောစာချုပ်များကို သာမန်အလုပ်သမား အမြဲနေထိုင် သော နိုင်ငံမဟုတ်သည့် အခြားနိုင်ငံ၏ ဥပဒေကို လွှမ်းမိုးဥပဒေအဖြစ် သဘောတူရွေးချယ်နိုင်သည်။ သို့ရာတွင် အလုပ်သမားသည် အားနည်းသူဖြစ်ပါက ၎င်းအမြဲနေထိုင်လေ့ရှိရာနိုင်ငံ၏ ဥပဒေကိုသာ လိုက်နာကျင့်သုံးရမည်။

ဥပမာအနေဖြင့် နမူနာအမှု - ၂ (ဂ) တွင် အလုပ်သမား A သည် Y နိုင်ငံ၏ ဥပဒေကို လွှမ်းမိုးဥပဒေ အဖြစ် သဘောတူထားပြီး A အတွက် အခွင့်သာသော X နိုင်ငံ၏ အလုပ်သမားများအား အကာအကွယ် ပေးရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေများတည်ရှိပါက ထိုဥပဒေများကို အခြေခံ၍ အခွင့်အရေးများကို တောင်းဆိုခြင်းအား အသိအမှတ်ပြုနိုင်ချေ ရှိသည်။ တစ်နည်းဆိုရသော် ဥပဒေကပြဋ္ဌာန်းထားသော အလုပ်ချိန်ကိုကျော်လွန်၍ အလုပ်လုပ်နေပါက အချိန်ပိုကြေးကို မဖြစ်မနေ ပေးချေရမည်ဖြစ်ပြီး ဥပဒေဖြင့် ပြဋ္ဌာန်းထားသော အလုပ်ချိန်နှင့် ထိုသို့ပေးချေမှုကို သဘောတူညီမှုဖြင့် ပြောင်းလဲ၍မရနိုင်သော အခြေအနေဖြစ်သည်။

အလုပ်သမားဥပဒေအရ ကာကွယ်မှုကို ကျင့်သုံးခြင်းအား ကန့်သတ်ချက်

အလုပ်သမားအမြဲနေထိုင်သည့်နိုင်ငံ၏ အလုပ်သမားအကာအကွယ်ပေးရေး ဥပဒေများအရ ရရှိ သော အကာအကွယ်ကို စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူများ၏ သဘောတူညီမှုဖြင့် ပိတ်ပင်၍မရဟု မပြဋ္ဌာန်းထားမှ သာလျှင် အလုပ်သမားအမြဲနေထိုင်သည့်နိုင်ငံ၏ အလုပ်သမားအကာအကွယ်ရေး ဥပဒေများအရ ရရှိသော ၎င်းအကာအကွယ်အား စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူများ သဘောတူညီမှုဖြင့် အခြားနိုင်ငံ၏ ဥပဒေကို လွှမ်းမိုးဥပဒေအဖြစ် အသုံးပြုပြီး ပိတ်ပင်နိုင်သည်။

[Rome I]

Article 8 Individual employment contracts

1. An individual employment contract shall be governed by the law chosen by the parties in accordance with Article 3. Such a choice of law may not, however, have the result of depriving the employee of the protection afforded to him by provisions that cannot be derogated from by agreement under the law that, in the absence of choice, would have been applicable pursuant to paragraphs 2, 3 and 4 of this Article.

2. To the extent that the law applicable to the individual employment contract has not been chosen by the parties, the contract shall be governed by the law of the country in which or, failing that, from which the employee habitually carries out his work in performance of the contract. The country where the work is habitually carried out shall not be deemed to have changed if he is temporarily employed in another country.

(၃) **မဖြစ်မနေလိုက်နာကျင့်သုံးရမည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်များ (Overriding Mandatory Provisions)**
နိုင်ငံအသီးသီးတွင် မူဝါဒအရ အထူးသဖြင့် မဖြစ်မနေလိုက်နာကျင့်သုံးရမည့် ဥပဒေများကို ပြဋ္ဌာန်းထားရှိသည်။ ယင်းဥပဒေများသည် စာချုပ်ချုပ်သူများ၏ သဘောတူညီမှု ရှိ/မရှိနှင့် မသက်ဆိုင်ဘဲ မဖြစ်မနေလိုက်နာရမည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်များဖြစ်သည်။ အားလုံးသောဥပဒေများတွင် ယင်းဥပဒေများသည် နိုင်ငံအလိုက် ကွဲပြားခြားနားပြီး မည်သို့ပြဋ္ဌာန်းရမည်ကို Rome I တွင် အတိအလင်း ဖော်ပြထားခြင်းမရှိပါ။

ဥပမာ - မရွှေ့မပြောင်းနိုင်သောပစ္စည်းလွှဲပြောင်းခြင်းကို ကန့်သတ်သည့်ဥပဒေ (TIPRL) အရ မြန်မာနိုင်ငံတွင် နိုင်ငံခြားသားများသည် မရွှေ့မပြောင်းနိုင်သောပစ္စည်းအား ပိုင်ဆိုင်ခွင့်မရှိပါ။ TIPRL သည်မြန်မာနိုင်ငံတွင် မြေပိုင်ဆိုင်မှုမူဝါဒပေါ်တွင် အခြေခံသည်။ TIPRL အရ ချမှတ်ထားသော ကန့်သတ်ချက်အား စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူများသည် မြန်မာနိုင်ငံဥပဒေမဟုတ်ဘဲ နိုင်ငံခြားဥပဒေကို ကျင့်သုံးရန် သဘောတူခြင်းအားဖြင့် TIPRL ရှိ မရွှေ့မပြောင်းနိုင်သောပစ္စည်းများဆိုင်ရာ ကန့်သတ်ချက်ကို ရှောင်တိမ်းရန် ပြုလုပ်နိုင်ကောင်း ပြုလုပ်နိုင်ပေသည်။ သို့သော် ဤဥပမာတွင် မဖြစ်မနေလိုက်နာ ကျင့်သုံးရမည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်များဖြစ်သော TIPRL ပါပြဋ္ဌာန်းချက်သည် လွှမ်းမိုးဥပဒေနှင့်စပ်လျဉ်း၍ စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူများ၏ မည်သည့်သဘောတူညီချက်အပေါ်တွင် မဆို လွှမ်းမိုးသည်။ သို့ရာတွင် ယင်းမဖြစ်မနေလိုက်နာကျင့်သုံးရမည့် ဥပဒေများ၏ သက်ရောက်မှုသည် ခြွင်းချက်အနေဖြင့်သာဖြစ်သည် ဟူသောအချက်ကို သတိပြုရမည်ဖြစ်သည်။ Rome I တွင်လည်း မဖြစ်မနေလိုက်နာကျင့်သုံးရမည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်များ (Overriding Mandatory Provisions) ကို အကန့်အသတ်ဖြင့် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုသင့်ကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။

[Rome I]

Article 9 Overriding mandatory provisions

1. Overriding mandatory provisions are provisions the respect for which is regarded as crucial by a country for safeguarding its public interests, such as its political, social or economic organisation, to such an extent that they are applicable to any situation falling within their scope, irrespective of the law otherwise applicable to the contract under this Regulation.

2. Nothing in this Regulation shall restrict the application of the overriding mandatory provisions of the law of the forum.

Preface

(37) The concept of 'overriding mandatory provisions' should be distinguished from the expression 'provisions which cannot be derogated from by agreement' and should be construed more restrictively.

(အဓိကအချက်များ)

- စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူများသည် လွှမ်းမိုးဥပဒေကို ရွေးချယ်ပိုင်ခွင့်ရှိသော်လည်း ပြည်သူ့အကျိုးစီးပွားနှင့် လူ့ဘောင်အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာမူဝါဒများကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ပြဋ္ဌာန်းထားသော မဖြစ်မနေလိုက်နာရန်လိုအပ်သည့် ဥပဒေများကို လိုက်နာရမည်။
- ဥပမာ -
 - (၁) စားသုံးသူများနှင့်သက်ဆိုင်သော စာချုပ်တွင် စားသုံးသူအကာအကွယ် ပေးရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေများ၊
 - (၂) အလုပ်ခန့်ထားမှုဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက် စာချုပ်တွင် အလုပ်သမား အကာအကွယ် ပေးရေးဆိုင်ရာဥပဒေများ၊
 - (၃) မဖြစ်မနေ လိုက်နာကျင့်သုံးရမည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်များ (Overriding Mandatory Provisions)။
- မဖြစ်မနေ လိုက်နာကျင့်သုံးရမည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်များ (Overriding Mandatory Provisions) ရှိပါက စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူများအနေဖြင့် စာချုပ်တွင် သဘောတူထားသော လွှမ်းမိုးဥပဒေကို အသုံးပြုနိုင်မည်မဟုတ်ပေ။ မဖြစ်မနေလိုက်နာကျင့်သုံးရမည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်များသည် တိကျမှုမရှိပါက အကန့်အသတ်ဖြင့်သာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုသင့်သည်။

၅။ စာချုပ်တွင် မပါဝင်သော တာဝန်များ

စာချုပ်ပါတာဝန်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ လွှမ်းမိုးဥပဒေအကြောင်း အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။ စာချုပ်တွင်မပါဝင်သော တာဝန်များကို ဆက်လက်ဖော်ပြသွားပါမည်။

(၁) စာချုပ်တွင်မပါဝင်သော တာဝန် (Non-Contractual Obligations)

စာချုပ်တွင်မပါဝင်သောတာဝန်များနှင့် စပ်လျဉ်းပြီး နိုင်ငံအသီးသီးတွင် ဥပဒေအချင်းချင်း ပဋိပက္ခ ဖြစ်မှုဆိုင်ရာ ဥပဒေကို ပြည်တွင်းဥပဒေအဖြစ် သီးသန့်ပြဋ္ဌာန်းထားကြသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ဥရောပသမဂ္ဂ၏ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများတွင် စာချုပ်၏တာဝန်များနည်းတူ စာချုပ်တွင် မပါဝင်သော တာဝန်များနှင့် သက်ဆိုင်သည့် REGULATION (EC) No 864/2007 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 11 July 2007 on the Law Applicable to Non-Contractual Obligations (Rome II) ကို ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ (နောင်တွင် "Rome II" ဟု သုံးနှုန်းသွားမည်။)

နမူနာအမှု - ၂ (ဃ)

X နိုင်ငံတွင် အမြဲနေထိုင်သော A သည် Z နိုင်ငံမှ X နိုင်ငံသို့ အပြန်လမ်းခုလတ်ဖြစ်သည့် Y နိုင်ငံတွင် Z နိုင်ငံ၏ လုပ်ငန်းရှင် C ၏ ကုန်ကားနှင့် တိုက်မိ၍ A ၏ ကားသည် ကြီးမားစွာ ပျက်စီးခဲ့ပြီး၊ A ကိုယ်တိုင်လည်း ဒဏ်ရာရရှိခဲ့သည်။ A သည် C အား နစ်နာကြေး (ကားပြင်ဆင်စရိတ်နှင့် ဆေးကုသ စရိတ်) ကို တောင်းဆိုရန်အလို့ငှာ X နိုင်ငံ၏ တရားရုံးတွင် တရားမနစ်နာမှုအဖြစ် လျော်ကြေးပေးချေရန် တရားစွဲဆိုခဲ့သည်။ ယင်းတောင်းဆိုမှုကို မည်သည့်နိုင်ငံ၏ ဥပဒေနှင့် ဆုံးဖြတ်မည်နည်း။

စာချုပ်တွင်မပါဝင်သောတာဝန်များ၏ အဓိကသာဓကမှာ တရားမနစ်နာမှုကို အခြေခံသည့် တောင်းဆိုမှုမပင်ဖြစ်သည်။ ROME II အရ ထိုတရားမနစ်နာမှု၏ လွှမ်းမိုးဥပဒေသည် အခင်းဖြစ်ပွား သည့် (နစ်နာမှု ပေါ်ပေါက်စေသည့်) ဒေသ၏ ဥပဒေဖြစ်သည်။

နမူနာအမှု - ၂ (ဃ) တွင် C ၏ တရားမနစ်နာမှုဆိုင်ရာ အကျိုးအပြစ်သည် အခင်းဖြစ်ပွားသည့် Y နိုင်ငံ၏ ဥပဒေဖြင့် ဆုံးဖြတ်ရမည်ဖြစ်သည်။ ထိုအခါ ဥပမာအားဖြင့် A ၏ ကားပြင်ဆင်စရိတ်နှင့် ဆေးကုသစရိတ် စသည်တို့သည် X နိုင်ငံတွင် ပေးချေခဲ့ရပါကလည်း ရလဒ်မှာ ကွဲပြားခြားနားမှုမရှိပေ။ (Rome II Preface (17) ကိုးကားရန်)

Rome II

Preface (17)

The law applicable should be determined on the basis of where the damage occurs, regardless of the country or countries in which the indirect consequences could occur.

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး ကိစ္စရပ်များကို ဥပဒေရှုထောင့်မှ လေ့လာခြင်း

Accordingly, in cases of personal injury or damage to property, the country in which the damage occurs should be the country where the injury was sustained or the property was damaged respectively.

သို့သော် ခြွင်းချက်အနေဖြင့် C သည် Z နိုင်ငံမှ မဟုတ်ဘဲ X နိုင်ငံ၏ လုပ်ငန်းရှင်ဖြစ်ခဲ့ပါက အခင်းဖြစ်သည့် ဒေသသည် Y နိုင်ငံပင်ဖြစ်လင့်ကစား X နိုင်ငံ၏ ဥပဒေသည် လွှမ်းမိုးဥပဒေဖြစ်သည်။ အမှုသည်နှစ်ဦးစလုံး X နိုင်ငံတွင် အမြဲနေထိုင်ပါက X နိုင်ငံ၏ ဥပဒေကို လွှမ်းမိုးဥပဒေအဖြစ် သတ်မှတ်ခြင်းသည် အမှုသည် နှစ်ဦးစလုံးအတွက် အဆင်ပြေစေသည်။ (Rome II ပုဒ်မ ၄(၂))

[Rome II]

Article 4

General rule

1. Unless otherwise provided for in this Regulation, **the law applicable to a non-contractual obligation arising out of a tort/delict shall be the law of the country in which the damage occurs** irrespective of the country in which the event giving rise to the damage occurred and irrespective of the country or countries in which the indirect consequences of that event occur.
2. However, **where the person claimed to be liable and the person sustaining damage both have their habitual residence in the same country at the time when the damage occurs, the law of that country shall apply.**
3. Where it is clear from all the circumstances of the case that the tort/delict is manifestly more closely connected with a country other than that indicated in paragraphs 1 or 2, the law of that other country shall apply.

အထက်ပါအကြောင်းအရာများသည် အခြေခံသဘောတရားများဖြစ်ပြီး တရားမနစ်နာမှုအပါအဝင် စာချုပ်တွင်မပါဝင်သော တာဝန်များနှင့်စပ်လျဉ်း၍ အချို့သောအခြေအနေများတွင် ကာယကံရှင်တို့၏ မိမိကိုယ်တိုင်စီမံဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း (Party Autonomy) ကို အထူးအလေးထား၍ စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူတို့၏ သဘောတူညီမှုဖြင့် လွှမ်းမိုးဥပဒေကိုဆုံးဖြတ်ခြင်းလည်း ခွင့်ပြုပေးသင့်သည်။

အတိအကျဆိုရသော် အောက်ပါအခြေအနေများတွင် သဘောတူညီမှုကို ကာယကံရှင်များက အတိအလင်းဖော်ပြ၍ ကြိုတင်သဘောတူကြခြင်းအားဖြင့် လွှမ်းမိုးဥပဒေကို လွတ်လပ်စွာရွေးချယ်နိုင်သည် (Rome II ပုဒ်မ ၁၄ (၁-ခ)) -

(က) နစ်နာမှုကို ဖြစ်ပေါ်စေသော အခင်းဖြစ်ပွားမှု ပေါ်ပေါက်သည့်နောက်တွင် ကာယကံရှင်တို့၏ သဘောတူညီမှုရှိခြင်း၊

(ခ) ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များတွင် နစ်နာမှုကိုဖြစ်ပေါ်စေသော အခင်းဖြစ်ပွားမှု မတိုင်မီ စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူတို့အကြား လွတ်လပ်စွာ ညှိနှိုင်းခြင်းဖြင့် သဘောတူညီမှုရှိခြင်း။

အထက်ပါ (က) သည် ဥပမာအားဖြင့် နမူနာအမှု - ၂ (ဃ) တွင် A နှင့် C တို့သည် ယာဉ်တိုက်မှု ဖြစ်ပွားပြီးနောက် ယင်းယာဉ်တိုက်မှုနှင့်စပ်လျဉ်း၍ နစ်နာကြေးများကို ပေးလျှော်ရန် တာဝန် ရှိ၊ မရှိ ကို X နိုင်ငံ၏ ဥပဒေဖြင့် ဆုံးဖြတ်ရမည်ဟု သဘောတူထားသော အခြေအနေကို ဆိုလိုသည်။

အထက်ပါ (ခ) သည် X နိုင်ငံမှ ရောင်းချသူ A က Y နိုင်ငံမှ Smart Phone ထုတ်လုပ်သူ B နှင့် Smart Phone ကို တစ်ဆင့်ရောင်းချသည့်စာချုပ်တွင် စာချုပ်တွင်မပါဝင်သောတာဝန်များအပါအဝင် Smart Phone ရောင်းချရာမှ ဖြစ်ပေါ်လာသော တာဝန်များအားလုံးအား Z နိုင်ငံ၏ ဥပဒေကိုအခြေခံ၍ ဆုံးဖြတ်မည်ဟူသော သဘောတူညီချက်ပြုနိုင်သည်။

Rome II

Article 14 (Freedom of Choice)

1. The parties may agree to submit non-contractual obligations to the law of their choice:

(a) by an agreement entered into after the event giving rise to the damage occurred;

or

(b) where all the parties are pursuing a commercial activity, also by an agreement freely negotiated before the event giving rise to the damage occurred.

The choice shall be expressed or demonstrated with reasonable certainty by the circumstances of the case and shall not prejudice the rights of third parties.

(၂) ပစ္စည်းများဆိုင်ရာ ဥပဒေများ (Property Laws)

ပစ္စည်း (Property) တွင် ရွှေ့ပြောင်းနိုင်သည့်ပစ္စည်း (Movable Property) နှင့် မရွှေ့မပြောင်းနိုင်သည့်ပစ္စည်း (Immovable Property) ဟူ၍ ရှိသည်။ ရွှေ့ပြောင်းနိုင်သည့်ပစ္စည်းတွင် အကောင်အထည်ရှိသောပစ္စည်း (Tangible Property) နှင့် အကောင်အထည်မရှိသောပစ္စည်း (Intangible Property) ဟူ၍ ထပ်မံခွဲခြားနိုင်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သော Smart Phone နှင့် ကားတို့သည် အကောင်အထည်ရှိသောပစ္စည်း (Tangible Property) ဖြစ်ပြီး၊ အစုရှယ်ယာနှင့် အသိဉာဏ်ပစ္စည်းဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးတို့သည် အကောင်အထည်မရှိသောပစ္စည်း (Intangible Property) အဖြစ် အမျိုးအစားခွဲခြားနိုင်သည်။

ရွေ့ပြောင်းနိုင်သည့်ပစ္စည်း (Movable Property) ၊ မရွေ့မပြောင်းနိုင်သည့်ပစ္စည်း (Immovable Property) နှင့်ပတ်သက်သည့် အခွင့်အရေးများ၊ လွှဲပြောင်းခြင်းများ၊ အကျိုးခံစားခွင့် ကုန်ဆုံးခြင်းများတို့နှင့်စပ်လျဉ်းသည့် အချက်အလက်များသည် အခြေခံအားဖြင့် ယင်းရွေ့ပြောင်းနိုင်သည့်ပစ္စည်းနှင့် မရွေ့မပြောင်းနိုင်သည့်ပစ္စည်းတို့၏ တည်ရှိရာနိုင်ငံ၏ ဥပဒေဖြင့် ဆုံးဖြတ်ရသည်။

(၁) မရွေ့မပြောင်းနိုင်သည့်ပစ္စည်း

မရွေ့မပြောင်းနိုင်သည့်ပစ္စည်း (Immovable Property) ၏ ဥပဒေစနစ်သည် နိုင်ငံအလိုက် အမျိုးမျိုးကွဲပြားပြီး အခြားနိုင်ငံ၏ ဥပဒေကို အခြေခံ၍ ဆုံးဖြတ်ပါက ၎င်းမရွေ့မပြောင်းနိုင်သည့်ပစ္စည်းနှင့်ပတ်သက်သည့် အခွင့်အရေးများ၊ လွှဲပြောင်းခြင်းများ၊ အကျိုးခံစားခွင့် ကုန်ဆုံးခြင်းများတို့နှင့် စပ်လျဉ်းပြီး သဟဇာတဖြစ်နိုင်မည် မဟုတ်ပါ။ ထို့အပြင် မရွေ့မပြောင်းနိုင်သည့်ပစ္စည်း တည်ရှိရာဒေသ၏ ဥပဒေပေါ်အခြေခံခြင်းသည် စာချုပ်ချုပ်သူတို့အနေနှင့် ကြိုတင်ခန့်မှန်း တွေးဆနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ရွေ့ပြောင်းနိုင်သည့် ပစ္စည်းများကိုလည်း ထိုနည်းတူ စဉ်းစားသုံးသပ်သင့်သည်။

မရွေ့မပြောင်းနိုင်သည့်ပစ္စည်း (Immovable Property) တို့နှင့်ပတ်သက်သည့် အခွင့်အရေးများ၊ လွှဲပြောင်းခြင်းများ၊ အကျိုးခံစားခွင့် ကုန်ဆုံးခြင်းများတို့နှင့် စပ်လျဉ်းပြီး လွှမ်းမိုးဥပဒေသည် အောက်ပါကဲ့သို့သော အငြင်းပွားမှု သာဓကများရှိသည် -

အမှု -၂ (င)

X နိုင်ငံ၏ developer ဖြစ်သော A က ရောင်းချသည့် X နိုင်ငံ၏ ကွန်ဒိုမီနီယံ ပိုင်ဆိုင်မှုအခွင့်အရေးကို Y နိုင်ငံမှ B က ဝယ်ယူခဲ့သည်။ ယင်းပိုင်ဆိုင်မှုအခွင့်အရေးကို A မှ B သို့ မည်သည့်အချိန်တွင် လွှဲပြောင်းခဲ့သနည်း ဆိုသည်နှင့်စပ်လျဉ်းပြီး X နိုင်ငံ၏ တရားရုံးတွင် ဆုံးဖြတ်ပါက မည်သည့်နိုင်ငံ၏ ဥပဒေကို အခြေခံ၍ ဆုံးဖြတ်မည်နည်း။

အမှု ၂-ဃ တွင် A နှင့် B တို့၏ အရောင်းအဝယ်စာချုပ်သည် လွှမ်းမိုးဥပဒေ၏ သဘောတူညီချက်နှင့် မသက်ဆိုင်ဘဲ ကွန်ဒိုမီနီယံတည်ရှိသော အရပ်ဒေသဖြစ်သည့် X နိုင်ငံ၏ ဥပဒေဖြင့် ဆုံးဖြတ်ရမည်။

(၂) ရွေ့ပြောင်းနိုင်သည့်ပစ္စည်း

အကောင်အထည်ရှိသော ရွေ့ပြောင်းနိုင်သည့်ပစ္စည်းများကို အကောင်အထည်မရှိသော ရွေ့ပြောင်းနိုင်သည့်ပစ္စည်းများနှင့်ကွဲလွဲသော နည်းလမ်းများဖြင့် လုပ်ဆောင်သင့်သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် ထိုသို့ အကောင်အထည်မရှိသော ရွေ့ပြောင်းနိုင်သည့်ပစ္စည်းများနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ကိစ္စရပ်များတွင် အခွင့်အရေးပေါ်ပေါက်စေသော အကြောင်းအရင်းဖြစ်သည့် နိုင်ငံဥပဒေဖြင့် ဆုံးဖြတ်စေရမည်။

(၃) ကုမ္ပဏီနှင့် သက်ဆိုင်သော ဥပဒေ (Company Law)

ဥပမာအားဖြင့် အစုရှယ်ယာရှင်များ၏ အထွေထွေအစည်းအဝေးများ၊ ဒါရိုက်တာများနှင့် အစုရှယ်ယာရှင်များ၏ အခွင့်အရေးများစသည့် ကုမ္ပဏီဖွဲ့စည်းမှုနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် စီမံခန့်ခွဲခြင်းများသည် ကုမ္ပဏီကို ထူထောင်သည့်ဒေသ၏ ဥပဒေအရ ဆုံးဖြတ်ရမည်။ သာကော အနေဖြင့် X နိုင်ငံမှ A ကုမ္ပဏီ နှင့် Y နိုင်ငံမှ B ကုမ္ပဏီတို့သည် X နိုင်ငံတွင် ဖက်စပ်အဖြစ် C ကုမ္ပဏီကို ထူထောင်ရာတွင်၊ A ကုမ္ပဏီ နှင့် B ကုမ္ပဏီတို့အကြားရှိ ဖက်စပ်ဆိုင်ရာစာချုပ် (အစုရှယ်ယာရှင်များစာချုပ်) ၏ လွှမ်းမိုးဥပဒေအဖြစ် Y နိုင်ငံ သို့မဟုတ် အခြား Z နိုင်ငံ၏ ဥပဒေကို ရွေးချယ်ထားသော်လည်း ကုမ္ပဏီဖွဲ့စည်းခြင်းနှင့် အစုရှယ်ယာရှင်များ၏ အခွင့်အရေးများကို C ကုမ္ပဏီ တည်ရှိရာ X နိုင်ငံ၏ ဥပဒေဖြင့် ဆုံးဖြတ်ရမည်။

(အဓိကအချက်များ)

- စာချုပ်တွင်မပါဝင်သောတာဝန်များသည် တရားမနစ်နာမှုကို အခြေခံသည့် တောင်းဆိုမှုများ ဖြစ်သည့်အလျောက်၊ ယင်းတရားမနစ်နာမှု၏ လွှမ်းမိုးဥပဒေသည် အခင်းဖြစ်ပွားသည့် (နစ်နာမှု ပေါ်ပေါက်စေသည့်) ဒေသ၏ ဥပဒေဖြစ်သည်။
- စာချုပ်အရ လွှမ်းမိုးဥပဒေကို သဘောတူညီထားသော်လည်း မရွေ့မပြောင်းနိုင်သည့်ပစ္စည်းနှင့် အကောင်အထည်ရှိသောပစ္စည်း ရွှေ့ပြောင်းနိုင်သည့်ပစ္စည်းတို့၏ အခွင့်အရေးများ၊ လွှဲပြောင်းခြင်းများ၊ အကျိုးခံစားခွင့် ကုန်ဆုံးခြင်းများအပေါ် လွှမ်းမိုးဥပဒေသည် ယင်းပစ္စည်းတည်ရှိရာနိုင်ငံ၏ ဥပဒေဖြစ်သည်။
- အကောင်အထည်မရှိသောပစ္စည်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ၎င်းအခွင့်အရေးကို ပေးအပ်ခြင်း၊ လွှဲပြောင်းခြင်း၊ အကျိုးခံစားခွင့် ကုန်ဆုံးခြင်းတို့ကို ဆုံးဖြတ်ရာတွင် လွှမ်းမိုးဥပဒေသည် ထိုအခွင့်အရေးတည်ရှိရာ နိုင်ငံ၏ ဥပဒေဖြစ်သည်။
- ကုမ္ပဏီဖွဲ့စည်းခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် အချက်အလက်များကို ဆုံးဖြတ်ရာတွင် လွှမ်းမိုးဥပဒေသည် ထိုကုမ္ပဏီ တည်ထောင်သည့် နိုင်ငံ၏ ဥပဒေဖြစ်သည်။

အခန်း(၃) အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ စာချုပ်များ၏ အခြေခံသဘောတရားများ

၁။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ စာချုပ်များချုပ်ဆိုခြင်း

(၁) အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာစာချုပ်များချုပ်ဆိုခြင်း

(က) အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာစာချုပ် အမျိုးအစားများနှင့် ရှုပ်ထွေးမှုများ

မျက်မှောက်ခေတ်ဈေးကွက်တွင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ အချင်းချင်း စာချုပ်ချုပ်ဆို၍ ဆောင်ရွက်သည့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းအမျိုးအစား အမြောက်အမြားရှိပြီး၊ ယင်းနည်းတူ စာချုပ်အမျိုးမျိုးကိုအသုံးပြုလျက်ရှိကြောင်း တွေ့ရသည်။ အများဆုံးတွေ့ရှိရသောစာချုပ်များကို အောက်တွင်ဖော်ပြထားသည်။ -

- ✓ ကုန်ထုတ်လုပ်မှုဆိုင်ရာသဘောတူစာချုပ် - ကုန်ထုတ်လုပ်သူအား စိတ်ချရသော စက်ယန္တရားများ အသုံးပြုပြီး သတ်မှတ်ထားသောအရည်အသွေးရှိသည့် ကုန်ပစ္စည်းများကို ထုတ်လုပ်ရန်နှင့် ၎င်းကုန်ပစ္စည်းများကို Customer များမှ ဝယ်ယူရန်စသည့် စည်းကမ်းချက်များပါဝင်သည့် ကုန်ထုတ်လုပ်သူနှင့် Customer တို့အကြား ချုပ်ဆိုသောသဘောတူစာချုပ် ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံခြားမှအထည်လိပ်များကို တင်သွင်းလာပြီး၊ အဝတ်အထည်များအဖြစ်ချုပ်လုပ်၍ နိုင်ငံခြားသို့ ပြန်လည်တင်ပို့သည့် (Cutting, Making and Packing - CMP) လုပ်ငန်းများတွင် ဤစာချုပ် အမျိုးအစားကို အသုံးပြုလေ့ရှိသည်။
- ✓ နည်းပညာလိုင်စင်ဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ် - အဆင့်မြင့်နည်းပညာ အသုံးပြုနည်းများကို သင်ကြားပို့ချ၍ ကုန်ပစ္စည်းထုတ်လုပ်ခြင်း၊ ရောင်းချခွင့်ပြုခြင်းဖြင့် သတ်မှတ်ထားသော လိုင်စင်ကြေးကို ပေးချေစေခြင်း စသည့်စည်းကမ်းချက်များပါဝင်သော လိုင်စင်ထုတ်ပေးသူနှင့် လိုင်စင်ရရှိသူ တို့ကြား တာဝန်နှင့်အခွင့်အရေးများကို သတ်မှတ်ချုပ်ဆိုသော စာချုပ်ဖြစ်သည်။
- ✓ ဖက်စပ်လုပ်ငန်းဆိုင်ရာသဘောတူစာချုပ် - ပြည်တွင်းကုမ္ပဏီများနှင့် ပြည်ပကုမ္ပဏီများက ဖက်စပ်ကုမ္ပဏီ တည်ထောင်ကာ လုပ်ငန်းများကို ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းဆိုင်ရာ စည်းကမ်းချက် များပါဝင်သော နိုင်ငံခြားကုမ္ပဏီနှင့် ပြည်တွင်းကုမ္ပဏီများအကြား ချုပ်ဆိုသည့်ဖက်စပ်သဘောတူ စာချုပ်ဖြစ်သည်။
- ✓ ရှယ်ယာများဝယ်ယူခြင်းဆိုင်ရာသဘောတူစာချုပ် - ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူက ပြည်တွင်းကုမ္ပဏီ၏ အစုရှယ်ယာများကို ဝယ်ယူခြင်းဆိုင်ရာ နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူနှင့် အစုရှယ်ယာရှင်အကြား ချုပ်ဆိုသော စာချုပ်ဖြစ်သည်။

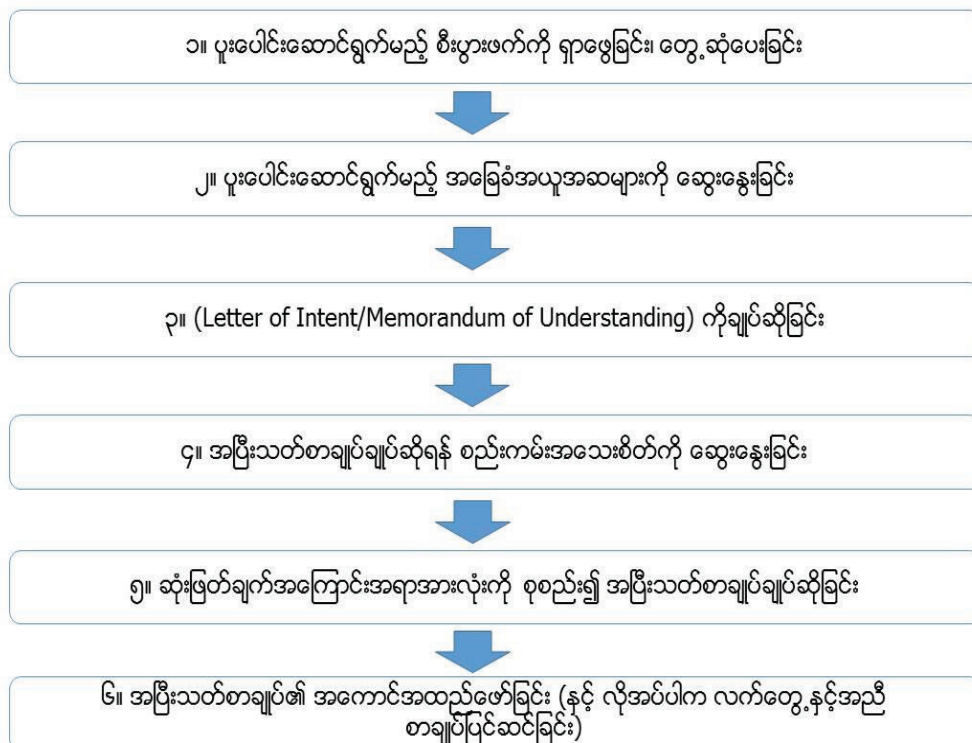
ကုန်ရောင်းကုန်ဝယ်စာချုပ်များရှိ စည်းကမ်းချက်များသည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကူးသန်းရောင်း ဝယ်မှုများအတွက် ချုပ်ဆိုသောစာချုပ်ဖြစ်ပါက ပိုမိုရှုပ်ထွေးလာသည်။ ဥပမာ - ကုန်ပစ္စည်းများကို နိုင်ငံတကာ ရွှေ့ပြောင်းရမည်ဖြစ်သည့်အတွက် ယင်းကုန်ပစ္စည်းများအား သယ်ယူပို့ဆောင်ရန် နည်းလမ်းများ၊ ပိုင်ဆိုင်မှုလွှဲပြောင်းမည့်ကာလ၊ ရွှေ့ပြောင်းချိန်တွင် ကုန်ပစ္စည်းများပျက်စီးခြင်း စသည့်ကိစ္စရပ်များ အားလုံးအတွက် စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူများသည် သဘောတူညီချက်များ ကြိုတင် သတ်မှတ်ထားရန် လိုအပ်သည်။ ထို့အပြင် ကုန်စည်တန်ဖိုးများကိုပေးချေရာ၌ စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူများသည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ငွေလွှဲပေးပို့ခြင်းနည်းလမ်းဖြင့် ပေးပို့ရမည်ဖြစ်သည်။ ဤကဲ့သို့ ရှုပ်ထွေးမှုများကြောင့်

စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူများသည် ဖော်ပြပါကိစ္စရပ်များအားလုံး၏ အသေးစိတ်ကို စာချုပ်ထဲတွင် ထည့်သွင်း ချုပ်ဆိုရမည် ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ဖြန့်ဖြူးရောင်းချခြင်းဆိုင်ရာစာချုပ်တွင် သတ်မှတ်သည့်နေရာ၌ ရောင်းချရ မည့် စည်းကမ်းချက်မျိုး ပါရှိလျှင် ထိုနေရာ၌သာ ပြန်လည်ဖြန့်ဖြူးရောင်းချရမည်။

(ခ) စာချုပ်ချုပ်ဆိုခြင်း အဆင့်ဆင့်

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာစာချုပ်များ ချုပ်ဆိုရန် ညှိနှိုင်းရာတွင် တစ်ဆင့်ချင်းဆောင်ရွက်ရလေ့ ရှိပြီး စာချုပ်ချုပ်ဆိုရာတွင် လနှင့်ချီ၍ ကြာမြင့်လေ့ရှိပါသည်။ ထိုသို့ ကြာမြင့်ခြင်း အကြောင်းအရင်းများတွင် -

- (၁) ကုမ္ပဏီများအကြားချုပ်ဆိုသော စာချုပ်များသည် လူပုဂ္ဂိုလ်အချင်းချင်း ချုပ်ဆိုသော စာချုပ်များနှင့် မတူညီဘဲ များပြားရှုပ်ထွေးသော စည်းကမ်းချက်များကို စာချုပ်တွင် သဘောတူထားရခြင်း၊
- (၂) နိုင်ငံခြားကုမ္ပဏီများသည် အများအားဖြင့် ကြီးမားသောအဖွဲ့အစည်းဖြစ်နေသော ကြောင့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချရန် အချိန်များစွာ လိုအပ်ခြင်း နှင့်
- (၃) အခြေခံကျသော စီးပွားရေးဆိုင်ရာစည်းကမ်းချက်များကို ဦးစွာစိစစ်အတည်ပြုပြီး စာချုပ်၏ အသေးစိတ်စည်းကမ်းချက်၊ လုပ်ငန်းပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု ဆိုင်ရာ ရှေ့ဆက်ရမည့် ကိစ္စရပ်များ၊ ကျရောက်နိုင်သောဆိုးကျိုးများနှင့် စပ်လျဉ်းပြီး မည်သို့ စဉ်းစားသွားမည်ကို အဆင့်ဆင့် နားလည်မှုယူကြရခြင်း တို့ဖြစ်ပါသည်။

(ဂ) ညှိနှိုင်းမှုများ ပြေလည်မှုမရရှိခြင်း

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ စာချုပ်များချုပ်ဆိုရာတွင် စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူများအကြား ညှိနှိုင်းမှုများကို

စတင်ဆောင်ရွက်ကြသော်လည်း နောက်ဆုံးတွင် ညှိနှိုင်း၍မရဘဲ အပြီးသတ်စာချုပ်ကို မချုပ်ဆိုနိုင်သည့် ကိစ္စရပ်များလည်း အများအပြားရှိပေသည်။

ဥပမာ - စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူများအနေဖြင့် MOU သို့မဟုတ် LOI ကို လက်မှတ်ရေးထိုးခြင်း မပြုနိုင်သော အခြေအနေများကို ကြုံတွေ့ရလေ့ရှိပါသည်။ ၎င်းအပြင် MOU သို့မဟုတ် LOI ကို လက်မှတ်ရေးထိုးထားသော်လည်း စာချုပ်စည်းကမ်းချက်များကို အသေးစိတ် ဆွေးနွေးပြီးသောအခါ၌ နောက်ဆုံးအပြီးသတ်စာချုပ်ကို ချုပ်ဆိုခြင်းမပြုနိုင်သော အခြေ အနေမျိုးသည်လည်း ရှိတတ်ပါသည်။

စီးပွားရေးအမြင်ရှုထောင့်မှ ကြည့်လျှင် အောင်မြင်နိုင်ခြေမရှိသောညှိနှိုင်းမှုများ ရှိတတ်သော် လည်း စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူတစ်ဘက်မှ ညှိနှိုင်းခြင်းကို မစတင်လျှင် မည်သည့်စီးပွားရေး လုပ်ငန်းကိုမျှ ပေါင်းစည်းလုပ်ဆောင်နိုင်မည်မဟုတ်ချေ။ စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူတစ်ဘက်မှ စတင်၍ ညှိနှိုင်းမှုပြုလုပ်မည်ဆိုပါက ၎င်းညှိနှိုင်းမှုသည် အောင်မြင်မှုမရနိုင်ချေ။ သို့သော် ထိုကဲ့သို့ မအောင်မြင်သည့်အတွက်ကြောင့် တစ်ဘက်စာချုပ်ချုပ်ဆိုမည့်သူအား ထိခိုက်မှု ရှိနိုင်မည်မဟုတ်ပါ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းများတွင် ညှိနှိုင်း မှုမအောင်မြင်သော်လည်း ညှိနှိုင်းသူတို့၏ ဂုဏ်သတင်းကို မထိခိုက်နိုင်ပါ။ ထို့ကြောင့် ယင်းညှိနှိုင်းမှုများမအောင်မြင်သည့်အတွက် တစ်ဘက်နှင့်တစ်ဘက် နာမည်ဂုဏ်သတင်း ထိခိုက်သည်ဆိုကာ လျော်ကြေးတောင်းဆို ပိုင်ခွင့်ရှိမည်မဟုတ်ပေ။

(ဃ) စာချုပ်ပါဘာသာစကား

စာချုပ်တွင်အသုံးပြုမည့် ဘာသာစကားနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဥပဒေတွင် သီးခြား သတ်မှတ်ထား ခြင်းမရှိပါက မည်သို့သောဘာသာစကားနှင့် စာချုပ်ချုပ်ဆိုမည်ကို စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူတို့က ရွေးချယ်နိုင်သည်။ စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူများသည် မိမိတို့ကိုယ်တိုင် နားမလည်သောဘာသာ စကားဖြင့် စာချုပ်ချုပ်ဆိုရန် တာဝန်မရှိသဖြင့် တစ်ကြိမ်တစ်ခါ စာချုပ်ချုပ်ဆိုထားပြီး ဖြစ်ပါ က ၎င်းဘာသာစကားကို နားမလည်သောအကြောင်းပြချက်ဖြင့် စာချုပ်ပါအကြောင်းအရာ များအား ငြင်းပယ်ခွင့်ရှိလိမ့်မည်မဟုတ်ပေ။ တရားရုံးများသည် ထိုသဘောတရားကို နားလည်ရန်လိုအပ်ပြီး စာချုပ်ပါစည်းကမ်းချက်များကို အဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူရာတွင် စာချုပ်အား နိုင်ငံခြားဘာသာစကားဖြင့် ချုပ်ဆိုထားခြင်းအပေါ်မူတည်ပြီး ဆုံးဖြတ်ရမည် မဟုတ်ပါ။

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ စာချုပ်များချုပ်ဆိုကြရာတွင် အင်္ဂလိပ်ဘာသာကို အများဆုံးအသုံးပြု ကြသည်။ အကြောင်းမှာ စာချုပ်ချုပ်ဆိုရန် ညှိနှိုင်းမှုများတွင် မိခင်ဘာသာစကားချင်း ကွဲလွဲနေသူတို့အကြား ဘုံဘာသာစကားဖြစ်သော အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားကို အသုံးပြု နေကြရခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူများ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ဖြင့် နိုင်ငံခြားဘာသာနှင့် မြန်မာ ဘာသာ နှစ်ဘာသာဖြင့် ချုပ်ဆိုခြင်းများရှိသည်။ ကွဲလွဲခြင်းများရှိလာပါက မည်သည့် ဘာသာစကားကို ဦးစားပေးစဉ်းစားရမည်ဟူသော စည်းကမ်းချက်ထည့်သွင်းမှုများလည်း ရှိပါသည်။ တရားရုံးသည် စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူများ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ဖြစ်သည့် မည်သည့်

ဘာသာစကားကို ဦးစားပေးစဉ်းစားရမည်ဟူသော စည်းကမ်းချက်ကို အလေးထားသင့်သည်။

(၂) MOU နှင့် LOI

(က) အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်

နားလည်မှု စာချုပ်လွှာ Memorandum of Understanding(MOU) သို့မဟုတ် Letter of Intent (LOI) ဆိုသည်မှာ စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူများအကြား အပြီးသတ်စာချုပ်ကို မချုပ်ဆိုမီ အပြီးသတ်စာချုပ်ချုပ်ဆိုရန် ရည်ရွယ်ဆွေးနွေးထားသည့် အခြေခံကျသော သဘောတူညီချက်များအား စာဖြင့်ရေးသားထားခြင်းကို ဆိုလိုသည်။ MOU နှင့် LOI အပြင် Term Sheet ဟု အခြားအမည်ဖြင့် ခေါ်ဆိုကြသော်လည်း အရေးကြီးသည်မှာ အမည်နာမ မဟုတ်ဘဲ ၎င်း၏ အတွင်းတွင်ပါရှိသော အကြောင်းအရာသာဖြစ်သည့် အတွက် တရားရုံးသည် အမည်များအပေါ်မူတည်၍ ကွဲပြားခြားနားသည့် ဆောင်ရွက်မှုများကို မပြုလုပ်သင့်ပါ။

MOU နှင့် LOI သည် စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူတို့၏ ကနဦးသဘောတူညီချက်များကို စာရွက်စာတမ်းဖြင့် မှတ်တမ်းတင်ထားခြင်းအားဖြင့် နောက်ပိုင်းအပြီးသတ်စာချုပ် ချုပ်ဆိုရန်အတွက် ဆွေးနွေးရာတွင် အဆင်ပြေချောမွေ့စေမည်ဖြစ်သည်။ သို့သော် MOU နှင့် LOI တွင် ရေးသားထားသော အခြေခံအကြောင်းအရာများကိုပင် သဘောတူညီနိုင်ခြင်း မရှိပါက ယင်းဆွေးနွေးမှုသည် ဆက်လက်ဆွေးနွေးရန် မသင့်လျော်ကြောင်း ဆုံးဖြတ်ရသည့်အခြေအနေများလည်း ရှိသည်။

စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူများသည် MOU နှင့် LOI တွင် သာမန်အားဖြင့် အောက်ပါစည်းကမ်းချက်များကို သဘောတူ ထည့်သွင်းလေ့ရှိကြသည် -

(က)	ကူးသန်းရောင်းဝယ်မည့်လုပ်ငန်း၏ ယေဘုယျအကြောင်းအရာများ (ရောင်းဝယ်မည့် အမျိုးအစား၊ ပမာဏနှင့် ငွေကြေးပမာဏစသည့် အခြေခံစီးပွားရေးစည်းကမ်းချက်များ)၊
(ခ)	အပြီးသတ်စာချုပ်ချုပ်ဆိုသည်အထိ ဆောင်ရွက်ချက်အဆင့်ဆင့်နှင့် ချုပ်ဆိုရန် ရည်ရွယ်ထားသည့်နေ့ရက်၊
(ဂ)	ဥပဒေအရ စည်းနှောင်မှုမရှိခြင်း (Non-binding) ((၂) (ခ) တွင် အသေးစိတ်ဖော်ပြမည်)၊
(ဃ)	လျှို့ဝှက်ချက်များကို စောင့်ထိမ်းရန်အချက်များ (Confidentiality) ((၂) (ဂ) တွင် အသေးစိတ်ဖော်ပြမည်)၊
(င)	အထူးသီးသန့်ဆွေးနွေးခြင်းတာဝန် (Exclusivity) ((၂) (ဃ) တွင် အသေးစိတ် ဖော်ပြမည်)။

(ခ) ဥပဒေအရ စည်းနှောင်မှုမရှိခြင်း (Legally Non-Binding)

(နမူနာအမူ)
မေး - နိုင်ငံခြားကုမ္ပဏီ X နှင့် မြန်မာကုမ္ပဏီ M တို့သည် ဖက်စပ်လုပ်ငန်းတစ်ခုလုပ်ကိုင်ရန် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းရန်အတွက် ဥပဒေအရ စည်းနှောင်မှုမရှိသည့် LOI ကို ချုပ်ဆိုခဲ့ကြသည်။ သို့ရာတွင် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ စည်းကမ်းချက်များနှင့် စပ်လျဉ်းပြီး သဘောတူညီမှုမရှိသည့် အဆုံးတွင်

အပြီးသတ်စာချုပ်ကို ချုပ်ဆိုနိုင်ခြင်းမရှိခဲ့ပေ။ M သည် X အား LOI ကို ချိုးဖောက်သော အကြောင်းရင်းဖြင့် နှစ်နာကြေး (ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းရာတွင် ကုန်ကျသောစရိတ်နှင့် သတင်းအချက်အလက်များပြသရသည့်အတွက် အဖိုးအခ စသည်တို့) ကို တောင်းဆိုခဲ့သည်။ ထိုသို့သော တောင်းဆိုမှုသည် အသိအမှတ်ပြုသင့်ပါသလား။

ဖြေ - LOI သည် ဥပဒေအရ စည်းနှောင်မှုမရှိသည့်အတွက် X သည် အပြီးသတ်စာချုပ်ကို ချုပ်ဆိုရန် ဥပဒေအရ တာဝန်မရှိပါ။ ထို့ကြောင့် အထက်အပါအတိုင်း LOI ကို ချိုးဖောက်သည့် အကြောင်းအရင်းဖြင့် M က တောင်းဆိုသည့် နှစ်နာကြေးကို အသိအမှတ်မပြုသင့်ပါ။

အထက်ပါ ၁(၁)(ဂ) တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း ညှိနှိုင်းမှုများ ပြေလည်မှုမရရှိခြင်းတွင် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အခြေခံအချက်ဖြစ်သော MOU နှင့် LOI ကို ချုပ်ဆိုထားသော်လည်း နောက်ဆုံးစာချုပ်ကို ချုပ်ဆိုခြင်း ပြုနိုင်၊ မပြုနိုင် ဆိုသည်မှာ အသေးစိတ်ဆွေးနွေးမှုများဖြင့် စည်းကမ်းချက်အားလုံးကို သဘောတူညီမှု ရှိ၊ မရှိအပေါ်တွင် မူတည်သည်။ အကယ်၍ MOU နှင့် LOI ကို ချုပ်ဆိုပြီး မဖြစ်မနေ နောက်ဆုံးစာချုပ်ချုပ်ဆိုရမည်ဟု စဉ်းစားသုံးသပ်ပါက စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူတို့အကြား လတ်တလော ဆုံးဖြတ်ချက်များကို စာရွက်စာတမ်းဖြင့် ပြုစုထားခြင်းမပြုနိုင်သဖြင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းအရ အဆင်ပြေမှု မရှိနိုင်ပေ။ ထို့ကြောင့် ဥပဒေအရ စည်းနှောင်မှုမရှိသည့် MOU နှင့် LOI ကို ချုပ်ဆိုခြင်းသည် ကျိုးကြောင်းသင့်လျော်သဖြင့် တရားရုံးအနေဖြင့် စည်းနှောင်မှုမရှိသည့် MOU နှင့် LOI ချုပ်ဆိုသည့် ရည်ရွယ်ချက်အား အလေးထားပြီး သုံးသပ်ဝေဖန်ဆောင်ရွက်ရန် အထူးအရေးကြီးပါသည်။ အထက်ပါ နမူနာအမှုတွင် မြန်မာကုမ္ပဏီ M ၏ တောင်းဆိုမှုကို အသိအမှတ်မပြုသင့်ပေ။

စည်းကမ်းချက်

X. Legally Non-Binding

This contents of this letter of intent are not intended to be legally-binding on any party.

(၁) ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းရာတွင် ကုန်ကျစရိတ်

MOU နှင့် LOI ကို ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းရာတွင် ကုန်ကျစရိတ်သည် နှစ်ဦးနှစ်ဖက် ကိုယ်စီ ကိုယ်ငှ ကျခံရမည့်အချက်ကို အတည်ပြု၍ MOU နှင့် LOI တွင် ထည့်သွင်းရေးသားထားလေ့ရှိပြီး ထည့်သွင်းထားခြင်းမရှိပါကလည်း ထိုကုန်ကျစရိတ်များကို ကိုယ်စီ ကိုယ်ငှ ကျခံရမည်ဆိုသောစည်းကမ်းတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းရာတွင် သဘောတူညီမှုရရှိနိုင်ခြင်း ရှိ၊ မရှိ မသေချာဘဲ ဆောင်ရွက်ရခြင်းဖြစ်သောကြောင့် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းရန် လိုအပ်သောအချိန်၊ ကုန်ကျစရိတ်တို့သည်လည်း စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူတို့က မိမိတို့၏ ဆန္ဒအလျောက် ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြစ်သောကြောင့် ထိုကုန်ကျစရိတ်များကို လျော်ကြေးအဖြစ် တောင်းဆိုခွင့်ရှိမည်မဟုတ်ပါ။

(၂) ဥပဒေအရ စည်းနှောင်မှုမရှိခြင်း

MOU နှင့် LOI တွင် အချို့စည်းကမ်းချက်များသာ ဥပဒေအရ စည်းနှောင်မှုရှိ

ကြောင်း ထည့်သွင်းရေးသားထားခြင်းများလည်း ရှိသည်။ ထိုသို့သော အခြေအနေများတွင် ယင်းအချက်အပြင် အခြားစည်းကမ်းချက်များကိုပါ ဥပဒေအရ စည်းနှောင်မှုရှိသည်ဟု သုံးသပ်ခြင်းမပြုရ။

(ဂ) လျှို့ဝှက်ချက်များကို စောင့်ထိန်းရန်တာဝန်

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ စီးပွားရေးရပ်ဝန်းတွင် သတင်းအချက်အလက်များကို စောင့်ထိန်းခြင်းသည် အထူးအရေးကြီးသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အထက်ပါ ၁(၂)(ခ) ၏ နမူနာအမှုတွင် နိုင်ငံခြား ကုမ္ပဏီ X က မြန်မာကုမ္ပဏီ M နှင့် အနာဂတ်တွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းရာတွင် နိုင်ငံခြားကုမ္ပဏီ X သည် မြန်မာကုမ္ပဏီ M က သတင်းအချက်အလက်များကို မပေါက်ကြားစေရန် ရှေးရှု၍ မြန်မာကုမ္ပဏီ M ဘက်မှ စဉ်းစားသုံးသပ်နိုင်ရန်အလို့ငှာ လုပ်ငန်းလျှို့ဝှက်ချက်များဖြစ်သော နည်းပညာ၊ ကုန်ကျစရိတ်များနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် သတင်းအချက်အလက်များကို ပြသခဲ့သည်။ ထိုသို့သော လျှို့ဝှက်သတင်းအချက်အလက်များကို မြန်မာကုမ္ပဏီ M မှတစ်ဆင့် အပြင်သို့ (အထူးသဖြင့် နိုင်ငံခြားကုမ္ပဏီ X ၏ စီးပွားရေးပြိုင်ဖက်ထံသို့) ပေါက်ကြားသွားမည်ဆိုပါက နိုင်ငံခြားကုမ္ပဏီ X အနေဖြင့် ယုံကြည်စိတ်ချစွာ မြန်မာကုမ္ပဏီ M နှင့် ဆွေးနွေး ညှိနှိုင်းနိုင်မည်မဟုတ်ပေ။

အထက်ပါ ရှုထောင့်အနေဖြင့် MOU နှင့် LOI တွင် လျှို့ဝှက်ချက်များကို စောင့်ထိန်းရန်တာဝန်များအား ရေးသားထည့်သွင်းလေ့ရှိကြသည်။ ထိုသို့သော တာဝန်များအတွက် ဥပဒေအရ စည်းနှောင်မှုရှိကြောင်းကို သာမန်အားဖြင့်ထည့်သွင်း ထည့်သွင်းဖော်ပြလေ့ရှိသည်။ ထို့အပြင် MOU နှင့် LOI အပြင် အကြံဉာဏ်များဖလှယ်ခြင်းဆိုင်ရာ လျှို့ဝှက်ချက်များကို ထိန်းသိမ်းရန်ကိုသာ ရည်ရွယ်ထားသည့် လျှို့ဝှက်ချက်များ ထုတ်ဖော်မှုမပြုခြင်းဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက် (Non Disclosure Agreement (NDA) ဟုခေါ်တွင်လေ့ရှိသည်) ကို ချုပ်ဆိုကြသည်ကိုလည်း တွေ့မြင်နိုင်သည်။

သတင်းအချက်အလက်ပေးခြင်းနှင့် ညှိနှိုင်းမှုများ ပြေလည်မှုမရရှိခြင်း

LOI သို့မဟုတ် MOU ကို ချုပ်ဆိုပြီးနောက် အပြီးသတ်စာချုပ် ချုပ်ဆိုခြင်းမရှိဘဲ ညှိနှိုင်းမှုများ ပြေလည်မှုမရရှိခြင်းမျိုးလည်း မကြာခဏကြုံတွေ့လေ့ရှိသည်။ ထိုအခါ သတင်းအချက်အလက် ပေးခဲ့သူဘက်မှ မိမိ၏အချက်အလက်များကို အခြားတစ်ဘက်ဖြစ်သည့် ("သတင်းအချက်အလက်များ ရယူခဲ့သူ") က အသုံးပြုသွားခြင်း၊ သတင်းပေါက်ကြားခြင်းများကို စိုးရိမ်ကြမည်ဖြစ်သည်။ သို့သော် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးတွင် အပြီးသတ်စာချုပ်မချုပ်ဆိုမီ သတင်းအချက်အလက်ပေးခြင်းမှာ လုပ်ရိုး လုပ်စဉ်ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် သတင်းအချက်အလက်ပေးရာ၌ အဖိုးစားနားတောင်းခံခြင်း မရှိသလောက်ပင်ဖြစ်သည်။ ထိုသတင်းအချက်အလက်များကို လေ့လာသုံးသပ်မှုပြုလုပ်နိုင်ပါက ကုန်သွယ်မှုပြုလုပ်ရန် သတင်းအချက်အလက်များရယူခဲ့သူအနေဖြင့် အမှန်တကယ် တန်ဖိုးရှိ၊ မရှိ သိမြင်နိုင်မည်မဟုတ်ပါ။ ထို့ကြောင့် သတင်းအချက်အလက်ပေးလိုက်ခြင်းကြောင့် အပြီးသတ်စာချုပ်ချုပ်ဆိုရန် တာဝန်ရှိသည်ဟု အဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူနိုင်မည်မဟုတ်ပေ။ ထို့အပြင် သီးခြားသဘောတူဆုံးဖြတ်ချက်များမရှိဘဲ သတင်းအချက်အလက်များအတွက် အဖိုးစားနားတောင်းဆိုခြင်း၊ သတင်းလက်ခံရရှိသူ၏ နောင်တွင် ဆောင်ရွက်မည့်လုပ်ငန်းများတွင် အနှောင့်အယှက်ပေးခြင်းများ မရှိစေရ။

စည်းကမ်းချက်

X. Confidentiality

1. The receiving party shall not disclose any of the confidential information to any person other than its affiliates and the receiving party's or its affiliate's directors, officers, employees and advisors as reasonably necessary.
2. The parties intend that the provisions of paragraph 1 above are legally binding obligations of the parties, and that the remaining provisions are intended only as an expression of interest and are not intended to be legally-binding or enforceable against either party.

(ဃ) တစ်ဦးတည်းသီးသန့်ညှိနှိုင်းခွင့်

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ စီးပွားရေးရပ်ဝန်းတွင် အခြားပြိုင်ဖက် ကုမ္ပဏီများထက် ပိုမိုလျင်မြန်စွာ ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းလိုသည့်အတွက် စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူများအနေဖြင့် တစ်ဖက်ကုမ္ပဏီနှင့် တစ်ဦး တစ်ယောက်တည်းအနေဖြင့်သာ ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းလိုကြသည်။

ဥပမာအားဖြင့် အထက်ပါ ၁(၂)(ခ) နမူနာတွင် နိုင်ငံခြားကုမ္ပဏီ X သည် ဆွေးနွေးမှုအစပိုင်းတွင် မြန်မာကုမ္ပဏီ M အား သတ်မှတ်ထားသော ကာလအပိုင်းအခြားအတွင်း ၎င်းအပြင် အခြားမည်သူနှင့်မျှ တစ်ပြိုင်နက်ဆွေးနွေးခြင်း၊ ညှိနှိုင်းခြင်းများကို မပြုလုပ်ရန် တောင်းဆိုခြင်း၊ ၎င်းအကြောင်းအရာကို MOU နှင့် LOI တွင် ဥပဒေအရ စည်းနှောင်မှုရှိသည့် စည်းကမ်းချက်အနေဖြင့် သတ်မှတ်ထည့်သွင်းလေ့ရှိကြသည်။ တစ်ဦးတည်းသီးသန့် ညှိနှိုင်းမှုကာလကို စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူတို့က လွတ်လပ်စွာ သတ်မှတ်နိုင်သည်။ (လက်တွေ့အားဖြင့် (၃) လ မှ (၆) လ အတွင်း သတ်မှတ်လေ့ရှိကြသည်။)

စည်းကမ်းချက်

X. Exclusivity

During the period of [three (3)] months from the date of this LOI, Company M shall negotiate the contemplated transaction (the "Transaction") exclusively with X, and not engage in any discussions or negotiations with any party other than X and its advisors with respect to any transaction that will or is likely to impair or prevent the Transaction.

(င) လျှို့ဝှက်ချက်များကို စောင့်ထိမ်းရန်တာဝန်နှင့် တစ်ဦးတည်းသီးသန့်ညှိနှိုင်းရန် သဘောတူညီချက်ကို ချိုးဖောက်မှုအား ကုစားမှု

MOU သို့မဟုတ် LOI တွင် ဥပဒေအရ စည်းနှောင်မှုရှိသည့် စည်းကမ်းချက်အနေဖြင့် သတ်မှတ်ထည့်သွင်းထားသော လျှို့ဝှက်ချက်များကိုစောင့်ထိမ်းရန်တာဝန်နှင့် တစ်ဦးတည်းသီးသန့်ညှိနှိုင်းရန် သဘောတူညီချက်ကို ချိုးဖောက်ခြင်းအား သက်သေပြနိုင်ပါက တရားရုံးများသည် ၎င်းချိုးဖောက်ခြင်းအတွက် ဥပဒေအရ ကုစားမှုများကိုခွင့်ပြုပေးရမည်။

MOU သို့မဟုတ် LOI တွင် ကုစားမှုများကို အတိအကျ သတ်မှတ်ဖော်ပြထားပါက ယင်းအတိုင်းသာဖြစ်ရမည်။ ထိုကဲ့သို့ သတ်မှတ်ဖော်ပြထားခြင်းမရှိပါက ချိုးဖောက်မှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော စီးပွားရေးဆိုင်ရာ နစ်နာမှုများကို သက်သေပြနိုင်လျှင် ချိုးဖောက်သူက ပေးလျော်ရန်တာဝန်ရှိသည်။

၂။ စာချုပ်များကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်း

(၁) စာချုပ်များ၏ အကျိုးသက်ရောက်မှု

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်မှုများတွင် စာချုပ်များကို ရေးသားသည့် အဓိက ရည်ရွယ်ချက် (၂) ချက်ရှိပြီး ၎င်းတို့မှာအောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည် -

(က) အခွင့်အရေးများနှင့် တာဝန်ဝတ္တရားများအား ရှင်းလင်းစွာသိရှိစေရန်နှင့် အငြင်းပွားမှုကို ကာကွယ်ရန်

ကူးသန်းရောင်းဝယ်မှုနှင့် ဆက်နွှယ်သည့်အခွင့်အရေးနှင့် တာဝန်ဝတ္တရားဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များသည် ရှုပ်ထွေးသောကြောင့် ရှင်းရှင်းလင်းလင်းသိသာစေရန်နှင့် သဘောတူထားသော အကြောင်းအရာများကို နားလည်မှုအတွက် အဆိုပါအကြောင်းအရာများကို စာဖြင့်ရေးသားထားခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် စာချုပ်ရေးသားရာတွင် စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူသည် စာချုပ်၏ အကြောင်းအရာ၊ အခွင့်အရေးများကို အသေးစိတ်အတိအကျ အတည်ပြုရမည် ဖြစ်သည့်အတွက် ထိုကူးသန်းရောင်းဝယ်မှု ပြုလုပ်ရာတွင် သတိမမူမိသော ဆုံးဖြတ်ရန် ကျန်ရှိနေသည့်အချက်များကို သတိမူနိုင်စေရန်လည်း ရည်ရွယ်ပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ ဆောင်ရွက်ထားသောကြောင့် စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူတို့အကြား နားလည်မှုလွဲမှားခြင်းနှင့် ကြိုတင်မန်းဆန်ခြင်းမရှိသော အငြင်းပွားမှုများကို လျော့ချနိုင်သည့်အတွက် အငြင်းပွားမှုများကို အကာအကွယ်ပေးနိုင်ရန်လည်း ရည်ရွယ်ပါသည်။

(ခ) အထောက်အထားအဖြစ်အသုံးပြုနိုင်ခြင်း

စာဖြင့်ရေးသားထားသော စာချုပ်သည် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးကို သဘောတူညီထားခဲ့သည်ဟူသော မှတ်တမ်းမှတ်ရာအဖြစ် တည်ရှိခြင်းဖြင့် နောင်အနာဂတ်တွင် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည့် အငြင်းပွားမှုများအတွက် သက်သေအထောက်အထားအဖြစ် အသုံးပြုနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ စာဖြင့်ရေးသားထားသောစာချုပ်သည် စစ်မှန်သေချာသည့် သက်သေအထောက်အထား ဖြစ်လာနိုင်သည်။

(၂) စာချုပ်များကို ရှုထောင့်အမျိုးမျိုးမှ ချဉ်းကပ်၍ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်း

စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူတစ်ဘက်ဘက်က တရားရုံးသို့ အခြားတစ်ဘက်မှ စာချုပ်ချိုးဖောက်သည့် တရားစွဲဆိုမှုကို လျှောက်ထားလာသည့်အခါ တရားရုံးသည် အငြင်းပွားသည့် စာချုပ်ပါ စည်းကမ်းချက်များတွင် မည်ကဲ့သို့သော အခွင့်အရေးနှင့်တာဝန်များကို ထည့်သွင်းရေးသားထားသည်ကို ရှုထောင့်မျိုးစုံမှ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရန် လိုအပ်သည်။

တရားရုံးသည် စာချုပ်ပါစည်းကမ်းချက်များအား အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရာတွင် စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူသည် သာမန်လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးက ကျိုးကြောင်းဆီလျော်စွာ စဉ်းစားတွေးခေါ်သကဲ့သို့ ပြုလုပ်ခဲ့ခြင်း ရှိ၊

မရှိ ဆိုသည့်အချက်များကို တရားမျှတစွာ ဆုံးဖြတ်ပေးရန်လိုအပ်သည်။ ထိုသို့ ဆုံးဖြတ်ရာတွင် စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူတို့၏ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးအတွေးများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားပေးရမည်မဟုတ်။

(က) အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်

တရားရုံးသည် စာချုပ်စာတမ်းများကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရာတွင် ဓမ္မမိဋ္ဌာန်ကျသော နည်းလမ်း၊ ရှုထောင့်အမျိုးမျိုးမှစဉ်းစား ချဉ်းကပ်ခြင်းများဖြင့် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရန် လိုအပ်သည်။ ထိုသို့ ချဉ်းကပ်ရာတွင် အောက်ပါအတိုင်း အကြောင်းအရာနှစ်မျိုးရှိသည် -

(၁) စာချုပ်ကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရာတွင် အရေးအကြီးဆုံးအချက်မှာ ထိုစာချုပ်မှတစ်ဆင့် စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူတို့၏ သဘောထားရည်ရွယ်ချက်ကို သိရှိရမည် -

- ✓ စာချုပ်ပါစကားရပ်များသည် ရှင်းလင်းနေပါက စာချုပ်ချုပ်ဆိုခြင်းမပြုမီ အခြေအနေများကို တရားရုံးက သုံးသပ်ရန်လိုအပ်မည်မဟုတ်ပေ။
- ✓ သို့သော် စည်းကမ်းချက်တစ်ခုချင်းစီ၏ စကားရပ်တစ်ခုတည်းကိုသာ သုံးသပ်ခြင်းမဟုတ်ဘဲ စာချုပ်တစ်ခုလုံးအား ခြုံငုံသုံးသပ်ရမည်။

(၂) စာချုပ်ပါစကားရပ်များသည် နားလည်လွယ်ပြီး ရိုးရှင်းရမည်။

(ခ) သဘောတရား

ရှုထောင့်အမျိုးမျိုးမှစဉ်းစားပြီး ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရာတွင် သဘောတရား (၂) မျိုးရှိသည် -

(၁) စာချုပ်တွင် ရေးသားထားခြင်းမရှိသော စကားရပ်များကို ဖြည့်စွက်ခြင်းသည် စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူတို့အကြား သဘောတူထားသည့် အကြောင်းအရာများကို ဆန့်ကျင်နေနိုင်သည်။

(၂) စာချုပ်ချုပ်ဆိုရာတွင် စာချုပ်ပါအကြောင်းအရာများကို စေ့စပ်သေချာစွာ ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းပြီး၊ စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူတို့၏ သဘောထားများကို တိတကျကျ ထည့်သွင်းရေးသားထားလျှင် ၎င်းစာချုပ်သည် စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူများ၏ သဘောထားကိုပေါ်လွင်စေသည်။

(ဂ) အဓိကခြွင်းချက်များ

ရှုထောင့်အမျိုးမျိုးမှစဉ်းစားပြီး ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရာတွင် အဓိကခြွင်းချက် (၂)ရပ်ရှိသည် -

(၁) စာချုပ်ပါအသုံးအနှုန်းများ မရှင်းလင်းပါက တရားရုံးသည် စာချုပ်ချုပ်ဆိုရန် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းခဲ့သည့် ဖြစ်စဉ်အမှန်များ၊ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဆိုင်ရာ လက်တွေ့လုပ်ဆောင်ချက်များ (Market Practice)၊ လုပ်ငန်းလောက၏ အလေ့အထများ (Custom or trade usage in the industry) စသည့် စာချုပ်တွင်ထည့်သွင်းရေးသားထားခြင်းမရှိသည့် ပြင်ပအခြေအနေများကို ဓမ္မမိဋ္ဌာန်ကျကျ စဉ်းစားသုံးသပ်

နိုင်သည်။ အကြောင်းမှာ တရားရုံးသည် စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူများ၏ ရည်ရွယ်ချက် သဘောထားကို စာချုပ်ပါမရှင်းလင်းသော အသုံးအနှုန်းများမှ အဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူ၍ မရနိုင်သောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် တရားရုံးသည် စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူများ၏ ရည်ရွယ်ချက်သဘောထားကို အဓိပ္ပာယ်ကောက်ယူနိုင်ရန်အလို့ငှာ စာချုပ်ပြင်ပအခြေ အနေများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခွင့်ရှိသည်။

(၂) စာချုပ်ပါစကားရပ်များ၏ အဓိပ္ပာယ်များသည် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဆိုင်ရာ ယေဘုယျသဘောတရား (Business Common Sense) များနှင့် သိသာထင်ရှားစွာ ဆန့်ကျင်နေပါက တရားရုံးသည် စာချုပ်တွင်မပါဝင်သော ပြင်ပအခြေအနေများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားသုံးသပ်နိုင်သည်။ ယင်းသို့ ဆန့်ကျင်ကွဲလွဲနေပါက စာချုပ်ပါ အသုံးအနှုန်းများသည်လည်း စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူများ၏ သဘောထားနှင့် ကွဲလွဲနေမည် ဖြစ်သည်။ သို့ရာတွင် စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူများ၏ ရည်ရွယ်ချက်သဘောထားများသည် များသောအားဖြင့် စာချုပ်တွင် ပေါ်လွင်နေသောကြောင့် တရားရုံးသည် စာချုပ်တွင် မရေးသားထားသောပြင်ပအခြေအနေ အကြောင်းခြင်းရာများကို ကန့်သတ်ထားသော ကိစ္စများတွင်သာ ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်သည်။ တရားရုံးသည် ရေးသားထားသော အသုံးအနှုန်းနှင့် ကွဲလွဲနေသည့်စာချုပ်အား အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရာတွင် ကူးသန်းရောင်း ဝယ်ရေးဆိုင်ရာ ယေဘုယျသဘောတရား၏ စံနှုန်းများကို စိစစ်ရန် လိုအပ်ပေသည်။

(၃) Parol Evidence Rule

(က) အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်

Parol Evidence Rule ဆိုသည်မှာ စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူတို့အကြားတွင် အပြီးသတ်အနေဖြင့် လက်မှတ်ရေးထိုးသောစာချုပ်၏ အကြောင်းအရာနှင့်စပ်လျဉ်းပြီး လက်မှတ်မထိုးမီ စာချုပ်၏ အကြောင်းအရာများကို ပြောင်းလဲခြင်း၊ ပြင်ဆင်ခြင်းမပြုလုပ်နိုင်ဟု (အင်္ဂလိပ် ရိုးရာဥပဒေဥပဒေစနစ် - Common Law) ၏ စည်းကမ်းကို ဆိုလိုသည်။ Parol Evidence Rule တွင် စာချုပ်ကိုမပြုလုပ်မီ သက်သေများကို ကိုယ်နှုတ်အမှုအရာများသာမက ယင်းစာချုပ်နှင့် ဆန့်ကျင်သော သက်သေများကို အသုံးမပြုရ။

(ခ) သဘောတရား

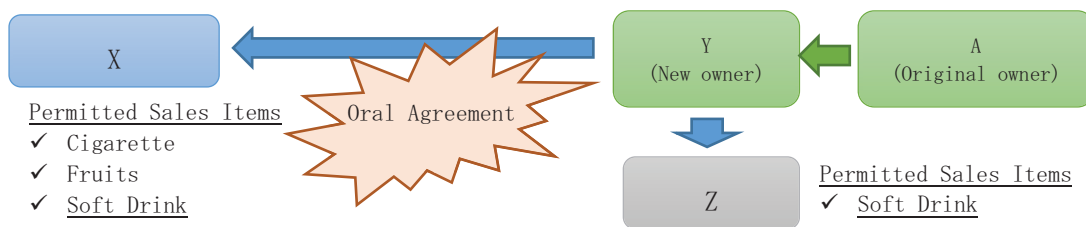
Parol Evidence Rule ၏ အဓိကကျသော သဘောတရားကို အောက်ပါအတိုင်း (၂) မျိုး ခွဲခြားနိုင်သည် -

(၁) ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းသည့်အဆင့်တွင် အမျိုးမျိုးသော သဘောတူညီခြင်းများထားရှိခဲ့သော် လည်း စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူများသည် မိမိတို့ရည်ရွယ်ထားသောသဘောတူညီချက်များကို အပြီးသတ်စာချုပ်တွင်သာ ထည့်သွင်းချုပ်ဆိုလေ့ရှိသည်။

(၂) Parol Evidence Rule သည် စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူတို့အား အရေးကြီးသော အချက်များ အားလုံးကို အပြီးသတ်စာချုပ်တွင် ထည့်သွင်းရေးသားနိုင်ရန်နှင့် ရှင်းလင်းပြတ်သား သော အသုံးအနှုန်းများကို အသုံးပြုရန်လည်း အားပေးသည်။

နမူနာအမှု ၃-က

ကုမ္ပဏီ X သည် အဆောက်အအုံ၏ ပိုင်ရှင်ဖြစ်သူ ကုမ္ပဏီ A ထံမှ အခန်းတစ်ခန်းငှား၍ ဆေးလိပ်၊ အချိုရည်နှင့် သစ်သီးများကို ရောင်းချခဲ့သည်။ ထို့နောက် ပိုင်ရှင်ကုမ္ပဏီ A မှ ကုမ္ပဏီ Y ထံသို့ ပြောင်းလဲသွားသဖြင့် ကုမ္ပဏီ X နှင့် ပိုင်ရှင်အသစ်ဖြစ်သော ကုမ္ပဏီ Y တို့သည် အခန်းငှားသည့် စာချုပ်အသစ်ကို ချုပ်ဆိုခဲ့ကြသည်။ စာချုပ်အသစ်တွင် နောက်ထပ်စည်းကမ်းချက်အနေဖြင့် “ကုမ္ပဏီ X သည် အဆောက်အအုံအတွင်း ဆေးလိပ်မရောင်းချရ” ဟူသော စည်းကမ်းချက်ကို ထည့်သွင်းရေးသားခဲ့ကြသည်။ ထို့အပြင် အငှားချထားခြင်းခံရသူ ကုမ္ပဏီ X တစ်ဦးတည်းသာလျှင် ဤအဆောက်အအုံအတွင်း အချိုရည်ရောင်းချခွင့်ရှိသည်ဟု ကုမ္ပဏီ X နှင့် ကုမ္ပဏီ Y တို့က နှုတ်အားဖြင့် သဘောတူခဲ့ကြသည်။ ထို့နောက် Y သည် အဆောက်အအုံ၏ အခြားအခန်းတစ်ခန်းကို Z အား ငှားရမ်းခဲ့ပြီး၊ Z မှ အချိုရည်ရောင်းချခဲ့သည်။ ကုမ္ပဏီ Y နှင့် ကုမ္ပဏီ Z အကြားချုပ်ဆိုသော အခန်းငှားစာချုပ်တွင် အချိုရည်ရောင်းချခြင်းကို တားမြစ်ထားခြင်းမပါရှိ။ ကုမ္ပဏီ X သည် စာချုပ်ဖောက်ဖျက်သည့် အကြောင်းအရင်းနှင့် ကုမ္ပဏီ Y အား နစ်နာကြေးရလျှို့ဝှက်ဖြင့် တရားစွဲဆိုခဲ့လေသည်။ ကုမ္ပဏီ X မှ တင်ပြလာသော ကုမ္ပဏီ Y ၏ နှုတ်အားဖြင့်သဘောတူညီချက်ကို လက်ခံနိုင်ပါသလား။

အထက်ပါ နမူနာအမှုတွင် တရားရုံးသည် Parol Evidence Rule ကို အခြေခံ၍ အဆောက်အအုံတွင် အချိုရည်ရောင်းချခြင်းကို X တစ်ဦးတည်းကိုသာ ခွင့်ပြုမည်ဟု နှုတ်ကတိပေးထားခြင်းသည် သက်သေခံအဖြစ်မှ ငြင်းပယ်သင့်သောကြောင့် သက်သေခံချက်အဖြစ် လက်ခံနိုင်မည်မဟုတ်ပေ။

(၄) ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေမရှိသည့်အခါ စာချုပ်အားအဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်း

မြန်မာနိုင်ငံတွင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ဥပဒေများပြဋ္ဌာန်းထားသော်လည်း လက်ရှိဥပဒေများဖြင့် လွှမ်းခြုံနိုင်ခြင်း မရှိသေးသည့် ကဏ္ဍအနည်းငယ်ကျန်ရှိနေသည်။

ဥပမာအားဖြင့် ဥရောပသမဂ္ဂ၊ အာရပ်နိုင်ငံများ၊ အမေရိကတိုက် အလယ်ပိုင်းနိုင်ငံများတွင် ဖြန့်ချိရေးလုပ်ငန်းများကို ကာကွယ်ပေးရန် အထူးဥပဒေများကို ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ ဥပမာ - သတ်မှတ်ထားသော ကုန်စည်များကို ရောင်းချသော အသေးနှင့်အလတ်စားလုပ်ငန်းရှင်များကို အကာအကွယ်ပေးသည့် ဥပဒေများဖြစ်သည်။ သို့သော် မြန်မာနိုင်ငံတွင် ထိုကဲ့သို့ ဥပဒေများ မရှိသေးချေ။ ထို့ကြောင့် တရားရုံးသည် စာချုပ်များကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုကြရာတွင် အထက်ပါ

ကဲ့သို့ အထူးဥပဒေများမရှိသည့်အတွက် ဖြန့်ချိရေးလုပ်ငန်းများအား ကာကွယ်ပေးရန် အလို့ငှာ စာချုပ်များကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်းမပြုနိုင်ပါ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ထိုကဲ့သို့သော မူဝါဒနှင့် သက်ဆိုင်သည့် ကိစ္စရပ်များသည် အခြားနိုင်ငံများနည်းတူ လွှတ်တော်တွင် ဥပဒေအဖြစ် ပြဋ္ဌာန်းခြင်းဖြင့်သာ ဖြေရှင်းသင့်သည့် ကိစ္စရပ်များသာဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူ တို့သည် မည်သူတစ်ဦးတစ်ယောက်ကမျှ စာချုပ်တွင်ပါဝင်ရန် အတင်းအဓမ္မ စေခိုင်းခံရခြင်း မဟုတ်ဘဲ၊ မိမိတို့၏ လွတ်လပ်သည့်သဘောဖြင့် အကြောင်းအရာများကို ဆုံးဖြတ်ကာ စာချုပ်ချုပ်ဆိုနိုင်ကြသဖြင့် ၎င်းစာချုပ်ပါအကြောင်းအရာများကို ကျော်လွန်၍ အခြားတစ်ဘက်ကို အကျိုးဖြစ်ထွန်းစေသည့် ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ချမှတ်ခြင်းသည် စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူတို့၏ သဘောထား နှင့် ဆန့်ကျင်နေသဖြင့် တရားမျှတမှုမရှိပေ။

အနှစ်ချုပ်

- ✓ အခြေခံအားဖြင့် စာချုပ်ပါစကားရပ်များကိုသာ စာချုပ်၏ အကြောင်းအရာအဖြစ် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆို ရမည်။ ယေဘုယျ စည်းကမ်းချက်အနေဖြင့် တရားရုံးသည် စာချုပ်တွင်ရေးသားထားခြင်းမရှိသော အချက်အလက်များ (ဆွေးနွေးစဉ်အခါက ဖြစ်စဉ်အမှန်များ၊ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဆိုင်ရာ လက်တွေ့လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ၊ လုပ်ငန်းလောက၏ အလေ့အထများ စသည်) ကို ထည့်သွင်း စဉ်းစားခြင်း မပြုသင့်ပါ။ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဆိုင်ရာ ယေဘုယျသဘောတရားနှင့် သိသာ ထင်ရှားစွာဆန့်ကျင်နေသည့် ထူးခြားသော အခြေအနေမျိုးတွင်သာ ထည့်သွင်းစဉ်းစားသင့်သည်။
- ✓ စာချုပ်ချုပ်ဆိုပြီးနောက် ၎င်းစာချုပ်နှင့် ဆန့်ကျင်နေသော စာချုပ်မချုပ်ဆိုမီက အကြောင်းအရာ များကို သက်သေခံအဖြစ် လက်ခံခြင်းမပြုရ။
- ✓ ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေမရှိသော ကဏ္ဍများတွင် စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူတို့၏ သဘောထားကို ထည့်သွင်းစဉ်းစား ရမည်။

၃။ စာချုပ်တွင်ပါဝင်ရမည့်အချက်များ

(၁) အခြေခံဖွဲ့စည်းပုံ

(က) အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာစာချုပ် အမျိုးအစားနှင့် ရှုပ်ထွေးမှုများ

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာစာချုပ်များတွင် ယေဘုယျအားဖြင့် အောက်ပါအချက်များ ပါဝင်သည် -

Agreement	ခေါင်းစဉ် (Title) - အခြားစာချုပ်များနှင့် ခွဲခြားသိမြင်နိုင်ရန် စာချုပ်၏အမည်ကို ရေးသား လေ့ရှိကြသည်။ စာချုပ်ချုပ်ဆိုသည့်နေ့ရက်(Execution Date) - စာချုပ်ချုပ်ဆိုကြသူများ (Parties) - စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူသည် ကုမ္ပဏီများဖြစ်ပါက ကုမ္ပဏီရုံးချုပ်လိပ်စာအပြင် မည်သည့်နိုင်ငံ၊ ဥပဒေဖြင့် ကုမ္ပဏီကို တည်ထောင်ထားသည် စသော စာချုပ်ချုပ်ဆိုကြသူများ၏ သတင်း
This agreement entered into on April 1, 2017 by and between A and B	

အချက်အလက်များကို ရေးသားထားလေ့ရှိကြသည်။	
WITNESSETH: WHEREAS, ... and WHEREAS, ...; NOW, THEREFORE, in consideration of the foregoing and the obligations hereunder, the parties hereto agree as follows:	နိဒါန်း(Preamble) - စာချုပ်ဖြစ်ပေါ်လာပုံ၊ နောက်ခံအကြောင်းအရင်း၊ စာချုပ် ချုပ်ဆိုကြသူများ၏ အခန်းကဏ္ဍ စသည်တို့ကို ရေးသားထားသည်။ ဆက်စပ်စာချုပ်များရှိပါက ၎င်းစာချုပ်များကိုလည်း ရေးသား ဖော်ပြထားကြသည်။
Article 1. • • Article []	အသက်ဝင်သောစာချုပ်ပါ စည်းကမ်းချက်များ (Operative provisions) - စာချုပ်ချုပ်ဆိုကြသူများ၏ အခွင့်အရေးနှင့် တာဝန်များကို ရေးသား ထားသည်။
IN WITNESS WHEREOF, the parties hereto have caused this agreement to be executed by their duly authorized representatives as of the day and year first above written	နိဂုံး (Closing) - နမူနာဖော်ပြထားသည့် သတ်မှတ်ပုံစံကဲ့သို့သော စာသားများကို ထည့်သွင်း ရေးသားလေ့ရှိကြသည်။
A: [Signature]	B: [Signature] လက်မှတ် (Signature) - စာချုပ် ချုပ်ဆိုကြသူများ၏ ကိုယ်စားလှယ်တို့က လက်မှတ်ရေးထိုးကြသည်။ ထို့အပြင် သက်သေများကလည်း လက်မှတ်ရေးထိုးလေ့ ရှိကြသည်။

သတိပြုရန် - သက်သေ၏လက်မှတ်

- အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာစာချုပ်များအား သက်သေများ၏ရှေ့တွင် လက်မှတ်ရေးထိုးရန် လိုအပ်သည့်အချက်မှာ ပြုလုပ်နေကျမဟုတ်ပါ။
- မြန်မာနိုင်ငံ ပဋိညာဉ်ဥပဒေအရ အခြားတည်ဆဲ ဥပဒေများတွင် အတိအလင်း ဖော်ပြထားသည်မှအပ စာချုပ်သည် တရားဝင် အတည်ဖြစ်ရန် သက်သေ၏လက်မှတ် မလိုအပ်ပါ။
- တရားရုံးသည် စာချုပ်၏ လွှမ်းမိုးဥပဒေတွင် စာချုပ်တရားဝင်အတည်ဖြစ်ရန် သက်သေ၏လက်မှတ်လိုအပ်သည်ဟု ရှင်းလင်းစွာဖော်ပြမထားလျှင် ၎င်းစာချုပ်အား တရားမဝင်ဖြစ်စေခြင်း သို့မဟုတ် ၎င်းစာချုပ်၏ ရပ်တည်မှုကို သက်သေ၏လက်မှတ်များ မပါဝင်သည့်

အချက်ကို အသုံးပြု၍ အငြင်းပွားစေခြင်းများ မပြုလုပ်သင့်ပါ။

(၂) အခြေခံကျသော စည်းကမ်းချက်များ

အောက်တွင် စာချုပ်အမျိုးအစားနှင့် မသက်ဆိုင်ဘဲ စာချုပ်အများစုတွင် ထည့်သွင်းရေးသားလေ့ရှိသော အခြေခံစည်းကမ်းချက်များကို ဖော်ပြထားသည်။ -

(က) အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်များ (Definitions)

Except as otherwise set forth herein, capitalized terms used herein have the following meanings:

(a) "Agreement" has the meaning set forth in the preamble clause.

(b) ...

စာချုပ်ပါ စကားလုံးများကို ရှင်းလင်းစေရန်အလို့ငှာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်ကို ထည့်သွင်းထားလေ့ရှိကြသည်။

(ခ) ဝန်ခံကတိပြုခြင်းနှင့် အာမခံခြင်း (Representation and Warranty)

A represents and warrants that, as of the date hereof and the closing date, the statements set forth in this Article are true and correct.

(a) A is duly organized, validly existing and in good standing under the law of its respective jurisdiction of organization.

(b) ...

ဝန်ခံကတိပြုခြင်းနှင့် အာမခံခြင်းစည်းကမ်းချက်များပါဝင်သည့် အပိုင်းတွင် စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူ တစ်ဘက်မှ အခြားတစ်ဘက်အား အချို့သောအကြောင်းအရာများကို အခိုင်အမာကတိပေးအာမခံထားသည့် စည်းကမ်းချက်များအား ထည့်သွင်းရေးသားထားသည်။ ၎င်းစည်းကမ်းချက်များအား ဖောက်ဖျက်ခဲ့ပါက တစ်ဘက်အနေဖြင့် လျော်ကြေးရပိုင်ခွင့်ရှိကြောင်း၊ စာချုပ်ကို ဖျက်သိမ်းနိုင်ကြောင်း စသော ကုစားမှုများကို ခံစားပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူများသည် ၎င်းကုစားမှုများကို သီးခြားစည်းကမ်းချက်များအနေဖြင့် ထည့်သွင်းရေးသားလေ့ရှိသည်ကို အများအားဖြင့် တွေ့မြင်နိုင်သည်။

ဝန်ခံကတိပြုခြင်းနှင့် အာမခံခြင်းစည်းကမ်းချက်များပါဝင်သည့် စာချုပ်အပိုင်းသည် အောက်ပါကဲ့သို့သော အကျိုးကျေးဇူးများရှိသည်။ -

- (၁) စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူသည် ဝန်ခံကတိပြုခြင်းနှင့် အာမခံခြင်းစည်းကမ်းချက် တစ်ခုခုအား ဖောက်ဖျက်ပါက ပြစ်ဒဏ်ခံရနိုင်ဖွယ်ရှိသောကြောင့် ၎င်းစာချုပ်ချုပ်ဆိုသူအား တစ်ဘက် စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူထံသို့ ယင်းဝန်ခံကတိပြုခြင်း၊ အာမခံခြင်း စသည်တို့နှင့် သက်ဆိုင်သည့် အကြောင်းအရာတို့၏ သတင်းအချက်အလက်များကို တိကျမှန်ကန်စွာ ထုတ်ဖော်တင်ပြ

စေရန် အားပေးတိုက်တွန်းမှု ဖြစ်ပေါ်စေသည်။

- (၂) ဝန်ခံကတိပြုခြင်း၊ အာမခံခြင်းနှင့်သက်ဆိုင်သည့် စာချုပ်အပိုဒ်ရှိ စည်းကမ်းချက်များသည် နောင်တွင်ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည့် ချိုးဖောက်မှုများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ စာချုပ်ချုပ်ဆိုကြသူများအကြား ၎င်းဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည့် ချိုးဖောက်မှုများကို ခွဲခြားဖော်ပြပေးသည်။

(ဂ) ကြိုတင်စည်းကမ်းချက် (Condition Precedent)

The obligations of Purchaser to consummate the transactions contemplated by this Agreement are subject to the satisfaction, on or before the closing date, of each of the following conditions:

(a) All of the covenants and obligations that A is required to perform or comply with under this Agreement on or before the closing date must have been duly performed and complied with.

(b) ...

ကြိုတင်စည်းကမ်းချက်ဆိုသည်မှာ စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူက အခြားတစ်ဘက်အား တာဝန်ရှိစေခြင်း၊ တာဝန်ကို အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်စေခြင်း စသည်တို့မတိုင်မီ ကြိုတင်ရှိနှင့်နေရမည့် အခြေအနေအဖြစ် သတ်မှတ်ထားသော စည်းကမ်းချက် ဖြစ်သည်။

ဥပမာအားဖြင့် အရောင်းအဝယ်စာချုပ်တွင် ရောင်းသူက ဝယ်သူထံသို့ ဝယ်ယူမည့်ကုန်ပစ္စည်းပေးပို့လွှဲအပ်ပြီးမှသာလျှင် ဝယ်သူက ရောင်းသူအား ပေးချေရန် (ဆိုလိုသည်မှာ - ရောင်းသည့်ဈေးနှုန်းဖြင့် ပေးချေရန်) တာဝန်ရှိသည်ဟု စာချုပ်ချုပ်ဆိုကြသူများအကြား သဘောတူညီမှု ပြုလုပ်ထားနိုင်သည်။

အထူးသဖြင့် ကုမ္ပဏီများပူးပေါင်းခြင်း (Merger) သို့မဟုတ် ကုမ္ပဏီတစ်ခုက အခြားကုမ္ပဏီတစ်ခုကို ဝယ်ယူခြင်း (Acquisition) စသည့် ရောင်းဝယ်မှုမဟာဏကြီးမားသည့် လုပ်ငန်းကိစ္စရပ်များတွင် ရောင်းဝယ်မှုစတင်ပြုလုပ်မီပါက ပြန်လည်ပယ်ဖျက်ရန် မလွယ်ကူသဖြင့် ကြိုတင်စည်းကမ်းချက်များ (Conditions Precedent) အား အသေးစိတ် ထည့်သွင်းရေးသားထားသည်ကို တွေ့ရသည်။

(ဃ) လျော်ကြေး (Indemnity)

A shall defend, indemnify and hold harmless B, its affiliates, directors, officers, agents, employees and/or customers from and against any and all claims, actions, demands, legal proceedings, liabilities (including product liability), damages, losses, judgments and settlements at A's expense and pay any and all costs, claims, liabilities, expenses and damages (including experts' and attorneys' fees) arising out of:

(a) any failure by A to perform any applicable obligation of A in this Agreement;

(b) ...

စာချုပ်ချုပ်ဆိုကြသူများအနက် တစ်ဘက်က စာချုပ်ကိုဖောက်ဖျက်လျှင် ပေးလျော်ရမည့်ပမာဏကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်းသိစေရန်နှင့် ရပိုင်ခွင့်ရှိသောအခွင့်အရေးများကို ရရှိစေရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် စာချုပ်တွင် လျော်ကြေးနှင့်သက်ဆိုင်သည့် စည်းကမ်းချက်များပါဝင်သော အပိုဒ်များကို ထည့်သွင်းရေးသားနိုင်သည်။ ဥပမာအားဖြင့် လျော်ကြေးနှင့်သက်ဆိုင်သည့် စည်းကမ်းချက်များပါဝင်သော အပိုဒ်များတွင် စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူများအပြင် ၎င်း၏ဝန်ထမ်းများ သို့မဟုတ် ဒါရိုက်တာများသည်လည်း အကျုံးဝင်ကြောင်း ဖော်ပြထားသည့်အပြင် ၎င်းလျော်ကြေးများအပါအဝင် အခြားသူ (Third Party) များအပေါ် တာဝန်ရှိမှုများသည်လည်း အကျုံးဝင်ကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။

(င) စာချုပ်သက်တမ်း (Term)

This Agreement shall be effective upon the execution hereof and shall continue in force for a period of two (2) years, and thereafter shall be automatically extended for successive periods of one (1) year each, unless either party shall have otherwise notified to the other party in writing at least three (3) months prior to the expiry of this Agreement or any extension thereof.

အရောင်းဆိုင်ခွဲစာချုပ်၊ လိုင်စင်စာချုပ်၊ ဖက်စပ်စာချုပ်နှင့် အချိန်ကာလအတန်ကြာ ဆက်လက်တည်ရှိသည့် အခြားရောင်းဝယ်ရေးစာချုပ်များတွင် စာချုပ်ကာလ (Term) နှင့် သက်တမ်းတိုးကာလ စသည်တို့နှင့်စပ်လျဉ်းသည့် စည်းကမ်းချက်များကို ထည့်သွင်းကြသည်။ အခြေခံအားဖြင့် သက်တမ်းကုန်ဆုံးသည်နှင့်တစ်ပြိုင်နက် စာချုပ်သည်လည်း ပြီးဆုံးမည် ဖြစ်သည်။

စာချုပ်ချုပ်ဆိုကြသူများသည် နောင်အနာဂတ်တွင် စာချုပ်သက်တမ်းကုန်ဆုံးချိန်၌ စာချုပ်သက်တမ်းတိုးရန် သဘောတူနိုင်သည်။ ထိုသို့သက်တမ်းတိုးခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ စာချုပ်ချုပ်ဆိုကြသူများသည် သက်ဆိုင်ရာလုပ်ငန်းများ ဆက်လက်လုပ်ကိုင်နိုင်ရန်အတွက် တူညီသောစာချုပ် တစ်ဖန်ထပ်မံ ချုပ်ဆိုရန် မလိုအပ်ဘဲ အလိုအလျောက်သက်တမ်းတိုးနိုင်ရန် စာချုပ်အလိုအလျောက် သက်တမ်းတိုးခြင်းနှင့်ဆိုင်သော စာချုပ်အပိုဒ်များကို ထည့်သွင်းရေးသားလေ့ရှိကြသည်။

(စ) စာချုပ်ရပ်စဲခြင်း (Termination)

Either party hereto may immediately terminate this Agreement by giving a written notice to the other party under any of the following circumstances:

(a) if the other party fails to perform any of the obligations under this Agreement and such failure is not cured within a reasonable time not exceeding sixty (60) days after its receiving a written notice requesting a remedy thereof.

(b) ...

စာချုပ်ရပ်စဲခြင်းစည်းကမ်းချက်များတွင် စာချုပ်ကိုချိုးဖောက်ခြင်းနှင့် စာချုပ်ကိုရပ်စဲစေနိုင်သော အခြားအကြောင်းခြင်းရာများကို ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဆိုင်ရာ သဘောသဘာဝများနှင့် ညှိနှိုင်း၍ ထည့်သွင်းရေးသားထားကြသည်။

(ဆ) **Boilerplate Terms**

အမျိုးမျိုးသော အရောင်းအဝယ်စာချုပ်များတွင် ရေးသားထားလေ့ရှိသည့် စည်းကမ်းချက်ဖြစ်ပြီး ပုံမှန်အားဖြင့် စာချုပ်၏ နောက်ဆုံးအပိုင်းတွင် ရေးသားထားလေ့ရှိသည်။ Boilerplate Terms များတွင် အောက်ပါတို့ပါဝင်သည် -

(၁) လျှို့ဝှက်ချက်များထိန်းသိမ်းမှုဆိုင်ရာ စည်းကမ်းချက်များ

Any of the parties hereto agrees not to disclose, without prior written consent from the other party, the confidential information received by it from the other party hereto under this Agreement.

စာချုပ်နှင့်စပ်လျဉ်းပြီး သို့မဟုတ် စာချုပ်ကိုအခြေခံ၍ စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူတစ်ဘက်ဘက်မှ ပေးပို့သော လျှို့ဝှက်သတင်းများ၊ စာချုပ်ပါ အဖြစ်မှန်နှင့် အကြောင်းခြင်းရာများကို အခြားသူထံသို့ ပေးပို့ခြင်းနှင့် ပေါက်ကြားစေခြင်းများအား တားမြစ်သည့်အချက်များကို ရေးသားထားသည့် စည်းကမ်းချက်များ ဖြစ်သည်။

(၂) လွှမ်းမိုးဥပဒေ

This Agreement shall be governed by and construed in accordance with the laws of the Republic of the Union of Myanmar, without regard to its conflict of laws rules.

စာချုပ်ပေါ်ရှိ အခွင့်အရေးများနှင့် တာဝန်များရှိ၊ မရှိကို ဆုံးဖြတ်ရာတွင် အခြေခံရမည့် ဥပဒေကို သတ်မှတ်သည့် စည်းကမ်းချက်ဖြစ်သည်။ (အသေးစိတ်ကို အခန်း (၂) တွင်ကြည့်ပါ)

(၃) အငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းခြင်းဆိုင်ရာ စည်းကမ်းချက်

Any dispute arising out of or in connection with this contract, including any question regarding its existence, validity or termination, shall be referred to and finally resolved by arbitration administered by the Singapore International Arbitration Centre ("SIAC") in accordance with the Arbitration Rules of the Singapore International Arbitration Centre ("SIAC Rules") for the time being in force, which rules are deemed to be incorporated by reference in this clause. The seat of the arbitration shall be Singapore. The Tribunal shall consist of one (1) arbitrator. The language of the arbitration shall be English. [SIAC MODEL Clause]

အငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းခြင်းဆိုင်ရာ နည်းလမ်းများပါဝင်သော စာချုပ်အပိုင်းတွင် စာချုပ်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ အငြင်းပွားမှုတစ်စုံတစ်ရာပေါ်ပေါက်ပါက စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူများအသုံးပြုမည့် အငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းခြင်းဆိုင်ရာနည်းလမ်းများကို ဖော်ပြထားသည်။ ယေဘုယျအားဖြင့် တရားရုံး၊ အနုညာတရုံး၊ စေ့စပ်

ဖြေရှင်းခြင်းနည်းလမ်း စသည်တို့ကို သတ်မှတ်ထားသည့် စည်းကမ်းချက်များဖြစ်သည်။ အနညာတခုံရုံး၊ စေ့စပ်ဖြေရှင်းခြင်း စသည့်နည်းများကို ရွေးချယ်ပါက အသုံးပြုမည့်ဘာသာစကား၊ ဆောင်ရွက်မည့် နေရာဒေသ၊ လုပ်ဆောင်ရမည့်နည်းလမ်းများကို စာချုပ်တွင် ထည့်သွင်းသတ်မှတ်နိုင်သည်။ (အသေးစိတ်ကို အခန်း (၁၅) တွင် ကြည့်ပါ)

(၄) လွှဲပြောင်းခြင်းကို တားမြစ်သည့် စည်းကမ်းချက်များ

Neither party shall assign this Agreement nor any of its rights, interests or obligations hereunder without the prior written consent of the other party.

စာချုပ်ပေါ်ရှိ အခွင့်အရေးများနှင့် တာဝန်များကို အခြားသူသို့ လွှဲပြောင်းခြင်းအား တားမြစ်သည့် စည်းကမ်းချက်ဖြစ်သည်။ စာချုပ်ပေါ်ရှိ စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူ အခြားတစ်ဘက်၏ ပိုင်ဆိုင်သည့်အခွင့်အရေး စသည်တို့ကို ကြိုတင်သဘောတူညီမှုမရှိဘဲ လွှဲပြောင်းမှုကြောင့် လုံးဝပတ်သက်မှုမရှိခဲ့သည့် အခြားသူများက စာချုပ်တွင် ပါဝင်ပတ်သက်လာမှုကို ရှောင်ရှားစေလိုသည့် စည်းကမ်းချက်ဖြစ်သည်။

(၅) မလွန်ဆန်နိုင်သောဖြစ်ရပ်ဆိုင်ရာ စည်းကမ်းချက် (သို့မဟုတ်) မလွန်ဆန်နိုင်သော ဖြစ်ရပ် (Force Majeure Clause)

Neither party shall be liable to the other party for a failure or delay in the performance of any of its obligations under this Agreement for the period and to the extent such failure or delay is caused by riots, wars (declared or undeclared), governmental laws, orders or regulations, actions by the government or any agency thereof, acts of God, storms, fire accidents, strikes, sabotage, explosions, or other contingencies beyond the reasonable control of the respective parties.

စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူများကိုယ်တိုင် စွမ်းဆောင်နိုင်ခြင်း၊ ကြိုတင်ခန့်မှန်းနိုင်ခြင်း မပြုလုပ်နိုင်သောကြောင့် စာချုပ်ကို အကောင်အထည်မဖော်နိုင်လင် တာဝန်မရှိကြောင်းကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း သိရှိစေရန် ရေးသားထားသည့် စည်းကမ်းချက်ဖြစ်သည်။

(၆) အပြီးသတ်သဘောတူညီမှုဆိုင်ရာ စည်းကမ်းချက်

This Agreement, including all supplements and schedules, constitutes the entire agreement between the parties with respect to the subject matter hereof and supersedes all prior agreements, understanding or representations, oral or written between the parties hereto regarding such matter.

ယင်းစာချုပ်သည် စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူတို့အကြား တစ်ခုတည်းသောစာချုပ်ဖြစ်ပြီး ယင်းမတိုင်ခင်

သဘောတူညီမှုများသည် စာချုပ်ပါအကြောင်းအရာများနှင့် မသက်ဆိုင်ကြောင်း ရေးသားထားသော စည်းကမ်းချက် ဖြစ်သည်။ ယင်းသဘောတရားမှာ Parol Evidence Rule ကို အသိအမှတ်ပြုထားပြီး အမှန်တကယ် သက်ဆိုင်သောစာချုပ်သည် အခြားသွယ်ဝိုက်၍ စပ်လျဉ်းသည့်စာချုပ်များထက် ဦးစားပေး ရမည့်အချက်ကို ရှင်းလင်းစေရန် ထည့်သွင်းရေးသားထားသည့် စည်းကမ်းချက်ဖြစ်သည်။

(၇) စည်းကမ်းချက်များကို ပြင်ဆင်ခြင်း

This Agreement may be modified or amended only in writing, signed by duly authorized representatives of both parties.

စာချုပ်ပါအကြောင်းအရာများကို ပြောင်းလဲခြင်း၊ ပြင်ဆင်ခြင်း စသည်တို့ကို လုပ်ဆောင်မည်ဆိုပါက စာဖြင့်ရေးသား၍ သဘောတူရန်လိုအပ်ကြောင်းကို ရေးသားထားသော စည်းကမ်းချက် ဖြစ်သည်။ ထိုသို့သောစည်းကမ်းချက်များကြောင့် စာချုပ်ချုပ်ဆိုပြီးနောက်ပိုင်းတွင်လည်း နှုတ်အားဖြင့် သဘောတူညီမှုသည် စာချုပ်ပါအကြောင်းအရာကို လွှမ်းမိုးသက်ရောက်မှုမရှိကြောင်းကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း သိရှိစေရန် ရည်ရွယ်ပြီး ထည့်သွင်းရေးသားလေ့ရှိကြသည်။

(၈) အကြောင်းကြားစာပေးပို့ခြင်းဆိုင်ရာ စည်းကမ်းချက်

Any notice given by either party in accordance with this Agreement shall be made in writing and delivered by fax and by registered mail or by courier, addressed as first set forth, or to other addresses as the parties shall designate in prior written notice.

စာချုပ်ကိုအခြေခံသည့် အကြောင်းကြားစာပေးပို့ခြင်းနည်းလမ်း (ချိပ်ပိတ်စာပေးပို့ခြင်း၊ ဖက်စ်၊ အီးမေးလ်) နှင့် ပေးပို့ရမည့်လိပ်စာတို့ကို သတ်မှတ်ထားသည့် စည်းကမ်းချက်ဖြစ်သည်။ စာချုပ်နှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ဆက်သွယ်ပုံဆက်သွယ်နည်းများက စာချုပ်အပေါ် အကျိုးသက်ရောက်မှုများ ရှိလာနိုင်သောကြောင့် ၎င်းတို့ကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်းသိရှိစေရန် ရည်ရွယ်၍ ထည့်သွင်းရေးသားကြသည်။

(၉) အခွင့်အရေးကို မဆုံးရှုံးခြင်းဆိုင်ရာ စည်းကမ်းချက်

Failure by either Party to enforce any provision of this Agreement will not be deemed a waiver of future enforcement of that or any other provision.

“Estoppel” ဆိုသည်မှာ စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူက ၎င်း၏ တရားဝင်မှန်ကန်သည်ဟု အခိုင်အမာ သက်သေ ထူထားသည့် ကြိုတင်ထုတ်ပြန်ချက်များ၊ လုပ်ဆောင်ချက်များ၊ အကြောင်းအရာများနှင့် ဆန့်ကျင်၍ တောင်းဆိုခြင်း သို့မဟုတ် အခွင့်အရေး တောင်းဆိုခြင်းစသော ဆောင်ရွက်မှုတို့မှ ကာကွယ်ပေးသည့် Common Law အခြေခံသဘောတရား တစ်ခုဖြစ်သည်။ မိမိကဖော်ပြထားသော အကြောင်းအရာအမှန်ကို တစ်ဘက်သူက ယုံကြည်၍ ပြုမူဆောင်ရွက်ပါက ၎င်းကိုဆန့်ကျင်၍ အကြောင်းအရာအမှန်ကို စွပ်စွဲ ပြောဆိုခြင်းသည် Estoppel အခြေခံသဘောတရားအရ တားမြစ်ထားသည်။

ထို့ကြောင့် စာချုပ်ပါအခွင့်အရေးပင်ဖြစ်သော်လည်း ထိုအခွင့်အရေးကို စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူတစ်ဘက်က အကြိမ်ကြိမ်လုပ်ဆောင်ရန် ပျက်ကွက်ခဲ့ပြီးနောက်၊ ကာလအတန်ကြာမှ လုပ်ဆောင်ရန် ကြံရွယ်ပါက "Estoppel" ဟု ဆိုကာ ထိုပျက်ကွက်ခဲ့သော အခွင့်အရေးတို့သည် ဆုံးရှုံးသွားပြီးဖြစ်သည်ဟု ယူဆခြင်းများလည်း ရှိနိုင်သည်။

ဤစည်းကမ်းချက်သည် စာချုပ်ပါအခွင့်အရေးကို ဆုံးရှုံးသည်ဟု ယူဆခြင်းမှ ရှောင်ကြည်နိုင်ရန် ထည့်သွင်းရေးသားထားခြင်းဖြစ်သည်။

(၁၀) သီးခြားခွဲထုတ်ထားသည့် စည်းကမ်းချက်

If any provision of this Agreement is determined to be invalid or unenforceable, the provision shall be deemed to be severable from the remainder of this Agreement and shall not cause the invalidity or unenforceability of the remainder of this Agreement.

စာချုပ်တွင် တရားမဝင်သော အကြောင်းအရာများ ပါဝင်နေသည့်အခါတွင်လည်း ယင်းစည်းကမ်းကို အခြားစည်းကမ်းများမှ သီးခြားခွဲထုတ်ပြီး တရားဝင်စာချုပ်အဖြစ် ဆက်လက်တည်မြဲနေစေရန် ထည့်သွင်းထားသည့် စည်းကမ်းချက်ဖြစ်သည်။ စာချုပ်ပါအကြောင်းအရာများကို အတတ်နိုင်ဆုံး တရားဝင်စေရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ထည့်သွင်းရေးသားထားသည့် စည်းကမ်းချက်ဖြစ်သည်။

(၁၁) ဘာသာစကားဆိုင်ရာ စည်းကမ်းချက်

The English language text of this Agreement shall be the only binding version. Any translation hereof shall have no legal effect.

စာချုပ်စာတမ်းများအနေဖြင့် တရားဝင်မှုရှိစေရန် ဘာသာစကားကိုသတ်မှတ်သည့် စည်းကမ်းချက် ဖြစ်သည်။ အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း စာချုပ်စာတမ်းများတွင် အသုံးပြုသည့် ဘာသာစကားကို ရွေးချယ်ခြင်းသည် အခြေခံအားဖြင့် စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူတို့၏ လွတ်လပ်မှုသာဖြစ်ပြီး၊ တရားရုံးသည် ယင်းစာချုပ်ချုပ်ဆိုသူတို့၏ သဘောထားကို လေးစား၍ ရွေးချယ်ထားသော ဘာသာစကားကိုသာ ရှေးရှုကာ စာချုပ်အား အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်းများကို လုပ်ဆောင်ရန်လိုအပ်သည်။

အခန်း (၄) အရောင်းအဝယ်စာချုပ်

၁။ အခြေခံစည်းကမ်းချက်များ

အရောင်းအဝယ်စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူများသည် ရောင်းသူနှင့်ဝယ်သူတို့ဖြစ်ကြသည်။ အရောင်းအဝယ်စာချုပ်တွင် အဓိကကျသော တာဝန်များမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည် -

ရောင်းသူ - ကတိပေးထားသော ကုန်ပစ္စည်းကဝယ်သူထံ လွှဲပြောင်းပေးရမည့်တာဝန်
ဝယ်သူ - ကတိပေးထားသော ကုန်ပစ္စည်း၏ တန်ဖိုးကို ရောင်းသူအားပေးချေရမည့်တာဝန်

နိုင်ငံတစ်ခုစီတွင်တည်ရှိသည့် ရောင်းသူနှင့် ဝယ်သူတို့အကြား ချုပ်ဆိုသည့်စာချုပ်အနေဖြင့် အခြေခံကျသော စည်းကမ်းချက်များကို ရှင်းလင်းဖော်ပြသွားမည်ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် ယင်းစာချုပ် အသီးသီးတို့၏ စည်းကမ်းချက်များသည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ရောင်းဝယ်မှုများတွင် ကြိမ်ဖန်များစွာ သတ်မှတ်ရာမှ ယနေ့တိုင်အသုံးပြုခဲ့သည့် အတွေ့အကြုံနမူနာများကို အခြေခံ၍ စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူ အသီးသီးတို့က ဆွေးနွေးသဘောတူညီခြင်းဖြင့် အရောင်းအဝယ်စာချုပ်တွင် သတ်မှတ်ရေးသားထားသော စည်းကမ်းချက်များ ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူတို့အကြား အငြင်းပွားမှုပေါ်ပေါက် လာပါကလည်း စာချုပ်ပါ သဘောတူညီချက်များကို လိုက်နာ၍ ဆုံးဖြတ်ဖြေရှင်းပေးရမည်။

- ✓ ရောင်းဝယ်မည့် ကုန်ပစ္စည်းနှင့် ငွေပေးချေမှု သဘောတူညီချက်၊
- ✓ ရောင်းဝယ်မည့် ကုန်ပစ္စည်းကို လွှဲပြောင်းပေးခြင်း (အပိုဒ် ၂ ကိုကြည့်ပါ)၊
- ✓ ကုန်ပစ္စည်း၏ ငွေပေးချေမှု (L/C ဖြင့်ပေးချေခြင်း) (အပိုဒ် ၃ ကိုကြည့်ပါ)၊
- ✓ ကုန်ပစ္စည်း၏ အရည်အသွေးကို အာမခံခြင်း (အပိုဒ် ၄ ကိုကြည့်ပါ)။

၂။ ရောင်းဝယ်မည့် ကုန်ပစ္စည်း လွှဲပြောင်းပေးခြင်း

(၁) Risk of Loss

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်မှုများတွင် ရောင်းဝယ်မည့် ကုန်ပစ္စည်းသည် ရောင်းသူထံမှ ဝယ်သူထံသို့ ရောက်ရှိရန် ကွာဝေးခြင်း၊ အချိန်ကာလ ကြာမြင့်ခြင်းတို့ကြောင့် သယ်ယူပို့ဆောင်နေစဉ်ကာလအတွင်း ပျောက်ဆုံးခြင်း၊ အနာအဆာဖြစ်ခြင်းစသည့် ဖြစ်နိုင်ချေများ ရှိသည်။ ထိုသို့သော အခြေအနေများတွင် ရောင်းသူ သို့မဟုတ် ဝယ်သူ၊ မည်သည့်ဘက်က အဆိုပါ ဆုံးရှုံးမှုအား တာဝန်ယူရမည်ဆိုသည်ကို ကြိုတင်သတ်မှတ်ထားခြင်းမရှိပါက စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူတို့အကြား ပြဿနာများပေါ်ပေါက်လာနိုင်ပေသည်။

လက်တွေ့တွင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာကူးသန်းရောင်းဝယ်မှုများ၌ စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူတို့နှိုင်း၍ အချိန်တစ်ခုကို သတ်မှတ်ကာ၊ အဆိုပါ အချိန်ကိုကျော်လွန်၍ ရောင်းဝယ်မည့်ကုန်ပစ္စည်းမှာ မရှိတော့ခြင်း၊ အပြစ်အနာအဆာပေါ်ပေါက်ခြင်းစသည်တို့ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပါက ဝယ်သူသည် ယင်းကုန်ပစ္စည်းကို လက်ဝယ်မရရှိနိုင်ဘဲ စာချုပ်ချုပ်ဆိုထားသည့်အတိုင်း ကုန်ပစ္စည်းတန်ဖိုးကို ပေးချေရမည်ဟု ကတိပြုရလေ့ရှိသည်။ ထိုသို့သော ရောင်းဝယ်မည့် ကုန်ပစ္စည်းက အချိန်တစ်ခု

တွင် ရောင်းသူမှ ဝယ်သူထံသို့ ရွှေ့ပြောင်းသွားခြင်းကို Risk of Loss ဟုခေါ်ဆိုကာ စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူတို့အကြား ဆွေးနွေးတိုင်ပင်၍ ဆုံးဖြတ်လေ့ရှိကြသည်။

ဥပမာအားဖြင့် ရောင်းသူက ရောင်းဝယ်မည့် ကုန်ပစ္စည်းကို သယ်ယူပို့ဆောင်မည့် သင်္ဘောပေါ်သို့တင်ဆောင်သည့်အချိန်တွင် ယင်းကုန်ပစ္စည်း၏ Risk of Loss က ရွှေ့ပြောင်းသွားမည် ဟု သတ်မှတ်ထားလျှင် သင်္ဘောဖြင့် ယင်းကုန်ပစ္စည်းကို တင်ဆောင်ပြီးနောက် ဝယ်သူထံတွင် အကြောင်းတစ်ခုခုကြောင့် ယင်းကုန်ပစ္စည်းများ ပျောက်ပျက်သွားသော်လည်း ဝယ်သူသည် ဆက်လက်၍ ရောင်းသူထံသို့ ဝယ်ယူသည့်ကုန်ပစ္စည်းအားလုံး၏ တန်ဖိုးကို ပေးချေရန်တာဝန်ရှိသည်။

(၂) Incoterms

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်မှုများတွင် ရောင်းဝယ်မည့် ကုန်ပစ္စည်းများကို လွှဲပြောင်းရယူမှုနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ရောင်းသူနှင့်ဝယ်သူတို့၏ကျခံမှု (သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးကို မည်သူက တာဝန်ယူ ဆောင်ရွက်မည်၊ အာမခံကို မည်သူက ဆောင်ရွက်မည် အစရှိသည်) နှင့် အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သော Risk of Loss လွှဲပြောင်းခြင်း၏ အချိန် စသည်တို့နှင့်စပ်လျဉ်း၍ စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူ အသီးသီးက တစ်ဆင့်ချင်းစီဆွေးနွေးကာ ၎င်းသဘောတူညီချက်များကို အရောင်းအဝယ်စာချုပ်တွင် အတိအလင်း ထည့်သွင်းရေးသားခြင်းသည် အဓိကပုံစံပင်ဖြစ်သည်။

လက်တွေ့တွင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ စာချုပ်အမျိုးမျိုး ချုပ်ဆိုသူတို့အကြား အရောင်းအဝယ်စာချုပ်များအား နှစ်ပေါင်းအတန်ကြာ အကြိမ်ကြိမ်ချုပ်ဆိုခြင်းဖြင့် ယင်းတို့၏ ကုန်သွယ်မှုစည်းကမ်းချက်များနှင့်စပ်လျဉ်း၍ အချို့အချက်အလက်များသည် စံနမူနာများဖြစ်လာခဲ့သည်။ International Chamber of Commerce: ICC သည် ၁၉၆၃ ခုနှစ်တွင် ၎င်းတို့ကို Incoterms အဖြစ် စုဆောင်းကာ ယနေ့တိုင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အရောင်းအဝယ်စာချုပ်တွင် ကျယ်ပြန့်စွာ သုံးစွဲလျက်ရှိသည်။

Incoterms အမျိုးအစားအမျိုးမျိုးရှိသော်လည်း သင်္ဘောဖြင့် ပို့ဆောင်ရာတွင် လက်တွေ့အသုံးအများဆုံးမှာ FOB (Free on Board) နှင့် CIF(Cost, Insurance and Freight) တို့ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့သည် ပို့ဆောင်ရေးသင်္ဘောများပေါ်တွင် ရောင်းဝယ်မည့်ကုန်ပစ္စည်းများကို သင်္ဘောပေါ်သို့ လွှဲပြောင်းပြီးသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် Risk of Loss ရွှေ့ပြောင်းသွားခြင်းမှာ အတူတူပင် ဖြစ်သည်။ သို့သော် ပို့ဆောင်ရေးသင်္ဘောနှင့် အာမခံတို့၏ ကုန်ကျစရိတ်ကျခံခြင်းသည် ကွဲလွဲသည်။ ဝယ်သူက ယင်းတို့ကို အကုန်အကျခံခြင်းမှာ FOB ဖြစ်၍ ရောင်းသူက အကုန်အကျခံခြင်းသည် CIF ဖြစ်သည်။ အောက်ပါဇယားကိုကြည့်ပါ -

	လွှဲပြောင်းခြင်း	Risk of Loss	သင်္ဘောတင်ရန် ဆောင်ရွက်သူ	အာမခံရရန် ဆောင်ရွက်သူ
FOB	သင်္ဘောပေါ်၌	လွှဲပြောင်းချိန်	ဝယ်သူ	ဝယ်သူ
CIF	သင်္ဘောပေါ်၌	လွှဲပြောင်းချိန်	ရောင်းသူ	ရောင်းသူ

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး ကိစ္စရပ်များကို ဥပဒေရှုထောင့်မှ လေ့လာခြင်း

Incoterms ၏ မည်သည့်စည်းကမ်းချက်များကို အသုံးပြုမည်ဆိုသည်မှာ ရောင်းသူ၊ ဝယ်သူမှ မည်သူ့ဘက်က သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး၊ အာမခံတို့ကို ဈေးသက်သာအောင် စီစဉ်နိုင်သည်။ မည်သူက ရောင်းဝယ်မည့်ကုန်ပစ္စည်းကို သင်္ဘောတင်သည့်အချိန် စသည်တို့တွင် ထိန်းချုပ်နိုင်သည်။ စသည်ဖြင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အကြောင်းအရင်းများအပေါ် မူတည်၍ ဆုံးဖြတ်ကြသည်။

၃။ ကုန်ပစ္စည်း၏ ငွေပေးချေမှု (အထူးသဖြင့် L/C ဖြင့်ပေးချေခြင်း)

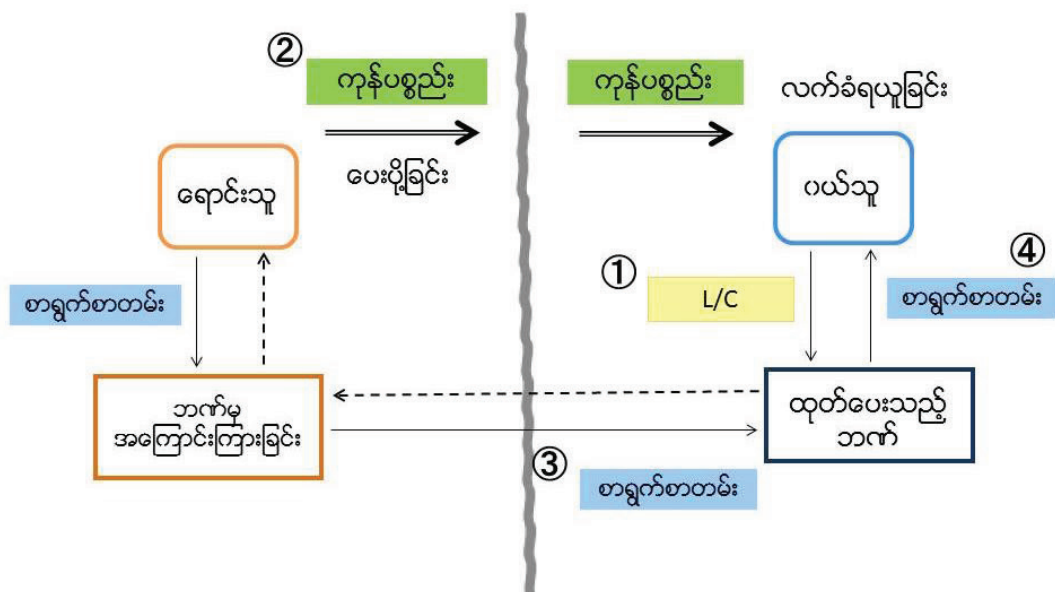
(၁) ကွာဝေးသောဒေသ၌ ငွေပေးချေခြင်း

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးတွင် အခြေခံငွေပေးချေမှုသည် ရောင်းဝယ်မည့် ကုန်ပစ္စည်းကို လွှဲပြောင်းပေးခြင်းနှင့် ငွေပေးချေခြင်းတို့ကို တစ်ပြိုင်နက် ပြုလုပ်လေ့ရှိကြသည်။ သို့ရာတွင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်မှုတွင် ကုန်ပစ္စည်းကို သယ်ယူပို့ဆောင်မှုမှာ အချိန်ကြာမြင့်သောကြောင့် တစ်ပြိုင်နက်တည်း လုပ်ဆောင်ရန် ခဲယဉ်းပေသည်။

ကုန်ပစ္စည်းသည် ဝယ်သူထံသို့ရောက်ရှိသည့်အခါ ရောင်းသူ၏ ဘဏ်စာရင်းသို့ ဝယ်သူက တိုက်ရိုက်ငွေလွှဲခြင်းသည် ပိုမိုသက်သာ၍ လွယ်ကူသော နည်းလမ်းဖြစ်သော်လည်း ရောင်းသူ အနေဖြင့် အမှန်တကယ် ငွေပေးချေမည်လောဟူ၍ စိုးရိမ်မှုများဖြင့် ကုန်ပစ္စည်းများကို ပေးပို့နေရ ပေသည်။

(၂) Letter of Credit ဖြင့်ငွေပေးချေခြင်း

အထက်ပါကဲ့သို့ ရောင်းသူ၏ စိုးရိမ်မှုများကို ပပျောက်စေရန် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ရောင်းဝယ်ရေး စာချုပ်များတွင် အသုံးပြုလေ့ရှိသည်မှာ ဘဏ်ကထုတ်ဝေသော Letter of Credit (L/C) ကို အသုံးပြု၍ ပေးချေကြသည်။ L/C ဖြင့်ငွေပေးချေခြင်းတွင် အကြမ်းဖျင်းအားဖြင့် အောက်ပါ အဆင့်များပါဝင်သည် -

- အဆင့် (၁) L/C ကိုထုတ်ပေးရန် လျှောက်ထားသူ (Applicant) ဖြစ်သော ဝယ်သူ၏ လျှောက်ထားမှု ဖြင့် ဝယ်သူတည်ရှိသည့် L/C ကိုထုတ်ပေးသည့်ဘဏ် (Issuing Bank) တစ်ခုခုက ရောင်းသူသို့ Beneficiary ဖြစ်သော L/C ကို ထုတ်ပေးသည်။ ယင်း L/C တွင် လိုအပ်သည့် စာရွက်စာတမ်းများ (ကုန်ပို့လက်မှတ်နှင့် သင်္ဘောကုန်တင်တန်ဆာ လက်မှတ် (Bill of Landing - B/L) စသည်တို့) ကိုတင်ပြရန် စည်းကမ်းချက်များ ပါရှိပြီး ယင်းဘဏ်က ရောင်းသူထံ ငွေပေးချေမည့် ကတိကဝတ်ပြုထားသည်။
- အဆင့် (၂) L/C ထုတ်ပေးပြီးပါက ရောင်းသူတည်ရှိရာဒေသ၏ အကြောင်းကြားသည့်ဘဏ် (Advising Bank) မှ ရောင်းသူထံသို့ L/C ရောက်ရှိကြောင်း အကြောင်းကြားသည်။ ရောင်းသူသည် ကုန်ပစ္စည်းများကို သင်္ဘောဖြင့်တင်ပို့ပြီးနောက် အထက်ပါဘဏ် (Advising Bank) ထံသို့ စာရွက်စာတမ်းများကို တင်ပြကာ L/C တွင်ပါရှိသော ငွေပေးချေမှု ဝန်ဆောင်ခနှုတ်ယူထားသော ငွေကြေးပမာဏကို ယင်းဘဏ်မှ ထုတ်ယူ ရရှိသည်။
- အဆင့် (၃) Advising Bank မှ Issuing Bank သို့ စာရွက်စာတမ်းများတင်ပြကာ စည်းကမ်း ချက်များပြည့်စုံပါက Issuing Bank မှ Advising Bank ထံသို့ ငွေပေးချေသည်။
- အဆင့် (၄) တင်သွင်းသော ဝယ်သူသည် အဆင့် (၃) ၏ ငွေပေးချေမှုနှင့်စပ်လျဉ်း၍ Issuing Bank အား ငွေပေးချေရန် တာဝန်ရှိသည်။ ထိုသို့ ပေးချေပြီးပါက ဝယ်သူသည် ရောင်းဝယ်မည့် ကုန်ပစ္စည်းကို တင်သွင်းရန် စာရွက်စာတမ်းများကို လက်ခံရယူပြီး ကုန်ပစ္စည်းများကို လွှဲပြောင်းရရှိသည်။

(၃) Letter of Credit ဖြင့်ငွေပေးချေခြင်းဆိုင်ရာ သတိထားရမည့်အချက်

L/C ဖြင့်ငွေပေးချေခြင်းသည် စာရွက်စာတမ်းများကိုသာတင်ပြရုံဖြင့် Advising Bank မှ ငွေပေးချေမှု နှင့် Issuing Bank မှငွေပေးချေမှုများမှာ အဆင့်အလိုက် လုပ်ဆောင်သွားခြင်း ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ငွေပေးချေမှုတွင် လိုအပ်သော စာရွက်စာတမ်းများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ အရောင်းအဝယ်စာချုပ်တွင် သတ်မှတ်ထားရှိပြီး အတိအလင်းဖော်ပြကာ လက်တွေ့တွင်လည်း ယင်းစာရွက်စာတမ်းများအား သေချာစွာ စစ်ဆေးရန်လိုအပ်ပေသည်။

တစ်နည်းဆိုသော်၊ ရောင်းသူသည် Issuing Bank မှ L/C မထုတ်ပေးသ၍ ကုန်ပစ္စည်းများ ကိုလည်း သင်္ဘောဖြင့်တင်ပို့လိုမည် မဟုတ်ပေ။ ထို့ကြောင့် ရောင်းသူသည် ဝယ်သူက L/C အား Issuing Bank မှ သတ်မှတ်နေ့တွင် ထုတ်ပေးရန်အတွက် ၎င်းတို့၏ အရောင်းအဝယ်စာချုပ်တွင် ဝယ်သူထံမှ ကတိဝန်ခံချက် ရယူရန်လိုအပ်ပေသည်။

၄။ ကုန်ပစ္စည်း၏ အရည်အသွေးကို အာမခံခြင်း (Warranty)

(၁) တာဝန်ရှိမှု အတိုင်းအတာနှင့် အကြောင်းအရာ

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ စာချုပ်များတွင် ဝယ်သူက တောင်းဆိုသည့် ကုန်ပစ္စည်း၏ အရည်အသွေး နှင့် လုပ်ဆောင်နည်းသည် ရောင်းသူက အမှန်တကယ် လက်တွေ့ပို့ဆောင်လာသော

ကုန်ပစ္စည်း၏ အရည်အသွေး၊ လုပ်ဆောင်နည်းများနှင့် မတူညီသဖြင့် အငြင်းပွားမှုများ ဖြစ်ပေါ်လေ့ရှိတတ်သည်။ ထိုသို့သောအခြေအနေများတွင် အခြေခံအားဖြင့် ကုန်ပစ္စည်း အရည်အသွေး အာမခံခြင်းဆိုင်ရာ စည်းကမ်းချက်များအပေါ် အရောင်းအဝယ်စာချုပ်၏ လွှမ်းမိုး ဥပဒေက သက်ရောက်စေသည်။ အကယ်၍ အရောင်းအဝယ်စာချုပ်ပါ လွှမ်းမိုးဥပဒေသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဥပဒေဖြစ်ပါက Sales of Goods Act (1930) ၏ အာမခံခြင်းဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်း ချက်များကို ကိုးကားသင့်ပေသည်။

သို့သော် အရည်အသွေးအာမခံခြင်းဆိုင်ရာဥပဒေ၏ စည်းကမ်းချက်တစ်ခုတည်းဖြင့် အမျိုးမျိုးကွဲပြားခြားနားသော စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူတို့၏ အယူအဆများဖြင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတစ်ခုစီ အပေါ်တွင် ရောင်းဝယ်မှုများကို မပြုလုပ်နိုင်ခြင်းများလည်း ရှိနေနိုင်သည်။ ဥပမာ - ရောင်းသူက ကုန်ပစ္စည်း၏ အရည်အသွေးကို ခိုင်မာစွာ အာမခံရမည့် တာဝန်ကြီးမားသဖြင့် ကုန်ပစ္စည်း၏ တန်ဖိုးကိုလည်း တတ်နိုင်သမျှ မြှင့်တင်လိုသည်။ တစ်ဘက်တွင်လည်း ဝယ်သူအနေဖြင့် အရည်အသွေးအနည်းငယ် မပြည့်မီသော်လည်း တန်ဖိုးသက်သာသည့် ကုန်ပစ္စည်းကိုသာ လိုလားနေမည်ဖြစ်သည်။ ယင်းအခြေအနေတစ်ရပ်တွင် ဥပဒေ၌ ပြဋ္ဌာန်းထားသော အရည်အသွေးဆိုင်ရာ အာမခံခြင်းနှင့် မသက်ဆိုင်ဘဲ စာချုပ်တွင် အရည်အသွေးဆိုင်ရာ အာမခံ စည်းကမ်းချက် (Warranty) ကို သတ်မှတ်၍ ကုန်ပစ္စည်း အရည်အသွေးများ၊ လုပ်ဆောင်နည်း များကို သတ်မှတ်ထားလေ့ရှိကြသည်။ ထိုသို့ ဥပဒေ၏ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို သက်ရောက်မှု မရှိစေသည့် စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူတို့၏ သဘောတူညီမှုများဖြင့် စာချုပ်တွင် ရေးသားထားနိုင်သည်။ ထိုအခါ ထိုဥပဒေက သက်ရောက်မှုမရှိခြင်းကို သတိပြုရန် လိုအပ်သည်။

အမှန်တကယ် ပို့ဆောင်လာသော ကုန်ပစ္စည်း၏ အရည်အသွေးနှင့် လုပ်ဆောင်နည်းများက ကြိုတင်ဆွေးနွေးဆုံးဖြတ်ထားသည်နှင့် ကွဲလွဲနေလျှင် ယင်းတို့ကို ကုစားရန်အလို့ငှာ ဝယ်သူက ရောင်းသူအား ကုန်ပစ္စည်းအစားထိုး လဲလှယ်ပေးခြင်းနှင့် ပေါ်ပေါက်လာသော နစ်နာကြေးများကို ပေးလျော်စေရန် တောင်းဆိုနိုင်သည်ဟူသော စည်းကမ်းချက်များကိုလည်း စာချုပ်များတွင် ထည့်သွင်းရေးသားထားလေ့ရှိသည်။

(၂) ကုန်ပစ္စည်းများကို စစ်ဆေးခြင်း

ကုန်ပစ္စည်းများကို ဝယ်သူထံသို့ လွှဲပြောင်းပေးပြီးနောက် အချိန်ကြာမြင့်ပြီးမှ ဝယ်သူက ကုန်ပစ္စည်း၏ အရည်အသွေးမပြည့်မီသောကြောင့် စာချုပ်ကို ချိုးဖောက်သည်ဟု စွပ်စွဲကာ လျော်ကြေးတောင်းဆိုလာမည်ဆိုပါက ရောင်းသူအနေဖြင့် မည်သည့်အချိန်တွင် ထိုသို့ တောင်းဆိုမှုမျိုးရှိလာမည်ကို စိုးရိမ်ကြောင့်ကြနေရမည့် အခြေအနေတွင် ရှိနေပေလိမ့်မည်။

ယင်းအခြေအနေတွင် အရောင်းအဝယ်စာချုပ်၌ ဝယ်သူနှင့်ရောင်းသူတို့ ဆွေးနွေး ဆုံးဖြတ်ထား ကြသည့်အတိုင်း ဝယ်သူသည် သတ်မှတ်ထားသော အချိန်ကာလအတွင်း ကုန်ပစ္စည်းကို စစ်ဆေးရမည့် တာဝန်ရှိပြီး၊ အရည်အသွေးမပြည့်မီခဲ့ပါက ရောင်းသူထံသို့ သတ်မှတ်ထားသော အချိန်ကာလအတွင်း အကြောင်းကြားမှု ပြုလုပ်ရမည်ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ အကြောင်းကြားခြင်း မပြုလုပ်ခဲ့ပါက ကုန်ပစ္စည်း၏ အရည်အသွေးအာမခံခြင်း ဆိုင်ရာတာဝန်နှင့် ပတ်သက်သည့် တောင်းဆိုမှုများကို မပြုလုပ်နိုင်ဟူသော သတ်မှတ်ချက်များကိုလည်း ထည့်သွင်းထားလေ့ရှိ ကြသည်။

အခန်း (၅) ဖြန့်ဖြူးရောင်းချခြင်းဆိုင်ရာစာချုပ်

ဖြန့်ဖြူးရောင်းချခြင်းဆိုင်ရာစာချုပ် (Distribution Agreement)

၁။ ဖြန့်ဖြူးရောင်းချသူ (Distributor) နှင့် အရောင်းကိုယ်စားလှယ် (Agent)

နိုင်ငံခြားကုမ္ပဏီ (မူလရောင်းချသူ နောင်တွင် "Seller") သည် ရောင်းချလိုသည့် နိုင်ငံရှိ ပြည်တွင်း ကုမ္ပဏီများ၏ အကူအညီရယူခြင်းဖြင့် ကုန်ပစ္စည်းများအား ရောင်းချရမည့်နည်းလမ်းများ ချဲ့ထွင်ခြင်းကို အောက်ပါ အဓိကနည်းလမ်း (၂) သွယ်ဖြင့် တွေ့မြင်နိုင်သည်။ -

(၁) ဖြန့်ဖြူးရောင်းချခြင်း (Distributorship) နည်းလမ်း

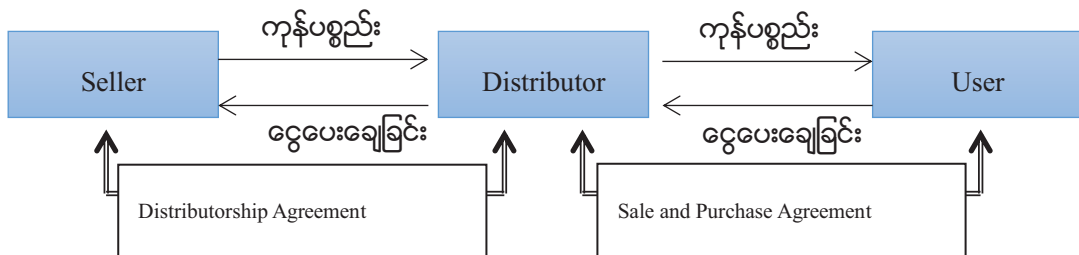
ဖြန့်ဖြူးရောင်းချခြင်း နည်းလမ်းဆိုသည်မှာ မိမိကိုယ်တိုင် Seller ထံမှ ကုန်ပစ္စည်းများကို ဝယ်ယူပြီး ထိုကုန်ပစ္စည်းများကို မိမိနိုင်ငံတွင် တစ်ဆင့်ပြန်လည်ရောင်းချခြင်းဖြစ်သည်။

(၂) အရောင်းကိုယ်စားလှယ် (Agent) ဖြင့်ရောင်းချခြင်းနည်းလမ်း

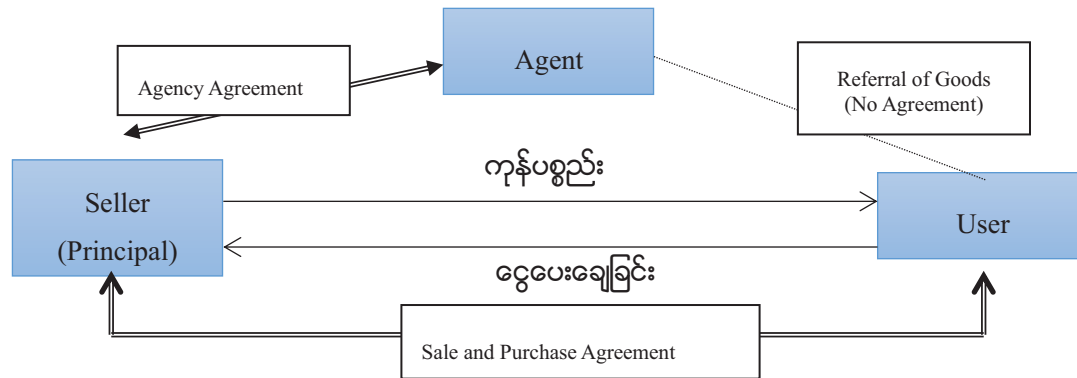
အရောင်းကိုယ်စားလှယ် (Agent) သည် Seller ၏ကိုယ်စားလှယ်အနေဖြင့် သတ်မှတ် နယ်နိမိတ်အတွင်း ကုန်ရောင်းကုန်ဝယ်စာချုပ် ချုပ်ဆိုပြီးမြောက်ပါက သတ်မှတ်ထားသော ကော်မရှင်ခအား ယင်း Foreign Seller ထံမှရယူသူဆိုလိုသည်။ ဖြန့်ဖြူးရောင်းချသူနှင့် ကွာခြားချက်မှာ အရောင်းကိုယ်စားလှယ်သည် မိမိကိုယ်တိုင် Seller ထံမှ ကုန်ပစ္စည်းများကို ဝယ်ယူမှုမပြုခြင်း၊ ဝယ်ယူမှုများနှင့် အရောင်းအဝယ်စာချုပ်ထပ်မံချုပ်ဆိုမှု မပြုခြင်းတို့ဖြစ်သည်။

အရောင်းကိုယ်စားလှယ်ဖြင့် ရောင်းချခြင်းနည်းလမ်းဆိုသည်မှာ Seller နှင့် Local User တို့ အကြားတွင် ရပ်တည်လုပ်ဆောင်ပေးခြင်းဖြင့် ကုန်ပစ္စည်းများကို ရောင်းချရမည့်နည်းလမ်းများ ချဲ့ထွင်ခြင်းဖြစ်ပြီး ဖြန့်ဖြူးရောင်းချရေးနည်းလမ်းနှင့် တူညီသော်လည်း၊ Foreign Seller နှင့် Local User တို့အကြားတွင်သာ စာချုပ်ချုပ်ဆိုကြပြီး၊ အရောင်းကိုယ်စားလှယ်အနေဖြင့် ဥပဒေအရ တိုက်ရိုက်တာဝန်ယူရခြင်းမရှိပေ။ ဖြန့်ဖြူးရောင်းချရေးနည်းလမ်းတွင် End User များသည်သ ဖြန့်ဖြူးရောင်းချသူ၏ ဝယ်ယူသူများဖြစ်ကြသည်။

[Seller • ဖြန့်ဖြူးရောင်းချသူနှင့် ဝယ်ယူသူတို့၏ ဆက်စပ်ပုံ]

【Seller · အရောင်းကိုယ်စားလှယ်နှင့် ဝယ်ယူသူတို့၏ ဆက်စပ်ပုံ】

၂။ တစ်ဦးတည်းသီးသန့်ရောင်းချခွင့် ရှိခြင်းနှင့် မရှိခြင်း (Exclusivity/Non-Exclusivity)

(၁) တစ်ဦးတည်းသီးသန့်ရောင်းချခွင့်ရှိခြင်း၏ အဓိပ္ပာယ် (ဖြန့်ဖြူးရောင်းချသူ တစ်ဦးတည်း သီးသန့်ရောင်းချခွင့်)

တစ်ဦးတည်းသီးသန့်ရောင်းချခွင့်ရှိခြင်းဆိုသည်မှာ သတ်မှတ်ထားသော ဒေသအတွင်း၌ ဖြန့်ဖြူးရောင်းချသူမှအပ အခြားမည်သူ့ကိုမျှ ယင်းကုန်ပစ္စည်းကို ရောင်းချခွင့်မပေးပါဟု Seller က ဖြန့်ဖြူးရောင်းချသူအား ကတိပေးထားခြင်း အခြေအနေကို ဆိုလိုသည်။ ထိုကဲ့သို့သော ဖြန့်ဖြူးရောင်းချသူ၏ အခွင့်အရေးကို တစ်ဦးတည်းသီးသန့် ရောင်းချခွင့် (Exclusivity) ဟုခေါ်သည်။ တစ်ဦးတည်းသီးသန့်ရောင်းချခွင့်ကို ပေးအပ်ရာတွင် Seller ဘက်နှင့် ဖြန့်ဖြူးရောင်းချသူ ဘက်တို့တွင် ကောင်းကျိုးနှင့် ဆိုးကျိုးများရှိပြီး ယင်းကောင်းကျိုးနှင့် ဆိုးကျိုးများမှာ ယေဘုယျ အားဖြင့် အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည် -

	ရောင်းချသူ	ဖြန့်ဖြူးရောင်းချသူ
ကောင်းကျိုး	ရောင်းချရေးနည်းလမ်းသည် တစ်ဦးတည်းကို စုစည်းထားခြင်းအားဖြင့် ဈေးကွက်ရှာဖွေခြင်း၊ အရောင်းမြှင့်တင်ခြင်း စသည်တို့တွင် မလိုအပ်သော ကုန်ကျစရိတ်များကို လျှော့ချနိုင်သည်။	သက်ဆိုင်ရာ ကုန်ပစ္စည်းများ ရောင်းချရာတွင် အခြားလုပ်ငန်းရှင်များနှင့် ယှဉ်ပြိုင်စရာမလိုဘဲ ရောင်းချမှုကိုသာ အာရုံစိုက် လုပ်ကိုင်နိုင်သည်။
ဆိုးကျိုး	ရောင်းချရေးနည်းလမ်းသည် တစ်ဦးတည်းကိုသာ အားထားရသည်။	လုပ်ငန်းတူ လုပ်ကိုင်ခြင်းကိုတားမြစ်ထားသဖြင့် အခြားအလားတူ ကုန်ပစ္စည်းများကို ရောင်းချမှု မပြုနိုင်တော့ခြင်း၊ ဖြန့်ဖြူးရောင်းချသူသည် တစ်ဦးတည်းသီးသန့် ရောင်းချခွင့် ရရှိထားသဖြင့် တစ်ဖက်တွင်လည်း ယင်းကုန်ပစ္စည်းကို အနည်းဆုံးမည်မျှ ဝယ်ယူထားရှိရမည်စသည့် တာဝန်များ ပိုလာသည်။

တစ်ဦးတည်း သီးသန့်ရောင်းချခွင့်သည် ဖြန့်ဖြူးရောင်းချသူတစ်ဦးတည်းကသာ အမြဲရရှိနေခြင်း မဟုတ်ပေ။ တစ်ဦးတည်း သီးသန့်ရောင်းချခွင့် ပေးခြင်း၊ မပေးခြင်းသည် ကာယကံရှင် အချင်းချင်းကသာ ဆွေးနွေးဆုံးဖြတ်ပြီး၊ ယင်းကာယကံရှင်များကလည်း သက်ဆိုင်ရာကုန်ပစ္စည်း၏ သဘောသဘာဝအပြင် အထက်ဖော်ပြပါ ကောင်းကျိုး၊ ဆိုးကျိုးများနှင့် အခြားအမျိုးမျိုးသော စည်းကမ်းချက်များအားလုံးကို ခြုံငုံသုံးသပ်၍ လွတ်လပ်သောဆန္ဒဖြင့် သဘောတူ၍ ဆုံးဖြတ်ရခြင်းသာဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် တရားရုံးအနေဖြင့် အဆိုပါ ကာယကံရှင်များအချင်းချင်း ဆွေးနွေး၍ ဆုံးဖြတ်ထားချက်အပေါ် အခြေခံထားသည့် စာချုပ်ပါ အကြောင်းအရာများကို လေးစားသင့်ပေသည်။ ဥပမာအားဖြင့် စာချုပ်တွင် တစ်ဦးတည်း သီးသန့်ရောင်းချခွင့်ဆိုင်ရာ စည်းကမ်းချက်ကို ထည့်သွင်းထားခြင်းမရှိပါက အဆိုပါ တစ်ဦးတည်း သီးသန့်ရောင်းချခွင့် ပေးထားခြင်း မပေါ်လွင်ကြောင်း အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုသင့်ပေသည်။

(၂) Seller ကိုယ်တိုင်ရောင်းချခွင့် ရှိ မရှိ

တစ်ဦးတည်းသီးသန့် ရောင်းချခွင့် (Exclusivity) ကို ဖြန့်ဖြူးရောင်းချသူအား ပေးအပ်ထားပါက Seller ကိုယ်တိုင်ရောင်းချခွင့် ရှိ၊ မရှိ ဆိုသည်မှာလည်း သီးခြားကိစ္စရပ်ပင်ဖြစ်သည်။ စာချုပ်အသီးသီးတွင် (၁) Seller ကိုယ်တိုင်ရောင်းချခွင့်ကို တားမြစ်ထားခြင်း သို့မဟုတ် (၂) Seller ကိုယ်တိုင်ရောင်းချခွင့်ကို တားမြစ်ထားမှုမရှိခြင်းဆိုသည့် အခြေအနေနှစ်ရပ်စလုံး ရှိနေနိုင်သည်ကို သတိချပ်ရမည်ဖြစ်သည်။

“Exclusivity” ဆိုသည့် စကားလုံးအရ Seller ကိုယ်တိုင်ရောင်းချခွင့်ကို တားမြစ်ထားခြင်း မဟုတ်ဘဲ Seller ကိုယ်တိုင်ရောင်းချခွင့်ကို တားမြစ်ရန်အလို့ငှာ စာချုပ်တွင် Seller ၏ တာဝန်အဖြစ် ထိုသို့တားမြစ်ထားခြင်းကို သိသာထင်ရှားစွာ ဖော်ပြထားရမည်ဖြစ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် Seller ကိုယ်တိုင်ရောင်းချခွင့်ကို တားမြစ်ထားခြင်းမရှိပါက ယင်းကိုယ်တိုင်ရောင်းချနိုင်သည်ဟူ၍ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုသင့်ပေသည်။

၃။ စာချုပ်၏ အခြေခံစည်းကမ်းချက်များ

(၁) အရောင်းဆိုင် အဖြစ်ရွေးချယ်ခန့်အပ်ခြင်း (Appointment)/Exclusivity

(Appointment)

The Seller hereby appoints Distributor [a sole and exclusive/a non-exclusive] distributor for the sake of the Products under the Trademark in the Territory, and Distributor shall accept such appointment.

(Exclusivity)

The Seller shall not appoint any person or entity as distributor or agent other than the Distributor in the Territory for distributing or selling the Products.

(Seller's Restriction (Direct Sale))

The Seller shall not directly sell any of the Products to any party other than the

Distributor in the Territory or to any party other than the Distributor who the Seller has reason to believe will resell the Products in the Territory.

(Appointment) ဆိုသည်မှာ ဖြန့်ဖြူးရောင်းချသူ (Distributor) အဖြစ်အခွင့်အာဏာကို အသိအမှတ်ပြုသည့် အထောက်အထားဖြစ်သော စည်းကမ်းချက်ဖြစ်သည်။ တစ်ဦးတည်းသီးသန့် ရောင်းချခွင့်သည် ဖြန့်ဖြူးရောင်းချသူအား တစ်ဦးတည်းသီးသန့်ရောင်းချခွင့်ကို ပေးထားသော ဥပမာ စည်းကမ်းချက် ဖြစ်၍၊ Seller's Restriction (Direct Sale) သည် Seller ကိုယ်တိုင်ရောင်းချခွင့်ကို တားမြစ်ထားသည့် ဥပမာစည်းကမ်းချက်ဖြစ်သည်။

(၂) အရောင်းဆိုင်၏ ရောင်းချခွင့်ဆိုင်ရာ စည်းကမ်းသတ်မှတ်ချက်

(Definitions)

The "Products" mean those products listed in Schedule []

The "Territory" means the geographical area listed in Schedule []

(Change of Products)

The Seller is entitled at any time to add, replace or delete any item of the Products listed in Schedule [] with [] month prior notice.

(Territory)

The Distributor shall sell the Products only in the Territory and shall neither solicit nor accept any order for the purpose of selling the Products outside the Territory.

(Trademarks)

The Seller hereby grants the Distributor a non-exclusive right to use the Trademarks in the Territory with respect to the sale, distribution and servicing of Products.

ဖြန့်ဖြူးရောင်းချသူသည် ရောင်းချခွင့်ရှိသည့် စည်းကမ်းသတ်မှတ်ချက်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ မည်သည့် ကုန်ပစ္စည်းကို မည်သည့်နေရာတွင် ရောင်းချရမည်ဆိုသည့် သတ်မှတ်ချက်လိုအပ်သည်။ အဆိုပါ ကုန်ပစ္စည်း (Products) နှင့် ရောင်းချရမည့်ဒေသ (Territory) ကို သတ်မှတ်ထားခြင်းအားဖြင့် အမှန်တကယ် ရောင်းချနိုင်သည့် စည်းကမ်းသတ်မှတ်ချက်ကို သိသာထင်ရှားစေမည် ဖြစ်သည်။

အဆိုပါကုန်ပစ္စည်းနှင့် ရောင်းချရမည့်ဒေသနှင့်စပ်လျဉ်း၍ စာချုပ်၏အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်း အပိုဒ်တွင် စည်းကမ်းချက်များအဖြစ် ထည့်သွင်းထားပြီး အသေးစိတ်ဖော်ပြထားလေ့ရှိသည်။ ထို့အပြင် Distributorship Agreement သည် နှစ်ရှည်စာချုပ်ဖြစ်သဖြင့် စာချုပ်ချုပ်ဆိုထားသည့် ကာလအတွင်း Seller အနေဖြင့် အဆိုပါကုန်ပစ္စည်းများကို တိုးမြှင့်ခြင်း၊ ဖျက်သိမ်းခြင်းစသည့် လိုအပ်ချက်များ ပေါ်ပေါက် လာနိုင်သဖြင့် ယင်းသို့သော အချက်များကို အသိအမှတ်ပြုသည့် စည်းကမ်းချက်များ ထည့်သွင်း ထားခြင်းများလည်းရှိနိုင်သည်။

ထို့အပြင် ပုံမှန်အားဖြင့် ဖြန့်ဖြူးရောင်းချသူသည် Seller ၏ Trademark ကပ်ထားသည့် အဆိုပါ ကုန်ပစ္စည်းများကို ရောင်းချခြင်းဖြစ်သောကြောင့် Seller ၏ Trademark လိုင်စင်နှင့် စပ်လျဉ်း၍လည်း ထည့်သွင်းရေးသားလေ့ရှိသည်။ ကုန်ပစ္စည်းအမည်များနှင့် ကုမ္ပဏီအမည်စသည့် Trademark များသည် ယင်းကုမ္ပဏီအနေဖြင့် ကုန်ပစ္စည်း၏ အရည်အသွေးကို မြှင့်တင်ခြင်းများ၊ သုံးစွဲသူတို့၏ ယုံကြည်စိတ်ချမှု

တို့ကို အထပ်ထပ် ကြိုးစားထားခြင်းများမှ ရရှိသည့်ရလဒ်ဖြစ်သည်နှင့်အညီ Seller အတွက် အလွန်ပင် အရေးကြီးသည့် ပိုင်ဆိုင်မှု (Property) ဖြစ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် ဖြန့်ဖြူးရောင်းချသူသည် Seller ၏ ကုန်ပစ္စည်းများကို ရောင်းချပေးသဖြင့် Seller ၏ Trademark ကိုအသုံးပြုရန် အသိအမှတ်ပြုထားခြင်းမဟုတ်ဘဲ စာချုပ်အပေါ် အခြေခံ၍သာ Seller ခွင့်ပြုထားသည့် စည်းကမ်းသတ်မှတ်ချက်အတွင်း၌ အသုံးပြုနိုင်ခြင်းသာဖြစ်ပေသည်။

(၃) လုပ်ငန်းတူကို ယှဉ်ပြိုင်လုပ်ကိုင်ခြင်းအား တားမြစ်ခြင်း ("Non-Competition")

The Distributor shall not manufacture, represent, sell or import other products that are competitive with the Products in or into the Territory, or shall not have any direct or indirect interests in such manufacture, representation, sale or importation.

Seller သည် ဖြန့်ဖြူးရောင်းချသူအား တစ်ဦးတည်းသီးသန့် ရောင်းချခွင့် ပေးအပ်ထားသည့်အတွက် ဖြန့်ဖြူးရောင်းချသူအနေဖြင့် စောင့်ထိန်းရမည့်တာဝန်များတွင် Seller ၏ ကုန်ပစ္စည်းနှင့် ယှဉ်ပြိုင်နေသည့် အခြေအနေတွင်ရှိသော အခြားကုန်ပစ္စည်းများကို ရောင်းချခြင်းမပြုရဟူသည့် တာဝန်ပါရှိသည်။ ဤကဲ့သို့သော စာချုပ်စည်းကမ်းချက်ကို "Non-Competition Clause" ဟု ခေါ်သည်။

Non-Competition Clause သည် သာမန်အားဖြင့် စာချုပ်ကာလအတွင်း ဖြန့်ဖြူးရောင်းချသူက ယှဉ်ပြိုင်ကုန်ပစ္စည်းများကို ရောင်းချခြင်းမပြုလုပ်ရန် ကန့်သတ်ခြင်း၊ တားမြစ်ခြင်း စသည့် စည်းကမ်းချက်ပင်ဖြစ်သည်။ သို့သော် စာချုပ်ကာလပြီးဆုံးသွားပါကလည်း လျှို့ဝှက်သတင်းနှင့် Know-How များ ပေါက်ကြားမှုကို ကာကွယ်ရန်အလို့ငှာ ယှဉ်ပြိုင်ကုန်ပစ္စည်းများကို ရောင်းချခြင်းအား တားမြစ်သည့် စည်းကမ်းချက်ကို ထည့်သွင်းထားလေ့ရှိသည်။

(၄) အနည်းဆုံးဝယ်ယူရမည့် ပမာဏကို အာမခံရခြင်း

Exclusive Distributorship Agreement အရ သက်ဆိုင်ရာဒေသ၌ ဖြန့်ဖြူးရောင်းချသူမှလွဲ၍ တစ်ဆင့်ရောင်းချမှုမပြုလုပ်ရသော အခြေအနေတွင် အကယ်၍ ဖြန့်ဖြူးရောင်းချသူ၏ ရောင်းအားသည်ထိရောက်မှု မရှိသော်ငြားလည်း ဖြန့်ဖြူးရောင်းချသူအားပြောင်းလဲခန့်အပ်ခြင်းမပြုသရွေ့ Seller သည် ယင်းဒေသတွင် ဝင်ရောက်ရောင်းချမှု မပြုလုပ်နိုင်။ ထို့ကြောင့် ရောင်းအားတိုးတက်စေရန်အတွက် ဖြန့်ဖြူးရောင်းချသူတို့အား အနည်းဆုံးဝယ်ယူရမည့် ပမာဏကို အာမခံရသည့် တာဝန်ကို ပေးအပ်ထားခြင်းဖြစ်သည်။

ဖြန့်ဖြူးရောင်းချသူအနေဖြင့် ထိုကဲ့သို့ အနည်းဆုံးဝယ်ယူရမည့် ပမာဏအား ဝယ်ယူရမည့် တာဝန်ပျက်ကွက်ပါက အခြားသောစာချုပ်များကို ဖောက်ဖျက်သကဲ့သို့ စာချုပ်အားဖျက်သိမ်းခြင်းနှင့် နစ်နာကြေးပေးလျော်ရသည့်အကြောင်းအရင်းများပေါ်ပေါက်လာနိုင်သည်။

(၅) ရောင်းအားမြှင့်တင်ခြင်း

(Sales Promotion)
The Distributor shall at its cost solicit business, promote the sales of the Products, serve

customers in the Territory, and use its best efforts towards obtaining sales volume favorable to the Seller.

(Sales and Marketing Policy)

The Distributor shall comply with the general sales and marketing policies of the Seller and the Seller may issue directions from time to time the Distributor to ensure such compliance. All sale promotional materials or plans of advertisements for the Products to be used by the Distributor shall be subject to Seller's prior approval.

(Distributor's Restriction)

The Distributor shall not (i) open a new store or close any of the existing stores, (ii) modify interior or exterior store design, or (iii) procure or store any product other than the Products, without the prior written consent of the Seller.

ကုန်ပစ္စည်းများရောင်းချမည့် နည်းလမ်းများချဲ့ထွင်ခြင်းဆိုသည့် Seller၏ ရည်ရွယ်ချက်ကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် ဖြန့်ဖြူးရောင်းချသူ၏ တာဝန်အနေဖြင့် သက်ဆိုင်ရာဒေသတွင် ရောင်းအားမြှင့်တင်ခြင်း၊ စာချုပ်ပါကုန်ပစ္စည်းများကို ကြော်ငြာခြင်း၊ ဆိုင်းဘုတ်တင်ခြင်း စသည်တို့နှင့် သက်ဆိုင်သည့် စည်းကမ်းချက်များကို ထည့်သွင်းလေ့ရှိသည်။

အထက်တွင် ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း Trademark သည် Seller အတွက် အလွန်ပင်အရေးကြီးသည့် ပိုင်ဆိုင်မှုတစ်ခုဖြစ်သည့်အလျောက် ကုန်ပစ္စည်း၏ ကြော်ငြာပုံနည်းလမ်းများနှင့် ရောင်းချမှုနည်းလမ်းများ ဆိုင်အတွင်းအပြင်အပြင်အဆင်များ စသည်တို့အပေါ်မူတည်၍ စားသုံးသူများအပေါ် သက်ရောက်မှုများ ကွဲပြားခြားနားသဖြင့် ဖြန့်ဖြူးရောင်းချသူက မိမိ၏ ကိုယ်ပိုင်နည်းလမ်းများဖြင့် ပြုလုပ်မည်ဆိုလျှင် ကုန်ပစ္စည်း Brand ၏ တန်ဖိုးကို ထိခိုက်စေနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် Seller သည် ၎င်း Trademark နှင့် Brand တို့၏ တန်ဖိုးကို ထိန်းသိမ်းရန်အတွက် ဖြန့်ဖြူးရောင်းချသူအား အရောင်းမြှင့်တင်ခြင်းဆိုင်ရာ အသေးစိတ် စည်းကမ်းချက်များကို လိုက်နာရန် တောင်းဆိုနိုင်သည်။

(၆) စာချုပ်ပြီးဆုံးပြီးနောက် ဆက်လက်သက်ရောက်မှုများ

(Term)

This Agreement shall come into force on the date hereof, and shall remain in force during two (2) years from the date hereof. This Agreement shall be automatically expired at the end of the said two (2) years, unless renewed expressly upon written mutual consent signed by both parties at least six (6) months prior to the expiration date.

(No Renewal)

Neither the acceptance by the Seller of order from the Distributor nor the continued sale of any of the Products by the Seller to the Distributor nor any other acts of the Seller after expiration or termination of this Agreement shall be construed as a renewal or

extension of this Agreement for any further term or as a waiver of the expiration nor termination.

(Post-Termination Obligation)

Immediately upon the expiration or termination of this Agreement, the right and license granted herein shall be revoked and terminated and shall no longer have any force or effect, and the Distributor shall immediately cease all use of the Trademark, and thereafter, the Distributor shall not use, either directly or indirectly, the Trademarks, or any trademarks, trade names, service marks or other word or design marks which may be similar to any of the Trademarks. The Distributor shall destroy, or return to the Seller, all advertising and promotional materials bearing Trademarks, including, but not limited to, manuals, samples and catalogues.

(Exemption of Compensation)

The Seller shall not be liable to the Distributor due to termination of or refusal of extension of this Agreement, for any compensation, damages on account of present or prospective profits on sales or anticipated sales or on account of expenditures, investment or commitments made in connection with the business of the Distributor in any manner.

Distributorship Agreement ကိုချုပ်ဆိုခြင်းဖြင့် စာချုပ်ပါအကြောင်းအရာပေါ်မူတည်၍ Seller ၏ ရောင်းချခြင်းဆိုင်ရာ နည်းလမ်းများကို ကန့်သတ်ထားခြင်းများလည်း ရှိလာနိုင်သည့်အတွက် Seller ၏ လုပ်ငန်းချဲ့ထွင်ရာတွင် ဖြန့်ဖြူးရောင်းချသူ၏ စီမံခန့်ခွဲခြင်းနှင့် ရောင်းချနိုင်အားတို့သည် အလွန်အရေးပါ လာသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ကာလတစ်ခုအတွင်း ဖြန့်ဖြူးရောင်းချသူအား ရောင်းချစေပြီးနောက် မျှော်မှန်း ထားသည့်ရလဒ်များမရရှိခဲ့ပါက Seller သည် ယင်းဖြန့်ဖြူးရောင်းချသူနှင့် ချုပ်ဆိုထားသောစာချုပ်ကို တရားဝင်ပြီးဆုံးစေပြီး ပိုမိုအရည်အချင်းရှိသည့် ဖြန့်ဖြူးရောင်းချသူကို ပြောင်းလဲရန်လိုအပ်လာပေမည်။

စာချုပ်တွင် သာမန်အားဖြင့် စာချုပ်ကာလကို သတ်မှတ်ထား၍ စည်းကမ်းချက်များနှင့်အညီ စာချုပ် သက်တမ်းပြည့်မြောက်သွားပါက စာချုပ်ပြီးဆုံးစေသည့် စည်းကမ်းချက်များကို ထည့်သွင်းလေ့ရှိကြသည်။ ထို့ကြောင့် Seller သည် ပိုမိုသင့်လျော်၍ ကုန်ပစ္စည်းများကို ရောင်းချပေးနိုင်မည့် ဖြန့်ဖြူးရောင်းချသူ အသစ်ရှာဖွေကာ တာဝန်ပေးနိုင်သည်။

ထို့အပြင် စာချုပ်ပြီးဆုံးသွားခြင်းဖြင့် ဖြန့်ဖြူးရောင်းချသူအား Seller ၏ Trademark အသုံးပြုခြင်းကို ရပ်တန့်စေခြင်းနှင့် ယင်း Trademark နှင့်စပ်လျဉ်းသည့် ရောင်းချခြင်းဆိုင်ရာ စာရွက်စာတမ်းများကို ပြန်လည်ပေးအပ်စေခြင်း သို့မဟုတ် ပယ်ဖျက်စေခြင်းအလို့ငှာ တောင်းဆိုလေ့ရှိသည်။

အထူးသဖြင့် Distributor Agreement တွင် ထည့်သွင်းရေးသားထားခြင်းမရှိပါက ဖြန့်ဖြူးရောင်းချသူ သည် Seller ထံမှ မိမိဝယ်ယူထားသော ကုန်ပစ္စည်းများကို ရောင်းချရန်အလို့ငှာ အသုံးပြုခဲ့သည့် ကုန်ကျ စရိတ် စသည်တို့ကို သာမန်အားဖြင့် Seller ထံသို့ တောင်းဆိုခြင်း မပြုနိုင်ပါ။ ထိုကုန်ကျစရိတ်များအတွက် ဖြန့်ဖြူးရောင်းချသူကသာ တာဝန်ရှိပါသည်။

အထက်ပါကဲ့သို့သော နမူနာများအတိုင်း စာချုပ်ပြီးဆုံးခြင်း၊ စာချုပ်သက်တမ်း ပြည့်မြောက်ခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် အချက်အလက်များကို စာချုပ်များတွင် သိသာထင်ရှားစေရန် ရေးသားထားလေ့ရှိသည်။

အခန်း (၆) အလုပ်အကိုင်ခန့်ထားခြင်းဆိုင်ရာစာချုပ်များနှင့်စပ်လျဉ်းသော အချက်အလက်များ

၁။ အလုပ်အကိုင်ခန့်ထားခြင်းဆိုင်ရာသဘောတူညီချက်စာချုပ် (Employment Contract)

(၁) အလုပ်အကိုင်ခန့်ထားခြင်းဆိုင်ရာသဘောတူညီချက်စာချုပ်၏ အဓိပ္ပာယ်

အလုပ်အကိုင်ခန့်ထားခြင်းဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်စာချုပ်ဆိုသည်မှာ အလုပ်ရှင်နှင့် အလုပ်သမားတို့အကြား အလုပ်ခန့်ထားမှုနှင့်စပ်လျဉ်း၍ သဘောတူညီထားသည့် အလုပ်အကိုင်စည်းကမ်းချက်များကို ရေးသားဖော်ပြထားသည့် စာချုပ်ကို ဆိုလိုသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင် အလုပ်အကိုင်ခန့်ထားခြင်းဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်စာချုပ်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ အလုပ်အကိုင်နှင့် ကျွမ်းကျင်မှုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဥပဒေ (Employment and Skills Development Law, ESDL) ၌ ပြဌာန်းထားပြီး အလုပ်သမားများကိုခန့်ထားပြီးနောက် အောက်ပါအချက်များပါဝင်သော အလုပ်ခန့်ထားမှုဆိုင်ရာသဘောတူညီချက်စာချုပ်ကို ချုပ်ဆိုရန် လိုအပ်သည်ဟု ပြဌာန်းထားပါသည်။ -

၁။ အလုပ်အကိုင်အမျိုးအစား ၂။ အစမ်းခန့်ကာလ (သို့မဟုတ်) အလုပ် စတင် ဝင်ရောက်သည့်ရက်စွဲ ၃။ လုပ်ခ၊ လစာ ၄။ အလုပ်အကိုင်တည်နေရာ ၅။ စာချုပ်သက်တမ်း ၆။ အလုပ်ချိန် ၇။ နားရက်၊ အလုပ်ပိတ်ရက်နှင့် ခွင့်ရက် ၈။ အချိန်ပိုလုပ်ကိုင်ခြင်း ၉။ အလုပ်ချိန်အတွင်းအစားအသောက် အစီအစဉ် ၁၀။ နေရာထိုင်ခင်း ၁၁။ ဆေးဝါးကုသခြင်း ၁၂။ အလုပ်ခွင့်သို့ ကြို၊ ပို့ယာဉ် စီစဉ် ပေးခြင်း နှင့် ခရီးသွားလာခြင်း ၁၃။ အလုပ်သမားများလိုက်နာရမည့် စည်းကမ်းချက်များ	၁၄။ အလုပ်ရှင်စေလွှတ်သည့် သင်တန်းသို့ တက်ရောက်ပါက ယင်းသင်တန်း တက်ရောက် ပြီးနောက် ဆက်လက်တာဝန်ထမ်းဆောင်ရန် အလုပ်သမားက သဘောတူညီသည့် ကာလ ကန့်သတ်ချက် (သင်တန်း) ၁၅။ အလုပ်မှနုတ်ထွက်ခြင်းနှင့် အလုပ်မှရပ်စဲခြင်း ၁၆။ စာချုပ်ရပ်စဲခြင်း ၁၇။ စာချုပ်ပါစည်းကမ်းချက်အတိုင်း တာဝန်ရှိမှုများ ၁၈။ အလုပ်ခန့်ထားမှုဆိုင်ရာသဘောတူညီချက် စာချုပ် အား အလုပ်ရှင် လုပ်သမားနှစ်ဦး သဘောတူ ဖျက်သိမ်းခြင်း ၁၉။ အခြားကိစ္စရပ်များ (အလုပ်ရှင်နှင့် အလုပ်သမား အငြင်းပွားမှုများကို ဖြေရှင်းခြင်း) ၂၀။ စာချုပ်စည်းကမ်းများကို သတ်မှတ်ခြင်း၊ ပြင်ဆင် ခြင်းနှင့် ဖြည့်စွက်ခြင်း ၂၁။ အထွေထွေ
---	---

(၂) မိမိကိုယ်တိုင် စီမံဆောင်ရွက်ပိုင်ခွင့် အခြေခံမှု

အလုပ်အကိုင်နှင့် ကျွမ်းကျင်မှုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဥပဒေသည် အလုပ်ခန့်ထားမှုဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်စာချုပ်တွင် ထည့်သွင်းရန်လိုအပ်သည့် အချက်အလက်များကိုသာ ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်း ဖြစ်ပြီး အချက်အလက်များ၏ အသေးစိတ်အကြောင်းအရာများအား မည်သို့ရေးသားရမည်ကို ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်းမရှိပေ။ ထို့ကြောင့် မိမိကိုယ်တိုင်စီမံဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း မူသဘောတရား အရ အလုပ်ရှင်နှင့်အလုပ်သမားတို့အကြား သဘောတူညီမှုရှိပြီး အထက်တွင် ဖော်ပြထားသော စာချုပ်တွင်ထည့်သွင်းရန်လိုအပ်သည့် အချက်အလက်များဖြင့်သာ ဆောင်ရွက်မည်ဆိုပါက ယင်းစာချုပ်ပါ အကြောင်းအရာများသည် တရားဝင်စာချုပ်အဖြစ် အသက်ဝင်သည်ဟု ယူဆသင့်ပေသည်။

(၃) အလုပ်သမားဆိုင်ရာဥပဒေအရ ပြင်ဆင်ခြင်း

(က) မဖြစ်မနေလိုက်နာရမည့်ပြဋ္ဌာန်းချက်များ

အလုပ်ရှင်နှင့်နှိုင်းယှဉ်ပါက စီးပွားရေးအရ အားနည်းသည့် အလုပ်သမားတို့အား အကာအကွယ်ပေးသည့် ရှုထောင့်မှနေ၍ အလုပ်ခန့်ထားမှုဆိုင်ရာ စည်းကမ်းချက်များမှ အချို့အချက်များကို အလုပ်သမားဆိုင်ရာဥပဒေ အသီးသီးဖြင့် ကန့်သတ်ထားခြင်းများ လည်းရှိပေသည်။ ထိုကဲ့သို့သော ကန့်သတ်ချက်များသည် ကာယကံရှင်များမှ သဘောတူညီကြသော်လည်း သွေဖည်၍မရနိုင်ပါ။ ယင်းဥပဒေများကို မဖြစ်မနေလိုက်နာရမည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်များဟု ခေါ်သည်။

နမူနာအမျှ - ၁

အလုပ်သမား၏ အနိမ့်ဆုံးလစာသည် မည်မျှဖြစ်ကြောင်း သတ်မှတ်ခြင်းကို အခြေခံအားဖြင့် အလုပ်ရှင်နှင့် အလုပ်သမားတို့အကြား လွတ်လပ်စွာ ဆွေးနွေး၍ သဘောတူခြင်းဖြင့် ဆုံးဖြတ်နိုင်သည်။ အခြားတစ်ဖက်တွင် အနည်းဆုံးအခကြေးငွေ ဥပဒေ (Minimum Wages Law) နှင့် နည်းဥပဒေ (Minimum Wages Rules) တို့သည် အလုပ်သမားများ၏ အနည်းဆုံးအခကြေးငွေကို သတ်မှတ်ပေးထားပါသည်။ (၂၀၁၈ ခုနှစ် မေလ မှစတင်၍ အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရန် သတ်မှတ်ထားသည့် အနည်းဆုံးအခကြေးငွေမှာ တစ်နေ့လျှင် ၄၈၀၀ ကျပ်ဖြစ်ပါသည်။)

ထိုသို့သော အခြေအနေတွင် အကယ်၍ အလုပ်ရှင်နှင့် အလုပ်သမားတို့အကြား သဘောတူညီထားသော်လည်း ယင်းအနည်းဆုံးအခကြေးငွေ အောက်လျော့နည်းသည့် အလုပ်အကိုင်ခန့်ထားမှုဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်စာချုပ်ကို ချုပ်ဆို၍မသင့်ဟု ယူဆရမည်ဖြစ်သည်။ တစ်နည်းဆိုသော် အနည်းဆုံးအခကြေးငွေဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်မှာ မဖြစ်မနေလိုက်နာရမည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်ဖြစ်သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ယင်းအနည်းဆုံးအခကြေးငွေ အောက်လျော့နည်းသည့် အလုပ်အကိုင်ခန့်ထားမှုဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်စာချုပ်အား အသိအမှတ်ပြုလိုက်မည်ဆိုပါက အနည်းဆုံးအခကြေးငွေကို သတ်မှတ်ပြီး အလုပ်သမားများ၏ အခြေခံလိုအပ်ချက်များကို ပြည့်မီစေရေးအတွက် အာမခံချက်ပေးထားသည့် ယင်းဥပဒေ၏ ရည်ရွယ်ချက်နှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိသောကြောင့် ဖြစ်ပေသည်။

မဖြစ်မနေလိုက်နာရမည့် ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေများ ဟုတ်၊ မဟုတ် စိစစ်ခြင်း

ဥပဒေတွင် တစ်စုံတစ်ရာ ကန့်သတ်မှုဆိုင်ရာပြဋ္ဌာန်းချက်များရှိသော်လည်း ယင်းပြဋ္ဌာန်းချက်သည် အမြဲတစေ မဖြစ်မနေလိုက်နာရမည့် ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေများမဟုတ်ပေ။ မဖြစ်မနေ လိုက်နာရမည့် ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေများ ဟုတ်/မဟုတ်ဆိုသည်ကို ကန့်သတ်ထားသည့်အချက် တစ်ခုချင်းစီအလိုက် သေချာစွာ သုံးသပ် ဆုံးဖြတ်သင့်ပေသည်။ ဥပမာအားဖြင့် အလုပ်သမားဆိုင်ရာ အစိုးရဌာနများမှ ထုတ်ပြန်ထားသည့် အလုပ်အကိုင်ခန့်ထားမှုဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်စာချုပ်၏ စာချုပ်ပုံစံတွင် အလုပ်ရှင်နှင့် အလုပ်သမား တို့၏ သဘောတူညီမှုဖြင့် အလုပ်သမားဥပဒေများပါ အလုပ်သမားများ၏ ရပိုင်ခွင့်နှင့်အခွင့်အရေးများ အောက် လျော့နည်းခြင်းမရှိပါက ယင်းစာချုပ်ပါအကြောင်းအရာများကို ပြင်ဆင်နိုင်သည်ဟု ရေးသားထားပါသည်။ ထိုသို့ရေးသားထားပါက ယင်းစာချုပ်ပုံစံသည် မဖြစ်မနေ လိုက်နာရမည့် ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေ ကဲ့သို့မဟုတ်သဖြင့် အလုပ်သမားဥပဒေများအရ အလုပ်သမားများ၏ အခွင့်အရေးကို ချိုးဖောက်မှု မရှိပါက ယင်းစာချုပ်ပုံစံကို ဧကန်မုချ အသုံးပြုရမည်မဟုတ်ဘဲ မိမိတို့၏ ဆန္ဒဖြင့်သာ ယင်းစာချုပ်ပုံစံအား ကိုးကား၍ ချုပ်ဆိုနိုင်သည်ဟု သုံးသပ်သင့်ပေသည်။

(ခ) ဥပဒေတွင် ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်းမရှိသော အကြောင်းအရာများ

အထက်တွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း အလုပ်ခန့်ထားမှုဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်စာချုပ် ကို မဖြစ်မနေလိုက်နာရမည်ဟု ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေများတွင် ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်းမရှိပါက ကာယကံရှင်များက မိမိကိုယ်တိုင်စီမံဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း အခြေခံမူအရ အလုပ်ရှင်နှင့် အလုပ်သမားများသည် အထက်တွင်ဖော်ပြသကဲ့သို့ လွတ်လပ်စွာသဘောတူညီနိုင်သည် ဟု ယူဆသင့်ပေသည်။

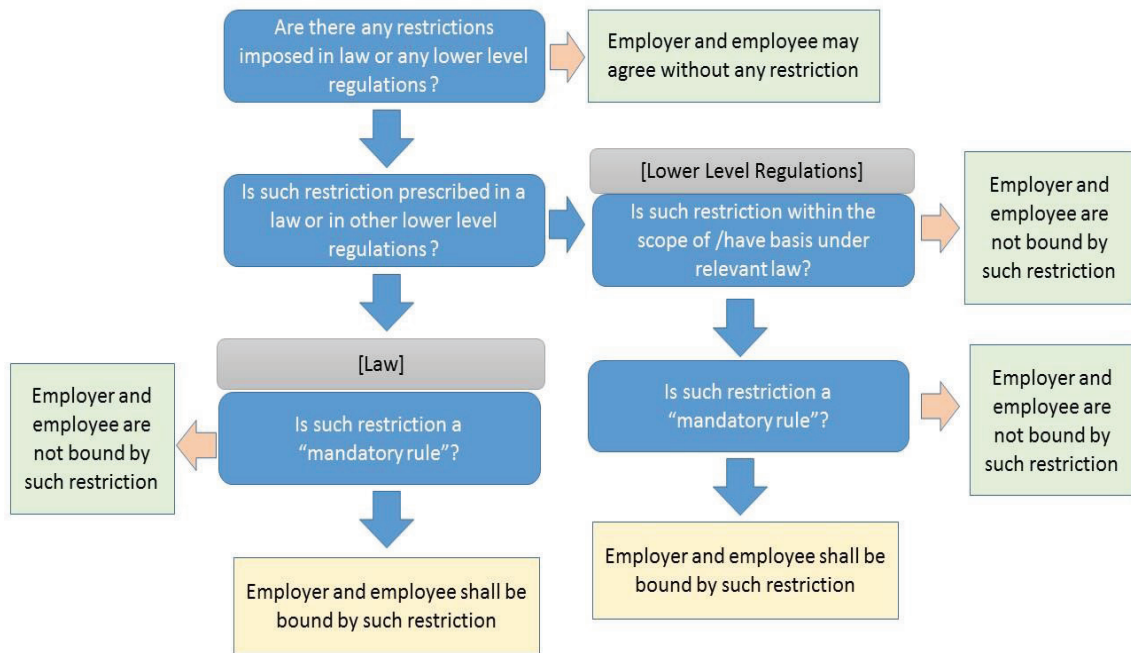
ဥပဒေတွင် ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်းမရှိသော စည်းကမ်းချက်များ

ဥပဒေတွင် ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်းမရှိသော်လည်း ယင်းဥပဒေတွင် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းနည်းဥပဒေ စသည်တို့ကို သက်ဆိုင်ရာအစိုးရဌာနများမှ ထုတ်ပြန်ခွင့်ရှိသည်ဟု ထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းထားလျှင် ယင်း နည်းဥပဒေအရထုတ်ပြန်သော စည်းကမ်းချက်များသည်လည်း မဖြစ်မနေလိုက်နာရမည့် ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေများကဲ့သို့ပင် အကျိုးသက်ရောက်မည်ဖြစ်သည်။

ထို့အပြင် ဥပဒေတွင် ထိုသို့သောစည်းကမ်းချက်များကို ထုတ်ပြန်ရန် အသိအမှတ်ပြုထားခြင်း မရှိပါက အလုပ်သမားဆိုင်ရာ အစိုးရဌာနသည် ကာယကံရှင်တို့၏ လွတ်လပ်သော သဘောတူညီမှုများ ကို အဟန့်အတားဖြစ်စေသော စည်းကမ်းချက်များကို သတ်မှတ်ထုတ်ပြန်ခြင်းမပြုလုပ်မှသာ တရား ဥပဒေ စိုးမိုးခြင်းနှင့် အချုပ်အခြာအာဏာတည်မြဲခြင်း ဖြစ်ပေါ်မိမ့်သည်။

(ဂ) အကျဉ်းချုပ်

အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သော အလုပ်အကိုင်ခန့်ထားမှုဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်စာချုပ်၏ ပုံစံပါပြဋ္ဌာန်းချက်များကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရာတွင် အောက်ပါအတိုင်း စဉ်းစားသုံးသပ်ခြင်း သည်သာ သင့်လျော်မည်ဖြစ်သည် -

(၄) အဓိကအချက်များနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် နမူနာအမူများ

	အလုပ်သမားဆိုင်ရာ ဥပဒေအရ ကန့်သတ်ထားခြင်းရှိ/မရှိ နှင့် ယင်းအကြောင်းအရာ	စာချုပ်၌သဘောတူခြင်းကို ကန့်သတ်ခြင်း
၁။ အလုပ်ခန့်ကာလ	မရှိပါ	မရှိပါ။ လွတ်လပ်စွာ သဘောတူနိုင်ပါသည်။
၂။ အနည်းဆုံးအခကြေးငွေ	အနည်းဆုံးအခကြေးငွေဥပဒေ၊ နည်းဥပဒေအရ ကန့်သတ်ချက် ရှိသည်	ဥပဒေ၊ နည်းဥပဒေက သတ်မှတ်ထားသောအနည်းဆုံး အခကြေးငွေ အောက်လျော့နည်း၍သဘောတူညီမှု မပြုနိုင်ပါ။
၃။ အခကြေးငွေပေးချေမှုဆိုင်ရာ စည်းကမ်းချက်	အခကြေးငွေပေးချေရေးဥပဒေ (Payment of Wages Law) အရ ပေးချေရမည့်ကာလ၊ ခုနှိမ်နိုင်သည့် ငွေကြေးပမာဏ စသည်တို့ကို ပြဌာန်းထားသည်။	အခြေခံမူအားဖြင့် အလုပ်ရှင်နှင့် အလုပ်သမားနှစ်ဦး သဘောတူညီမှု ကိုသာ လိုက်နာရန်လိုအပ်သည်။
၄။ ဆတိုး အခကြေးငွေ	အလုပ်ရုံများအက်ဥပဒေ (Factories Act)၊ ဆိုင်များနှင့် အလုပ်ဌာနများ အက်ဥပဒေ (Shops and Establishments Act) တို့တွင် ဥပဒေအရ ကန့်	ယင်းသတ်မှတ်ထားသော ဆတိုးအခကြေးငွေ အောက်လျော့နည်း၍ သဘောတူညီမှု မပြုနိုင်ပါ။

	သတ်ထားသည့် အလုပ်ချိန်ကို ကျော်လွန်၍ အလုပ် လုပ်ဆောင် စေခဲ့ပါက ပေးချေရမည့် ဆတိုး အခကြေးငွေကို သတ်မှတ် ထားပါသည်။ အလုပ်ရုံများအက်ဥပဒေအရ - (ပုံမှန်လုပ်ခ၏ ၂ ဆ) ဆိုင်များနှင့် အလုပ်ဌာနများ အက်ဥပဒေအရ - (သတ်မှတ်ငွေပမာဏ)	
၅။ အလုပ်ချိန်သတ်မှတ်ချက်	ဆိုင်များနှင့် အလုပ်ဌာနများ အက်ဥပဒေအရ - တစ်ရက်လျှင် (၈)နာရီ၊ တစ်ပတ်လျှင် (၄၈)နာရီ။ အလုပ်ရုံများအက်ဥပဒေအရ - တစ်ရက်လျှင် (၈)နာရီ၊ တစ်ပတ်လျှင် (၄၄)နာရီ။	ယင်းသတ်မှတ်ထားသော အလုပ် ချိန်ကို ကျော်လွန်၍ သဘောတူညီမှု မပြုနိုင်ပါ။
၆။ အလုပ်ပိတ်ရက်	ဆိုင်များနှင့် အလုပ်ဌာနများ အက်ဥပဒေ အရ - တစ်ပတ်လျှင် အနည်းဆုံး လစာဖြင့် နားရက် တစ်ရက် အလုပ်ရုံများအက်ဥပဒေအရ - တနင်္ဂနွေနေ့တွင် အလုပ်လုပ်ရန် ဝန်မရှိပေ။	တစ်ပတ်လျှင် (၇) ရက် နားရက်မရှိ အလုပ်လုပ်ရန် သဘောတူညီမှု မပြုနိုင်။
၇။ ခွင့်ရက်	ခွင့်ရက်နှင့် အလုပ်ပိတ်ရက်အက် ဥပဒေ (Leave and Holidays Act) တွင် ခွင့်ရက်အသီးသီးကို သတ်မှတ်ထားပါသည်။	ယင်းသတ်မှတ်ထားသောခွင့်ရက် အောက်လျော့နည်း၍ သဘောတူညီမှု မပြုနိုင်ပါ။
၈။ အလုပ်ဖြုတ်ခြင်း၊ ပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်း	ဥပဒေများတွင် အလုပ်ဖြုတ် ခြင်း၊ ပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်းများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ သတ်မှတ်ပြဌာန်း ထားခြင်းမရှိပါ။ သို့သော် လစာလျှော့ချခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အခကြေးငွေပေးချေရေး ဥပဒေ	အလုပ်ဖြုတ်ခြင်း၊ ပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်း များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အလုပ်ရှင်နှင့် အလုပ်သမားတို့အကြား လွတ်လပ်စွာသဘောတူညီနိုင်ပါသည်။ သို့သော် လစာလျှော့ချခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း ၍ ဥပဒေအရသာ အသိ အမှတ်ပြုနိုင်ပါ

	(Payment of Wages Law) အရ လစာလျှော့ချနိုင်သော အ အကြောင်းရင်းဆိုင်ရာ စည်း ကမ်းချက်များကို ကန့်သတ်ထား ပါသည်။	သည်။
--	--	------

နမူနာအမှ - ၂

ခွင့်ရက်နှင့် အလုပ်ပိတ်ရက်အက်ဥပဒေ (Leave and Holidays Act) တွင် လုပ်သက်ခွင့်ရက် (Earned Leave) နှင့်စပ်လျဉ်းပြီး အလုပ်ရှင်နှင့် အလုပ်သမားတို့အကြား သဘောတူညီပါက နောင်နှစ်အထိ စုဆောင်းထားနိုင်သည်ဟု ပြဌာန်းထားသည်။ တစ်ဖန် ရှောင်တခင်ခွင့် (Casual Leave) နှင့် ဆေးလက်မှတ်ခွင့် (Leave on Medical Certificate) များနှင့်စပ်လျဉ်း၍ စုဆောင်းထားနိုင်ခြင်းမရှိဟု ပြဌာန်းထားပါသည်။ အလုပ်ရှင်နှင့် အလုပ်သမားတို့သည် လုပ်သက်ခွင့် စုဆောင်းမှုနှင့်စပ်လျဉ်း၍ မည်သို့ သဘောတူနိုင်သတ်မှတ်နိုင်မည်ဆိုလျှင် -

ဥပဒေအရ အလုပ်ရှင်နှင့် အလုပ်သမားတို့အကြား သဘောတူညီပါက နောင်နှစ်အထိ စုဆောင်း ထားနိုင်သည်ဟု ပြဌာန်းထားခြင်းရှိသောကြောင့် သဘောတူညီပါက စုဆောင်းထားနိုင်ပြီး သဘောမတူ ညီပါက စုဆောင်းထားမှုမပြုနိုင်ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်းသည်သာ သဘာဝကျမည်ဖြစ်သည်။ အလုပ်ရှင် နှင့် အလုပ်သမားတို့အကြား သဘောတူညီချက်ဖြင့် စုဆောင်းထားခြင်းမပြုဟု ဆုံးဖြတ်မည်ဆိုလျှင်လည်း အငြင်းပွားဖွယ်ရာမရှိပါ။

၂။ အလုပ်သမားရေးရာ အငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းရေးနည်းလမ်းများ

အလုပ်သမားရေးရာ အငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းရေးဥပဒေ (Settlement of Labour Dispute Law) အရ အလုပ်ရှင်နှင့်အလုပ်သမားတို့အကြား အငြင်းပွားမှုများကို ဖြေရှင်းရာတွင် ယင်းဥပဒေအရ အထူး ဆောင်ရွက်ချက်များဖြစ်သည့် စေ့စပ်ဖြေရှင်းရေးအဆင့် လုပ်ဆောင်ပြီးမှသာ တရားရုံးသို့ လျှောက်ထား စွဲဆိုရမည် ဖြစ်သည်။

ပထမဦးစွာ အလုပ်ရှင်နှင့် အလုပ်သမားတို့အကြား အငြင်းပွားမှုသည် အလုပ်သမားရေးရာ လုပ်ငန်း ညှိနှိုင်းရေးကော်မတီ (Workplace Coordinating Committee) တွင်ဖြေရှင်းရမည် ဖြစ်သည်။ အလုပ်သမားအရေအတွက် ၃၀ ဦး နှင့်အထက် ခန့်အပ်ထားသော လုပ်ငန်းဖြစ်ပါက အလုပ်ရှင်သည် အထက်ပါ ကော်မတီကို ဖွဲ့စည်းထားရမည့် တာဝန်သည် (ပုဒ်မ - ၃) ၊ အလုပ်သမား အရေအတွက် ၃၀ ဦးနှင့်အောက် ခန့်အပ်ထားသော လုပ်ငန်းဖြစ်ပြီး အထက်ပါကော်မတီကို ဖွဲ့စည်းထားခြင်း မရှိသေးပါက အလုပ်ရှင်အနေဖြင့် ဖြေရှင်းရမည် ဖြစ်သည် (ပုဒ်မ - ၆ နှင့် ၇)။

ထိုကဲ့သို့ အငြင်းပွားမှုကို ဖြေရှင်းနိုင်ခြင်းမရှိပါက တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည့် ညှိနှိုင်းဖြေရှင်းရေးအဖွဲ့ (Conciliation Body) (ပုဒ်မ - ၁၀) တွင် ဆက်လက်ညှိနှိုင်း ဖြေရှင်းရမည်။ ညှိနှိုင်းဖြေရှင်းရေးအဖွဲ့သည် တစ်ဦးချင်း သို့မဟုတ် စုပေါင်းအငြင်းပွားမှုပေါ်မူတည်၍ ယင်းအငြင်းပွားမှုများကို အမျိုးအစားခွဲခြား၍ အောက်ပါအတိုင်း အဆင့်ဆင့်ဆောင်ရွက်ရမည် -

【Definitions of Individual Dispute and Collective Dispute】

Individual Dispute means a rights dispute between the employer and one or more workers relating to the existing law, rules, regulation and bye-law; collective agreement or employment agreement.

A Collective Dispute means the dispute between one or more employer or employer organization and one or more labour organization over working conditions, the recognition of their organizations within the workplace, the exercise of the recognized right of their organizations, relations between employer and workers, and which could jeopardize the operation of the work or social peace. This term includes a dispute over right or interests.

ထို့အပြင် အထက်ပါ အတိုင်းဖြေရှင်းရုံသာမက အငြင်းပွားသူများအနေဖြင့် ညှိနှိုင်းဖျန်ဖြေရေးအဖွဲ့ သို့မဟုတ် ခုံသမာဓိတွင် ဖြန်ဖြေနေစဉ် သို့မဟုတ် စစ်ဆေးနေစဉ် အချိန်အတောအတွင်း၌လည်း စီရင်ပိုင်ခွင့်ရှိသောတရားရုံးတွင် ရာဇဝတ်မှု သို့မဟုတ် တရားမမှုဖြင့် တရားစွဲဆိုနိုင်သော အခွင့်အရေးရှိသည်။ (ပုဒ်မ ၅၂)

(၁) တစ်ဦးချင်းအငြင်းပွားမှုများ (Individual Disputes)

ညှိနှိုင်းဖျန်ဖြေရေးအဖွဲ့မှ ဖျန်ဖြေ၍ ချမှတ်သည့်ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ကျေနပ်မှုမရှိပါက ကျေနပ်မှုမရှိသူ ကိုယ်တိုင်ဖြစ်စေ၊ တရားဝင်လွှဲအပ်ထားသော ကိုယ်စားလှယ်ဖြင့်ဖြစ်စေ စီရင်ပိုင်ခွင့်ရှိသော တရားရုံးသို့ လျှောက်ထားနိုင်သည် (ပုဒ်မ - ၂၃)။

(၂) စုပေါင်းအငြင်းပွားမှု (Collective Dispute)

ညှိနှိုင်းဖျန်ဖြေရေးအဖွဲ့မှ ဖျန်ဖြေပြီး ဖျန်ဖြေ၍မရပါက ယင်းအဖွဲ့သည် ထိုအငြင်းပွားမှုကို အငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းရေး ခုံသမာဓိအဖွဲ့ (Dispute Settlement Arbitration Body) သို့လွှဲပြောင်းပေး ပို့ရမည် (ပုဒ်မ - ၂၅)။

အငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းရေး ခုံသမာဓိအဖွဲ့သို့လွှဲပြောင်းပေးပို့ထားသော အငြင်းပွားမှုနှင့် စပ်လျဉ်း၍ မရှိမဖြစ်လိုအပ်သည့် ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်း (Essential Services (ရေ၊ လျှပ်စစ်၊ ဆက်သွယ်ရေးနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများ)) မှတစ်ပါး ခုံသမာဓိ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ကို မကျေနပ်ပါက အငြင်းပွားသူများသည် အငြင်းပွားမှု ဖြေရှင်းရေး ခုံသမာဓိကောင်စီ (Dispute Settlement Arbitration Council) သို့ဆက်လက်လျှောက်ထားခြင်း သို့မဟုတ် အလုပ်ပိတ်ခြင်း သို့မဟုတ် သပိတ်မှောက် ခြင်းတစ်ခုခုကို သက်ဆိုင်ရာဥပဒေအရ ပြုလုပ်နိုင်သည် (ပုဒ်မ - ၂၈)။ မရှိမဖြစ် လိုအပ်သည့် ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းဖြစ်ပြီး ခုံသမာဓိ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ကို မကျေနပ်ပါက အငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းရေး ခုံသမာဓိကောင်စီကိုသာ တိုက်ရိုက်လျှောက်ထားရမည် ဖြစ်သည်။ ခုံသမာဓိကောင်စီ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်သည် အငြင်းပွားသူများ၏ သဘောတူညီမှု ရှိ၊ မရှိနှင့် မသက်ဆိုင်ဘဲ ခုံသမာဓိကောင်စီ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ချသည့်နေ့မှစ၍ ယင်းဆုံးဖြတ်ချက်သည်

အတည်ဖြစ်သည် (ပုဒ်မ - ၃၅)။

အနှစ်ချုပ်

အထက်တွင် ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း အလုပ်သမားဆိုင်ရာ ဥပဒေများတွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် အလုပ်သမားဆိုင်ရာ အငြင်းပွားမှုများကို ပထမဦးစွာ ဖြေရှင်းသည့်အဖွဲ့အစည်းအသီးသီးဖြင့် ဖြေရှင်း ဆုံးဖြတ်ရန် သတ်မှတ်ထားသော်လည်း တရားရုံးများသို့ လျှောက်ထားမှုများလည်း ရှိလာနိုင်သည်။ တရားရုံးအနေဖြင့် အလုပ်သမားဆိုင်ရာ အငြင်းပွားမှုများကို အမှု၏ အနေအထားအပေါ် မူတည်ပြီး အလုပ်သမားဆိုင်ရာ ဥပဒေအသီးသီးတွင် မည်သို့မည်ပုံ ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်ရမည်စသည့် အဆင့် ဆင့်တို့ကို အလေးအနက်ထား၍ လေ့လာပြီး အမှန်တကယ် တရားရုံး၌ ဆုံးဖြတ်ရန် သင့်၊ မသင့်ကို ဦးစွာ သုံးသပ်သင့်ပေသည်။

အခန်း (၇)

စားသုံးသူအကာအကွယ်ပေးရေးဥပဒေ (Consumer Protection Law)

၁။ စားသုံးသူများဆိုင်ရာရောင်းဝယ်မှုအခြေခံမူ

စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်များနှင့် စားသုံးသူများအကြားရှိ ရောင်းဝယ်မှုပြုလုပ်ရာတွင် ကာယကံရှင်များက မိမိကိုယ်တိုင်စီမံဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း အခြေခံမူအရ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်နှင့် စားသုံးသူတို့သည် စာချုပ်တွင် ၎င်းတို့အချင်းချင်း လိုက်နာဆောင်ရွက်ရန် စည်းကမ်းသတ်မှတ်ချက်များကို အများအားဖြင့် လွတ်လပ်စွာ သဘောတူညီဆုံးဖြတ်နိုင်သည်။

၂။ စားသုံးသူအကာအကွယ်ပေးခြင်း၏ အရေးပါမှုနှင့် သက်ဆိုင်သောဥပဒေ

(၁) စားသုံးသူအကာအကွယ်ပေးခြင်း၏ အရေးပါမှု

စားသုံးသူများအနေဖြင့် ရောင်းချမှုပြုလုပ်သည့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်မှချမှတ်သော စာချုပ်ပါ စည်းကမ်းသတ်မှတ်ချက်များအား စေ့စပ်ဆွေးနွေးနိုင်ခြင်းမရှိပါ။ ထို့ကြောင့် စားသုံးသူများသည် ယင်းရောင်းချမှုပြုလုပ်သည့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်က ဆောင်ရွက်သော အရောင်းအဝယ် သို့မဟုတ် အစီအစဉ်များတွင် ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးခွင့်မရရှိဘဲ အားနည်းသော ရပ်တည်မှုတွင်သာ ရှိပါသည်။ အစိုးရအနေဖြင့် လက်တွေ့တွင် စားသုံးသူများအား မသင့်လျော်သော လုပ်ငန်းများနှင့် ရောင်းဝယ်မှုများအတွက် ကာယကံရှင်များ၏ မိမိကိုယ်တိုင်စီမံဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်းကို သက်ရောက်စေမည့် အခြေခံမူကိုကန့်သတ်သည့် အထူးဥပဒေများပြဋ္ဌာန်း၍ စားသုံးသူ အကာအကွယ်ပေးရေးမူဝါဒများကို တိုးမြှင့်ဖော်ဆောင်လျက်ရှိပါသည်။

(၂) စားသုံးသူအကာအကွယ်ပေးရေးဥပဒေ

မြန်မာနိုင်ငံအစိုးရသည် စားသုံးသူအကာအကွယ်ပေးရေးဥပဒေကို စားသုံးသူများအား အကာအကွယ်ပေးရေးရှုထောင့်မှနေ၍ ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။ ယင်းဥပဒေသည် “စားသုံးသူများ” နှင့် “စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်များ” ကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားသည့်အပြင် စားသုံးသူဖြစ်စေ၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်ဖြစ်စေ၊ တစ်ဦးတစ်ယောက်ချင်းစီ၏ အခွင့်အရေးနှင့် တာဝန်တို့ကို သတ်မှတ်ထားသည် (ပုဒ်မ-၆ နှင့် ၇)။ ထို့အပြင် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်သည် အရည်အသွေး၊ ထူးခြားချက်နှင့် ကုန်စည်ပေါ်တွင် ရေးသားဖော်ပြထားသည့် သတင်းအချက်အလက်များနှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိသည့် ကုန်စည်များကို ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ ကုန်သွယ်ခြင်းမပြုရဟု တားမြစ်ထားသည် (ပုဒ်မ-၈)။ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်သည် ယင်းတာဝန်များကို ဖောက်ဖျက်ပါက စားသုံးသူအငြင်းပွားမှု ဖြေရှင်းရေးအဖွဲ့ (Consumer Dispute Settlement Body) သည် ထိုစီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်အား သတိပေးခြင်းနှင့် လျော်ကြေးပေးစေခြင်း၊ ကုန်စည်များကို ရောင်းချဖြန့်ဖြူးခြင်းအား တားမြစ်ခြင်းနှင့် ဈေးကွက်အတွင်းမှ ကုန်စည်များအား ပြန်လည်သိမ်းဆည်းစေခြင်းများစသည့် အရေးယူမှုများကို ပြုလုပ်နိုင်သည် (ပုဒ်မ-၁၉)။

“စားသုံးသူ” နှင့် “စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်” ၏ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်

“စားသုံးသူ” ဆိုသည်မှာ ကုန်စည် သို့မဟုတ် ဝန်ဆောင်မှုကို ကုန်သွယ်ရောင်းဝယ်သူ မဟုတ်ဘဲ မိမိ၏လိုအပ်ချက်အရ စားသောက်ခြင်း သို့မဟုတ် သုံးစွဲခြင်း ပြုသူကိုဆိုသည်။

“စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်” ဆိုသည်မှာ ကုန်စည်ကို ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ ဖြန့်ဖြူးခြင်း၊ သိုလှောင်ခြင်း၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ခြင်း၊ ရောင်းချခြင်း၊ ပြုပြင်ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ ပြည်ပသို့ တင်ပို့ခြင်း၊ ပြည်ပမှတင်သွင်းခြင်း၊ ပြန်လည်ရောင်းချခြင်းကိုဖြစ်စေ ဝန်ဆောင်မှုပေးခြင်း ကိုဖြစ်စေ၊ ကြော်ငြာလုပ်ငန်း လုပ်ကိုင်ခြင်းကို ဖြစ်စေ တစ်ဦးချင်းသော်လည်းကောင်း၊ အဖွဲ့အစည်းနှင့်သော်လည်းကောင်း ဆောင်ရွက်သူကို ဆိုသည်။

အထက်ပါ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်အရ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတစ်ယောက်တိုင်းသည် “စားသုံးသူ” မဟုတ်ပေ။ ဥပမာအားဖြင့် လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတစ်ယောက်ဖြစ်သော်လည်း စီးပွားရေးဆောင်ရွက်ရန် အလို့ငှာ “စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်” နှင့် ရောင်းဝယ်ရေးပြုလုပ်သည့်အခါများတွင် ဤဥပဒေ၌ ပြဋ္ဌာန်းကာကွယ်ပေးထားသော “စားသုံးသူ” မဖြစ်နိုင်ပေ။

ယင်းဥပဒေတွင် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်များအား ဆောင်ရွက်ရန်ပိတ်ပင်ထားသော အချက်များမှာ အောက်ပါ အတိုင်းဖြစ်သည် -

- ✓ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်သည် ဝယ်ယူသူ သို့မဟုတ် အသုံးပြုသူများအား ထင်ယောင်ထင်မှား ဖြစ်စေရန်ရည်ရွယ်၍ ထုတ်ဖော်ညွှန်းဆိုထားသော အရည်အသွေးစံချိန်စံညွှန်း၊ ပုံစံ သို့မဟုတ် နည်းလမ်း၊ ထူးခြားသောလက္ခဏာ၊ အသုံးပြုမှုတို့နှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိသည့် ဈေးနှုန်းလျှော့ပေးထားသောကုန်စည် သို့မဟုတ် အထူးဈေးနှုန်း သတ်မှတ်ထားသော ကုန်စည်များကို ရောင်းချရန် ကမ်းလှမ်းခြင်း၊ အရောင်းမြှင့်တင်ခြင်း၊ ကြော်ငြာခြင်း (ပုဒ်မ-၉)၊
- ✓ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်သည် ရောင်းဝယ်မှုပြုလုပ်ရာတွင် ကုန်စည် သို့မဟုတ် ဝန်ဆောင်မှုသည် သတ်မှတ်စံချိန်စံညွှန်း၊ အရည်အသွေးတို့နှင့် ကိုက်ညီသည်ဟု မမှန်မကန် ဖော်ပြခြင်း၊ စားသုံးသူအား လိမ်လည် လှည့်ဖြားခြင်း (ပုဒ်မ-၁၀)၊
- ✓ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်သည် မူလက ကုန်စည် သို့မဟုတ် ဝန်ဆောင်မှုကို သတ်မှတ်ထားသော ကာလအတွင်း ရောင်းချရန် သို့မဟုတ် ကမ်းလှမ်းထားသော၊ အရောင်းမြှင့်တင်ထားသော၊ ကြေညာထားသော ပမာဏအရေအတွက်အတိုင်း ရောင်းချရန် အစီအစဉ်မရှိဘဲ ယင်းတို့ကို အချိန်ကာလတစ်ခုအတွင်း အထူးဈေးနှုန်းဖြင့် ရောင်းချရန် ကမ်းလှမ်းခြင်း၊ အရောင်းမြှင့်တင်ခြင်းနှင့် ကြေညာခြင်း (ပုဒ်မ-၁၁)၊
- ✓ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်သည် ကုန်စည် သို့မဟုတ် ဝန်ဆောင်မှုကို အခမဲ့ပေးရန်ကြေညာထားသော်လည်း အမှန်တကယ်တွင်ငွေပေးချေရန် လိုအပ်ခြင်း (ပုဒ်မ-၁၂)၊
- ✓ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်သည် စားသုံးသူ၏ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာကိုဖြစ်စေ၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာကိုဖြစ်စေ အနှောင့်အယှက်ဖြစ်စေမည့် နည်းလမ်းတစ်ခုခုဖြင့် ကုန်စည် သို့မဟုတ် ဝန်ဆောင်မှုအား ရောင်းချရန် ကမ်းလှမ်းခြင်း (ပုဒ်မ-၁၃)၊

- ✓ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်သည် ကုန်စည်၏ အရည်အသွေး၊ အရေအတွက်၊ ကုန်စည်တွင်ပါဝင်သော ပစ္စည်းများ၊ ကုန်စည်အသုံးပြုပုံ၊ ကုန်စည်၏ ဈေးနှုန်း၊ ဝန်ဆောင်မှုနှုန်းထားနှင့် ဝန်ဆောင်မှု ပေးချိန်၊ ကုန်စည် သို့မဟုတ် ဝန်ဆောင်မှုကို ပေးအပ်နိုင်သည့် အချိန်တို့နှင့် စပ်လျဉ်း၍ စားသုံးသူများအား လိမ်လည်ထားသော ကြော်ငြာများကို အသုံးပြုခြင်း (ပုဒ်မ-၁၄)။

သတိပြုရန်

အထက်ပါကဲ့သို့ စားသုံးသူအကာအကွယ်ပေးရေးဥပဒေပါ စည်းကမ်းချက်များကို ချိုးဖောက်ခြင်း သည် ရာဇဝတ်မှုမြောက်နိုင်သော အကြောင်းအရာများဖြစ်ပြီး ယင်းဥပဒေသည် ကာယကံရှင်များ မိမိကိုယ်တိုင်စီမံဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း အခြေခံမူနှင့်ပတ်သက်၍ ခြွင်းချက်တစ်ခုဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် စားသုံးသူအကာအကွယ်ပေးရေးဥပဒေနှင့် အခြားဥပဒေတစ်ရပ်ရပ်အရမဟုတ်ဘဲ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင် အပေါ် စားသုံးသူအခွင့်အရေးတောင်းဆိုခြင်းသည် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်အား နစ်နာစေမည်ဖြစ်၍ သင့်လျော်မည်မဟုတ်ပေ။

အခန်း (၈) မြန်မာနိုင်ငံရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဥပဒေနှင့် နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ

၁။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဆိုင်ရာ ကန့်သတ်ချက်များနှင့် မူဘောင်
မြန်မာနိုင်ငံ၌ နိုင်ငံခြားမှရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုပြုလုပ်ရာတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုပြုလုပ်သူများကို ယေဘုယျအားဖြင့်
အောက်ပါအချက် (၃) ချက်ဖြင့် ကန့်သတ်ထားပါသည်။ -

- (၁) လုပ်ငန်းကန့်သတ်ချက် - သတ်မှတ်ထားသော လုပ်ငန်းများကို လုပ်ဆောင်ရန် တားမြစ်ထားခြင်း
သို့မဟုတ် ကန့်သတ်ထားခြင်း၊
- (၂) မရွှေ့မပြောင်းနိုင်သော ပစ္စည်းများအသုံးပြုခြင်း ကန့်သတ်ချက် - မရွှေ့ပြောင်းနိုင်သော
ပစ္စည်းများကို ရယူခြင်းနှင့် (၁) နှစ်ထက်ပို၍ ငှားရမ်းခြင်းကို တားမြစ်ထားခြင်း၊
- (၃) ကုမ္ပဏီဥပဒေအရ ကန့်သတ်ချက် - ပြည်ပကော်ပိုရေးရှင်း၏ မှတ်ပုံတင်ခြင်းဆိုင်ရာ
လျှောက်ထားရမည့် တာဝန်များ။

မှတ်ချက် - ပြည်ပကော်ပိုရေးရှင်းနှင့် နိုင်ငံခြားကုမ္ပဏီတို့အကြား ခြားနားချက်များ

ကုမ္ပဏီဥပဒေအရ ကန့်သတ်ချက်နှင့်ပတ်သက်၍ ကုမ္ပဏီကိစ္စရပ်များကို ရှင်းလင်းသည့်အပိုင်း
ဖြစ်သည့် အပိုင်း - ၁၈ တွင် သီးခြားရှင်းလင်းဖော်ပြပါမည်။

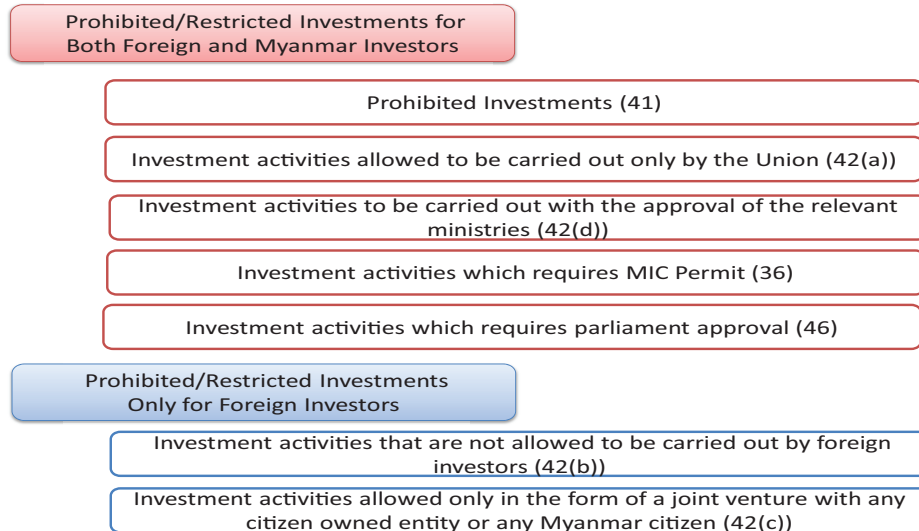
(၁) လုပ်ငန်းကန့်သတ်ချက်

(က) လုပ်ငန်းကန့်သတ်ချက်၏ မူဘောင်

မြန်မာနိုင်ငံတွင် နိုင်ငံခြားမှရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုပြုလုပ်ခြင်းအတွက် ပြဋ္ဌာန်းထားသော ဥပဒေမှာ
မြန်မာနိုင်ငံရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဥပဒေ (၂၀၁၆ ခုနှစ်) (Myanmar Investment Law "MIL")
ဖြစ်ပါ သည်။ MIL တွင် နိုင်ငံခြားမှရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုပြုလုပ်ခြင်းများအတွက်သာမက
မြန်မာနိုင်ငံသားများ ၏ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများအပါအဝင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု လုပ်ငန်းအားလုံးနှင့်
သက်ဆိုင်သော ကန့်သတ်ချက်များပါရှိပါသည်။

MIL အရ လုပ်ငန်းကန့်သတ်ချက်၏မူဘောင်သည် ယေဘုယျအားဖြင့် အောက်ပါ
အတိုင်းဖြစ်သည်။ -

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး ကိစ္စရပ်များကို ဥပဒေရှုထောင့်မှ လေ့လာခြင်း

၎င်း MIL အရ လုပ်ငန်းကန့်သတ်ချက်များနှင့်စပ်လျဉ်းပြီး ထင်ရှားစွာရေးသားဖော်ပြထားသောကြောင့် ယင်းကန့်သတ်ချက်များတွင် မပါရှိသည့်လုပ်ငန်းများကို လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ခြင်းအား တားမြစ်ထားခြင်း၊ ကန့်သတ်ထားခြင်းမရှိဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံသား ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူ၊ နိုင်ငံခြားသားရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူတို့အတွက် ကြိုတင်မှန်းဆနိုင်သည်ဆိုသည့်အချက်ကို ပေးအပ်ထားခြင်း ဖြစ်သည်ဟု ယူဆနိုင်ပေသည်။ လက်တွေ့တွင် MIL နှင့် မြန်မာနိုင်ငံရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု နည်းဥပဒေ (Myanmar Investment Rule "MIR") တို့၏ဖော်ပြချက်အရ မြန်မာနိုင်ငံရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကော်မရှင် (Myanmar Investment Commission "MIC") မှ အမိန့်ကြော်ငြာစာ (Notification) ဖြင့် ကန့်သတ်ထားခြင်းမရှိသော လုပ်ငန်းသည် ဥပဒေအရ တားမြစ်ထားခြင်း၊ ကန့်သတ်ထားခြင်း မရှိဟု ယူဆနိုင်သည်။ ထိုပြဋ္ဌာန်းချက်အရ MIL ၊ MIR နှင့် သက်ဆိုင်ရာ အမိန့်ကြော်ငြာစာများ အပေါ်မူတည်၍ တားမြစ်ထားခြင်း မရှိသောလုပ်ငန်းများသည် မြန်မာနိုင်ငံသား၊ နိုင်ငံခြားသား ဟူ၍ ခွဲခြားထားခြင်းမရှိဘဲ လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်နိုင်သည်ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်းသည် ဥပဒေ၏ ရည်ရွယ်ချက်နှင့် ကိုက်ညီနေသည် ဟု စဉ်းစားသုံးသပ်နိုင်သည်။

【သက်ဆိုင်ရာ MIR ပြဋ္ဌာန်းချက်များ】

- ✓ နည်းဥပဒေ ၁၂ တွင် ရည်ညွှန်းထားသည့် အမိန့်ကြော်ငြာစာတွင် မပါရှိသော ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု လုပ်ငန်းအား ဥပဒေအရ တားမြစ်သည့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုလုပ်ငန်းအဖြစ် မသတ်မှတ်ရ။ သို့ရာတွင် အခြားဥပဒေများအရ တားမြစ်သည့်လုပ်ငန်းများ နှင့်သက်ဆိုင်ခြင်းမရှိစေရ (နည်း - ၁၃)။
- ✓ နည်းဥပဒေ ၁၇ တွင် ရည်ညွှန်းထားသည့် အမိန့်ကြော်ငြာစာတွင် မပါရှိသော ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု လုပ်ငန်းများအား ဥပဒေအရ ကန့်သတ်သည့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုလုပ်ငန်းအဖြစ် မသတ်မှတ်ရ (နည်း - ၁၉)။

အတည်ပြုမိန့် (Endorsement) သည် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုလုပ်ငန်းများကို ကန့်သတ်ထားခြင်းမဟုတ်

MIL တွင် “အတည်ပြုမိန့်” ဆိုသည့် စနစ်သစ်ကို ထည့်သွင်းထားသည်။ အတည်ပြုမိန့်သည် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူက မရွေ့မပြောင်းနိုင်သော ပစ္စည်းများကို နှစ်ရှည်ငှားရမ်းခြင်း နှင့် Tax Benefit ဟူသော အကျိုးခံစားခွင့်များကို ရှေးရှု၍ MIC ထံမှ ရယူခြင်းဖြစ်သည်။ အထက်ပါ အကျိုးခံစားခွင့် မလိုအပ်သော ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူသည် ယင်းကို ရယူရန်မလိုအပ်ပေ။ ယင်းအတည်ပြုမိန့်ကို ရယူခြင်းမရှိသော်လည်း ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူအား လုပ်ငန်းတစ်ခုခုကို ဆောင်ရွက်ခြင်းမှ ကန့်သတ်ခြင်း သို့မဟုတ် တားမြစ်ခြင်း မဟုတ်ပေ။

(ခ) နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူတို့အပေါ် ဆက်ဆံဆောင်ရွက်ခြင်း

(၁) ပြည်တွင်း၊ ပြည်ပ ခွဲခြားခြင်းကို တားမြစ်ခြင်း

MIL တွင် တိုက်ရိုက်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများနှင့် စပ်လျဉ်းပြီး ပြည်တွင်း၊ ပြည်ပ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများအကြား သို့မဟုတ် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူတို့၏ နိုင်ငံသားပေါ်မူတည်ပြီး ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်း မရှိစေရဟု အတိအလင်းပြဋ္ဌာန်းထားပါသည်။ (MIL ပုဒ်မ ၄၇ (က) (ခ))

နမူနာအမှု ၈ (က)

A နိုင်ငံ၏ လုပ်ငန်းရှင်မှ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း တည်ထောင်ထားသည့် X ကုမ္ပဏီနှင့် မြန်မာနိုင်ငံသားလုပ်ငန်းရှင်မှ ၁၀၀ ရာခိုင်နှုန်းပိုင်ဆိုင်သော Y ကုမ္ပဏီတို့သည် လုပ်ငန်းတူများ ဖြစ်ကြပြီး ယင်းလုပ်ငန်း a ကိုလုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ရန် သက်ဆိုင်ရာဝန်ကြီးဌာနတွင် လုပ်ငန်းလိုင်စင်ကို ပြိုင်တူလျှောက်ထားခဲ့ကြသည်။ လုပ်ငန်း a သည် နိုင်ငံခြားသားအား တားမြစ်ထားသည့် သို့မဟုတ် ကန့်သတ်ထားသည့် လုပ်ငန်းမဟုတ်ပေ။

သက်ဆိုင်ရာဝန်ကြီးဌာနသည် A နိုင်ငံ၏ X ကုမ္ပဏီအား လိုင်စင်ထုတ်ပေးခြင်း မရှိဘဲ၊ မြန်မာနိုင်ငံသားပိုင်ဆိုင်သည့် Y ကုမ္ပဏီကိုသာ လိုင်စင်ထုတ်ပေးခဲ့သည်။ ထိုသို့သော ဝန်ကြီးဌာန၏ ဆက်ဆံဆောင်ရွက်ချက်သည် MIL နှင့် ကိုက်ညီမှုရှိပါသလား။

နမူနာအမှု ၈ (ခ)

A နိုင်ငံ၏ လုပ်ငန်းရှင်မှ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း တည်ထောင်ထားသော X ကုမ္ပဏီ နှင့် B နိုင်ငံ၏ လုပ်ငန်းရှင်မှ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း တည်ထောင်ထားသော Z ကုမ္ပဏီတို့သည် လုပ်ငန်းတူများ ဖြစ်ကြပြီး ယင်းလုပ်ငန်း β ကို လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်ရန် သက်ဆိုင်ရာဝန်ကြီးဌာနတွင် လုပ်ငန်းလိုင်စင်ကို ပြိုင်တူလျှောက်ထားခဲ့ကြသည်။ သက်ဆိုင်ရာဝန်ကြီးဌာနသည် A နိုင်ငံ၏ X ကုမ္ပဏီအား လိုင်စင်ထုတ်ပေးခြင်းမရှိဘဲ၊ B နိုင်ငံ၏ Z ကုမ္ပဏီကိုသာ လိုင်စင်ထုတ်ပေးခဲ့သည်။ ထိုသို့သော ဝန်ကြီးဌာန၏ ဆက်ဆံဆောင်ရွက်ချက်သည် MIL နှင့် ကိုက်ညီမှုရှိပါသလား။

A နိုင်ငံ၏ လုပ်ငန်းရှင်မှ မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း တည်ထောင်ထားသည့် X ကုမ္ပဏီသည် ပြည်ပနိုင်ငံ၏ လုပ်ငန်းရှင်မှ တည်ထောင်ခြင်း ဖြစ်၍ လိုင်စင်ထုတ်ပေးခြင်းမရှိသော သက်ဆိုင်ရာဝန်ကြီးဌာန၏ ဆက်ဆံ ဆောင်ရွက်ချက်သည် MIL နှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိပါ။

(၂) နိုင်ငံပိုင်ပြုလုပ်ခြင်းမပြုဟု အာမခံခြင်း

MIL အရ ဆောင်ရွက်ထားသည့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများသည် အခြေခံအားဖြင့် နိုင်ငံပိုင် ပြုလုပ်ခြင်း မပြုဟု အာမခံထားပါသည်။ သို့သော် အောက်ပါခြွင်းချက် အခြေအနေများတွင် နိုင်ငံပိုင် ပြုလုပ်နိုင်ပါသည် (MIL ပုဒ်မ ၅၂) -

- (က) နိုင်ငံတော်နှင့် နိုင်ငံသားများ အကျိုးအတွက် အမှန်တကယ်လိုအပ်ခြင်း၊
- (ခ) ခွဲခြားမှုမရှိဘဲ ဆောင်ရွက်ခြင်း၊
- (ဂ) တည်ဆဲဥပဒေများနှင့်အညီ ဆောင်ရွက်ခြင်း၊
- (ဃ) သိမ်းယူသည့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအားမျှတ၍ ပြည့်စုံလုံလောက်သော လျော်ကြေးကို မြန်ဆန်စွာ ပေးချေခြင်း။

နမူနာအမှု ၈ (ဂ)

နိုင်ငံခြားကုမ္ပဏီဖြစ်သော X သည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဝန်ကြီးဌာနတစ်ခုဖြစ်သည့် Y ထံမှ လုပ်ငန်း လိုင်စင်ရယူ၍ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ၁၀၀ ရာခိုင်နှုန်း လက်အောက်ခံ ကုမ္ပဏီကို တည်ထောင်၍ လုပ်ငန်း a ကို ဆောင်ရွက်နေခဲ့သည်။ ဝန်ကြီးဌာန Y သည် ရုတ်တရက် လုပ်ငန်း a အား နိုင်ငံတော်ကသာ လုပ်ဆောင်ခွင့်ရှိသော လုပ်ငန်းအဖြစ် အမိန့်ကြော်ငြာစာထုတ်ပြန်ကာ ယင်းကို အခြေခံ၍ X ကုမ္ပဏီက လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ရန် ရည်ရွယ်ထားသည့် မြေအသုံးပြုခွင့်ကို ပယ်ဖျက်ကာ အသုံးပြုလျက်ရှိသော စက်ရုံနှင့်စက်ပစ္စည်းများကို နိုင်ငံပိုင်အဖြစ်သိမ်းယူခဲ့သည်။ ထို့အပြင် X ကုမ္ပဏီအား မည်သည့်လျော်ကြေးမှ ပေးချေခြင်းမရှိခဲ့ချေ။

ထိုကဲ့သို့သော ဝန်ကြီးဌာန Y ၏ ဆက်ဆံဆောင်ရွက်ချက်သည် MIL နှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိပါ သလား။

နမူနာအမှု ၈ (ဃ)

နိုင်ငံခြားမှ X ကုမ္ပဏီသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဝန်ကြီးဌာနတစ်ခုဖြစ်သည့် Y နှင့် ဖက်စပ်ကုမ္ပဏီ တစ်ခုကို တည်ထောင်၍ လုပ်ငန်း β ကို ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။ ဝန်ကြီးဌာန Y သည် အထူး တလည် အကြောင်းပြချက်မရှိသည့်အပြင် X ကုမ္ပဏီနှင့် ဆွေးနွေးမှုလည်း ပြုလုပ်ခြင်းမရှိဘဲ အမိန့်ကြော်ငြာစာ ထုတ်ပြန်၍ X ကုမ္ပဏီလုပ်ဆောင်နေသော β လုပ်ငန်းအား ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ခြင်းမပြုလုပ်ရန် ပိတ်ပင်တားမြစ်ခဲ့သည်။ ထို့အပြင် ဝန်ကြီးဌာန Y သည် လက်တွေ့တွင် ယင်းလုပ်ငန်း β ကို တစ်ဦးတည်းအနေဖြင့် လည်ပတ်ရန် စတင်ခဲ့သည်။ X ကုမ္ပဏီသည် ယင်းလုပ်ငန်း β အပေါ်တွင် မြောက်မြားစွာသောရင်းနှီးမြှုပ်နှံငွေများကို ထည့်ဝင်ထားသောကြောင့် ယင်းလုပ်ငန်းကို ဆက်လက် မလုပ်ဆောင်ရန် ပိတ်ပင်တားမြစ်ခြင်းသည် ကြီးမားသော ဆုံးရှုံးမှုများဖြစ်ပေါ်စေပြီး ဝန်ကြီးဌာန Y သည် လျော်ကြေးပေးချေခြင်းလည်း လုံးဝမပြုလုပ်ခဲ့ပါ။

ထိုကဲ့သို့သော ဝန်ကြီးဌာန Y ၏ ဆက်ဆံဆောင်ရွက်ချက်သည် MIL နှင့် ကိုက်ညီမှု ရှိပါသလား။

အထက်ပါလုပ်ငန်း β အား ဝန်ကြီးဌာန Y သည် X ကုမ္ပဏီ၏ ရှယ်ယာကို သိမ်းဆည်းခြင်းမဟုတ်ပေ။ အမိန့်ကြော်ငြာစာကို ထုတ်ပြန်ခဲ့ခြင်းကြောင့် X ကုမ္ပဏီမှ β လုပ်ငန်းကို ပူးပေါင်းလုပ်ကိုင်နိုင်ခြင်း မရှိတော့ဘဲ လက်တွေ့တွင် ဝန်ကြီးဌာန Y သည် ယင်း β လုပ်ငန်းကို သိမ်းပိုက်လိုက်ခြင်းဖြစ်သည်ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုနိုင်သည်။

ထို့အပြင် အောက်ပါ အချက်များကိုလည်း သုံးသပ်နိုင်သည် -

- (၁) ပြဿနာတစ်စုံတစ်ရာမရှိဘဲ နိုင်ငံပိုင်လုပ်ဆောင်ရန် ဆောက်ရွက်ခဲ့ခြင်း ဟုတ်၊ မဟုတ်၊
- (၂) X ကုမ္ပဏီနှင့် ဆွေးနွေးခြင်းမပြုဘဲ မှန်ကန်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်ကို လိုက်နာခြင်း ရှိ၊ မရှိ၊
- (၃) X ကုမ္ပဏီအား လျော်ကြေးပေးချေမှု မရှိခြင်း။

(၃) ငွေလွှဲပြောင်းခြင်းဆိုင်ရာ အာမခံခြင်း

MIL အရ နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူသည် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံထားသည့် မတည်ငွေများကို ပြည်ပသို့ လွှဲပြောင်းနိုင်သည်။ (MIL ပုဒ်မ ၅၆)

ရင်းနှီးမြှုပ်နှံထားသည့် မတည်ငွေများကို ပြန်လည်ရယူနိုင်ရန်အတွက် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံငွေများအပြင် အမြတ်ငွေများနှင့် အခြားရင်းနှီးငွေများကို ကုမ္ပဏီရုံးချုပ်နှင့် အခြားအမြတ်ငွေ ခွဲဝေပေးရမည့် မိမိနိုင်ငံမှရင်းနှီးမြှုပ်နှံထားသူများကို ပေးပို့ခြင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ လည်ပတ်မှု အတွက် မရှိမဖြစ်သောအချက်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် နိုင်ငံခြားသို့ ငွေလွှဲပြောင်းနိုင်ခြင်းကို မှန်ကန်စွာ စောင့်ရှောက်ထိန်းသိမ်းပေးခြင်းသည် နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကို ပိုမိုတိုးတက်လာစေ နိုင်မည် ဖြစ်သည်။

ပြည်ပသို့ လွှဲပြောင်းနိုင်သည့် မတည်ငွေ

MIL ပုဒ်မ ၅၆

- (က) မြန်မာနိုင်ငံတော် ဗဟိုဘဏ်မှ ချမှတ်ထားသည့် မတည်ရင်းနှီးငွေ စာရင်းဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်များ နှင့်အညီ သတ်မှတ်ထားသည့် မတည်ရင်းနှီးငွေများ၊
- (ခ) ဤဥပဒေအရ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုမှ ထွက်ပေါ်လာသော အကျိုးအမြတ်များ၊ အခြေပစ္စည်းမှ အမြတ် အစွန်းများ၊ အစုပေါ်အမြတ်များ၊ ခိုင်ကြေးများ၊ မူပိုင်ခများ၊ လိုင်စင်ကြေးများ၊ နည်းပညာအကူ အညီထောက်ပံ့မှုနှင့် စီမံခန့်ခွဲမှုဆိုင်ရာ အခကြေးငွေများ၊ အစုရှယ်ယာနှင့် အခြားလက်ရှိဝင်ငွေများ၊
- (ဂ) ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတစ်ခု၏ စုစုပေါင်းရောင်းချမှု သို့မဟုတ် တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းရောင်းချမှု သို့မဟုတ် လုပ်ငန်းတစ်ခုခု သို့မဟုတ် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့် ဆက်စပ်သည့် ပိုင်ဆိုင်မှု စာရင်းရှင်းလင်း ဖျက်သိမ်း ခြင်းတို့မှ ထွက်ပေါ်လာသည့် အမြတ်အစွန်းများ၊
- (ဃ) ချေးငွေသဘောတူစာချုပ် အပါအဝင် ပဋိညာဉ်စာချုပ်အရ ပေးချေရမည့်ငွေများ၊
- (င) ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု အငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းခြင်းမှ ထွက်ပေါ်လာသည့် ပေးချေရမည့်ငွေများ၊

- (စ) ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု သို့မဟုတ် ပစ္စည်းသိမ်းယူခြင်းတို့မှ လျော်ကြေးအဖြစ်ရရှိသည့် ငွေကြေးများ၊ အခြား လျော်ကြေးငွေများ၊
- (ဆ) နိုင်ငံတော်အတွင်း ဥပဒေနှင့်အညီ ခန့်အပ်ထားသည့် နိုင်ငံခြားသား ကျွမ်းကျင်သူ ဝန်ထမ်းများ၏ လုပ်ခလစာနှင့် ဝင်ငွေ။

ထို့အပြင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူတို့၏ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတွင် လိုအပ်သော မတည်ငွေရင်း၊ အသုံးစရိတ်များနှင့် နိုင်ငံခြားချေးငွေများအတွက် အစိုးရသည် ပြည်ပမှ ငွေလွှဲပြောင်းရယူခြင်းကို ခွင့်ပြုရမည်။ (MIL ပုဒ်မ ၆၃)

(၂) မရွှေ့မပြောင်းနိုင်သော ပစ္စည်းများအသုံးပြုခြင်း (ကန့်သတ်ချက်)

မရွှေ့မပြောင်းနိုင်သောပစ္စည်းလွှဲပြောင်းခြင်းကို ကန့်သတ်သည့် ဥပဒေ (Transfer of Immovable Property Restriction Law, "TIPRL") တွင် နိုင်ငံခြားသား သို့မဟုတ် နိုင်ငံခြားသားပိုင်ကုမ္ပဏီတို့သည် မရွှေ့မပြောင်းနိုင်သောပစ္စည်းနှင့်သက်ဆိုင်သော လုပ်ပိုင်ခွင့် များကိုရယူခြင်း သို့မဟုတ် တစ်နှစ်ထက်ပို၍ ငှားရမ်းခြင်းများ ပြုလုပ်ခြင်းကို ပိတ်ပင်တားမြစ် ထားသည်။ (TIPRL ပုဒ်မ ၃ မှ ၅ အထိ)

TIPRL တွင် "နိုင်ငံခြားသားပိုင်ကုမ္ပဏီ" ကို အောက်ပါအတိုင်း အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားသည် -

"နိုင်ငံခြားသားပိုင်ကုမ္ပဏီ"ဆိုသည်မှာ စီမံခန့်ခွဲမှုနှင့် ထိန်းချုပ်မှုသည် နိုင်ငံသားများ၏ လက်ဝယ် တွင်မရှိသော ကုမ္ပဏီ သို့မဟုတ် အစုစပ်အဖွဲ့အစည်း၊ နိုင်ငံသားများ၏ အစုရှယ်ယာ အများစုမပါသော ကုမ္ပဏီ သို့မဟုတ် အစုစပ်အဖွဲ့အစည်းကို ဆိုသည်။ (ပုဒ်မ ၂(ဂ))

အထက်ပါ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်အရ မြန်မာနိုင်ငံသားများ၏ အစုရှယ်ယာ အများစုမပါသော ကုမ္ပဏီ ဖြစ်ပါက ယင်းကုမ္ပဏီသည် နိုင်ငံခြားသားပိုင်ကုမ္ပဏီဖြစ်သည်။ ဥပမာ - မြန်မာနိုင်ငံသားက ၄၉ ရာခိုင်နှုန်း၊ နိုင်ငံခြားသားက ၅၁ ရာခိုင်နှုန်း ရှယ်ယာပိုင်သည့် ကုမ္ပဏီသည် နိုင်ငံခြားသားပိုင်ကုမ္ပဏီဖြစ် သဖြင့် မရွှေ့မပြောင်းနိုင်သော ပစ္စည်းကို လက်ဝယ်ထားရှိခြင်း သို့မဟုတ် တစ်နှစ်ထက်ပို၍ ငှားရမ်းခြင်း များကို ပိတ်ပင်တားမြစ်ထားသည်။

တစ်နည်းဆိုရသော် မြန်မာနိုင်ငံသားများ၏ အစုရှယ်ယာ အများစုပါဝင်သောကုမ္ပဏီ ဖြစ်ပါက ဥပမာ - မြန်မာနိုင်ငံသားက ၅၁ ရာခိုင်နှုန်း၊ နိုင်ငံခြားသားက ၄၉ ရာခိုင်နှုန်း ရှယ်ယာပိုင်သည့် ကုမ္ပဏီသည် နိုင်ငံခြားသားပိုင်ကုမ္ပဏီမဟုတ်သဖြင့် မရွှေ့မပြောင်းနိုင်သောပစ္စည်းကို လက်ဝယ်ထားရှိခြင်း သို့မဟုတ် တစ်နှစ်ထက်ပို၍ ငှားရမ်းခြင်းများကို လုပ်ဆောင်နိုင်သည်ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်းသည် ဥပဒေအရ သင့်လျော်မည်ဟု ယူဆနိုင်သည်။

မှတ်ချက် - မြန်မာနိုင်ငံကုမ္ပဏီများဥပဒေအရ "နိုင်ငံခြားကုမ္ပဏီ" နှင့် TIPRL အရ "နိုင်ငံခြားသား ပိုင်ကုမ္ပဏီ" အား ခွဲခြားသိမြင်ခြင်း

၂၀၁၇ ခုနှစ်တွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသော Myanmar Companies Law "MCL" တွင်နိုင်ငံခြားမတည်ငွေ ၃၅% အထက်ပိုမိုပါက နိုင်ငံခြားကုမ္ပဏီဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားပြီး၊ အခြားတစ်ဖက်တွင် MCL အရ နိုင်ငံခြားကုမ္ပဏီကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားခြင်းသည် TIPRL ပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့် ဆန့်ကျင်ခြင်း

မရှိစေရဟု ပြဌာန်းထားသည် (ပုဒ်မ ၄၆၄)။ ထိုပြဌာန်းချက်သည် ကုမ္ပဏီဥပဒေနှင့် TIPRL ကို ခွဲခြား၍ နားလည်သင့်ကြောင်း အတိအလင်းပြဌာန်းထားသည်ဟု သုံးသပ်နိုင်သဖြင့် TIPRL အရ အဓိပ္ပာယ် ဖွင့်ဆိုထားသည့် ယင်းပြဌာန်းချက်ကိုလည်း လေးစားလိုက်နာသင့်သည်ဟု ယူဆရပေသည်။⁵

မှတ်ချက် - မရွှေ့မပြောင်းနိုင်သောပစ္စည်းကို နိုင်ငံခြားသားပိုင်ကုမ္ပဏီသို့ နှစ်ရှည်ငှားရမ်းခြင်းကိစ္စ

TIPRL အရ မရွှေ့မပြောင်းနိုင်သောပစ္စည်းအား နိုင်ငံခြားသားပိုင်ကုမ္ပဏီသို့ နှစ်ရှည်ငှားရမ်းရန် တားမြစ်ထားသော်လည်း နိုင်ငံခြားသားပိုင်ကုမ္ပဏီသည် -

- (၁) MIL အရ အတည်ပြုမိန့်ကို ရယူ၍ နှစ်ရှည်ငြှေးငှားရမ်းခြင်း ခွင့်ပြုချက်ကို MIC မှရရှိသည့်အခါ၊
- (၂) အထူးစီးပွားရေးဥပဒေအရ နှစ်ရှည်ငြှေးငှားရမ်းခြင်း ခွင့်ပြုချက်ကို ရရှိသည့်အခါ။

ယင်းဥပဒေများအရ တစ်နှစ်ထက်ပို၍ မရွှေ့မပြောင်းနိုင်သောပစ္စည်းများကို နှစ်ရှည်ငှားရမ်းနိုင်သည်။

၂။ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့်ဆက်နွှယ်သည့် အငြင်းပွားမှုများအား ကိုင်တွယ်ဆောင်ရွက်ခြင်း

MIL သည် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့်ဆက်နွှယ်သည့် အငြင်းပွားမှုများနှင့်စပ်လျဉ်းပြီး ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူနှင့် နိုင်ငံတော်အဖွဲ့အစည်းများအကြား အငြင်းပွားမှု၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူအချင်းချင်းအငြင်းပွားမှုဟူ၍ ခွဲခြား ပြဌာန်းထားပြီး ယင်းအငြင်းပွားမှု အသီးသီးအတွက် သီးခြားစီကိုင်တွယ်ဆောင်ရွက်ခြင်းများကိုလည်း ပြဌာန်းထားပါသည်။ ထို့ကြောင့် တရားရုံးတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့်ဆက်နွှယ်သည့် အငြင်းပွားမှုများကို လျှောက်ထားလာပါက မည်သည့် အငြင်းပွားမှုဖြစ်သည်ကို ဦးစွာခွဲခြား၍ ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ပေသည်။ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူနှင့် နိုင်ငံတော်အဖွဲ့အစည်းများအကြား အငြင်းပွားမှုဆိုသည်မှာ ဥပမာ - MIC ခွင့်ပြုမိန့် စသည့် ခွင့်ပြုချက်များကို အစိုးရဌာနများက ငြင်းပယ်သဖြင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူအနေဖြင့် ထိုသို့သော ငြင်းပယ်မှုသည် မျှတမှုမရှိဟု အငြင်းပွားခြင်းအခြေအနေနှင့် အစိုးရဌာနများက ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူ၏ အခွင့်အရေးကို မတရားသဖြင့် နစ်နာစေခြင်းကြောင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူက အငြင်းပွားခြင်း အခြေအနေ စသည်တို့ဖြစ်သည်။

ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူအချင်းချင်းအငြင်းပွားမှုဆိုသည်မှာ ဥပမာ - မြန်မာကုမ္ပဏီနှင့် နိုင်ငံခြားကုမ္ပဏီတို့က ဖက်စပ်အနေဖြင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုလုပ်ငန်းကို လုပ်ဆောင်ရာတွင် ဖက်စပ်ကုမ္ပဏီကို စီမံခန့်ခွဲခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်းပြီး ယင်းကုမ္ပဏီနှစ်ခုအကြား ပေါ်ပေါက်သော အခြေအနေကို ဆိုလိုသည်။

⁵ Myanmar Companies Act (1914) "MCA" တွင် နိုင်ငံခြားကုမ္ပဏီ "Foreign Company"၏ အဓိပ္ပာယ်ကို ပြဌာန်းထားပြီး MCA အရ နိုင်ငံခြားသားက အစုရှယ်ယာတစ်စုကို ပိုင်ဆိုင်ရုံမျှဖြင့် ၎င်းကုမ္ပဏီသည် နိုင်ငံခြား ကုမ္ပဏီဖြစ်သည်ဟူ၍ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားသည်။ MCA အရ နိုင်ငံခြား ကုမ္ပဏီသည် TIPRL ၏ နိုင်ငံခြားသားပိုင်ကုမ္ပဏီနှင့် မတူညီသည့် ဥပဒေဖြင့် ပြဌာန်းထားသည့်အတွက် ယင်းဥပဒေနှစ်ခုကို ခွဲခြား၍ နားလည်ရန်လိုအပ်ပေသည်။ သို့သော် လက်တွေ့တွင် မခွဲခြားဘဲ ရောနှော၍ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားခြင်းများလည်း ရှိနိုင်သည်။

သတိပြုရမည့်အချက် - အစိုးရက ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတွင် ပါဝင်သောကိစ္စများ

အစိုးရဌာနများက အငြင်းပွားမှုတွင် ပါဝင်နေရုံမျှဖြင့် ယင်းကို ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူနှင့် နိုင်ငံတော် အဖွဲ့အစည်းများအကြား အငြင်းပွားမှုဖြစ်သည်ဟု ချက်ချင်းဆုံးဖြတ်၍ မသင့်ကြောင်းကို သတိချပ်ရမည်။

ဥပမာ - ဝန်ကြီးဌာနတစ်ခုနှင့် နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူသည် အသီးသီးရင်းနှီးမြှုပ်နှံကာ ဖက်စပ်လုပ်ငန်းကို လုပ်ဆောင်သည့် ကိစ္စရပ်များလည်း ရှိနိုင်သည်။ ထိုသို့သော အခြေအနေတွင် နှစ်ဦးနှစ်ဖက်၏ ဖက်စပ်စာချုပ်အပေါ် မူတည်သည့် အငြင်းပွားမှု ပေါ်ပေါက်လာပါက ယင်းအငြင်းပွားမှုတွင် နှစ်ဦးနှစ်ဖက်စလုံးသည် “ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူ” အနေဖြင့်သာ အငြင်းပွားနေသည့်အတွက် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူနှင့် နိုင်ငံတော်အဖွဲ့အစည်းများအကြား အငြင်းပွားမှုမဟုတ်ဘဲ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူအချင်းချင်း အငြင်းပွားမှုအဖြစ်သာ ကိုင်တွယ်ဆောင်ရွက်သင့်ပေသည်။

တစ်ဖန် ဝန်ကြီးဌာနတစ်ခုက နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူအား လုပ်ငန်းတစ်ခုကို ဆောင်ရွက်ရန် ခွင့်မပြုခဲ့သဖြင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူတို့က ယင်းသို့ခွင့်မပြုခြင်းသည် တရားမျှတမှုမရှိဟုဆိုကာ ၎င်းဝန်ကြီးဌာနနှင့် နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူတို့အကြား အငြင်းပွားမှု ပေါ်ပေါက်လာပါက ယင်းဝန်ကြီးဌာနသည် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူ မဟုတ်သဖြင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူနှင့် နိုင်ငံတော်အဖွဲ့အစည်းများအကြား အငြင်းပွားမှုအဖြစ်သာ ကိုင်တွယ်ဆောင်ရွက်သင့်ပေသည်။

ထို့ကြောင့် အငြင်းပွားမှုတွင် ပါဝင်နေရုံမျှဖြင့် ဆုံးဖြတ်ခြင်းမဟုတ်ဘဲ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု အကြောင်းအရာ၊ အငြင်းပွားမှုတစ်ခုချင်းစီ၏ ဖြစ်စဉ်နှင့် ယင်းအငြင်းပွားမှုတွင် အစိုးရဌာနများက မည်သို့သော အခြေအနေဖြင့် ပါဝင်ပတ်သက်နေကြောင်းစသည့် အချက်အလက်အသီးသီးကို ခြုံငုံသုံးသပ်၍ ကိုင်တွယ်ဆောင်ရွက်ပြီး လေးနက်စွာဆုံးဖြတ်သင့်ပေသည်။

MIL တွင် မည်သို့သော အငြင်းပွားမှုများကိုမဆို အငြင်းပွားမှုဆိုင်ရာဖြေရှင်းသည့် အဖွဲ့အစည်းများတွင် တရားမစွဲဆိုမီ အငြင်းပွားသူများသည် အငြင်းပွားမှုများကို ငြိမ်းချမ်းစွာဖြေရှင်းရန် ထိုက်သင့်သည့် ကြိုးပမ်းမှုများကို အသုံးပြုရမည်ဟု ပြဌာန်းထားပါသည်။ (ပုဒ်မ ၈၃)

(၁) ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူ နှင့် နိုင်ငံတော်အဖွဲ့အစည်းများအကြား အငြင်းပွားမှု

ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူသည် အောက်ပါ အချက်အလက်များနှင့်စပ်လျဉ်းပြီး အငြင်းပွားမှု ပေါ်ပေါက်လာပါက Myanmar Investment Commission (“MIC”) ရှိ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု အကူအညီပေးရေးကော်မတီ “Investor Assistance Committee” ထံသို့ အကြောင်းကြားစာ ပေးပို့ရမည်။ (MIR နည်းဥပဒေ ၁၇၀၊ ၁၇၁)

MIR နည်းဥပဒေ ၁၇၀ အရ အကြောင်းကြားပေးပို့ရန် လိုအပ်သည့်ကိစ္စများ

(က) အစိုးရဌာန၊ အစိုးရအဖွဲ့အစည်းသည် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုလုပ်ငန်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ မမှန်ကန်သည့် ဆုံးဖြတ်ချက်ပြုလုပ်ခြင်း၊

(ခ) အစိုးရဌာန၊ အစိုးရအဖွဲ့အစည်းသည် ခွင့်ပြုမိန့်၊ လိုင်စင်ရယူရန်၊ မှတ်ပုံတင်ရန် သို့မဟုတ်

- ခွင့်ပြုချက်ရယူရန် တင်ပြသည့် လျှောက်ထားလွှာအား လက်မခံဘဲ လွှဲပြောင်းပယ်ချခြင်း၊
- (ဂ) ဥပဒေနှင့်အညီ ရရှိသည့်အခွင့်အရေး၊ အကာအကွယ် သို့မဟုတ် ခွင့်ပြုချက်တစ်ရပ်ရပ်ကို ပျက်ပြယ်စေခြင်း။

အဆိုပါ အကြောင်းကြားစာကို ပေးပို့ရာတွင် အငြင်းပွားမှုအား ငြိမ်းချမ်းစွာဖြေရှင်းရန် နည်းဥပဒေ စသည်တို့ဖြင့်သတ်မှတ်ထားပါက ယင်းတို့ကို လိုက်နာဆောင်ရွက်ရမည် ဖြစ်သည်။ အထက်ပါအတိုင်း ဆောင်ရွက်သော်လည်း အငြင်းပွားမှုအား ဖြေရှင်းနိုင်ခြင်းမရှိပါက ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူသည် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့် သက်ဆိုင်သည့်တရားရုံး သို့မဟုတ် အနုညာတခုံရုံးတို့တွင် တရားစွဲဆိုနိုင်သည်။ (MIR နည်း ၁၇၃)

(၂) ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူအချင်းချင်းအငြင်းပွားမှု

ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် အငြင်းပွားမှုအား ငြိမ်းချမ်းစွာဖြေရှင်းနိုင်ခြင်း မရှိပါက သက်ဆိုင်ရာ စာချုပ်များတွင် အငြင်းပွားမှုဆိုင်ရာဖြေရှင်းခြင်းနည်းလမ်းကို ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်း ရှိ၊ မရှိပေါ်မူတည်၍ ကိုင်တွယ်ဆောင်ရွက်မှုများ ကွဲပြားခြားနားမည်ဖြစ်ပေသည်။ (MIL ပုဒ်မ ၈၄)

အငြင်းပွားမှုဆိုင်ရာဖြေရှင်းခြင်းနည်းလမ်းအား သတ်မှတ်ခြင်း

ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဆိုင်ရာစာချုပ်တွင် “လွှမ်းမိုးဥပဒေ”၊ “အငြင်းပွားမှုဆိုင်ရာ ဖြေရှင်းခြင်းနည်းလမ်း” စသည်တို့ဖြင့် မည်သည့်နိုင်ငံ၏ ဥပဒေကိုလွှမ်းမိုးစေပြီး မည်သည့်အငြင်းပွားမှုဆိုင်ရာ ဖြေရှင်းသည့် အဖွဲ့အစည်း (တရားရုံး၊ အနုညာတခုံရုံး) ဖြင့် အငြင်းပွားမှုကို ဖြေရှင်းမည် စသည်တို့နှင့် စပ်လျဉ်းပြီး သတ်မှတ်ထားသော စည်းကမ်းချက်များပါရှိသည်။ စာချုပ်တွင် “အငြင်းပွားမှုဆိုင်ရာ ဖြေရှင်းခြင်း နည်းလမ်း” ဟူသော ဝေါဟာရကို သာမန်အားဖြင့် အသုံးမပြုသဖြင့် MIL တွင် အသုံးပြုထားသော ဝေါဟာရ တင်မက အငြင်းပွားမှုဆိုင်ရာဖြေရှင်းခြင်းနည်းလမ်းနှင့် စပ်လျဉ်းသော စည်းကမ်းချက်များ ဟုတ်/မဟုတ်ကို သီးခြားစီ ဆန်းစစ်ရန် လိုအပ်သည်။

အငြင်းပွားမှုဆိုင်ရာ ဖြေရှင်းခြင်းနည်းလမ်းကို သတ်မှတ်ထားခြင်းရှိပါက ယင်းနည်းလမ်းဖြင့်သာ ဖြေရှင်းရမည်။ မရှိပါက သက်ဆိုင်ရာဥပဒေအရ တရားရုံး၊ အနုညာတခုံရုံးတွင် ဖြေရှင်းရမည်။

Case Study

အောက်ပါစည်းကမ်းချက်များပါရှိသော စာချုပ်နှင့်စပ်လျဉ်းပြီး မြန်မာနိုင်ငံတရားရုံးတွင် တရားစွဲဆို လာပါက မည်သို့ဆောင်ရွက်သင့်သနည်း -

- (က) လွှမ်းမိုးဥပဒေသည် မြန်မာနိုင်ငံဥပဒေဖြစ်ပြီး အငြင်းပွားမှုဆိုင်ရာဖြေရှင်းသည့် အဖွဲ့အစည်း သည် မြန်မာနိုင်ငံတရားရုံး၊
- မြန်မာနိုင်ငံတရားရုံးသည် မြန်မာနိုင်ငံဥပဒေဖြင့်သာ ဆုံးဖြတ်ရမည်။
- (ခ) လွှမ်းမိုးဥပဒေသည် မြန်မာနိုင်ငံဥပဒေဖြစ်ပြီး အငြင်းပွားမှုဆိုင်ရာဖြေရှင်းသည့် အဖွဲ့အစည်း သည် အနုညာတခုံရုံး၊
- မြန်မာနိုင်ငံတရားရုံးသည် လျှောက်ထားလာမှုကို လက်မခံခြင်း သို့မဟုတ် ပယ်ချသင့်သည်။

- (ဂ) လွှမ်းမိုးဥပဒေသည် နိုင်ငံခြားဥပဒေဖြစ်ပြီး အငြင်းပွားမှုဆိုင်ရာ ဖြေရှင်းသည့်အဖွဲ့အစည်းသည် မြန်မာနိုင်ငံတရားရုံး၊
- မြန်မာနိုင်ငံတရားရုံးသည် ထိုရွေးချယ်ထားသည့် နိုင်ငံခြားဥပဒေဖြင့် ဆုံးဖြတ်ရမည် (သို့သော် တရားမကျင့်ထုံးဥပဒေကဲ့သို့သော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းနှင့် သက်ဆိုင်သည့် ဥပဒေများမှအပ မြန်မာတရားရုံးသည် မြန်မာဥပဒေကို အသုံးပြုရပါ။)
- (ဃ) လွှမ်းမိုးဥပဒေသည် နိုင်ငံခြားဥပဒေဖြစ်ပြီး အငြင်းပွားမှုဆိုင်ရာဖြေရှင်းသည့် အဖွဲ့အစည်းကို သတ်မှတ်ထားခြင်းမရှိ၊
- ယင်းလွှမ်းမိုးဥပဒေအရ မြန်မာနိုင်ငံ၏ တရားရုံးတွင် စီရင်ခွင့်အာဏာရှိသည့် အတိုင်းအတာ အတွင်း နိုင်ငံခြားဥပဒေပေါ်မူတည်၍ စီရင်ခွင့်ရမည်။
- (င) လွှမ်းမိုးဥပဒေနှင့် အငြင်းပွားမှုဆိုင်ရာဖြေရှင်းသည့်အဖွဲ့အစည်းကို သတ်မှတ်ထားမှုမရှိ၊
- Private International Law ၏ သက်ရောက်မှု ရလဒ်ဖြစ်သည့် ဥပဒေတစ်ခုခုအရ ယင်းသက်ရောက်မည့်ဥပဒေက မြန်မာနိုင်ငံ တရားရုံးအား စီရင်ခွင့်အာဏာကို ပေးအပ်ထားပါက မြန်မာနိုင်ငံတရားရုံး အနေဖြင့် ယင်းသက်ရောက်မည့် လွှမ်းမိုးဥပဒေအရ ဆုံးဖြတ်ရမည်။

အခန်း(၉) အစိုးရနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ဆက်စပ်ပုံ (အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဥပဒေ)

၁။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ဥပဒေ

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဥပဒေဆိုသည်မှာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများကို ပြဋ္ဌာန်းထားသော ဥပဒေဖြစ်သည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဥပဒေ၏ အဓိကအကျဆုံးအချက်မှာ ယေဘုယျ သို့မဟုတ် အထူးအပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ သဘောတူစာချုပ်ဖြစ်သော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုသဘောတူစာချုပ် (International Investment Agreement) (“IIA”) ဖြစ်သည်။ အများအားဖြင့် IIA သည် နှစ်နိုင်ငံကြားချုပ်ဆိုသည့် စာချုပ်ဖြစ်သော်လည်း နိုင်ငံများအကြားချုပ်ဆိုသည့် သဘောတူစာချုပ် (ကွန်ဗင်းရှင်း) များလည်းရှိသည်။ IIA များအနက် နှစ်နိုင်ငံကြားချုပ်ဆိုသော စာချုပ်များကို Bilateral Investment Treaty (“BIT”) ဟုခေါ်သည်။ IIA ၏ အဓိကရည်ရွယ်ချက်မှာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူ၏ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများအား ကာကွယ်ရန်ဖြစ်သည်။

၂။ IIA ၏ စံနမူနာ အကြောင်းအရာများ

စံနမူနာ IIA ၏ ဖွဲ့စည်းပုံမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည် -

- (၁) ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှု အတိုင်းအတာ (ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူ၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု)၊
- (၂) ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူတို့အပေါ် ဆက်ဆံဆောင်ရွက်ခြင်း၊
- (၃) ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် အငြင်းပွားမှုများ ဖြေရှင်းခြင်း။

(၁) ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု၏ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှု အတိုင်းအတာ

IIA ၏ အဓိကကျသော ရည်ရွယ်ချက်တစ်ခုမှာ “ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူ” ၏ “ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု” ကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်မှုပင် ဖြစ်သည်။ “ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူ” နှင့် “ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု” ၏ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်သည် IIA အသီးသီးအပေါ်မူတည်၍ ကွဲပြားခြားနားသည်။ ၎င်းတို့မှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည် -

(က) ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူ၏ အဓိပ္ပာယ်

Investor of a Contracting Party

The term “investor of a Contracting Party” means:

- (i) a natural person having the nationality of that Contracting Party in accordance with its applicable laws and regulations; or
- (ii) an enterprise of that Contracting Party, that seeks to make, is making or has made investments in the Area of the other Contracting Party.

(Excerpts from Article 1 (b) of the Agreement Between the Government of Japan and the

Government of the Republic of the Union of Myanmar for the Liberalisation, Promotion and Protection of Investment)

(ခ) ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု၏ အဓိပ္ပာယ်

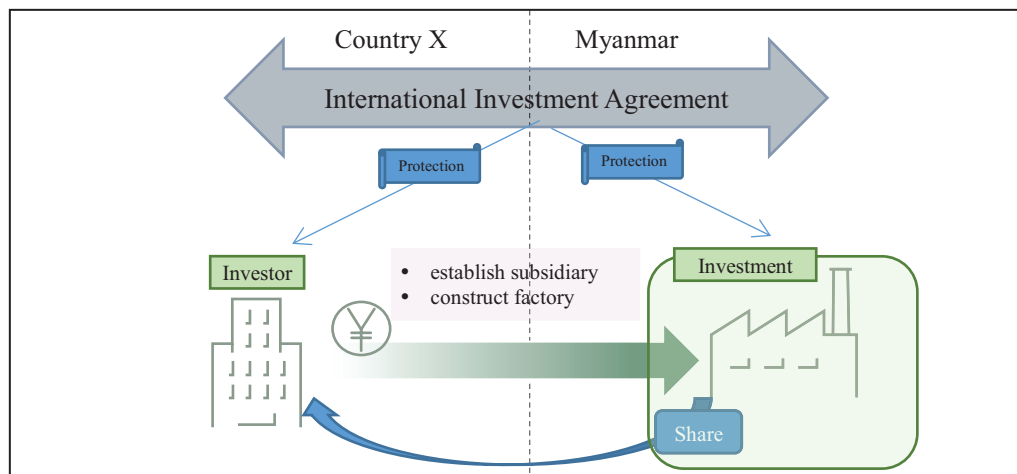
Investment of a Contracting Party (*simplified)

The term “investment” means every kind of asset owned or controlled, directly or indirectly, by an investor, including:

- (i) an enterprise and a branch of an enterprise;
- (ii) shares, stocks or other forms of equity participation in an enterprise;
- (iii) bonds, debentures, loans and other forms of debt;
- (iv) rights under contracts;
- (v) claims to money and to any performance under contract having a financial value;
- (vi) intellectual property rights;
- (vii) rights conferred pursuant to laws and regulations or contracts; and
- (viii) any other tangible and intangible, moveable and immoveable property, and any other related property rights.

(Excerpts from Article 1(a) of the Agreement Between the Government of Japan and the Government of the Republic of the Union of Myanmar for the Liberalisation, Promotion and Protection of Investment)

ဥပမာ - X နိုင်ငံနှင့် မြန်မာနိုင်ငံအကြားတွင် အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သော ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်ပါဝင်သည့် IIA ကို ချုပ်ဆိုထားပြီး X နိုင်ငံ၏ ကုမ္ပဏီက မြန်မာနိုင်ငံတွင် လက်အောက်ခံကုမ္ပဏီကို တည်ထောင်ကာ စက်ရုံတည်ဆောက်ထားသည့် အခြေအနေ တွင် X နိုင်ငံ၏ ကုမ္ပဏီသည် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူဖြစ်ပြီး မြန်မာနိုင်ငံရှိ လက်အောက်ခံကုမ္ပဏီ၏ အစုရှယ်ယာများနှင့် စက်ရုံတို့သည် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ဖြစ်သောကြောင့် နှစ်နိုင်ငံ၏ IIA အရ ကာကွယ် စောင့်ရှောက်ရမည့် အရာများဖြစ်သည်။

(၂) ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူအပေါ် ဆက်ဆံဆောင်ရွက်ခြင်း

ပုံမှန် IIA တွင် တစ်ဘက်နိုင်ငံ၏ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအပေါ် ဆက်ဆံဆောင်ရွက်ခြင်း (Treatment) ကို သတ်မှတ်ထားရှိသည်။ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူအပေါ် ဆက်ဆံဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အဓိကတွေ့မြင်ရသောအချက် (၅) ချက်မှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည် -

- (၁) ပြည်တွင်းနိုင်ငံသားကဲ့သို့ ဆက်ဆံဆောင်ရွက်ရန်တာဝန်၊
- (၂) ဦးစားပေးနိုင်ငံအဖြစ် ဆက်ဆံဆောင်ရွက်ရန်တာဝန်၊
- (၃) သာတူညီမျှ ဆက်ဆံဆောင်ရွက်ရန်တာဝန်၊
- (၄) နိုင်ငံပိုင်သိမ်းခြင်း၏ ကန့်သတ်ချက်နှင့် သင့်လျော်သောလျော်ကြေးပေးရန်တာဝန်၊
- (၅) Umbrella Clause။

(၁) ပြည်တွင်းနိုင်ငံသားကဲ့သို့ ဆက်ဆံဆောင်ရွက်ရန်တာဝန် (National Treatment)

ပြည်တွင်းနိုင်ငံသားကဲ့သို့ ဆက်ဆံဆောင်ရွက်ရန်တာဝန်ဆိုသည်မှာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကို လက်ခံသည့်နိုင်ငံက ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသည့် တစ်ဘက်နိုင်ငံ၏ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူနှင့် ၎င်းတို့၏ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကို မိမိနိုင်ငံရှိ ပြည်တွင်းရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကဲ့သို့ တန်းတူညီတူ ဆက်ဆံဆောင်ရွက်မည်ဟု ကတိပေးထားခြင်းကို ဆိုလိုသည်။

ဥပမာ - ပြည်တွင်းနိုင်ငံသားကဲ့သို့ ဆက်ဆံဆောင်ရွက်ခြင်းကို IIA တွင် အောက်ပါအတိုင်း သတ်မှတ်ထားသည် -

Article XX National Treatment

Each Party shall accord to investors of another Party, and to covered investments, in relation to the establishment, acquisition, expansion, management, conduct, operation, liquidation, sale, transfer or other disposition of investments, treatment no less favourable than that it accords, in like circumstances, to its own investors and their investments.

(Excerpt from Article 4 of the ASEAN Australia New Zealand Free Trade agreement ("AANZFTA"))

ပြည်တွင်းရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူနှင့် ပြည်တွင်းရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအဖြစ် ဆက်ဆံဆောင်ရွက်ရန်တာဝန်ရှိသည့် အခါတွင် နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူနှင့် နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကို ပြည်တွင်းရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူနှင့် ပြည်တွင်းရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့် တန်းတူမဆက်ဆံခြင်းတို့သည် အခြေခံအားဖြင့် တားမြစ်ထားသဖြင့် ယင်းသို့ ဆက်ဆံဆောင်ရွက်ခြင်းသည် IIA ကို ချိုးဖောက်ခြင်းဖြစ်သည်။

နမူနာအမှု ၉ (က)

X နိုင်ငံ၏ ကုမ္ပဏီ A သည် Y နိုင်ငံ၏ လက်အောက်ခံကုမ္ပဏီကို တည်ထောင်၍ စီးပွားရေး

လုပ်ငန်းတစ်ခုကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။ X နိုင်ငံနှင့် Y နိုင်ငံတို့အကြားတွင် ပုံမှန်စနစ်ဖြစ်သည့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု သဘောတူစာချုပ်ကို ချုပ်ဆိုထားခဲ့ကြသည်။

Y နိုင်ငံသည် အောက်ပါအတိုင်း ဆက်ဆံဆောင်ရွက်မှုများကို ပြုလုပ်ခြင်းသည် ယင်းရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု သဘောတူစာချုပ်အရ ခွင့်ပြုနိုင်ခြင်း ရှိပါသလား။

နမူနာအမှု ၉ (က) တွင် Y နိုင်ငံသည် မိမိနိုင်ငံ၏ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် X နိုင်ငံ၏ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူဖြစ်သော A ကုမ္ပဏီ၏ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းကို တန်းတူဆက်ဆံဆောင်ရွက်မှုမရှိခြင်းသည် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု သဘောတူစာချုပ်ကို ချိုးဖောက်ခြင်းဖြစ်သည်။

(၂) ဦးစားပေးနိုင်ငံအဖြစ် ဆက်ဆံဆောင်ရွက်ရန်တာဝန် (Most-Favored-Nation Treatment)

ဦးစားပေးနိုင်ငံအဖြစ် ဆက်ဆံဆောင်ရွက်ခြင်းတာဝန် ဆိုသည်မှာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကို လက်ခံသည့် နိုင်ငံက ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသည့် တစ်ဘက်နိုင်ငံ၏ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို အခြားနိုင်ငံ များ၏ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများနှင့်တန်းတူ အကောင်းဆုံး အကျိုးရှိစေမည့် ဆက်ဆံ ဆောင်ရွက်ခြင်းပေးမည်ဟု ကတိထားရှိခြင်းကို ဆိုလိုသည်။

ဥပမာ - ဦးစားပေးနိုင်ငံအဖြစ် ဆက်ဆံဆောင်ရွက်ရန်တာဝန်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ IIA တွင် အောက်ပါ အတိုင်း သတ်မှတ်ထားသည် -

Article XX Most-Favored-Nation Treatment

Each Contracting Party shall in its Area accord to investors of the other Contracting Party and to their investments treatment no less favorable than the treatment it accords in like circumstances to investors of a non-Contracting Party and to their investments with respect to investment activities.

(Excerpts from Article 3 of the Agreement Between the Government of Japan and the Government of the Republic of the Union of Myanmar for the Liberalisation, Promotion and Protection of Investment)

IIA စာချုပ်ဝင်နိုင်ငံသည် စာချုပ်ဝင်မဟုတ်သည့် အခြားနိုင်ငံခြားတိုင်းပြည်မှ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ သို့မဟုတ် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းမရှိစေရ။ အကယ်၍ စာချုပ်ဝင်နိုင်ငံသည် အခြားနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံနှင့် IIA ကို လက်မှတ်ရေးထိုးရာတွင် စာချုပ်ပါစည်းကမ်းချက်များသည် ယခင် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သော IIA ပါစည်းကမ်းများထက် သာလွန်နေလျှင် ထိုစာချုပ်ဝင်နိုင်ငံသည် IIA အရ ဦးစားပေးနိုင်ငံအဖြစ် ဆက်ဆံဆောင်ရွက်ရန် တာဝန်ကို ချိုးဖောက်ခြင်းဖြစ်ပြီး ယခင်စာချုပ်ဝင်နိုင်ငံ သည် အခြားနိုင်ငံနှင့်ချုပ်ဆိုသည့် IIA ပါဝင်သော ဆက်ဆံဆောင်ရွက်ခြင်းကို တောင်းဆိုနိုင်သည်။

နမူနာအမှု ၉ (ခ)

X နိုင်ငံမှ A ကုမ္ပဏီသည် Y နိုင်ငံတွင် လက်အောက်ခံကုမ္ပဏီထူထောင်ပြီး စီးပွားရေးလုပ်ငန်းကို ၎င်း ကုမ္ပဏီ Y မှတစ်ဆင့် လုပ်ကိုင်မည်ဖြစ်သည်။ X နိုင်ငံနှင့် Y နိုင်ငံသည် IIA ကိုလက်မှတ်ရေးထိုးထားကြသည်။ နောက်ပိုင်းတွင် Y နိုင်ငံသည် Z နိုင်ငံနှင့် IIA ကို လက်မှတ်ရေးထိုးသည်။ ထိုသို့ရေးထိုးရာတွင် Z နိုင်ငံမှ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို X နိုင်ငံမှရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများထက် ပို၍ဦးစားပေးမည်ဟု ပါရှိသည်။ ထို့အတွက်ကြောင့် A ကုမ္ပဏီ၏လုပ်ငန်းသည် Z နိုင်ငံမှ ကုမ္ပဏီများထက် ယုတ်လျော့စွာဆက်ဆံခြင်းကို ခံခဲ့ရသည်။

A ကုမ္ပဏီသည် X နိုင်ငံနှင့် Y နိုင်ငံအကြားလက်မှတ်ရေးထိုးထားသော IIA တွင်ပါရှိသည့် ဦးစားပေးနိုင်ငံအဖြစ် ဆက်ဆံဆောင်ရွက်ရန်တာဝန်အရ Z နိုင်ငံနှင့် လက်မှတ်ရေးထိုးထားသော IIA အရ ရရှိမည့် ဆက်ဆံဆောင်ရွက်ခြင်းကို ရရှိရန်တောင်းဆိုသည်။ A ကုမ္ပဏီတွင် ဤတောင်းဆိုချက်ကို ပြုလုပ်ရန် အခြေအမြစ် ရှိပါသလား။

နမူနာအမှု ၉ (ခ) တွင် Y နိုင်ငံသည် Z နိုင်ငံနှင့် IIA ကိုလက်မှတ်ရေးထိုးရာတွင် Z နိုင်ငံမှ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို X နိုင်ငံမှရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများထက် ပို၍ဦးစားပေးမည်ဟူသောအချက်ကို ထည့်သွင်းကာ လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သည်။ ထိုသို့လက်မှတ်ရေးထိုးခြင်းကြောင့် Y နိုင်ငံအနေဖြင့် IIA ပါ ဦးစားပေးနိုင်ငံ အဖြစ် ဆက်ဆံဆောင်ရွက်ရန် တာဝန်ကို ချိုးဖောက်ခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့အကြောင့် X နိုင်ငံရှိ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများသည် Z နိုင်ငံနှင့်ချုပ်ဆိုသော IIA တွင် ပါရှိသည့် ဆက်ဆံဆောင်ရွက်မှုများကို ရရှိရန် တောင်းဆိုခွင့်ရှိသည်။ ထို့ကြောင့် A ကုမ္ပဏီ၏တောင်းဆိုမှုသည် မှန်ကန်သည့်လက္ခဏာရှိသည်။

(၃) သာတူညီမျှ ဆက်ဆံဆောင်ရွက်ရန်တာဝန် (Fair and Equitable Treatment)

သာတူညီမျှ ဆက်ဆံဆောင်ရွက်ရန်တာဝန်ဆိုသည်မှာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကို လက်ခံသည့် နိုင်ငံက ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသည့် တစ်ဘက်နိုင်ငံ၏ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို သာတူညီမျှ ဆက်ဆံဆောင်ရွက်ရမည့် ပေးအပ်ထားသည့် တာဝန်ကို ဆိုလိုသည်။ သို့သော်လည်း သာတူညီမျှဆက်ဆံဆောင်ရွက်ရန်တာဝန်အား တိကျသေချာ ရှင်းလင်းစွာ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရန် ခဲယဉ်းလှသည်။

ဥပမာ - သာတူညီမျှ ဆက်ဆံဆောင်ရွက်ရန်တာဝန်နှင့်ပတ်သက်၍ IIA တွင် အောက်ပါအတိုင်း သတ်မှတ်ထားသည် -

Article XX Treatment of Investment

Investments of investors of each Contracting Party shall all the time be accorded fair and equitable treatment in the territory of the other Contracting Party.

(Excerpts from Article 3 of Agreement Between the Government of the People's Republic of China and the Government of the Union of Myanmar on the Promotion and Protection of Investments)

“သာတူညီမျှ ဆက်ဆံဆောင်ရွက်ရန်တာဝန်” ဆိုသည့်စကားရပ်မှာ ကျယ်ပြန့်သောကြောင့် IIA၏ စာချုပ်ချုပ်ဆိုသောနိုင်ငံများမှ တိကျစွာအဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားသော ပြဋ္ဌာန်းချက်ရှိရန် ကြိုးစားခဲ့ကြ သည်။ ဥပမာ - ယင်းပြဋ္ဌာန်းချက်မှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည် -

Article XX Treatment of Investment

1. Each Member State shall accord to covered investments of investors of any other Member State, fair and equitable treatment and full protection and security.
2. For greater certainty:
 - (a) fair and equitable treatment requires each Member State not to deny justice in any legal or administrative proceedings in accordance with the principle of due process; and
 - (b) full protection and security requires each Member State to take such measures as may be reasonably necessary to ensure the protection and security of the covered investments.
3. A determination that there has been a breach of another provision of this Agreement, or of a separate international agreement, does not establish that there has been a breach of this Article.

(Excerpts from Article 6 of the AANZFTA)

သာတူညီမျှ ဆက်ဆံဆောင်ရွက်ရန်တာဝန်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ အမှုတစ်ခုချင်းစီကို အခြေခံပြီး ဆုံးဖြတ်ရမည်ဖြစ်သည်။ သာတူညီမျှဆက်ဆံဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ တစ်ဘက်စာချုပ်ချုပ်ဆိုသောနိုင်ငံသည် သာတူညီမျှဆက်ဆံဆောင်ရွက်ရန်တာဝန်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ စာချုပ်ကိုချိုးဖောက်ခဲ့သည်ဟု မှတ်ယူနိုင်သည်။

နမူနာအမှု ၉ (ဂ)

X နိုင်ငံနှင့် Y နိုင်ငံသည် IIA ကို လက်မှတ်ရေးထိုးထားကြသည်။ X နိုင်ငံမှ A ကုမ္ပဏီသည် Y နိုင်ငံတွင် လက်အောက်ခံကုမ္ပဏီထူထောင်ပြီး A ကုမ္ပဏီသည် Y နိုင်ငံမှ လိုင်စင် (သက်တမ်း(၄)နှစ်) ကို ရယူ၍ နှစ် (၂၀) တိုင် (၄ ကြိမ် သက်တမ်းတိုး) စီးပွားရေးလုပ်ငန်းကို လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။

တစ်နေ့တွင် ပတ်ဝန်းကျင်မှ နေထိုင်သူများက ယင်းစီးပွားရေးလုပ်ငန်းကို ဆန့်ကျင်သည့် သပိတ်မှောက်မှုကြောင့် A ကုမ္ပဏီသည် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို လက်ရှိတည်နေရာမှ ပြောင်းရွှေ့ရန် သဘောတူညီခဲ့သည်။ ပြောင်းရွှေ့မည့်နေရာမှ လုပ်ငန်းလိုင်စင် ထုတ်ပေးသည်အထိ လက်ရှိတည်နေရာတွင် လုပ်ငန်းကို ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ရန်လည်း Y နိုင်ငံနှင့်သဘောတူညီခဲ့သည်။ သို့သော် A ကုမ္ပဏီ၏ ၅ ကြိမ်မြောက် လိုင်စင်ကို သက်တမ်းတိုးလျှောက်ထားရာတွင် Y နိုင်ငံသည် A ကုမ္ပဏီ၏ ရွှေ့ပြောင်းမည့်နေရာကို မသတ်မှတ်ရသေးသည့် အခြေအနေတွင်ပင် Y နိုင်ငံ ပြည်သူများ၏ အကျိုးစီးပွားအတွက်ဟုဆိုကာ လိုင်စင်သက်တမ်းတိုးခြင်းကို ရုတ်တရက် ငြင်းပယ်ခဲ့သည်။ A ကုမ္ပဏီသည် လိုင်စင်သက်တမ်းတိုးခြင်းကို ငြင်းပယ်စေမည့် ဆောင်ရွက်မှုများကို လုံးဝလုပ်ဆောင်ခြင်းမရှိခဲ့ပေ။

Y နိုင်ငံ၏ ဆက်ဆံဆောင်ရွက်ချက်သည် IIA အရ ခွင့်ပြုနိုင်ခြင်း ရှိပါသလား။

နမူနာအမှု ၉ (ဂ) တွင် Y နိုင်ငံသည် နှစ် (၂၀) တိုင် ၊ (၄) ကြိမ် သက်တမ်းတိုးပေးခဲ့သည်။ တစ်ဖန် ပြောင်းရွှေ့မည့်နေရာမှ လုပ်ငန်းလိုင်စင် ထုတ်ပေးသည်အထိ လက်ရှိတည်နေရာတွင် လုပ်ငန်းကို ဆက်လက်ဆောင်ရွက်ရန် သဘောတူညီခဲ့သောကြောင့် ပြောင်းရွှေ့မည့်နေရာမှ လုပ်ငန်းလိုင်စင် မရသရွေ့ လက်ရှိစီးပွားရေးကို လက်ရှိနေရာတွင် လုပ်ဆောင်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ A ကုမ္ပဏီအနေဖြင့် မည်သည့်အမှား မျှမရှိပါက လိုင်စင်ကို သက်တမ်းတိုးနိုင်ရမည်ဟု ယုံကြည်နေလိမ့်မည်ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ယုံကြည်မှုသည် လည်း မှန်ကန်ပေသည်။ ထိုသို့သော ယုံကြည်နေသော်ငြားလည်း “ပြည်သူများ၏ အကျိုးစီးပွားအတွက်” ဟူသော တိကျသေချာမှုမရှိသည့် အကြောင်းပြချက်ဖြင့် လိုင်စင်သက်တမ်းတိုးခြင်းကို ရုတ်တရက် ငြင်းပယ်ခြင်းသည် A ကုမ္ပဏီ၏ ယုံကြည်နေမှုကို ပျက်ပြားစေသဖြင့် IIA ကို ဖောက်ဖျက်သည့် ဆုံးဖြတ်ချက် ဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။

(၄) နိုင်ငံပိုင်သိမ်းခြင်း (Expropriation) ၏ ကန့်သတ်ချက်နှင့် သင့်လျော်သော လျော်ကြေးပေးရန် တာဝန်

မျက်မှောက်ခေတ်၏ IIA တွင် နိုင်ငံခြားသား၏ ပစ္စည်းဥစ္စာများအား သိမ်းယူမှုကို သတ်မှတ် ထားသည့် ခြွင်းချက်မှအပ အခြေခံအားဖြင့် တားမြစ်ထားသည်။ IIA အများစုတွင် အောက်ပါ အချက် (၄) ချက်နှင့် ပြည့်စုံမည်ဆိုပါက ခြွင်းချက်အနေဖြင့် အတည်ပြုနိုင်သည် -

နိုင်ငံပိုင်သိမ်းခြင်းသည် -

- (၁) ခွဲခြားမှုမရှိဘဲ နိုင်ငံပိုင်အဖြစ်သိမ်းခြင်း၊
- (၂) အများပြည်သူတို့၏အကျိုးစီးပွားအတွက် သိမ်းယူခြင်း၊
- (၃) မှန်ကန်သော လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဖြင့် သိမ်းယူခြင်း၊
- (၄) သင့်လျော်သော လျော်ကြေးပေးချေခြင်းဖြင့် သိမ်းယူခြင်း။

“သင့်လျော်သောလျော်ကြေး” ဆိုသည်မှာ “လျင်မြန်စွာ၊ လုံလောက်စွာနှင့် ထိရောက်သော လျော်ကြေး” (Prompt, Adequate and Effective Compensation) ဖြစ်ရန်လိုအပ်သည်ဟုဆိုသော IIA ကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်အသုံးပြုလျက်ရှိသည်။

ဥပမာ - နိုင်ငံပိုင်အဖြစ်သိမ်းခြင်း၏ ကန့်သတ်ချက်နှင့် သင့်လျော်သော လျော်ကြေးနှင့်စပ်လျဉ်း၍ IIA တွင် အောက်ပါအတိုင်း သတ်မှတ်ထားသည် -

Article XX Expropriation and Compensation

1. Neither Contracting Party shall expropriate, nationalize or take other similar measures (hereinafter referred to as "expropriation") against the investments of the investors of the other Contracting Party in its territory, unless the following conditions are met: (a) for the public interests; (b) under domestic legal procedure; (c) without discrimination; (d) against compensation.

2. The compensation mentioned in Paragraph 1 of this Article shall be equivalent to the value of the expropriated investments immediately before the expropriation is taken or the impending expropriation becomes public knowledge, which is earlier. The value shall be determined in accordance with generally recognized principles of valuation. The compensation shall include interest at a normal commercial rate from the date of expropriation until the date of payment. The compensation shall also be made without delay, be effectively realizable and freely transferable.

(Excerpts from Article 4 of Agreement between the Government of the People's Republic of China and the Government of the Union of Myanmar on the Promotion and Protection of Investments)

နမူနာအမှု ၉ (ဃ)

X နိုင်ငံမှ A ကုမ္ပဏီသည် Y နိုင်ငံတွင် လက်အောက်ခံကုမ္ပဏီထူထောင်ပြီး စီးပွားရေးလုပ်ငန်းကို ၎င်း ကုမ္ပဏီ Y မှတစ်ဆင့် လုပ်ကိုင်မည်ဖြစ်သည်။ X နိုင်ငံနှင့် Y နိုင်ငံသည် IIA ကိုလက်မှတ်ရေးထိုးထားကြသည်။ Y နိုင်ငံသည် အထူးဥပဒေတစ်ရပ်ကို ပြဋ္ဌာန်းခြင်းအားဖြင့် နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူတို့၏ ပစ္စည်းဥစ္စာများကို မလွဲမရှောင်သာ နိုင်ငံပိုင်သိမ်းရာတွင် လျော်ကြေးပေးအပ်ခြင်းမပြုခဲ့ပေ။ A ကုမ္ပဏီသည် Y နိုင်ငံတွင်ဆောက်လုပ်ထားသောစက်ရုံအား Y နိုင်ငံပိုင်အဖြစ် သိမ်းပိုက်ခံရသော်လည်း လျော်ကြေးငွေတစ်စုံတစ်ရာ ပေးအပ်ခံရခြင်း မရှိခဲ့ပါ။

Y နိုင်ငံ၏ ဆက်ဆံဆောင်ရွက်ချက်သည် IIA အရ ခွင့်ပြုနိုင်ခြင်း ရှိပါသလား။

နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကို လက်ခံသည့်နိုင်ငံက အခြားနိုင်ငံမှ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူ၏ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကို နိုင်ငံပိုင်သိမ်းရာတွင် သတ်မှတ်ထားသည့် သင့်လျော်သော စံနှုန်းအရ လျော်ကြေးပေးချေရမည်ဖြစ်ပြီး အခမဲ့ နိုင်ငံပိုင်အဖြစ် သိမ်းယူခြင်းသည် သိမ်းယူမှုအတွက်လျော်ကြေးပေးရန် တာဝန်ကို ချိုးဖောက်ခြင်းဖြစ်သည်။

နမူနာအမှု ၉ (ဃ) တွင် လျော်ကြေးတစ်စုံတစ်ရာပေးချေခြင်းမပြုဘဲ နိုင်ငံပိုင်အဖြစ် သိမ်းယူခြင်းသည် သိမ်းယူမှုအတွက်လျော်ကြေးပေးရန်တာဝန်ကို ချိုးဖောက်ခြင်းဖြစ်သည်။

(၅) Umbrella Clause

Umbrella Clause ဆိုသည်မှာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကိုလက်ခံသည့်နိုင်ငံက အခြားနိုင်ငံမှ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံ

သူ၏ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဆိုင်ရာ ပစ္စည်းဥစ္စာများကို ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ကိုလက်ခံသည့် နိုင်ငံတို့က သဘောတူညီမှုအရ ချုပ်ဆိုထားသောစာချုပ်နှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကို လက်ခံသည့် နိုင်ငံက ပေးအပ်ထားသော ခွင့်ပြုချက်အရ တာဝန်ကို စောင့်ထိန်းမည်ဟု ကတိပေးထားသော အပိုဒ်ကို ဆိုလိုသည်။

Umbrella Clause သည် IIA တွင် ပါရှိပါက ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကို လက်ခံသည့် နိုင်ငံတို့က သဘောတူညီမှုအရ ချုပ်ဆိုထားသောစာချုပ်ကို ဖောက်ဖျက်ပါက IIA ကိုလည်း ဖောက်ဖျက်ရာ ရောက်ပေသည်။ ဤအချက်သည် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ကိုလက်ခံ သည့်နိုင်ငံတို့၏ စာချုပ်နှင့်ပတ်သက်၍ IIA ၏ အငြင်းပွားမှုအဖြစ် IIA တွင် သတ်မှတ်ထားသော အနုညာတခုံရုံးတွင် အငြင်းပွားမှုကို ဖြေရှင်းနိုင်ခွင့်ရှိသည်ဟူသော အဓိပ္ပာယ်ကို ဖော်ဆောင် သည်။ (အငြင်းပွားမှုနှင့်စပ်လျဉ်း၍ (၃) ကို ကြည့်ပါ)

ထို့အပြင် ရှေ့အခန်းများတွင် နိုင်ငံတော်အဖွဲ့အစည်းများက အငြင်းပွားသည့်အတွက် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူနှင့် နိုင်ငံတော်အဖွဲ့အစည်း၏ အငြင်းပွားမှုဟု ချက်ချင်းဆုံးဖြတ်ခြင်း မဟုတ်ဘဲ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူနှင့် နိုင်ငံတော်အဖွဲ့အစည်း၏ ဖက်စပ်စာချုပ်ကို ဖောက်ဖျက်ခြင်းသည် အခြေခံ အားဖြင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူ အချင်းချင်း၏ အငြင်းပွားမှုအဖြစ်သာ ကိုင်တွယ် ဖြေရှင်းသင့်ကြောင်း ဖော်ပြခဲ့ပါသည်။ အထက်ပါ ရှင်းလင်းချက်အရ သက်ဆိုင်ရာအခန်းတွင် ရှင်းလင်း ဖော်ပြထား သည်နှင့် ဆန့်ကျင်မှုမရှိပါ။ IIA တွင် Umbrella Clause ကို ထည့်သွင်းခြင်းကြောင့်သာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူအချင်းချင်း၏ အငြင်းပွားမှုက ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူနှင့် နိုင်ငံတော်အဖွဲ့ အစည်း၏ အငြင်းပွားမှုအဖြစ် ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်ခြင်းသာဖြစ်သဖြင့် Umbrella Clause မပါရှိပါက အခြေခံ အားဖြင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူအချင်းချင်း အငြင်းပွားမှုအဖြစ်သာ ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်သင့်ပေသည်။

ဥပမာ - Umbrella Clause နှင့် ပတ်သက်၍ IIA တွင် အောက်ပါအတိုင်း သတ်မှတ်ထားသည် -

Article XX Application of Other Rules Each Contracting Party shall observe any other obligation it may have entered into with regard to investments of investors of the other Contracting Party. (Excerpts from Article 10.2 of the Agreement between the Government of the Kingdom of Thailand and the Government of the Union of Myanmar for the Promotion and Protection of Investments)
နမူနာအမှု ၉ (c) X နိုင်ငံမှ A ကုမ္ပဏီသည် Y နိုင်ငံတွင် လက်အောက်ခံကုမ္ပဏီထူထောင်ပြီး စီးပွားရေးလုပ်ငန်းကို ၎င်း ကုမ္ပဏီ Y မှတဆင့် လုပ်ကိုင်မည်ဖြစ်သည်။ X နိုင်ငံနှင့် Y နိုင်ငံသည် IIA ကိုလက်မှတ်ရေးထိုး ထားကြသည်။ Y နိုင်ငံနှင့် X နိုင်ငံက A ကုမ္ပဏီတို့အကြားတွင် နိုင်ငံပိုင်မြေကို ငှားရမ်းခြင်းသဘောတူ စာချုပ်ချုပ်ဆိုကာ ယင်းမြေကိုငှားရန် ကတိပေးသဘောတူခဲ့သည်။ သို့သော် မြေငှားရမ်းခ ပိုမိုပေးနိုင် သောအခြားသူ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည် ဟူသော အကြောင်းပြချက်ဖြင့် Y နိုင်ငံသည် ယင်းနိုင်ငံပိုင်မြေအား A ကုမ္ပဏီသို့ ငှားရမ်းခြင်းမရှိခဲ့ပေ။

နမူနာအမှု ၉ (င) တွင် Y နိုင်ငံနှင့် A ကုမ္ပဏီတို့အကြားတွင် နိုင်ငံပိုင်မြေအား ငှားရမ်းခြင်းစာချုပ်ကို ချုပ်ဆိုထားကြသော်လည်း စာချုပ်ပါစည်းကမ်းချက်ကို လိုက်နာမှုမရှိဘဲ ယင်းမြေကို ငှားရမ်းပေးခဲ့ခြင်း မရှိခဲ့ပေ။ ၎င်းသည် Y နိုင်ငံနှင့် A ကုမ္ပဏီတို့အကြားတွင် ချုပ်ဆိုထားသောစာချုပ်ကို ဖောက်ဖျက်ခြင်း ဖြစ်သည်ဟူသည့်အချက်မှာ အငြင်းပွားစရာမရှိသည့်အပြင် X နိုင်ငံက A ကုမ္ပဏီနှင့် ချုပ်ဆိုထားသော IIA ကိုလည်း ချိုးဖောက်ရာ ရောက်သည်။

(၃) ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့်စပ်လျဉ်းသော အငြင်းပွားမှုများ ဖြေရှင်းခြင်း

IIA များတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကို လက်ခံသည့်နိုင်ငံတို့၏ အငြင်းပွားမှုကို ဖြေရှင်းရန်အတွက် အနုညာတခုံရုံးတွင် လျှောက်ထားနိုင်သည်။ IIA နှင့်စပ်လျဉ်းသော အငြင်းပွားမှုကို သတ်မှတ်စည်းကမ်းချက်များနှင့်အညီ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူက ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကို လက်ခံသည့်နိုင်ငံအား အနုညာတခုံရုံးတွင် ဖြေရှင်းပေးရန် လျှောက်ထားခြင်းဖြင့် စတင်မည်ဖြစ် သည်။ ထို့အပြင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူက ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကို လက်ခံသည့်နိုင်ငံ၏ တရားရုံးတွင် တရားစွဲ ဆိုခြင်းကို တားမြစ်ထားခြင်း မဟုတ်ဘဲ တရားစွဲဆိုခြင်းသော်လည်းကောင်း၊ အနုညာတခုံရုံး သော်လည်းကောင်း၊ မည်သည်ကိုအသုံးပြု၍ အငြင်းပွားမှုကို ဖြေရှင်းမည်ဆိုသည့် ရွေးချယ်မှု သည် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူအပေါ် မူတည်သည်။ IIA တွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူအနေဖြင့် မည်သည့်ဖြေရှင်း နည်းကို အသုံးပြု၍ အဆုံးအဖြတ်ခံယူမည်ဆိုသည်ကို ဆုံးဖြတ်ထားပါက တူညီသော တောင်းဆိုမှုများကို ရွေးချယ်ထားခြင်းမရှိသောနည်းလမ်းကို အသုံးပြုခြင်းမပြုရဟု ထည့်သွင်း ထားလေ့ရှိသည်။

မည်သည့် အနုညာတခုံရုံးကို အသုံးပြုမည်ဟူသောအချက်ကို IIA များအလိုက် ကွဲပြားခြားနား သဖြင့် သာမန်အားဖြင့် IIA တွင် ခုံသမာဓိ ၃ ဦး ထားရှိပြီး ယင်းခုံသမာဓိ ၃ ဦးမှ ဆုံးဖြတ်သော ရလဒ်သည် အပြီးအပြတ်ဖြစ်ကာ ကျေနပ်မှုမရှိပါက တရားရုံးတွင် စွဲဆိုခြင်းကို အသိအမှတ် မပြုထားပေ။

IIA ဖြင့်သဘောတူညီထားသော အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများက အနုညာတခုံရုံးဖြင့် အငြင်းပွားမှုကို ဖြေရှင်းမည်ဟူ၍ သတ်မှတ်ဆုံးဖြတ်ထားပါက တရားရုံးသည် IIA တွင်ပါရှိသော အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ၏ ရွေးချယ်မှုကို အလေးထားရန် လိုအပ်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် အငြင်းပွားသည့်အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ သို့မဟုတ် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူတစ်ဖက်တည်းက အခြား တစ်ဖက်နိုင်ငံနှင့်သဘောတူညီထားခြင်း၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူတို့က ရွေးချယ်ထားသည်တို့ကို လျစ်လျူ ရှု၍ တရားရုံး၌ တစ်ဖက်သတ်တရားစွဲဆိုခြင်းများရှိလာပါက ယင်းတရားစွဲဆိုမှုများကို ပယ်ပစ်သင့် ပေသည်။

ဥပမာ - ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ကိုလက်ခံသည့်နိုင်ငံတို့အကြားရှိ အငြင်းပွားမှုကို ဖြေရှင်းခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ IIA တွင် အောက်ပါအတိုင်းသတ်မှတ်ထားသည် -

Article XX Settlement of Investment Disputes between a Contracting Party and an Investor of the Other Contracting Party

1. This Article applies to disputes between a Contracting Party and an investor of the other Contracting Party concerning an alleged breach of an obligation of the former Contracting Party under this Agreement which causes loss or damage to the investor or its investment.
 2. Such a dispute should, if possible, be settled by negotiations or consultations. If it is not so settled within one hundred and eighty (180) days from the date on which the dispute has been raised with written request by either party, the investor may choose to submit it for resolution:
 - (a) to the competent courts of the contracting Party in the territory of which the investment has been made; or
 - (b) by arbitration in accordance with this Article under:
 - i. the Convention on the Settlement of Investment Disputes between States and Nationals of other States (the "ICSID Convention" the ICSID Convention is available;
 - ii. the Additional Facility Rules of the Center for Settlement of Investment Disputes ("ICSID Additional Facility" ICSID Additional Facility is available;
 - iii. the Arbitration Rules of the United Nations Commission on International Trade Law ("UNCITRAL" NCITRAL
 - iv. if agreed by both parties to the dispute, any other arbitration institution or any other arbitration rules.
 3. Each Contracting Party hereby consents to the submission of a dispute to international arbitration in accordance with the procedures set out in this Agreement. The consent and the submission of a claim to arbitration under this Article shall satisfy the requirements of:
 - (a) Chapter II of the ICSID Convention (Jurisdiction of the Center) and the ICSID Additional Facility Rules with regards to the written consent of the parties to the dispute; and
 - (b) Article II of the Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards (hereinafter referred to as "the New York Convention") for an "agreement in writing."
 4. Once the investor has submitted the dispute to the courts of the disputing Contracting Party or any of the arbitration mechanisms provided for in paragraph 2, the choice of the procedure shall be final.
- (Excerpts from Article 11 of Agreement between the Government of the Republic of Korea and the Government of the Republic of Myanmar for Promotion and Protection of Investment)

အခန်း (၁၀) မြန်မာနိုင်ငံကုမ္ပဏီများဥပဒေ၏ အခြေခံမူများ

၁။ ကုမ္ပဏီ (Company) နှင့် ဥပဒေအရဖွဲ့စည်းထားသော အဖွဲ့အစည်း (Body Corporate)
ကုမ္ပဏီ (Company) ဆိုသည်မှာ ကုမ္ပဏီဥပဒေအရ တည်ထောင်မှတ်ပုံတင်ထားသော အဖွဲ့အစည်း ဖြစ်သည်။

ကုမ္ပဏီ၏ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက် (မြန်မာနိုင်ငံကုမ္ပဏီများဥပဒေ ပုဒ်မ ၁ (ဂ) (၅)၊ ၂ (က))

ပုဒ်မ ၁ (ဂ) (၅)

ကုမ္ပဏီ ဆိုသည်မှာ ဤဥပဒေအရ ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်၍ မှတ်ပုံတင်ထားသည့်ကုမ္ပဏီ သို့မဟုတ် တည်ဆဲကုမ္ပဏီ တစ်ခုခုကိုဆိုသည်။

ပုဒ်မ ၂

အောက်ပါကုမ္ပဏီများကို ဤဥပဒေအရ ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်၍ မှတ်ပုံတင်နိုင်သည် -

(က) အစုရှယ်ယာဖြင့် တာဝန်ကန့်သတ်ထားသည့်ကုမ္ပဏီ အမျိုးအစားနှစ်ခုအနက်မှ တစ်ခု -

(၁) ကုမ္ပဏီ၏ ဝန်ထမ်းအဖြစ်ခန့်ထားသူများ ပါဝင်ခြင်းမရှိသော ပါဝင်သူဦးရေ ၅၀ ဦးထက် မပိုသည့်သူများ ပါရှိနိုင်သော အများနှင့်သက်ဆိုင်သည့် ကုမ္ပဏီ သို့မဟုတ်၊

(၂) ကုမ္ပဏီတွင် ပါဝင်သူဦးရေ အကန့်အသတ်မရှိ ပါရှိနိုင်သော အများနှင့်သက်ဆိုင်သည့် ကုမ္ပဏီ။

သာမန်အားဖြင့် “Body Corporate” (ဥပဒေအရဖွဲ့စည်းထားသောအဖွဲ့အစည်း) ဆိုသည်မှာ ယင်းကိုပိုင်ဆိုင်သော အစုရှယ်ယာရှင်များမှ ခွဲထွက်၍ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတစ်ယောက် (Person) ကဲ့သို့ လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်ခြင်းအား ဥပဒေအရ အသိအမှတ်ပြုထားသော အဖွဲ့အစည်းကို ဆိုလိုသည်ဟု သုံးသပ် နိုင်သည်။⁶

(၁) ဥပဒေအရဖွဲ့စည်းထားသော အဖွဲ့အစည်း၏ ထူးခြားချက်

ဥပဒေအရဖွဲ့စည်းထားသော အဖွဲ့အစည်း၏ ထူးခြားချက်သုံးမျိုးကို အောက်ပါအတိုင်း ဖော်ပြနိုင် သည် -

(က) သီးခြားစွာတည်ရှိခြင်း

ဥပဒေအရဖွဲ့စည်းထားသော အဖွဲ့အစည်းနှင့် အစုရှယ်ယာရှင်တို့သည် သီးခြားစွာ တည်ရှိ ကြသူများဖြစ်သည်။ သီးခြားစွာတည်ရှိခြင်းဆိုသည်မှာ -

⁶ Body Corporate/corporation: An entity having authority under law to act as a single person distinct from the shareholders who own it and having rights to issue stock and exist indefinitely...(Black's Law Dictionary, 10th ed.).

- (၁) အစုရှယ်ယာရှင်၏ မြီရှင်သည် ဥပဒေအရဖွဲ့စည်းထားသော အဖွဲ့အစည်း၏ ပစ္စည်း ဥစ္စာများကို အကြွေးအဖြစ် သိမ်းယူ၍ မရနိုင်ပါ။
- (၂) ဥပဒေအရဖွဲ့စည်းထားသော အဖွဲ့အစည်း၏ မြီရှင်သည် အစုရှယ်ယာရှင်၏ ပစ္စည်း ဥစ္စာများကို အကြွေးအဖြစ် သိမ်းယူ၍ မရနိုင်ပါ။^၇

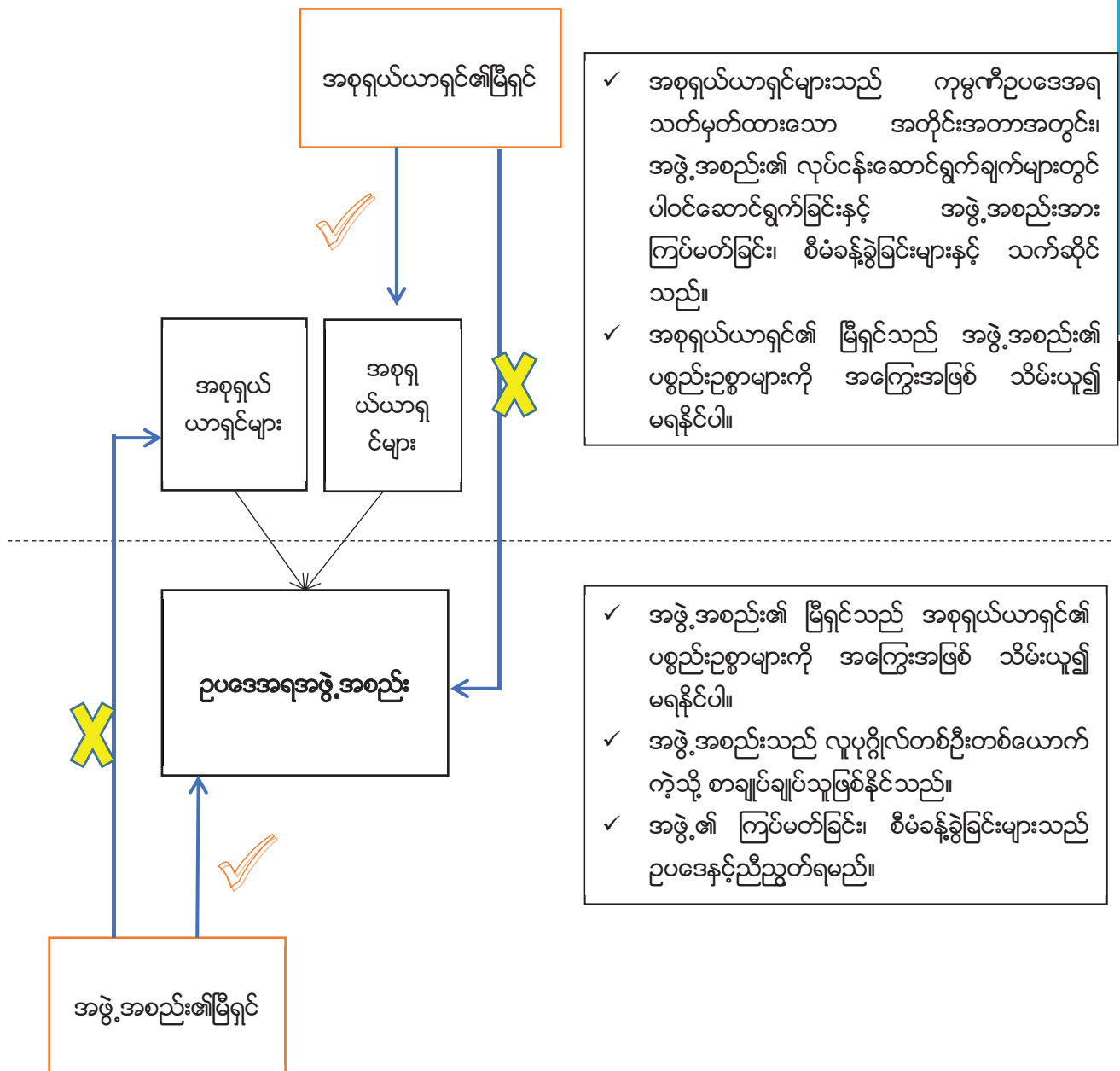
(ခ) လူပုဂ္ဂိုလ် တစ်ဦးတစ်ယောက်

ဥပဒေအရဖွဲ့စည်းထားသော အဖွဲ့အစည်းသည် ဥပဒေအရ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးတစ်ယောက် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ဥပဒေအရဖွဲ့စည်းထားသော အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုက စာချုပ်တစ်ခု ကို ချုပ်ဆိုပါက ထိုစာချုပ်နှင့် သက်ဆိုင်သူသည် ယင်းအဖွဲ့အစည်းသာဖြစ်ပြီး ယင်းအဖွဲ့ အစည်းတွင် ပါဝင်သူများဖြစ်သည့် အစုရှယ်ယာရှင်များ မဟုတ်ချေ။ ထို့အပြင် ယင်းအဖွဲ့ အစည်းသာလျှင် အခွင့်အရေးများနှင့် တာဝန်များရှိမည်ဖြစ်သည်။

(ဂ) ဥပဒေအရအဖွဲ့အစည်း

ဥပဒေအရဖွဲ့စည်းထားသော အဖွဲ့အစည်းသည် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုများကို တစ်ဆက် တည်း အဆက်မပြတ် လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြင့် အစုရှယ်ယာရှင်များအပြင် ဒါရိုက်တာများ၊ ဝန်ထမ်းများ၊ အရောင်းအဝယ်ပြုလုပ်သူ စသည်တို့နှင့် အရှုံးအမြတ်နှင့် ပတ်သက်မှုများ ရှိလာမည်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ယင်းပတ်သက်သူများနှင့် ဆက်ဆံဆောင်ရွက်ညှိနှိုင်းရန် အလို့ငှာ အဖွဲ့အစည်းကို ကြပ်မတ်ခြင်း၊ စီမံခန့်ခွဲခြင်းများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဥပဒေအရ နည်းလမ်းများကို သတ်မှတ်ထားသည်။

^၇ အစုရှယ်ယာရှင်များအပေါ်တာဝန်ကန့်သတ်ထားမှု (limited liability of shareholders) အား အောက်ပိုင်း ၂ (၁) တွင်ရှင်းလင်း ဖော်ပြထားသည်။

(၂) ကုမ္ပဏီ၏ လုပ်ငန်းဆောင်တာ

အစုအားဖြင့်တာဝန်ကန့်သတ်ထားသည့် ကုမ္ပဏီကို တည်ထောင်ခြင်းဖြင့် မတည်ငွေများကို စုဆောင်းပြီး တစ်ဦးထက်ပိုသောသူများက ပူးပေါင်းကာ ကြီးမားသောလုပ်ငန်းကို လုပ်ကိုင် လာနိုင်သောကြောင့် ကုမ္ပဏီသည် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းကို လုပ်ကိုင်ရာတွင် အဓိကကျသော တာဝန်များကို လုပ်ဆောင်လျက်ရှိသည်။

ကုမ္ပဏီတွင် အများဆုံးတွေ့ရှိရသည့်ပုံစံမှာ အစုအားဖြင့် တာဝန်ကန့်သတ်ထားသည်ကို အဓိကထား၍ အောက်ပါအတိုင်း ရှင်းလင်းသွားမည် ဖြစ်သည် -

၂။ အစုရှယ်ယာရှင်နှင့် ကုမ္ပဏီ ဒါရိုက်တာများ၏ ဆက်နွယ်မှု

(၁) အစုအားဖြင့်တာဝန်ကန့်သတ်ထားသည့် ကုမ္ပဏီ

(က) အကြောင်းအရာ

အစုရှယ်ယာရှင်၏တာဝန်ကို ထည့်ဝင်ထားသည့် ငွေပမာဏပေါ်တွင်သာ ကန့်သတ်ထားခြင်းအား အစုအားဖြင့် တာဝန်ကန့်သတ်ထားသည့်ကုမ္ပဏီဟု ခေါ်သည်။ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူ (အစုရှယ်ယာရှင်) ၏ တာဝန်သည် ကန့်သတ်ထားသည့်အတွက် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူအနေဖြင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအသစ်များကို လုပ်ဆောင်ရန် လွယ်ကူသော်လည်း အခြားတစ်ဖက်တွင်မူ ကုမ္ပဏီ၏ မြှုပ်နှံမှုအနေဖြင့် ပေးချေရယူရန်ဖြစ်သည့် တစ်ခုတည်းသော ငွေကြေး အရင်းအမြစ်ဖြစ်သည်။ ကုမ္ပဏီ၏ပစ္စည်းဥစ္စာများကို အမြန်ဆုံးထိန်းသိမ်းရန် လိုအပ်လာပေလိမ့်မည်။

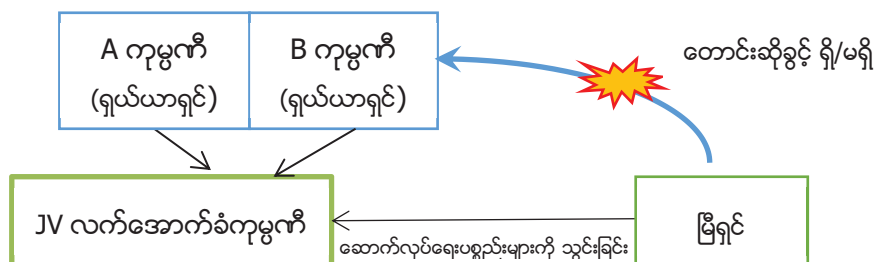
အစုအားဖြင့်တာဝန်ကန့်သတ်ထားသည့် ကုမ္ပဏီ (ပုဒ်မ ၆ (က)(၁))

အစုအားဖြင့် တာဝန်ကန့်သတ်ထားသည့် ကုမ္ပဏီဖြစ်သော ကုမ္ပဏီတွင်ပါဝင်သူတို့၏ တာဝန်ကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံစည်းမျဉ်းအရ ၎င်းတို့ထည့်ဝင်ထားသည့် အစုများအတွက် ပေးချေရန် ကျန်ငွေ တစ်စုံတစ်ရာရှိလျှင် ၎င်းအရေအတွက် အထိကန့်သတ်ထားသည့် ကုမ္ပဏီ (ဤဥပဒေအရ အစုအားဖြင့် တာဝန်ကန့်သတ်ထားသည့် ကုမ္ပဏီ ဖြစ်သည်။)

နမူနာအမှု ၁၀ (က)

မြန်မာကုမ္ပဏီဖြစ်သော A နှင့် X နိုင်ငံ၏ B ကုမ္ပဏီတို့သည် မြန်မာနိုင်ငံတွင် လက်အောက်ခံ ဖက်စပ်ကုမ္ပဏီကို ထူထောင်ကာ လုပ်ငန်းသစ်တစ်ခုကို စတင်ခဲ့သည်။

သို့ရာတွင် ယင်းလုပ်ငန်းသစ်အတွက် လိုအပ်သော အဆောက်အအုံသည် ခန့်မှန်းထားသည်ထက် ပိုမို၍ ဆောက်လုပ်ရေးစရိတ်များ လိုအပ်လာသောကြောင့် ဆောက်လုပ်ရေး တစ်ဝက်တစ်ပျက်ဖြင့် အရင်းအနှီးမရှိတော့၍ ယင်းအဆောက်အအုံ၏ ဆောက်လုပ်ရေးကုန်ပစ္စည်းဖိုးကို ပေးချေနိုင်ခြင်း မရှိတော့ချေ။ လက်အောက်ခံ ဖက်စပ်ကုမ္ပဏီအား ဆောက်လုပ်ရေးပစ္စည်းများကို တင်သွင်းပေးသူ မြီရှင်က ယင်းကုမ္ပဏီ၏ အစုရှယ်ယာရှင်များဖြစ်သော A ကုမ္ပဏီနှင့် B ကုမ္ပဏီအား ဆောက်လုပ်ရေး ကုန်ပစ္စည်းဖိုးများကို ပေးချေရန် တောင်းဆိုနိုင်ပါသလား။

ဤအမှုတွင် A ကုမ္ပဏီနှင့် B ကုမ္ပဏီတို့သည် အစုအားဖြင့်တာဝန်ကန့်သတ်ထားခြင်းဆိုသည့် အခြေခံဖြင့် ထည့်ဝင်ထားသောအစုရှယ်ယာ၏ ငွေပမာဏအတိုင်းသာ လက်အောက်ခံဖက်စပ်ကုမ္ပဏီ အပေါ် တာဝန်ရှိသည့်အတွက် တိုက်ရိုက်စာချုပ်ချုပ်ဆိုထားခြင်းမရှိပါက မြီရှင်ကို ပေးချေရန်တာဝန် မရှိပေ။

ထို့အပြင် မြီရှင်သည် လက်အောက်ခံ ဖက်စပ်ကုမ္ပဏီနှင့် ရောင်းဝယ်ရေးပြုလုပ်ရာတွင် ယင်းကုမ္ပဏီ ၏ ငွေကြေးအခြေအနေနှင့် လုပ်ငန်းအကြောင်းအရာတို့ကို ဆန်းစစ်ခြင်းများပြုလုပ်ခြင်း အပါအဝင် သင့်လျော်မှုနှင့် ယုံကြည်ရန် ရှိ၊ မရှိ စစ်ဆေးခြင်းများကို ပြုလုပ်ပြီးမှသာ ရောင်းဝယ်မှုကို ပြုလုပ်သင့်သည် ဟု ဆိုနိုင်ပေသည်။

(ခ) ကုမ္ပဏီ၏ ပစ္စည်းဥစ္စာများကို ထိန်းသိမ်းခြင်း

တာဝန်ကန့်သတ်ထားသည့် ကုမ္ပဏီအစုရှယ်ယာရှင်၏ တာဝန်ကန့်သတ်ထားသည့် အတွက် ကုမ္ပဏီ၏ မြီရှင်သည် ကုမ္ပဏီ၏ ပစ္စည်းဥစ္စာများကို ထိန်းသိမ်းထားနိုင်ရန် လိုအပ်သည်။ ဤအချက်နှင့် စပ်လျဉ်းပြီး မြန်မာနိုင်ငံကုမ္ပဏီများဥပဒေအရ အစုရှယ်ယာရှင်က ပေးချေပြီး သား မတည်ငွေအား ပြန်လည်ထုတ်ယူခွင့်ကို တားမြစ်ထားပြီး ကုမ္ပဏီ၏မြီရှင်သို့ ပေးချေရန် ငွေအရင်းအနှီးကို ထိန်းသိမ်းထားခြင်းပင် ဖြစ်ပေသည်။ ထို့အပြင် ကုမ္ပဏီအား ဆန္ဒ အလျောက် ဖျက်သိမ်းသည့်အခါတွင် ပေးချေခြင်းများ၌ ကုမ္ပဏီ၏မြီရှင်ကိုသာ ဦးစားပေး ရသည်။ ထိုသို့သောစနစ်ဖြင့် ကုမ္ပဏီ၏ ပစ္စည်းများကို ထိန်းသိမ်းထားနိုင်ပြီး ကုမ္ပဏီ၏ မြီရှင်ကိုလည်း အကာအကွယ်ပေးနိုင်ပေသည်။ မြန်မာနိုင်ငံကုမ္ပဏီများဥပဒေတွင် အောက်ပါအတိုင်း ပြဋ္ဌာန်းထားသည် -

(၁) ကုမ္ပဏီအနေဖြင့်အစုရှယ်ယာများအား ပြန်လည်ဝယ်ယူခြင်းဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်း သတ်မှတ်ချက်

ပုဒ်မ ၁၂၀။ အစုရှယ်ယာများအား ပြန်လည်ဝယ်ယူခြင်း

(က) အောက်ပါအချက်များနှင့် ကိုက်ညီလျှင် ကုမ္ပဏီသည် ၎င်း၏အစုရှယ်ယာများကို ပြန်လည် ဝယ်ယူနိုင်သည် -

- (၁) ကုမ္ပဏီသည် အစုရှယ်ယာများအား ပြန်လည်ဝယ်ယူပြီးနောက် ချက်ချင်းကြွေးမြီ စစ်ဆေးချက်ကို ကျေနပ်လက်ခံလျှင်၊
- (၂) အစုရှယ်ယာများအား ပြန်လည်ဝယ်ယူခြင်းသည် ကုမ္ပဏီ၏ အစုရှယ်ယာရှင်များအားလုံး အတွက် မျှတလျော်ကန်မှုရှိလျှင်၊
- (၃) အစုရှယ်ယာများအား ပြန်လည်ဝယ်ယူခြင်းသည် ကုမ္ပဏီက ယင်း၏ မြီရှင်များသို့ ငွေပေးချေ ရမည့် တာဝန်များကို အများစုထိခိုက်မှုမရှိလျှင်နှင့်
- (၄) ပုဒ်မ ၁၂၂ တွင် ဖော်ပြထားသည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို လိုက်နာဆောင်ရွက်ပြီး ပုဒ်မ ၁၂၁ အရ အစုရှယ်ယာရှင်များက အတည်ပြုလျှင်။

(၂) မတည်ငွေရင်း လျှော့ချခြင်းဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်း သတ်မှတ်ချက်

မတည်ငွေရင်း လျှော့ချခြင်းဆိုင်ရာ သတ်မှတ်ချက် (ပုဒ်မ ၁၁၅ (ခ))

ပုဒ်မ ၁၁၅။ အစုရှယ်ယာမတည်ငွေရင်းကို လျှော့ချခြင်း

(ခ) အောက်ပါအချက်များနှင့် မကိုက်ညီလျှင် ကုမ္ပဏီသည် မတည်ငွေရင်း လျှော့ချခြင်း မပြုရ -

- (၁) ကုမ္ပဏီသည် မတည်ငွေရင်းလျှော့ချပြီးနောက် ချက်ချင်း ကြွေးမြီစစ်ဆေးချက်ကို ကျေနပ် လက်ခံခြင်း၊
- (၂) မတည်ငွေရင်းလျှော့ချခြင်းသည် ကုမ္ပဏီ၏ အစုရှယ်ယာရှင်များအားလုံးအတွက် မျှတ လျော်ကန်မှုရှိခြင်း၊
- (၃) မတည်ငွေရင်းလျှော့ချခြင်းသည် ကုမ္ပဏီက ယင်း၏မြီရှင်များသို့ ငွေပေးချေရမည့် တာဝန်များကို အများစုထိခိုက်မှုမရှိခြင်းနှင့်
- (၄) ပုဒ်မ ၁၁၆ အရ အစုရှယ်ယာရှင်များမှ အတည်ပြုခြင်း။

(၃) အစုရှယ်ယာရှင်များ၏ စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အကျိုးအမြတ်ကို ရယူပိုင်ခွင့်အပေါ် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်း သတ်မှတ်ချက်

အစုရှယ်ယာရှင်များသည် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အကျိုးအမြတ်ကို ရယူရန် အခွင့်အရေး အဖြစ် အမြတ်ဝေစုခွဲဝေခြင်းနှင့် ကျန်ရှိပစ္စည်းဥစ္စာများကို ရယူခွင့်များရှိကြသည်။ မည်သည့်အခွင့်အရေးအတွက်မဆို အစုရှယ်ယာရှင်နှင့် မြီရှင်၏ ကောင်းကျိုး ဆိုးကျိုးများကို ညှိနှိုင်းချိန်ဆသည့်အနေဖြင့် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းသတ်မှတ်ချက်များ အသီးသီးထားရှိသည်။

(က) အမြတ်ဝေစုအားခွဲဝေရယူခွင့်ဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက်များ

ပုဒ်မ ၁၀၇။ အမြတ်ဝေစုများအတွက် လိုအပ်သည့်အချက်များ

(က) အောက်ပါအချက်များနှင့် မကိုက်ညီလျှင် ကုမ္ပဏီသည် အမြတ်ဝေစုခွဲဝေပေးခြင်းကို ဆောင်ရွက် နိုင်ခြင်း မရှိစေရ -

- (၁) ကုမ္ပဏီသည် အမြတ်ဝေစုခွဲဝေပေးပြီးနောက် ချက်ချင်းကြွေးမြီစစ်ဆေးချက်ကို ကျေနပ် လက်ခံခြင်း၊
- (၂) အမြတ်ဝေစုခွဲဝေခြင်းသည် ကုမ္ပဏီ၏ အစုရှယ်ယာရှင်များအားလုံးအတွက် မျှတလျော်ကန်မှု ရှိခြင်းနှင့်
- (၃) အမြတ်ဝေစုပေးချေခြင်းသည် ကုမ္ပဏီက ယင်း၏မြီရှင်များသို့ ငွေပေးချေရမည့် တာဝန်များ ကို အများစုထိခိုက်မှုမရှိခြင်း။

(ခ) ကျန်ရှိသောပစ္စည်းများကို ခွဲဝေရယူခြင်းဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်း သတ်မှတ်ချက်

ကုမ္ပဏီအား ဆန္ဒအလျောက် ဖျက်သိမ်းသည့်အခါ အစုရှယ်ယာရှင်များထံသို့ ပေးချေခြင်းသည် ကုမ္ပဏီ၏ မြီရှင်ထံသို့ ပေးချေခြင်းများ ပြီးဆုံးမှသာလျှင် လုပ်ဆောင်ရမည်ဖြစ်ပြီး ထိုသို့ပေးချေမှုတွင်လည်း ကုမ္ပဏီ၏မြီရှင်ကို ဦးစားပေးရ မည်ဖြစ်သည်။

ပုဒ်မ ၃၇၄။ ကုမ္ပဏီ၏ ပစ္စည်းများကို ခွဲဝေဆောင်ရွက်ခြင်း

ကုမ္ပဏီအား စာရင်းရှင်းလင်းဖျက်သိမ်းသည့်အခါတွင် ဦးစားပေးငွေပေးချေမှုများနှင့် သက်ဆိုင်သည့် ဤဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့်အညီ ကုမ္ပဏီ၏ ပစ္စည်းများကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံစည်းမျဉ်း၌ အခြားနည်း ဖော်ပြထားခြင်းမရှိလျှင် ကုမ္ပဏီ၏ တာဝန်ရှိမှုများအတွက် အချိုးကျအသုံးပြုရမည်ဖြစ်ပြီး ကုမ္ပဏီရှိ ပါဝင်သူတို့၏ အခွင့်အရေးများနှင့် အကျိုးခံစားခွင့်များအရ ကုမ္ပဏီတွင် ပါဝင်သူများအကြား ခွဲဝေ ဆောင်ရွက်ရမည်။

(၂) အစုရှယ်ယာရှင်များ၏ ကုမ္ပဏီစီမံခန့်ခွဲရေးဆိုင်ရာ အခွင့်အရေး

အစုရှယ်ယာရှင်များသည် အထွေထွေအစည်းအဝေးတွင် မဲပေးခွင့်ရှိခြင်းဖြင့် ကုမ္ပဏီ၏ စီမံခန့်ခွဲ ရေးတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်းသည် မြန်မာနိုင်ငံကုမ္ပဏီများဥပဒေအရ သတ်မှတ်ထားသော အခွင့်အရေးကို ပိုင်ဆိုင်ခြင်းဖြစ်သည်။

မူလကပင် အစုရှယ်ယာရှင်များသည် မြန်မာနိုင်ငံကုမ္ပဏီများဥပဒေအရ ကုမ္ပဏီစီမံခန့်ခွဲရေး အားလုံးကို ထိန်းချုပ်နိုင်ခြင်းမရှိဘဲ ဥပဒေတွင် အတိအလင်းပြဋ္ဌာန်းထားသော ကုမ္ပဏီစီမံခန့်ခွဲ ရေးဆိုင်ရာ အခြေခံအချက်များကိုသာ အထွေထွေအစည်းအဝေးတွင် မဲပေးခြင်းဖြင့် ဆုံးဖြတ်နိုင် သည်။ ယင်း အခြေခံအချက်များတွင် အောက်ပါများပါဝင်သည် -

- ✓ ကုမ္ပဏီ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံစည်းမျဉ်းကို ပြောင်းလဲပြင်ဆင်ခြင်း (ပုဒ်မ (၁၇))၊
- ✓ မတည်ငွေရင်းလျှော့ချခြင်း(ပုဒ်မ (၁၁၆))၊
- ✓ ဒါရိုက်တာများခန့်အပ်ခြင်းနှင့် ဒါရိုက်တာများကိုဖယ်ရှားခြင်း (ပုဒ်မ ၁၇၃ (က)(၂)၊ (၁၇၄))၊
- ✓ အကျိုးခံစားခွင့်ဆိုင်ရာများကို ကုမ္ပဏီတွင်ပါဝင်သူများကအတည်ပြုခြင်း (ပုဒ်မ (၁၈၆))၊
- ✓ ကုမ္ပဏီအားဆန္ဒအလျောက် ဖျက်သိမ်းခြင်း (ပုဒ်မ (၃၄၅))။

အထွေထွေအစည်းအဝေး၏ အဆုံးအဖြတ်သည် မတည်ငွေထည့်ဝင်သည့်ပမာဏအပေါ် လိုက်၍ မဲအရေအတွက်အနည်းအများဖြင့် ဆုံးဖြတ်သည်။

(၃) ပိုင်ဆိုင်မှုနှင့် စီမံခန့်ခွဲမှုကို ခွဲခြားထားခြင်း

အစုရှယ်ယာရှင်များသည် လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်မှုမရှိသည့်အတွက် ကုမ္ပဏီအား စီမံခန့်ခွဲရန် ပညာရှင်များဖြစ်သော ဒါရိုက်တာများအား ခန့်အပ်၍ စီမံခန့်ခွဲခွင့် အပ်နှင်းထားပြီး အစုရှယ်ယာ

ရှင်မူသည် အခြေခံအားဖြင့် အရေးကြီးသောအချက်များ ဆုံးဖြတ်ခြင်းကိုသာ အထွေထွေ အစည်းအဝေးတွင် လုပ်ဆောင်သည်။ ယင်းကဲ့သို့ ပြုမူဆောင်ရွက်ခြင်းကို (Separation of Ownership and Management) ဟုခေါ်ပြီး ဥပဒေတွင်လည်း အောက်ပါအတိုင်း ပြဋ္ဌာန်းထားသည် -

ဒါရိုက်တာများ၏လုပ်ပိုင်ခွင့်များ (ပုဒ်မ ၁၆၀ (က)၊ (ခ))

ဒါရိုက်တာများ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်များမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည် -

- (က) ကုမ္ပဏီ၏ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို ဒါရိုက်တာအဖွဲ့၏ ညွှန်ကြားချက်ဖြင့် သို့မဟုတ် ညွှန်ကြားချက်နှင့်အညီ စီမံခန့်ခွဲဆောင်ရွက်ရမည် သို့မဟုတ် ဒါရိုက်တာ တစ်ဦးတည်းရှိသည့် ကုမ္ပဏီတွင် အဆိုပါ ဒါရိုက်တာတစ်ဦးတည်း၏ ညွှန်ကြားချက်ဖြင့် ဆောင်ရွက်ရမည်။
- (ခ) ကုမ္ပဏီ၏ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများကို စီမံဆောင်ရွက်ရာတွင် ဒါရိုက်တာများ သို့မဟုတ် တစ်ဦးတည်းရှိသော ဒါရိုက်တာသည် ကုမ္ပဏီ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်များအားလုံးကို ဤဥပဒေတွင်လည်းကောင်း၊ ကုမ္ပဏီ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံစည်းမျဉ်းတွင်လည်းကောင်း အတိအလင်း ဖော်ပြပါရှိသည့်အတိုင်း ကုမ္ပဏီတွင် ပါဝင်သူများက ကျင့်သုံးဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်သော လုပ်ပိုင်ခွင့်များနှင့်အညီ ကျင့်သုံးဆောင်ရွက်နိုင်သည်။

လက်ရှိ မြန်မာနိုင်ငံတွင်ရှိသော ကုမ္ပဏီများသည် အများအားဖြင့် မိသားစုများနှင့် ဆွေမျိုးများကသာ အဓိကအားဖြင့် စီမံခန့်ခွဲနေကြပြီး အစုရှယ်ယာရှင်ဖြစ်သူကပင် ဒါရိုက်တာအဖြစ် တာဝန်ထမ်းဆောင်ကာ လက်တွေ့တွင် ပိုင်ဆိုင်မှုနှင့် စီမံခန့်ခွဲမှုကို ခွဲခြားထားခြင်း မရှိကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။

Typical Myanmar Company	Listed Myanmar Company (e.g. Myanmar Thilawa SEZ Holdings Public Ltd. (YSX Listed))
Shareholders: U x y z (Father) Daw a b c (Mother) U e f g (Son) Daw h i j (Daughter)	Number of shares: 38,929,150 Number of shareholders: 17,220 (As of 11 August 2017)
Directors: U x y z (Father) Daw a b c (Mother) U e f g (Son) Daw h i j (Daughter)	Number of Directors: 12 persons

(၄) ဒါရိုက်တာများ၏ ယုံကြည်မှုနှင့်တာဝန် (Fiduciary Duty)

ပိုင်ဆိုင်မှုနှင့် စီမံခန့်ခွဲမှုကို ခွဲခြားထားခြင်းအရ အစုရှယ်ယာရှင်များ၏ ကုမ္ပဏီအပေါ်တွင် ရှိသော စီမံခန့်ခွဲမှုကို အထိုက်အလျောက်ကန့်သတ်ထားရှိပြီး စီမံခန့်ခွဲမှုကို ဒါရိုက်တာများအား အပ်နှင်းထားသည်။ ထိုအခါ ဒါရိုက်တာများက ကုမ္ပဏီ၏လုပ်ငန်းများကို သင့်လျော်မှန်ကန်စွာ စီမံခန့်ခွဲပြီး အာမခံချက်များ ရှိရန်အလို့ငှာ ဒါရိုက်တာသည် ကုမ္ပဏီအပေါ် အကောင်းဆုံး ဖြစ်စေရန် သဘောရိုးဖြင့် ဆောင်ရွက်ရမည့်တာဝန် (Utmost Good Faith) ၊ ယုံကြည်မှု၊ အားကိုးရမှုနှင့် သစ္စာရှိမှုဖြင့် လုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ရမည့်တာဝန် ယူရမည်ဖြစ်ပြီး၊ ထိုသို့သော တာဝန်ကို ယုံကြည်မှုနှင့် တာဝန်ဟုခေါ်သည်။⁸

ဥပဒေအရ ယုံကြည်မှုနှင့်တာဝန်ဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်များမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည် -

မြန်မာနိုင်ငံကုမ္ပဏီများဥပဒေအရ ယုံကြည်မှုနှင့်တာဝန်ဆိုင်ရာ (ပုဒ်မ ၁၆၅ မှ ၁၇၂) ပုဒ်မ ၁၆၅။ ထိုက်သင့်သောဂရုပြုမှုနှင့် လုံ့လဝီရိယဖြင့် ဆောင်ရွက်ရန်တာဝန် (က) ဒါရိုက်တာ သို့မဟုတ် အရာရှိတစ်ဦးဦးသည် အောက်ပါအခြေအနေများတွင် သာမန်ပုဂ္ဂိုလ် တစ်ဦးက ထားရှိသော ဂရုပြုမှုနှင့် လုံ့လဝီရိယတို့ဖြင့် ၎င်းတို့ လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို ကျင့်သုံးခြင်းနှင့် တာဝန်များကို ထမ်းဆောင်ခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်ရမည် - (၁) ဖော်ပြပါပုဂ္ဂိုလ်သည် ကုမ္ပဏီအခြေအနေအရပ်ရပ်တို့တွင် ကုမ္ပဏီ၏ ဒါရိုက်တာ သို့မဟုတ် အရာရှိတစ်ဦးအဖြစ်ရှိခဲ့ကြလျှင် သို့မဟုတ် (၂) ဖော်ပြပါ ပုဂ္ဂိုလ်သည် ကုမ္ပဏီတွင် ဒါရိုက်တာ သို့မဟုတ် အရာရှိတစ်ဦးအဖြစ် ရာထူးရယူခဲ့ ပြီး ယင်းတို့ကဲ့သို့ အလားတူတာဝန်များ ရှိခဲ့ကြလျှင်။ [ချန်လှပ်ထားသည်။] ပုဒ်မ ၁၆၆။ ကုမ္ပဏီ၏ အကျိုးအတွက် အကောင်းဆုံးဖြစ်စေရန် သဘောရိုးဖြင့် ဆောင်ရွက်ရမည့် တာဝန် (က) ဤပုဒ်မပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့်အညီ ဒါရိုက်တာ သို့မဟုတ် အရာရှိတစ်ဦးသည် ၎င်းတို့၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်များ နှင့် တာဝန်များကို အောက်ပါအတိုင်း ကျင့်သုံးဆောင်ရွက်ရမည်- (၁) ကုမ္ပဏီ၏ အကျိုးအတွက် အကောင်းဆုံးဖြစ်စေရန် ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် သဘောရိုးဖြင့် ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ နှင့် (၂) လျော်ကန်သင့်မြတ်သော ကိစ္စရပ်အတွက် ဆောင်ရွက်ခြင်း။ [ချန်လှပ်ထားသည်။] ပုဒ်မ ၁၆၇။ ရာထူးနေရာကို အသုံးပြုခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်းသည့်တာဝန် ဒါရိုက်တာ သို့မဟုတ် အရာရှိတစ်ဦးသည် ၎င်းတို့၏ ရာထူးနေရာအား အောက်ပါကိစ္စရပ်များ အတွက် မလျော်မကန် အသုံးပြုခြင်းမရှိစေရ -
--

⁸ a duty of utmost good faith, trust, confidence, and candor owed by a fiduciary (such as a lawyer or corporate officer) to the beneficiary (such as a lawyer's or corporate officer)(Black's Law Dictionary, 10th ed.).

(က) မိမိကိုယ်တိုင်အတွက်သော်လည်းကောင်း၊ အခြားသူတစ်ဦးဦးအတွက်သော်လည်းကောင်း အကျိုးတစ်စုံတစ်ရာရရှိစေရန် သို့မဟုတ်

(ခ) ကုမ္ပဏီအား အကျိုးထိခိုက်နစ်နာစေရန်။

ပုဒ်မ ၁၆၈။ သတင်းအချက်အလက်များကို အသုံးပြုခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်းသည့်တာဝန်

ဒါရိုက်တာ သို့မဟုတ် အရာရှိတစ်ဦးဦးသည် ဒါရိုက်တာ သို့မဟုတ် အရာရှိ တစ်ဦးအနေဖြင့် ၎င်းတို့လက်ခံရရှိထားသော သတင်းအချက်အလက်များကို အောက်ပါကိစ္စရပ်များအတွက် မလျော်မကန်အသုံးပြုခြင်း မရှိစေရ-

(က) မိမိကိုယ်တိုင်အတွက်သော်လည်းကောင်း၊ အခြားသူတစ်ဦးဦးအတွက်သော်လည်းကောင်း အကျိုးတစ်စုံတစ်ရာရရှိစေရန် သို့မဟုတ်

(ခ) ကုမ္ပဏီအား အကျိုးထိခိုက်နစ်နာစေရန်။

ပုဒ်မ ၁၆၉။ ဤဥပဒေပါ ပြဌာန်းချက်များနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံစည်းမျဉ်းတို့အား လိုက်နာရန်တာဝန်

ဒါရိုက်တာ သို့မဟုတ် အရာရှိ တစ်ဦးဦးသည် ဤဥပဒေပါ ပြဌာန်းချက်များ သို့မဟုတ် ကုမ္ပဏီ၏ ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံစည်းမျဉ်းတို့အား ဆန့်ကျင်သော နည်းလမ်းတစ်ရပ်ရပ်ဖြင့် ဆောင်ရွက်ခြင်းမပြုရ သို့မဟုတ် ကုမ္ပဏီတွင် ထိုသို့ဆန့်ကျင်လျက် ဆောင်ရွက်မည်ဟု သဘောတူ လက်ခံခြင်း မပြုရ။

ပုဒ်မ ၁၇၀။ ကျိုးကြောင်းစဉ်းစားမှုမပြုဘဲကုန်သွယ်ခြင်းမှ ရှောင်ကြဉ်ရန်တာဝန်

ဒါရိုက်တာ သို့မဟုတ် အရာရှိ တစ်ဦးဦးသည် ကုမ္ပဏီ၏စီးပွားရေးလုပ်ငန်းအား ဆောင်ရွက်ရာတွင် ကုမ္ပဏီ၏ မြီရှင်များအတွက် ကြီးမားသည့်ဆုံးရှုံးမှုကို ဖြစ်ပေါ်စေမည့် နည်းလမ်းများဖြင့် ဆောင်ရွက်ခြင်း သို့မဟုတ် ဆောင်ရွက်ရန် သဘောတူခြင်းကို မပြုလုပ်ရ သို့မဟုတ် ထိုသို့ပြုလုပ်ရန် ခွင့်မပြုရ။

ပုဒ်မ ၁၇၁။ တာဝန်များရယူဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်းသည့်တာဝန်

ကုမ္ပဏီသည် တာဝန်တစ်ရပ်ရပ်ကို လိုအပ်ချက်များနှင့်အညီ ကုမ္ပဏီက ဆောင်ရွက်နိုင်သည်ဟု သင့်လျော်သော အကြောင်းများရှိကြောင်း ဒါရိုက်တာ သို့မဟုတ် အရာရှိတစ်ဦးက ယုံကြည်ခြင်း မရှိလျှင် ၎င်းသည် ကုမ္ပဏီမှ ဆောင်ရွက်ပေးရမည့် တာဝန်တစ်ရပ်ရပ်ကို သဘောတူလက်ခံခြင်း မပြုရ။

ပုဒ်မ ၁၇၂။ အချို့သော အကျိုးခံစားခွင့်များကို ထုတ်ဖော်ပြောဆိုရမည့်တာဝန်

(က) ကုမ္ပဏီ၏ လုပ်ငန်းကိစ္စများတွင် ပုဂ္ဂိုလ်ရေးဆိုင်ရာ အကျိုးခံစားခွင့် တစ်ရပ်ရပ်ပါရှိသော ကုမ္ပဏီ၏ ဒါရိုက်တာတစ်ဦးသည် အောက်ပါအကြောင်းအရာများအပြင် ယင်း၏ အကျိုးခံစားခွင့်နှင့်စပ်လျဉ်းသည့်ကိစ္စများအတွက် အကြောင်းကြားစာကို အခြားဒါရိုက်တာများထံသို့ ပေးပို့ရမည်-

[ချန်လှပ်ထားသည်။]

ကုမ္ပဏီလုပ်ငန်းဆိုင်ရာတွင် မဖြစ်မနေအောင်မြင်မည်ဟု မဆိုနိုင်။ ဒါရိုက်တာများ၏ နေ့စဉ်လုပ်ငန်းဆောင်တာများထဲတွင် အောင်မြင်မှုရှိရန် မသေချာသည့် ဆုံးဖြတ်ချက်များကို လျင်မြန်စွာ ချမှတ်ရမည့် အကြပ်အတည်း အခြေအနေများ ရှိနေနိုင်သည်။ ထိုအခါ ရလဒ်အနေဖြင့် လုပ်ငန်းအတွက် အောင်မြင်မှု

မရရှိနိုင်သော ဆုံးဖြတ်မှုများအားလုံးသည် ဒါရိုက်တာများ၏ တာဝန်သာဖြစ်နေပါက ဒါရိုက်တာများသည် လုပ်ငန်း၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များကို လုပ်ဆောင်ရန် ခက်ခဲလာမည်ဖြစ်သည်။ ဒါရိုက်တာများ၏ လုပ်ငန်းဆောင်တာများကို နှောင့်နှေးကြန့်ကြာစေကာ တစ်ခါတစ်ရံတွင် စွမ်းဆောင်ရည် ပြည့်ဝသော ဒါရိုက်တာအရေအတွက် လျော့နည်းစေနိုင်သည်အထိ ဖြစ်နိုင်ပေသည်။

ထို့ကြောင့် ဒါရိုက်တာများက အကောင်းဆုံးဖြစ်စေရန် သဘောရိုးဖြင့် ဆုံးဖြတ်ခြင်းဖြစ်ပါက ယင်း၏ ရလဒ်အရ ကုမ္ပဏီတွင် အရှုံးပေါ်မှု ဖြစ်ပေါ်သော်လည်း ဒါရိုက်တာများသည် ထိုတာဝန် (ယုံကြည်မှုနှင့် တာဝန်ချိုးဖောက်ခြင်း) ယူရမည်မဟုတ်ကြောင်း ဖော်ပြထားသည့် ဥပဒေစည်းမျဉ်းသည် နိုင်ငံတကာတွင် ကျယ်ပြန့်စွာ အသုံးပြုလျက်ရှိနေသည့်အတွက် ထိုသို့သောဥပဒေစည်းမျဉ်းကို စီးပွားရေးဆိုင်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက်၏ နိယာမ (Business Judgement Rule) ဟုခေါ်သည်။^၉

မြန်မာနိုင်ငံကုမ္ပဏီများဥပဒေတွင်လည်း ထိုသို့သောဥပဒေစည်းမျဉ်းများကို အခြေခံထားသည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်များပါရှိသည်။

ထိုက်သင့်သောဂရုပြုမှုနှင့် လုံ့လဝီရိယဖြင့် ဆောင်ရွက်ရန်တာဝန် (ပုဒ်မ ၁၆၅ (ခ))

ပုဒ်မ ၁၆၅

(ခ) ဒါရိုက်တာ သို့မဟုတ် အခြားအရာရှိတစ်ဦးသည် ယင်းတို့၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို ကျင့်သုံးဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် တာဝန်များကို ထမ်းဆောင်သောအခါ ကုမ္ပဏီ၏ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းအား ဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်းသော လုပ်ဆောင်မှုတစ်ရပ်ရပ်ကို ပြုလုပ်မည်၊ မပြုလုပ်မည် ဟူသည့် ဆုံးဖြတ်ချက်တစ်ရပ်ရပ် ချမှတ်ရာတွင် အောက်ပါကိစ္စရပ်များကို ပြုလုပ်ခဲ့လျှင် ဤပုဒ်မ၏ ပုဒ်မခွဲ (က) အရ သတ်မှတ်ချက်များ၊ အလားတူဥပဒေနှင့်အညီ ဖြစ်သော တာဝန်များနှင့် ပုဒ်မ ၁၇၀ ပါတာဝန်များကို လိုက်နာဆောင်ရွက်သည်ဟု မှတ်ယူရမည် -

- (၁) ဆုံးဖြတ်ချက်အား လျော်ကန်သင့်မြတ်သော ကိစ္စရပ်အတွက် သဘောရိုးဖြင့် ချမှတ်ခဲ့လျှင်၊
- (၂) ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်သည့် ကိစ္စရပ်တွင် ပုဂ္ဂိုလ်ရေးဆိုင်ရာ အကျိုးခံစားခွင့်မပါရှိလျှင်၊
- (၃) ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်သည့် ကိစ္စရပ်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဒါရိုက်တာများကိုယ်တိုင် သင့်လျော်မှုတည်ဟု ယုံကြည်လျှင်၊ ၎င်းအပြင်
- (၄) ဆုံးဖြတ်ချက်သည် ကုမ္ပဏီ၏ အကျိုးအတွက် အကောင်းဆုံးဖြစ်သည်ဟု ကျိုးကြောင်းညီညွတ်စွာ ယုံကြည်လျှင်။

မှတ်ချက် - စီးပွားရေးဆိုင်ရာဆုံးဖြတ်မှု အခြေခံအတိုင်းအတာ

စီးပွားရေးဆိုင်ရာဆုံးဖြတ်မှု အခြေခံအတိုင်းအတာသည် ဒါရိုက်တာများ၏ ကုမ္ပဏီအပေါ် ရှိသည့် တာဝန်များကို လွတ်ကင်းစေရန် ထားရှိသည့် ဥပဒေစည်းမျဉ်းဖြစ်သည့်အတွက် ယင်းနှင့်ကိုက်ညီမှု

^၉ Business Judgement Rule: The judicial presumption that in making business decisions not involving direct self-interest or self-dealing, corporate directors act on an informed basis, in good faith, and in the honest belief that their actions are in the corporation's best interest. The rule shields directors and officers from liability for unprofitable or harmful corporate transactions if the transactions were made in good faith, with due care, and within the directors' or officers' authority.

ရှိပါက တစ်ဖက်တွင်လည်း အစုရှယ်ယာရှင်တို့၏ အခွင့်အရေးကို နစ်နာမှု ရှိလာနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် စီးပွားရေးဆိုင်ရာဆုံးဖြတ်မှု အခြေခံသည် အတိုင်းအဆမရှိ ကျယ်ပြန့်စွာ အသုံးပြုနိုင်ခြင်း မဟုတ်ဘဲ ပုဒ်မ ၁၆၅ (ခ) (၁ မှ ၄)) တွင် ပြဌာန်းထားသည့် သဘောရိုး ရှိ၊ မရှိ (Good Faith)၊ ဒါရိုက်တာ၏ အကျိုးအမြတ်ဆိုင်ရာ ဆက်သွယ်မှုများ ရှိ/မရှိ စသည့် အကြောင်းအရင်းများကို သေချာစွာစစ်ဆေးရန် လိုအပ်ပေသည်။

၃။ အစုရှယ်ယာများ

(၁) အစုရှယ်ယာများ၏ လုပ်ဆောင်ချက်

အစုရှယ်ယာများ၏ လုပ်ဆောင်ချက်အနေဖြင့်၊ အစုရှယ်ယာရှင်များ အမြောက်အမြားရှိသည့် Stock Exchange တွင် မှတ်ပုံတင်ထားရှိသည့် အများပိုင်ကုမ္ပဏီများတွင် အကြီးမားဆုံး ကောင်းကျိုးတစ်ခုအဖြစ် ပမာဏများပြားသည့် မတည်ငွေများကို စုဆောင်းနိုင်ခြင်းဟူသည့် အချက်ဖြစ်သည်။ ယင်းကောင်းကျိုးကို ဖြစ်ပေါ်စေသော အကြောင်းအရင်းဖြစ်သည့် နည်းစနစ် တစ်ခုမှာ အစုရှယ်ယာပင်ဖြစ်သည်။ အစုရှယ်ယာဆိုသည်မှာ ကုမ္ပဏီ၏ ပိုင်ဆိုင်မှုကို ညီမျှစွာ အသေးစိတ် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာထားခြင်းဖြစ်သည်။¹⁰

အစုရှယ်ယာသည် အစုတစ်စုလျှင် ငွေပမာဏ အနည်းငယ် (ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာခြင်း) ဖြစ်အောင် ပြုလုပ်နိုင်သည့်အတွက် သေးငယ်သော ငွေပမာဏရှိသည့်အစုရှယ်ယာ (ဥပမာ - ရှယ်ယာတစ်စု လျှင် 1 USD) ကို မြှောက်မြားစွာသော အစုရှယ်ယာရှင် (ဥပမာ ဦးရေ ၁,၀၀၀,၀၀၀) အား ရောင်းချမည်ဆိုပါက ရလဒ်အနေဖြင့် များပြားလှသည့် ငွေပမာဏ (USD 1,000,000) ကို စုဆောင်းရရှိနိုင်မည်ဖြစ်ပါသည်။

(၂) အစုရှယ်ယာများကို လွှဲပြောင်းနိုင်ခြင်း

အစုရှယ်ယာများသည် ဥပဒေအရ ရွှေ့ပြောင်းနိုင်သောပစ္စည်း (Moveable Property) ဖြစ်ပြီး၊ သီးသန့်အနေဖြင့် လွှဲပြောင်းရောင်းဝယ်နိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် အစုရှယ်ယာရှင်သည် အစုရှယ်ယာများကို လွှဲပြောင်းခြင်းအားဖြင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို ပြန်လည်သိမ်းယူနိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် ကုမ္ပဏီကို ဆန္ဒအလျောက်ဖျက်သိမ်းခြင်း ပြုလုပ်ရန် မလိုအပ်ဘဲ ရင်းနှီးထားသည့် မတည်ငွေရင်းများကို ပြန်လည်သိမ်းယူနိုင်မည်ဖြစ်ပြီး ကုမ္ပဏီလည်း ဆက်လက်တည်မြဲနေနိုင်မည် ဖြစ်သည်။

ပုဒ်မ ၆၀။ အစုရှယ်ယာများနှင့် အခြားသော ငွေချေးသက်သေခံလက်မှတ်များအကြောင်း

(က) ကုမ္ပဏီတစ်ခုတွင် ပါဝင်သူတစ်ဦးဦး၏ အစုရှယ်ယာများ သို့မဟုတ် အခြားငွေချေးသက်သေခံလက်မှတ်များသည် ကုမ္ပဏီ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံစည်းမျဉ်းကို လိုက်နာလျက် ဤဥပဒေအရသော်လည်းကောင်း၊ အခြားသက်ဆိုင်ရာ ဥပဒေတစ်ရပ်ရပ်အရသော်လည်းကောင်း ပြဌာန်းထားသည့် သို့မဟုတ် ခွင့်ပြုထားသည့် နည်းလမ်းများနှင့်အညီ လွှဲပြောင်းနိုင်ခွင့်ရှိသည့် ရွှေ့ပြောင်းနိုင်သော ပစ္စည်းများ ဖြစ်စေရမည်။

¹⁰ Share: one of the definite numbers of equal parts into which the capital stock of a corporation or joint-stock company is divided (Black's Law Dictionary, 10th ed.).

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး ကိစ္စရပ်များကို ဥပဒေရှုထောင့်မှ လေ့လာခြင်း

ထို့အပြင် Private Company များတွင် ဖွဲ့စည်းပုံစည်းမျဉ်းအရ အစုရှယ်ယာများကို လွှဲပြောင်းခြင်း အား ကန့်သတ်ထားနိုင်သည်။ ယင်းသည် အသေးစားနှင့် အလတ်စား ကုမ္ပဏီများအတွက် ရည်ရွယ်ထားသော Private Company တွင် မသိမမြင်ဖူးသောသူများနှင့် မနှစ်မြို့သောသူများက ကုမ္ပဏီ စီမံကြီးကြပ်ခြင်းဆိုင်ရာကိစ္စရပ်များမှ ရှောင်လွှဲရန်ဟူ၍ စီမံခန့်ခွဲသူတို့၏ လိုအပ်ချက်အရ ခြွင်းချက် အနေဖြင့် အသိအမှတ် ပြုထားသည်။

Private Company ၏ အစုရှယ်ယာများလွှဲပြောင်းမှုကို ကန့်သတ်ခြင်း (ပုဒ်မ ၁ (ဂ) (၂၅))

အများနှင့်မသက်ဆိုင်သည့်ကုမ္ပဏီ ဆိုသည်မှာ ဤဥပဒေအရဖြစ်စေ၊ ရုပ်သိမ်းခဲ့ပြီးသော ဥပဒေ တစ်ရပ်ရပ် အရဖြစ်စေ ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ထားသည့် ကုမ္ပဏီတစ်ခုကိုဆိုလိုပြီး ယင်းသည် အောက်ပါ ကန့်သတ်ချက်များကို လိုက်နာရမည်-

- (ကက) ကုမ္ပဏီ၏ ဝန်ထမ်းအဖြစ်ခန့်ထားသူများပါဝင်ခြင်းမရှိသော ပါဝင်သူဦးရေ ၅၀ ဦးထက် မပိုစေရ။
- (ခခ) ကုမ္ပဏီ၏ အစုရှယ်ယာများ၊ ဒီဘင်ချာများ သို့မဟုတ် အခြားငွေချေးသက်သေခံ လက်မှတ်များ ကို အများပြည်သူမှ ဝယ်ယူနိုင်ရန်အတွက် ကမ်းလှမ်းခြင်း တစ်စုံတစ်ရာ မပြုလုပ်ရ။
- (ဂဂ) အစုရှယ်ယာများအားလွှဲပြောင်းခြင်းကို ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံစည်းမျဉ်းနှင့်အညီ ကန့်သတ်နိုင်သည်။

(၃) အစုရှယ်ယာများ၏ အခွင့်အရေးများ

အစုရှယ်ယာများသည် အဓိကအားဖြင့် အောက်ပါအခွင့်အရေးများကို ရရှိသည် -

- (၁) အထွေထွေအစည်းအဝေးတွင် မဲပေးဆုံးဖြတ်ပိုင်ခွင့်၊
- (၂) အမြတ်ဝေစုကို လက်ခံရယူနိုင်ခွင့်၊
- (၃) ကုမ္ပဏီ၏ ကျန်ရှိသော ပစ္စည်းဥစ္စာတို့ကို ရပိုင်ခွင့်။

ပုဒ်မ ၆၁(က)။ အစုရှယ်ယာများနှင့်ဆက်စပ်ပါရှိသော အခွင့်အရေးများနှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များ

(က) ပုဒ်မခွဲ (ခ)နှင့်အညီ ကုမ္ပဏီတစ်ခု၏ အစုရှယ်ယာတစ်ခုသည် အဆိုပါအစုရှယ်ယာအား ပိုင်ဆိုင်သူ သို့ အောက်ပါအခွင့်အရေးများကို ရရှိစေရမည် -

- (၁) ကုမ္ပဏီ၏ အစည်းအဝေးတစ်ခုတွင် ဆုံးဖြတ်ချက်တစ်ရပ်ရပ်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဆန္ဒမဲ ကောက်ယူ ရာ၌ ဆန္ဒမဲတစ်မဲပေးနိုင်ခွင့်၊
- (၂) အမြတ်ဝေစုခွဲဝေရာတွင် တူညီသည့်အမျိုးအတိုင်းရရှိခွင့်နှင့်
- (၃) ကုမ္ပဏီ၏ ရရန်ပိုင်ခွင့်များအား ခွဲဝေပေးရာတွင် တူညီသည့်အမျိုးအတိုင်းရရှိခွင့်။

မှတ်ချက် - အစုရှယ်ယာရှင်များ၏ အခွင့်အရေး

အစုရှယ်ယာရှင်၏ အခွင့်အရေးသည် ကုမ္ပဏီမှသက်ဆိုင်ရာစီးပွားရေးအကျိုးအမြတ်ကို ကုမ္ပဏီ ဥပဒေအရ သတ်မှတ်သကဲ့သို့ လက်ခံနိုင်သည့်အခွင့်အရေးနှင့် ကုမ္ပဏီစီမံခန့်ခွဲရေးတွင် မြန်မာနိုင်ငံ ကုမ္ပဏီများဥပဒေအရ သတ်မှတ်ထားသည့်စည်းမျဉ်းစည်းကမ်း အတိုင်းအတာအတွင်း¹¹ ပါဝင် ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်းဖြစ်သည်။ အစုရှယ်ယာရှင်သည် ကုမ္ပဏီ၏ ပစ္စည်းဥစ္စာများကို ပိုင်ဆိုင်နိုင်မည် မဟုတ်ပေ။

¹¹ We have explained the limitation on the shareholders' right to receive financial benefits in 2 (1) (b) (iii) above and the limitation on the shareholders' rights to participate in the management of the company in 2 (2) above.

အခန်း (၁၁) မြန်မာနိုင်ငံကုမ္ပဏီများဥပဒေကို အခြေခံသော တရားစွဲဆိုမှုများနှင့် တရားရုံး၏ အခန်းကဏ္ဍ

မြန်မာနိုင်ငံကုမ္ပဏီများဥပဒေအရ တရားရုံးများအနေဖြင့် တာဝန်ရှိသော အခန်းကဏ္ဍများ၌ပါဝင်ပြီး ယင်းကဏ္ဍများကို အောက်ပါအတိုင်း အမျိုးအစားခွဲခြားနိုင်သည်။ -

- (၁) ဥပဒေအရ အပ်နှံထားသော တရားရုံး၏အခွင့်အာဏာများ၊
- (၂) ဥပဒေအရ တရားရုံး၏လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ၊
- (၃) ကုမ္ပဏီဥပဒေကိုချိုးဖောက်ခြင်းကြောင့် တရားရုံးက ချမှတ်နိုင်သည့် ပြစ်ဒဏ်များ။

၁။ ဥပဒေအရ အပ်နှံထားသော တရားရုံး၏အခွင့်အာဏာများ

(၁) အစုရှယ်ယာရှင်၏ အခွင့်အရေး

(က) ကုမ္ပဏီကိုယ်စား တရားစွဲဆိုဆောင်ရွက်မှုများ

ကုမ္ပဏီကိုယ်စား တရားစွဲဆိုဆောင်ရွက်မှုများ (derivative action) ဆိုသည်မှာ ကုမ္ပဏီက အခြားသူအား အခွင့်အရေးတစ်ရပ်ကို တောင်းဆိုရာတွင် အစုရှယ်ယာရှင်က ကုမ္ပဏီ၏ ကိုယ်စား ကုမ္ပဏီအမည်ဖြင့် တရားစွဲဆိုခြင်းပင်ဖြစ်သည်။¹²

ဥပမာ - ဥပဒေအရ ဒါရိုက်တာသည် ကုမ္ပဏီက ယုံကြည် ကိုးစားခြင်းခံရသည့်အတွက် သက်ဆိုင်ရာတာဝန်များရှိပေသည်။¹³ ။ ယင်းသို့ ယုံကြည်ကိုးစားခံရခြင်းအတွက် တာဝန်ယူရန် ပျက်ကွက်ခဲ့သော ဒါရိုက်တာအား ကုမ္ပဏီက တရားစွဲဆိုခြင်း ရှိ၊ မရှိ ဆိုသည်မှာ ဒါရိုက်တာအဖွဲ့၏ အဆုံးအဖြတ်ကသာ အခြေခံဖြစ်ပေသည်။ သို့သော် ဒါရိုက်တာများသည် ၎င်းတို့၏ လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက် ဖြစ်နေသည့် အဆိုပါအခြားဒါရိုက်တာ အား တရားစွဲဆိုမည်ဟု တရားသေမျှော်လင့်ထား၍ ရမည်မဟုတ်ပေ။ ဒါရိုက်တာအဖွဲ့က အဆိုပါ ဒါရိုက်တာအား သင့်လျော်သလို တာဝန်များယူစေခြင်းအလို့ငှာ မဖြစ်နိုင်ပါက သတ်မှတ်ထားသည့် အချက်အလက်များပြည့်မီလျှင် ထိုကုမ္ပဏီအတွက် အစုရှယ်ယာရှင် သည် ကုမ္ပဏီကိုယ်စား ယင်းဒါရိုက်တာကို သင့်လျော်သည့်အတိုင်း တာဝန်ယူစေရန် တောင်းဆိုနိုင်သည်။

¹² Derivative action, a suit asserted by a shareholder on the corporation's behalf against a third party (usu. a corporate officer) because of the corporation's failure to take some action against the third party (Black's Law Dictionary, 10th ed.).

¹³ (duty to act with care and diligence), (duty to act in good faith in the company's best interest), (duty regarding use of position), (duty regarding use of information), (duty to comply with the Law and constitution), (duty to avoid reckless trading), (duty in relation to obligations), (duty to disclose certain interests)(ကုမ္ပဏီဥပဒေ ၁၆၅ မှ ၁၇၂ အထိ) စသည်တို့

နမူနာအမှ - ၁၁ (က)

နိုင်ငံခြားကုမ္ပဏီတစ်ခုဖြစ်သော X ကုမ္ပဏီသည် မြန်မာကုမ္ပဏီဖြစ်သော Y ကုမ္ပဏီနှင့် ဖက်စပ်အနေဖြင့် Z ကုမ္ပဏီကို မြန်မာနိုင်ငံတွင်တည်ထောင်ခဲ့သည်။ အဆိုပါ Z ကုမ္ပဏီ၏ ပိုင်ဆိုင်မှု အချိုးအစားမှာ X ကုမ္ပဏီက ၃၀ ရာခိုင်နှုန်းနှင့် Y ကုမ္ပဏီက ၇၀ ရာခိုင်နှုန်းဖြစ်သည်။ Z ကုမ္ပဏီ၏ ဒါရိုက်တာ အရေအတွက် တစ်ဝက်ကျော်သည် Y ကုမ္ပဏီ၏ ပိုင်ရှင်ဖြစ်သူ A အပြင် သူ၏ ဆွေမျိုးများ၊ မိတ်ဆွေများဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်။

Z ကုမ္ပဏီ၏ ဒါရိုက်တာ A သည် မိမိကိုယ်တိုင် သီးခြားစီမံခန့်ခွဲလျက်ရှိသည့် B ထံမှ အဆ မတန်သော ဈေးနှုန်းဖြင့် ကုန်ပစ္စည်းများကို Z ကုမ္ပဏီအနေဖြင့် ဝယ်ယူခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် Z ကုမ္ပဏီသည် ကြီးမားသော ဆုံးရှုံးမှုနှင့်ရင်ဆိုင်ခဲ့ရသည်။

X ကုမ္ပဏီသည် ဒါရိုက်တာ A အား ယုံကြည်ကိုးစားခံရခြင်းဆိုင်ရာတာဝန်ကို ချိုးဖောက်ခြင်းဖြင့် တရားစွဲဆိုခြင်းကို ဆောင်ရွက်ရန် Z ကုမ္ပဏီကို တောင်းဆိုခဲ့သော်လည်း အချိန်တစ်လကျော်လွန်သည့် တိုင် Z ကုမ္ပဏီ၏ ဒါရိုက်တာအဖွဲ့သည် ဒါရိုက်တာ A ကို တရားစွဲဆိုခြင်းမရှိခဲ့ပေ။

X ကုမ္ပဏီသည် ကုမ္ပဏီဥပဒေအရ မည်သို့သော ဆောင်ရွက်မှုများကို ပြုလုပ်နိုင်ပါသနည်း။

X ကုမ္ပဏီသည် Z ကုမ္ပဏီ၏ ကိုယ်စား Z ကုမ္ပဏီ၏ အမည်ဖြင့် ဒါရိုက်တာ A အား တာဝန်ယူ ဆောင်ရွက်ပေးရန် တရားရုံးတွင် တိုက်ရိုက်တရားစွဲဆိုနိုင်သည်။

အထက်ပါအခြေအနေတွင် တရားရုံးသည် အောက်ပါအချက်များနှင့် ကိုက်ညီခြင်း ရှိ၊ မရှိ သုံးသပ်၍၊ ကိုက်ညီပါက X ကုမ္ပဏီသည် Z ကုမ္ပဏီ၏ ကိုယ်စား ဒါရိုက်တာ A အား တရားစွဲဆိုခြင်းကို အသိအမှတ်ပြုရမည်ဖြစ်သည်။ (ပုဒ်မ ၁၉၇ (ခ))

ပုဒ်မ ၁၉၇ (ခ)

တရားရုံးသည် အောက်ပါအချက်များကို ကျေနပ်လက်ခံလျှင် လျှောက်ထားမှုအားခွင့်ပြုရမည် -

- (၁) ကုမ္ပဏီကိုယ်တိုင်က တရားစွဲဆိုမှုများကို မဆောင်ရွက်နိုင်ကြောင်း သို့မဟုတ် အဆိုပါ ကိစ္စများအတွက် တာဝန်ယူဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း သို့မဟုတ် လိုအပ်သောကိစ္စရပ်များကို ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်း မရှိကြောင်း၊
- (၂) လျှောက်ထားသူသည် သဘောရိုးဖြင့် ဆောင်ရွက်ကြောင်း၊
- (၃) လျှောက်ထားသူအပေါ် ခွင့်ပြုချက်ပေးခြင်းသည် ကုမ္ပဏီ၏ အကျိုးအတွက် အကောင်းဆုံး ဖြစ်စေမည်ဖြစ်ကြောင်း၊
- (၄) လျှောက်ထားသူသည် တရားစွဲဆိုဆောင်ရွက်ရန်အတွက် ခွင့်ပြုချက်လျှောက်ထားလျှင် အရေးကြီးသော ကိစ္စရပ်များကို ဖြေရှင်းရန်ရှိကြောင်း နှင့်
- (၅) အောက်ပါကိစ္စတစ်ရပ်ရပ်ရှိခဲ့လျှင် -

- (ကက) လျှောက်လွှာမတင်မီ အနည်းဆုံး (၁၄) ရက် ကြိုတင်၍ လျှောက်ထားသူသည် ခွင့်ပြု ချက် လျှောက်ထားရန် ရည်ရွယ်ကြောင်းနှင့် ထိုသို့လျှောက်ထားရသည့် အကြောင်း အရင်းတို့ကို စာဖြင့်ရေးသား၍ ကုမ္ပဏီသို့ အကြောင်းကြားရမည်။ သို့မဟုတ်
- (ခခ) ပုဒ်မခွဲငယ်စိတ် (ကက) ပါဖော်ပြချက်ကို လက်ခံနိုင်ခြင်းမရှိသော်လည်း ခွင့်ပြုချက် ပေးရန်သင့်လျော်မှုရှိရမည်။

(ခ) အစုရှယ်ယာရှင်၏ အခွင့်အရေးကို ကန့်သတ်ထားသည့် အခြေအနေများ

ကုမ္ပဏီ စီမံခန့်ခွဲခြင်းဆိုင်ရာအရေးကြီးသော အချက်များ (ဥပမာ - ကုမ္ပဏီ၏ ရှင်းတမ်းများ၊ သင်းဖွဲ့စည်းမျဉ်းများပြောင်းလဲခြင်းစသည်) နှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ဆုံးဖြတ်ချက်များကို အခြေခံအားဖြင့် အထွေထွေအစည်းအဝေးများတွင် ဆုံးဖြတ်လေ့ရှိသည်။ သို့ရာတွင် မဲများ၍ အနိုင်ပေးခြင်းနည်းလမ်းကို အလွဲသုံးစား ပြုလုပ်ခဲ့ပါက အစုရှယ်ယာရှင်အချို့က မမှန်မကန် အမြတ်အစွန်းရယူခြင်းများနှင့် အစုရှယ်ယာရှင် အချို့အနေဖြင့် အကျိုးအမြတ် ဆုံးရှုံးခြင်းများ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံကုမ္ပဏီများဥပဒေတွင် ထိုသို့သော အခြေအနေများပေါ်ပေါက်လျှင် အစုရှယ်ယာရှင်စသည်တို့က တရားရုံးတွင် သတ်မှတ်ထားသည့် အတိုင်း တရားစွဲဆိုနိုင်သည့် အခွင့်အရေးကို အသိအမှတ်ပြုထားသည်။

နမူနာအမှု - ၁၁ (ခ)

နိုင်ငံခြားကုမ္ပဏီတစ်ခုဖြစ်သော X ကုမ္ပဏီသည် မြန်မာကုမ္ပဏီဖြစ်သော Y ကုမ္ပဏီနှင့် ဆောက်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းကို လုပ်ကိုင်ရန် ဖက်စပ်ကုမ္ပဏီ Z ကို မြန်မာနိုင်ငံတွင် တည်ထောင်ခဲ့သည်။ အဆိုပါ Z ကုမ္ပဏီ၏ ပိုင်ဆိုင်မှု အချိုးအစားမှာ X ကုမ္ပဏီက ၂၀ ရာခိုင်နှုန်းနှင့် Y ကုမ္ပဏီက ၈၀ ရာခိုင်နှုန်း ဖြစ်သည်။ Z ကုမ္ပဏီ၏ ဒါရိုက်တာအဖွဲ့ဝင် အရေအတွက် တစ်ဝက်ကျော်သည် Y ကုမ္ပဏီက ခန့်အပ်သူ များနှင့် ဖွဲ့စည်းထားသည်။

Y ကုမ္ပဏီသည် Z ကုမ္ပဏီကို မိမိတစ်ဦးတည်းပိုင်အဖြစ် ချုပ်ကိုင်ရန် X ကုမ္ပဏီက ပိုင်ဆိုင်သည့် အစုရှယ်ယာနှင့်စပ်လျဉ်းပြီး Z ကုမ္ပဏီမှ ဒါရိုက်တာအဖွဲ့၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ဖြင့် လွတ်လပ်စွာ ဝယ်ယူနိုင်ကြောင်း ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံစည်းမျဉ်းတွင် ထည့်သွင်းရေးသားရန် အထွေထွေအစည်းအဝေး၌ အထူးဆုံးဖြတ်ချက်အနေဖြင့် အဆုံးအဖြတ်ကို ခံယူခဲ့သည်။

X ကုမ္ပဏီသည် ကုမ္ပဏီဥပဒေအရ မည်သို့သော ဆောင်ရွက်ချက်များကို ပြုလုပ်နိုင်ပါသနည်း။

X ကုမ္ပဏီသည် အောက်ပါ (၁) နှင့် (၂) ပါ နည်းလမ်းအတိုင်းလုပ်ဆောင်နိုင်သည် -

(၁) အစုရှယ်ယာရှင်၏ အခွင့်အရေးကို ပြောင်းလဲခြင်း

အစုရှယ်ယာအမျိုးအစားတစ်ခုဖြစ်သည့် အစုရှယ်ယာတွင်ပါဝင်သည့် အခွင့်အရေး (ဥပမာ - အမြတ်ဝေစုကို ဦးစားပေးရယူနိုင်သည့် အခွင့်အရေး) သည် ယင်းအစုရှယ်ယာအမျိုးအစား၏ အစုရှယ်ယာရှင်အနေဖြင့် အထူးဆုံးဖြတ်ချက်အရ ထိုအစုရှယ်ယာရှင်၏ အခွင့်အရေးကို ပြောင်းလဲနိုင်သည်။ (ပုဒ်မ ၁၂၆ (ခ))။ (သို့သော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံစည်းမျဉ်းတွင် ပြောင်းလဲခြင်းဆိုင်ရာနည်းလမ်းကို သတ်မှတ်ထားပါက ထိုနည်းလမ်းအတိုင်း ဆောင်ရွက်ရမည်။)

အောက်ပါအချက်အလက်များပါဝင်သော အစုရှယ်ယာအမျိုးအစားကို ပိုင်ဆိုင်သည့် အစုရှယ်ယာရှင်များသည် ယင်းပြောင်းလဲမှုများကို တားဆီးရန် လျှောက်ထားနိုင်သည်။ ထိုသို့သော အခြေအနေများတွင် ယင်းအစုရှယ်ယာ အမျိုးအစား၏ အစုရှယ်ယာပိုင်ရှင်များအား အခွင့်အရေးကို မမှန်မကန် ကန့်သတ်ခြင်းများ ဖြစ်ပေါ်စေသည်ဟု တရားရုံးကဆုံးဖြတ်ပါက ယင်းပြောင်းလဲမှုကို အသိအမှတ် မပြုနိုင်။ (ပုဒ်မ ၁၂၆ (င) မှ (ဇ))

- (က) ယင်းပြောင်းလဲမှုကို ပြုလုပ်နိုင်သော ထုတ်ဝေပြီးသားအစုရှယ်ယာ အမျိုးအစားကို ၁၀ ရာခိုင်နှုန်းနှင့်အထက် ပိုင်ဆိုင်သည့် အစုရှယ်ယာရှင်၊
- (ခ) ပြောင်းလဲရန် အဆုံးအဖြတ်ကို သဘောတူသောမဲကို မထည့်သူနှင့် သဘောမတူသောသူ။

(၂) အခြားအစုရှယ်ယာရှင်များအတွက် ဆောင်ရွက်ခြင်းနည်းလမ်းများ

အစုရှယ်ယာရှင်တို့သည် တရားရုံးသို့ ကုမ္ပဏီ၏ လုပ်ငန်းစီမံခန့်ခွဲမှု၊ ကုမ္ပဏီ၏ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှု၊ ကုမ္ပဏီ၏ အဆုံးအဖြတ်များ နှင့်ပတ်သက်၍ သင့်လျော်သည်ဟု ယူဆရသော အမိန့်ကို ချမှတ်ပေးရန် လျှောက်ထားနိုင်သည်။ (ပုဒ်မ ၁၉၄)

ထို့အပြင် အောက်ပါအခြေအနေတို့တွင် တရားရုံးသည် ယင်းအမိန့်ကို ထုတ်ပြန်နိုင်သည်။ (ပုဒ်မ ၁၉၂) -

- (က) အစုရှယ်ယာရှင်အားလုံး၏ အကျိုးခံစားခွင့်နှင့်ဆန့်ကျင်ခြင်း၊
 - (ခ) အစုရှယ်ယာရှင်တစ်ဦး သို့မဟုတ် အများအပေါ် မတရားဖြစ်စေခြင်း၊ မမျှမတ ဖြစ်စေခြင်း အခြေအနေ စသည်တို့ဖြစ်သည်။
- အထက်ပါအမိန့်တွင် ကုမ္ပဏီဖျက်သိမ်းခြင်း၊ ဖွဲ့စည်းပုံစည်းမျဉ်းပြောင်းလဲခြင်း၊ လုပ်ငန်း စီမံခန့်ခွဲမှုကို ကန့်သတ်ခြင်း၊ အစုရှယ်ယာများကို လက်ခံခြင်း၊ မတည်ငွေကို လျှော့ချသည့် အစုရှယ်ယာများရောင်းဝယ်မှု၊ တရားစွဲဆိုခြင်းများ၊ သတ်မှတ်ထားသော တောင်းဆိုမှုများ၊ လျော်ကြေးတောင်းဆိုမှုများ စသည်တို့ပါဝင်သည်။

(၂) ကုမ္ပဏီဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခြင်းမပြုမီ ချုပ်ဆိုထားသည့် ပဋိညာဉ်စာချုပ်များ

ကုမ္ပဏီတစ်ခုကို မထူထောင်မီ ယင်းကုမ္ပဏီကို ကိုယ်စားပြုမည့်ပုဂ္ဂိုလ် (ဥပမာ နောင်တွင် အစုရှယ်ယာရှင်ဖြစ်လာမည့်သူများထံမှ ကုမ္ပဏီထူထောင်ခြင်းဆိုင်ရာအခွင့်အရေး ရရှိသည့် တာဝန်ရှိသူ) က ချုပ်ဆိုသောစာချုပ် (ကုမ္ပဏီဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခြင်းမပြုမီ ချုပ်ဆိုထားသည့် ပဋိညာဉ်စာချုပ်များ) များ ရှိနိုင်သည်။ (ပုဒ်မ ၃၃ (က))

ဥပမာ - ယင်းအသစ်ဖွဲ့စည်းမည့် ကုမ္ပဏီက တည်ထောင်ပြီးနောက် အသုံးပြုမည့် ရုံးနေရာ၏ ငှားရမ်းစာချုပ် -

ကုမ္ပဏီဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခြင်းမပြုမီ ချုပ်ဆိုထားသည့် ပဋိညာဉ်စာချုပ်များသည် စာချုပ်ချုပ်ဆိုသည့်အချိန်တွင် ကုမ္ပဏီသည် ဖွဲ့စည်းထားခြင်းမရှိသေးသဖြင့် စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူအဖြစ် မရပ်တည်နိုင်ပါ။ သို့သော် ဥပဒေအရ သတ်မှတ်ထားသော စည်းကမ်းချက်များပေါ်မူတည်၍ ယင်းကုမ္ပဏီဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ပြီးနောက် ကုမ္ပဏီဖွဲ့စည်းတည်ထောင် ခြင်းမပြုမီ ချုပ်ဆိုထားသည့် ပဋိညာဉ်စာချုပ်များသည် ထိုထူထောင်လိုက်သည့် ကုမ္ပဏီသစ်အပေါ်တွင်လည်း အကျိုးသက်ရောက်စေမည့် နည်းလမ်းများကို ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။ (ပုဒ်မ ၃၃ (ဂ)(ဃ))

(က) ကုမ္ပဏီဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခြင်းမပြုမီ ချုပ်ဆိုထားသည့် ပဋိညာဉ်စာချုပ်များနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် တရားရုံးအမိန့်များ

အထက်ပါလုပ်ဆောင်ချက်များကို ဆောင်ရွက်ခြင်းမရှိပါက ကုမ္ပဏီဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခြင်း မပြုမီချုပ်ဆိုထားသည့် ပဋိညာဉ်စာချုပ်များ၏ အခြားတစ်ဖက်မှ စာချုပ်ချုပ်ဆိုထားကြသူများသည် အခြေခံအားဖြင့် ကုမ္ပဏီအသစ်အား ယင်းစာချုပ်ပါ တောင်းဆိုမှုများကို မပြုလုပ်နိုင်ပါ။

သို့သော် ကုမ္ပဏီသစ်နှင့် စာချုပ်ချုပ်ဆိုရန် ရှေးရှုထားသည့် အခြားတစ်ဖက်မှ စာချုပ်ချုပ်ဆိုထားကြသူများ အပေါ် တရားမျှတမှုမရှိပဲ ဆုံးရှုံးနစ်နာစေနိုင်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် ယင်းသို့သော စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူများအနေဖြင့် တရားရုံးတွင် အောက်ပါအတိုင်း လျှောက်ထားနိုင်သည် (ပုဒ်မ ၃၅ (က)) -

- ✓ ကုမ္ပဏီဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခြင်းမပြုမီ ချုပ်ဆိုထားသည့် ပဋိညာဉ်စာချုပ်များနှင့် ပတ်သက်၍ လွှဲပြောင်းထားသော ပစ္စည်းများကို ပြန်လည်ပေးအပ်ရန် တောင်းဆိုခြင်း၊
- ✓ ကုမ္ပဏီဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခြင်းမပြုမီ ချုပ်ဆိုထားသည့် ပဋိညာဉ်စာချုပ်များ၏ စည်းကမ်းချက်များ အားလုံး သို့မဟုတ် အချို့ကို တရားဝင်စေခြင်း၊
- ✓ တရားရုံးမှလိုအပ်သည်ဟုယူဆသော အခြားတရားစွဲဆိုမှုဆိုင်ရာ တောင်းဆိုမှုများ။

ကုမ္ပဏီဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခြင်းမပြုမီ ချုပ်ဆိုထားသည့် ပဋိညာဉ်စာချုပ်များနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် တရားရုံး၏ အမိန့် (ပုဒ်မ ၃၅ (က))

ပုဒ်မ ၃၅။ အတည်ပြုရန် ပျက်ကွက်ခြင်း

(က) ကုမ္ပဏီအား ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ပြီးနောက်တွင် ကုမ္ပဏီကအတည်မပြုသော ကုမ္ပဏီ ဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခြင်းမပြုမီက ချုပ်ဆိုထားသည့် ပဋိညာဉ်စာချုပ်အပေါ် စာချုပ်ဝင်တစ်ဦးသည် တရားရုံးသို့တင်ပြ၍ အောက်ပါတို့နှင့် စပ်လျဉ်းသည့် အမိန့်တစ်ရပ် ချမှတ်ပေးရန် လျှောက်ထားနိုင်သည် -

- (၁) ပဋိညာဉ်စာချုပ်အရ မြေပစ္စည်းဖြစ်စေ၊ အခြားပစ္စည်းဖြစ်စေ ရရှိထားသည့်ပစ္စည်းများကို အဆိုပါစာချုပ်ဝင်ထံသို့ ပြန်ပေးစေရန် ကုမ္ပဏီသို့ ညွှန်ကြားခြင်း၊ သို့မဟုတ်
- (၂) အဆိုပါပစ္စည်း သို့မဟုတ် ပဋိညာဉ်စာချုပ်နှင့်သက်ဆိုင်သည့်စာချုပ်ဝင်အား ခံစားခွင့်ပြုသည့် အခြားသက်သာခွင့်များ၊ သို့မဟုတ်
- (၃) ပဋိညာဉ်စာချုပ်တစ်ရပ်လုံးကိုဖြစ်စေ၊ တစ်စိတ်တစ်ဒေသကိုဖြစ်စေ အတည်ပြုခြင်း။

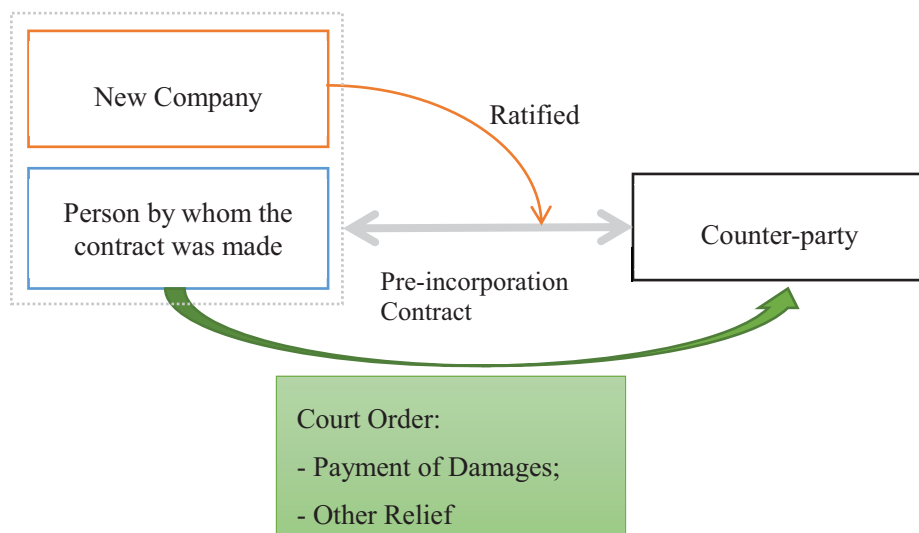
(ခ) ကုမ္ပဏီဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခြင်းမပြုမီ ချုပ်ဆိုထားသည့် ပဋိညာဉ်စာချုပ်များချုပ်ဆိုသူ၏ တာဝန်

ကုမ္ပဏီဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခြင်းမပြုမီ ချုပ်ဆိုထားသည့် ပဋိညာဉ်စာချုပ်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ တရားရုံးသည် သတ်မှတ်ထားသော လျှောက်ထားမှုများရှိပါက ယင်းကုမ္ပဏီသစ်အား အမိန့်ချမှတ်ခြင်းအပြင် ထပ်လောင်း၍ သို့မဟုတ် အစားထိုး၍ ကုမ္ပဏီဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခြင်းမပြုမီ ချုပ်ဆိုထားသည့် ပဋိညာဉ်စာချုပ်များကို ချုပ်ဆိုသည့်သူအား လျော်ကြေးတောင်းဆိုခြင်း သို့မဟုတ် အခြားတရားစွဲဆိုခြင်းဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များကို အသိအမှတ်ပြုနိုင်သည်။ (ပုဒ်မ ၃၆)

ကုမ္ပဏီဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခြင်းမပြုမီ ချုပ်ဆိုထားသည့် ပဋိညာဉ်စာချုပ်များချုပ်ဆိုသူ၏ တာဝန် (ပုဒ်မ ၃၆)

ပုဒ်မ ၃၆။ ကုမ္ပဏီဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခြင်းမပြုမီက ချုပ်ဆိုထားသည့် ပဋိညာဉ်စာချုပ်အားရှိုးဖောက်ခြင်း

ကုမ္ပဏီက အတည်ပြုထားသော ကုမ္ပဏီဖွဲ့စည်းတည်ထောင်ခြင်းမပြုမီက ချုပ်ဆိုထားသည့် ပဋိညာဉ်စာချုပ်အား ရှိုးဖောက်မှုအတွက် ကုမ္ပဏီအပေါ်ပြုလုပ်သည့် တရားစွဲဆိုမှုတွင် တရားရုံးသည် ကုမ္ပဏီ၊ တရားစွဲဆိုမှုတွင်ပါဝင်သည့် အခြားစာချုပ်ဝင်များ၏ လျှောက်ထားချက် သို့မဟုတ် ၎င်းကိုယ်တိုင် တွေ့ရှိချက်များအပေါ်အခြေခံ၍ လျော်ကြေးပေးစေရန်ကိုသော်လည်းကောင်း၊ တရားရုံးက သင့်သည်ထင်မြင်သည့် အခြားသက်သာခွင့်ပေးစေရန်ကိုသော်လည်းကောင်း ချမှတ်နိုင်သည့်အပြင် ကုမ္ပဏီအပေါ်တွင်လည်းကောင်း၊ ပဋိညာဉ်စာချုပ် ချုပ်ဆိုခဲ့သည့် ပုဂ္ဂိုလ်အပေါ်တွင် လည်းကောင်း အမိန့် တစ်ရပ်ရပ်ကို ချမှတ်နိုင်သည်။

(၃) ကုမ္ပဏီဖျက်သိမ်းခြင်း

ကုမ္ပဏီဖျက်သိမ်းခြင်းသည် (၁) အစုရှယ်ယာရှင်များက ဦးဆောင်သည့် ဖျက်သိမ်းခြင်းဆောင်ရွက်မှုများ (ပုဒ်မ ၃၄၅ တွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် အကြောင်းအရင်းများ) နှင့် (၂) အခြားအခြေအနေများတွင်ကုမ္ပဏီဖျက်သိမ်းခြင်းဟူ၍ ခွဲခြားနိုင်သည်။

၎င်းတို့အနက် (၁) သည် တရားရုံး၏အခွင့်အာဏာ မဟုတ်ပေ။ (၂) သည် ကုမ္ပဏီတွင်

ကျန်ရှိသောပစ္စည်းများကို တရားမျှတစွာ ခွဲဝေပေးနိုင်ရန်အတွက် ဖျက်သိမ်းခြင်းကို ကြပ်မတ်နိုင်သည့် အာဏာကို တရားရုံးအား အပ်နှင်းထားသည်။ ဥပမာများမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည် -

တရားဝင် စာရင်းရှင်းလင်းဖျက်သိမ်းရေးအရာရှိ (official liquidator) ကို ခန့်အပ်ခြင်း၊
ကုမ္ပဏီ၏ ပစ္စည်းများကိုပိုင်ဆိုင်ထားသူဟုယူဆရသောသူအား ခေါ်ယူစစ်ဆေးခြင်း၊
ပြည်ပသို့ တိမ်းရှောင်မည့် စာရင်းရှင်းလင်းဖျက်သိမ်းသူများကို ဖမ်းဆီးခြင်း။

၂။ ဥပဒေအရ တရားရုံး၏လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ

ကုမ္ပဏီနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဌာနဆိုင်ရာများသို့ လျှောက်ထားရသည့်အမျိုးမျိုးသောတာဝန်များနှင့် မှတ်တမ်းစသည်တို့အား ထိန်းသိမ်းထားရမည့်တာဝန်များ၊ အခြားလုပ်ဆောင်ချက်များကို သတ်မှတ်ထားသည်။ ယင်းဆောင်ရွက်ချက်များ၊ စာရွက်စာတမ်းများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ မပြည့်စုံခြင်း၊ အခြားချို့ယွင်းချက်များ (Defect) နှင့် တာဝန်များကို ပျက်ကွက်ပါက သတ်မှတ်ထားသော လျှောက်ထားမှုများအရ တရားရုံးသည် ဖြည့်စွက်ခြင်း၊ ကုစားခြင်းများကို ဆောင်ရွက်နိုင်သည်။ ၎င်းတို့တွင် အောက်ပါအချက်များပါဝင်သည် -

- (၁) သင်းဖွဲ့စည်းမျဉ်း ပြင်ဆင်ခြင်းဆိုင်ရာ လျှောက်ထားမှုကာလ သက်တမ်းတိုးခြင်း (ပုဒ်မ ၁၈(ခ))၊
- (၂) ကုမ္ပဏီမှထိန်းသိမ်းထားသော အစုရှယ်ယာရှင်စာရင်း၌ မှားယွင်းရေးသားခြင်း နှင့် အသစ်ပြင်ဆင်ခြင်းများအတွက် စာရင်းပြုပြင်ခြင်း(ပုဒ်မ ၁၈၁)၊
- (၃) ကုမ္ပဏီ၏ ပုံမှန်အထွေထွေအစည်းအဝေးနှင့် အခြားအထွေထွေအစည်းအဝေးများက သင့်လျော်သောနည်းလမ်းဖြင့် ဖိတ်ကြားထားခြင်းမရှိပါက ယင်းအထွေထွေအစည်းအဝေး၏ ဖိတ်ကြားခြင်း ဆိုင်ရာစသည်(ပုဒ်မ ၁၄၇(ခ)၊ ၁၄၈(ဈ)၊ ၁၅၁(က)(၁၀)၊ ၁၅၂(င))၊
- (၄) အထွေထွေအစည်းအဝေး၏ အစည်းအဝေးမှတ်တမ်းများနှင့် သက်ဆိုင်သော စာရင်းစာအုပ်များကို ကြည့်ရှုခြင်း (Inspection) နှင့် မိတ္တူကို တောင်းဆိုသော်လည်း ကုမ္ပဏီက ငြင်းပယ်ခဲ့ပါက အမိန့်တစ်ရပ်ချမှတ်၍ စစ်ဆေးခြင်းနှင့် မိတ္တူကိုပေးစေရန် ညွှန်ကြားခြင်း (ပုဒ်မ ၁၅၉)၊
- (၅) ဒါရိုက်တာဦးရေ မလုံလောက်ပါက ဒါရိုက်တာများကို ခန့်အပ်ခြင်း (ပုဒ်မ ၁၇၃ (ဇ))၊
- (၆) ဒါရိုက်တာနှင့် အတွင်းရေးမှူး (secretary) တို့၏ အမည်စာရင်းများအား စစ်ဆေးမှုကို ကုမ္ပဏီက ငြင်းပယ်ခဲ့ပါက အမိန့်ဖြင့်စစ်ဆေးစေခြင်း (ပုဒ်မ ၁၈၉ (င))၊
- (၇) ကုမ္ပဏီ၏ ပစ္စည်းများအား ပေါင်နှံခြင်း (mortgage) သို့မဟုတ် ကြွေးမြီတာဝန်တင်ရှိခြင်း (charge) တို့အား မှန်ကန်စွာ မှတ်ပုံတင်ထားခြင်းမရှိပါက မှတ်ပုံတင်ခြင်းဆိုင်ရာ ကာလကို သက်တမ်းတိုးခြင်း၊ လိုအပ်သော အမှားပြင်ဆင်မှုများပြုလုပ်ခြင်း (ပုဒ်မ ၂၄၄)၊
- (၈) ပေါင်နှံခြင်း သို့မဟုတ် ကြွေးမြီ တာဝန်တင်ရှိခြင်းတို့နှင့်စပ်လျဉ်းသည့် စာရွက်စာတမ်းများ၏ မိတ္တူများအား စစ်ဆေးကြည့်ရှုခြင်းကို ငြင်းပယ်ခြင်းကို အမိန့်ဖြင့်စစ်ဆေးကြည့်ရှုစေခြင်း (ပုဒ်မ ၂၅၀)၊
- (၉) ဒီဘင်ချာပိုင်ဆိုင်သူများ (Debenture) နှင့်သက်ဆိုင်သည့်မှတ်ပုံတင်စာရင်းအား စစ်ဆေးကြည့်ရှုခြင်းကို ငြင်းပယ်ခြင်းအား အမိန့်ဖြင့်စစ်ဆေးကြည့်ရှုစေခြင်း (ပုဒ်မ ၂၅၂)၊

(၁၀) မှတ်ပုံတင်အရာရှိ (registrar) အား သတင်းအချက်အလက်များနှင့် ရှင်းလင်းဖော်ပြချက်များ ပြုစုပေးရန် ငြင်းပယ်သောကြောင့် ကုမ္ပဏီအားလိုအပ်သော စာရွက်စာတမ်းများ ပြုလုပ်စေခြင်း နှင့် မှတ်ပုံတင်အရာရှိ၏ စစ်ဆေးမှုကို ခံယူစေခြင်းအမိန့် (ပုဒ်မ ၂၇၀)။

၃။ ကုမ္ပဏီဥပဒေကိုချိုးဖောက်ခြင်းကြောင့်တရားရုံးကပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခြင်း

မြန်မာနိုင်ငံကုမ္ပဏီများဥပဒေအရ လိုက်နာရန်ရှိသောတာဝန်များကို ချိုးဖောက်ပါက ချမှတ်နိုင်သော ပြစ်ဒဏ်အမျိုးမျိုးကို သတ်မှတ်ထားသည်။ အောက်ပါပြဋ္ဌာန်းချက်များသည် တရားရုံးက ချမှတ်နိုင်သော ပြစ်ဒဏ်များနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်များဖြစ်သည်။ -

(၁) ကုမ္ပဏီအမည်ကို ဖော်ပြခြင်း မပြုသည့်အတွက် ပြစ်ဒဏ် ပြဋ္ဌာန်းချက်(ပုဒ်မ ၁၄၄)

ကုမ္ပဏီ၏ အမည်ကိုဖော်ပြခြင်းဆိုင်ရာတာဝန်ကို ချိုးဖောက်ခြင်းအတွက်ပြစ်ဒဏ် (ပုဒ်မ ၁၄၄)

ပုဒ်မ ၁၄၄။ ကုမ္ပဏီ၏ အမည်ကို ဖော်ပြခြင်းမပြုသည့်အတွက် ပြစ်ဒဏ်

(က) တာဝန်ကန့်သတ်ထားသည့် ကုမ္ပဏီတစ်ခုသည် ယင်း၏အမည်အား ဤဥပဒေအရ ညွှန်ကြား ထားသည့် နည်းလမ်းများအတိုင်း ရှင်းလင်းထင်ရှားစွာ လိုက်နာဖော်ပြခြင်း မရှိလျှင် ဒဏ်ကြေးငွေ ကျပ်ငါးသောင်းကို ပေးဆောင်ရမည်ဖြစ်ပြီး သိလျက်ဖြင့်တမင် ပျက်ကွက်စေခဲ့သည် သို့မဟုတ် ပျက်ကွက်ရန်ခွင့်ပြုခဲ့သည့် ကုမ္ပဏီအရာရှိတစ်ဦးစီသည် အလားတူပြစ်ဒဏ်အတွက် တာဝန်ရှိ စေရမည်။

(ခ) တာဝန်ကန့်သတ်ထားသည့် ကုမ္ပဏီတစ်ခု၏အရာရှိတစ်ဦးစီ သို့မဟုတ် ယင်းကိုယ်စား ဆောင်ရွက်သူတစ်ဦးသည် အထက်တွင်ပြဋ္ဌာန်းထားသည့်အတိုင်း ယင်း၏အမည်ကို ရှင်းလင်း ထင်ရှားစွာဖော်ပြခြင်းမပြုဘဲ ကုမ္ပဏီ၏ရုံးတံဆိပ်တစ်ခုအဖြစ် ရည်ရွယ်လျက် ရုံးတံဆိပ်တစ်ခုခု ကို အသုံးပြုခဲ့လျှင် သို့မဟုတ် ထိုသို့အသုံးပြုရန်ခွင့်ပြုခဲ့လျှင် သို့မဟုတ် အထက်တွင်ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် အတိုင်း ယင်း၏အမည်ကို ပုဒ်မ ၁၄၃၊ ပုဒ်မခွဲ (ဂ) တွင် ဖော်ပြပါရှိသည့် ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်မှု သို့မဟုတ် ထိုသို့ပြုလုပ်ဆောင်ရွက်ရန် ခွင့်ပြုခဲ့လျှင် ဒဏ်ကြေးငွေ ကျပ်ငါးသောင်းကို ပေးဆောင် ရမည်။ ၎င်းအပြင် အဆိုပါစာရွက်စာတမ်းသည် ကုမ္ပဏီအတွက် ဥပဒေအရတာဝန်ရှိမှု တစ်ရပ်ရပ်ကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့ပြီး အောက်ပါကိစ္စရပ်များ မပေါ်ပေါက်ခဲ့လျှင် ထိုတာဝန်ရှိမှုကို ကုမ္ပဏီက မဆောင်ရွက်နိုင်သဖြင့် ကုမ္ပဏီအပေါ်တွင် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် တာဝန်ရှိမှုများ အတွက်လည်း ထိုသူက တာဝန်ယူဆောင်ရွက်ရမည်။ -

(၁) အခြားပုဂ္ဂိုလ်အတွက် ကုမ္ပဏီသည် တာဝန်ယူဆောင်ရွက်မည်ဟု အဆိုပါပုဂ္ဂိုလ်သည် သိရှိသူ သို့မဟုတ် သိရှိသည်ဟု မှတ်ယူခံရသူပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်ကြောင်း စာရွက်စာတမ်းကို ထုတ်ပြန်ခဲ့သူ သို့မဟုတ် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သူက ထင်ရှားပြသနိုင်ခြင်း၊ သို့မဟုတ်

(၂) တရားရုံးက အဆိုပါစာရွက်စာတမ်းကို ထုတ်ပြန်ခဲ့သူ သို့မဟုတ် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သူ အပေါ် ထိုသို့တာဝန်ရှိစေခြင်းမှာ တရားမျှတမှုမရှိကြောင်း တွေ့ရှိခြင်း။

- (၂) ဒါရိုက်တာ၊ အတွင်းရေးမှူးစသည့် ကုမ္ပဏီ၏ အရာရှိများမှ တာဝန်ပျက်ကွက်သည့် ပြစ်ဒဏ်များ နှင့် စပ်လျဉ်း၍ နောက်တိုးပြစ်ဒဏ်အဖြစ် ချမှတ်ခြင်းဆိုင်ရာပြဋ္ဌာန်းချက်နှင့် (ပုဒ်မ ၁၉၀ (ခ) (၁)(၂))

ကုမ္ပဏီ၏ အရာရှိများ၏ တာဝန်ပျက်ကွက်ခြင်း (ပုဒ်မ ၁၉၀ (ခ) (၁)(၂))

ပုဒ်မ ၁၉၀။ ဤအခန်းတွင်ပါရှိသည့် သတ်မှတ်ချက်တစ်ရပ်ရပ်အား ဖောက်ဖျက်မှုအတွက် အကျိုးဆက်များ

(က) (ချန်လှပ်ထားသည်)

(ခ) ပုဒ်မခွဲ (က)ပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်အား ကန့်သတ်ခြင်းမရှိစေဘဲ ပျက်ကွက်မှုအား သိလျက်ဖြင့် တမင်ပြုလုပ်ခဲ့သော ဒါရိုက်တာအားလုံး သို့မဟုတ် ဤအခန်းပါ သက်ဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့် အကျိုးဝင်သော အခြားပုဂ္ဂိုလ် တစ်ဦးဦးသည် အောက်ပါအတိုင်း ဆောင်ရွက်ရမည် -

(၁) ပျက်ကွက်မှုတွင် ဒါရိုက်တာ သို့မဟုတ် သက်ဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက်များနှင့် အကျိုးဝင်သော အခြားပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး၏ မရိုးသားမှုများပါဝင်ခဲ့လျှင် ဤဥပဒေအရ တရားရုံးက သီးခြား ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်နိုင်သည်။

(၂) မှတ်ပုံတင်အရာရှိက လျှောက်ထားတင်ပြလာလျှင် တရားရုံးက သတ်မှတ်သည့်ကာလအတွင်း ကုမ္ပဏီတစ်ခု၏ ဒါရိုက်တာ၊ အရာရှိ သို့မဟုတ် အခြားအရာရှိအဖြစ် ဆောင်ရွက်ရန် တားမြစ်နိုင်သည်။

- (၃) အစုရှယ်ယာများကို ခေါ်ယူခြင်းအတွက် လုပ်ဆောင်ရမည့် အလားအလာညွှန်းတမ်း (Prospectus) ၏ ရေးသားမှုနှင့်သက်ဆိုင်သည့်တာဝန်ရှိမှုကို လျှော့ပေါ့ခြင်းဆိုင်ရာ ပြဋ္ဌာန်းချက် (ပုဒ်မ ၂၁၀၊ ၂၂၅ (ဂ) (၃))

အလားအလာညွှန်းတမ်း (prospectus) ၏ ရေးသားမှုနှင့်သက်ဆိုင်သည့်တာဝန်ရှိမှု (ပုဒ်မ ၂၁၀၊ ၂၂၅ (ဂ))

ပုဒ်မ ၂၁၀။ ပုဒ်မ ၂၁၅ ပါပြဋ္ဌာန်းချက်များကို ညီညွတ်ခြင်းမရှိသည့် ကိစ္စရပ်များနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် အကြောင်းများ

ပုဒ်မ ၂၁၅ တွင် ဖော်ပြပါရှိသည့် သတ်မှတ်ချက်တစ်ရပ်ရပ်နှင့် ညီညွတ်ခြင်းမရှိလျှင် သို့မဟုတ် ဆန့်ကျင်၍ ဆောင်ရွက်ခြင်းပြုခဲ့လျှင် ကုမ္ပဏီ၏ အလားအလာညွှန်းတမ်း (Prospectus) အတွက် တာဝန်ရှိသော ဒါရိုက်တာ သို့မဟုတ် အခြားပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးသည် အောက်ပါအခြေအနေများကို သက်သေထင်ရှား တင်ပြနိုင်လျှင် သတ်မှတ်ချက်များနှင့် ညီညွတ်မှုမရှိခြင်း သို့မဟုတ် ဆန့်ကျင်၍ ဆောင်ရွက်ခြင်းများ ပြုလုပ်သည့် အကြောင်းကြောင့် တာဝန်တစ်စုံတစ်ရာ မရှိစေရ -

(က) ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခြင်းမပြုသည့် ကိစ္စတစ်ရပ်ရပ်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ ၎င်းအနေဖြင့် အသိအမှတ်ပြု လိုက်နာဆောင်ရွက်မှုမရှိခြင်း၊ သို့မဟုတ်

(ခ) ဒါရိုက်တာ သို့မဟုတ် အခြားပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးသည် သဘောရိုးဖြင့် မှားယွင်းခဲ့ခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်

လာရသောစည်းကမ်းချက်အား မလိုက်နာခြင်း သို့မဟုတ် ဆန့်ကျင်၍ ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ သို့မဟုတ် (ဂ) တရားရုံး၏ ယူဆချက်တွင် လိုက်နာဆောင်ရွက်မှုမရှိခြင်း သို့မဟုတ် ဆန့်ကျင်၍ ဆောင်ရွက်ခြင်းသည် အရေးကြီးသောကိစ္စရပ်နှင့် မသက်ဆိုင်ကြောင်း သို့မဟုတ် အကြောင်းအရာများ အားလုံးကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားပြီး ကင်းလွတ်ခွင့်ပြုသင့်ကြောင်း တွေ့ရှိသည့်အခါတွင် ယင်းအတွက် အရေးယူဆောင်ရွက်ခြင်းမှ ကင်းလွတ်ခွင့်ပြုရမည်။

သို့ရာတွင် ပုဒ်မ ၂၀၅၊ ပုဒ်မခွဲ (က)၊ ပုဒ်မခွဲငယ် (၁၆) တွင်ပါရှိသော သတ်မှတ်ချက်များအား လိုက်နာဆောင်ရွက်မှုမရှိခြင်း သို့မဟုတ် ဆန့်ကျင်၍ ဆောင်ရွက်ခြင်းပြုသည့် ကိစ္စရပ်တွင် ဒါရိုက်တာတစ်ဦးဦး သို့မဟုတ် အခြားသူတစ်ဦးဦးသည် ထုတ်ဖော်မပြောဆိုသည့် အချက်များကို သိရှိသည်ဟု သက်သေထင်ရှားမပေါ်ပေါက်လျှင် ဖော်ပြပါ လိုက်နာဆောင်ရွက်မှုမရှိခြင်း သို့မဟုတ် ဆန့်ကျင်၍ ဆောင်ရွက်ခြင်းပြုခြင်းများနှင့် စပ်လျဉ်း၍ တာဝန်တစ်စုံတစ်ရာ မရှိစေရ။

ပုဒ်မ ၂၂၅။ ကော်ပိုရေးရှင်း၏ အလားအလာညွှန်းတမ်း (Prospectus) တွင်ပါရှိရမည့် အချက်အလက်များ

(က) (ချန်လုပ်ထားသည်)
(ခ) (ချန်လုပ်ထားသည်)
(ဂ) ဤအခန်းတွင် ဖော်ပြပါရှိသည့် ပြဋ္ဌာန်းချက်တစ်ရပ်ရပ်နှင့် လိုက်နာဆောင်ရွက်ခြင်း မရှိလျှင် သို့မဟုတ် ဆန့်ကျင်၍ ဆောင်ရွက်ခြင်းပြုခဲ့လျှင် ကော်ပိုရေးရှင်း၏ အလားအလာညွှန်းတမ်း (Prospectus) အတွက် တာဝန်ရှိသောဒါရိုက်တာ သို့မဟုတ် အခြားပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးဦးသည် အောက်ပါအခြေအနေများကို သက်သေထင်ရှားတင်ပြနိုင်လျှင် သတ်မှတ်ချက်များနှင့် ညီညွတ်မှု မရှိခြင်း သို့မဟုတ် ဆန့်ကျင်၍ဆောင်ရွက်ခြင်းများ ပြုလုပ်သည့်အကြောင်းကြောင့် တာဝန်တစ်စုံတစ်ရာ မရှိစေရ -

- (၁) ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခြင်း မပြုသည့် ကိစ္စတစ်ရပ်ရပ်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ ၎င်းအနေဖြင့် အသိအမှတ်ပြု လိုက်နာဆောင်ရွက်မှု မရှိခြင်း၊ သို့မဟုတ်
- (၂) ဒါရိုက်တာ သို့မဟုတ် အခြားပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးဦးသည် သဘောရိုးဖြင့် မှားယွင်းခဲ့ခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာရသော စည်းကမ်းချက်အား မလိုက်နာခြင်း သို့မဟုတ် ဆန့်ကျင်၍ ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ သို့မဟုတ်
- (၃) တရားရုံး၏ ယူဆချက်တွင် လိုက်နာဆောင်ရွက်မှုမရှိခြင်း သို့မဟုတ် ဆန့်ကျင်၍ ဆောင်ရွက်ခြင်းသည် အရေးကြီးသောကိစ္စရပ်နှင့် မသက်ဆိုင်ကြောင်း သို့မဟုတ် အမှု၏ အကြောင်းအရာများအားလုံးကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားပြီး ကင်းလွတ်ခွင့်ပြုသင့်ကြောင်း တွေ့ရှိသည့်အခါတွင် ယင်းအတွက် အရေးယူဆောင်ရွက်ခြင်းမှ ကင်းလွတ်ခွင့်ပြုခြင်း။

သို့ရာတွင် ပုဒ်မ ၂၀၅၊ ပုဒ်မခွဲ (က)၊ ပုဒ်မခွဲငယ် (၁၆) တွင် ပါရှိသောသတ်မှတ်ချက်များအား လိုက်နာဆောင်ရွက်မှုမရှိခြင်း သို့မဟုတ် ဆန့်ကျင်၍ ဆောင်ရွက်ခြင်းပြုသည့် ကိစ္စရပ်တွင် ဒါရိုက်တာတစ်ဦးဦး သို့မဟုတ် အခြားသူတစ်ဦးဦးသည် ထုတ်ဖော်မပြောဆိုသည့် အချက်များကို သိရှိသည်ဟု သက်သေထင်ရှားမပေါ်ပေါက်လျှင် ဖော်ပြပါ လိုက်နာဆောင်ရွက်မှုမရှိခြင်း သို့မဟုတ် ဆန့်ကျင်၍ ဆောင်ရွက်ခြင်း ပြုခြင်းများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ တာဝန်တစ်စုံတစ်ရာ မရှိစေရ။

အခန်း (၁၂) ဖက်စပ်လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ အခြေခံများ

၁။ ဖက်စပ်လုပ်ငန်း၏ အကျဉ်းချုပ်

(၁) ဖက်စပ်လုပ်ငန်းဆိုသည်မှာ

ဖက်စပ်လုပ်ငန်း (Joint Venture) ဆိုသည်မှာ တစ်ခုထက်ပိုသော ကုမ္ပဏီများသည် ဖက်စပ်လုပ်ငန်း လုပ်ဆောင်သူများ (Joint Venture Partner) အဖြစ် အရင်းအနှီးထည့်ဝင်ကြပြီး ကုမ္ပဏီအသစ်ကို ထူထောင်၍ လုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်ခြင်းကို ဆိုလိုသည်။

(မှတ်ချက် - အခြားလုပ်ငန်းများကို ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း ပုံသဏ္ဌာန်)

ဖက်စပ်လုပ်ငန်းအပြင် နှစ်ခုနှင့် နှစ်ခုထက်ပိုသော ကုမ္ပဏီများက ပူးပေါင်း၍ လုပ်ငန်းအပ်နှံခြင်း စာချုပ်များ သို့မဟုတ် အခြား အလားတူစာချုပ်များကိုချုပ်ဆိုကာ လုပ်ငန်းများကို လုပ်ကိုင်နိုင်သည်။

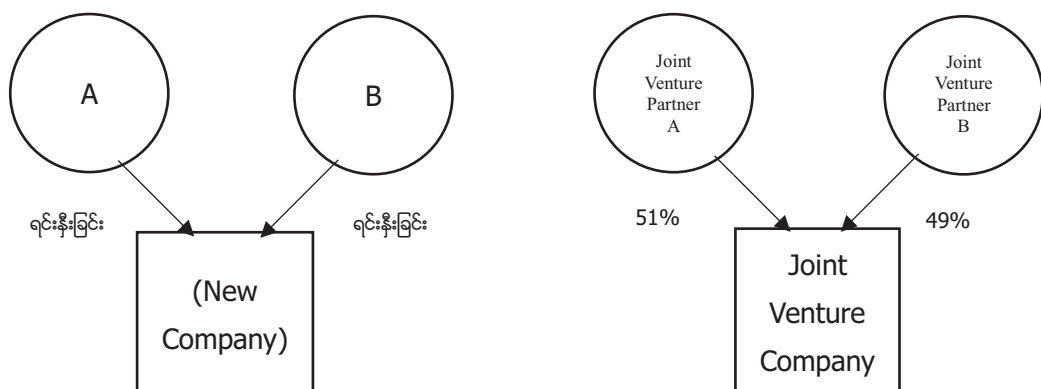
(၂) ဖက်စပ်လုပ်ငန်း ဖွဲ့စည်းပုံနည်းလမ်း

ဖက်စပ်လုပ်ငန်းကို အထူးသဖြင့် အောက်ပါအတိုင်း ဖွဲ့စည်းကြသည် -

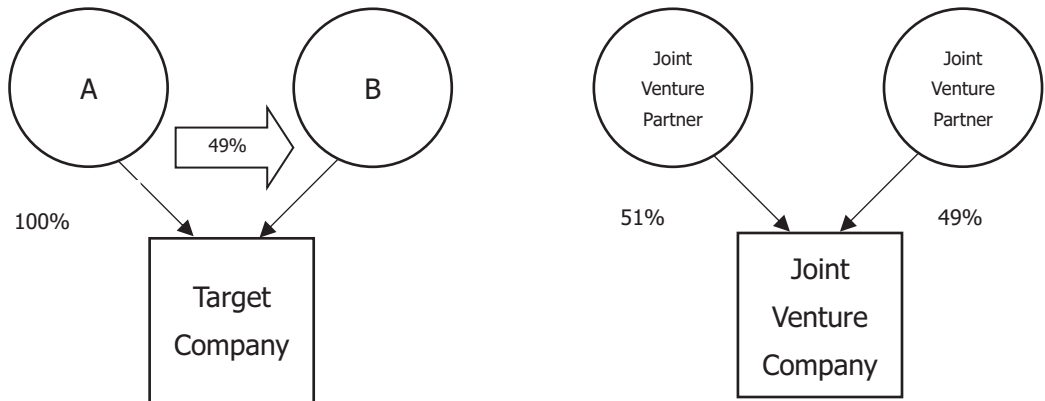
(၁) ဖက်စပ်လုပ်ငန်းလုပ်ဆောင်သူများက ဖက်စပ်ကုမ္ပဏီအသစ်ကို ထူထောင်ခြင်း၊ သို့မဟုတ်

(၂) ဖက်စပ်လုပ်ငန်းလုပ်ဆောင်လိုသူက အခြားတစ်ဖက်မှပိုင်ဆိုင်သည့် (Target Company) ၏အစုရှယ်ယာတစ်စိတ်တစ်ဒေသကို ဝယ်ယူခြင်း။

(၁) ဖက်စပ်ဆောင်ရွက်သူများက ဖက်စပ်ကုမ္ပဏီကို အသစ်ထူထောင်ခြင်း

(၂) အခြားတစ်ဖက်က ပိုင်ဆိုင်သည့် Target ကုမ္ပဏီ၏ အစုရှယ်ယာအချို့ကို အခြားတစ်ဖက်မှ ဝယ်ယူခြင်း

ထို့အပြင် ဖက်စပ်လုပ်ဆောင်သူများသည် ကုမ္ပဏီ ၂ ခုသာမက ၃ ခုနှင့် အထက် ဖြစ်လာသည့် အခြေအနေမျိုးလည်းရှိလာနိုင်ပြီး၊ ပြည်တွင်းကုမ္ပဏီအချင်းချင်း၊ နိုင်ငံခြား ကုမ္ပဏီအချင်းချင်း ပေါင်းစပ်ခြင်းများရှိသကဲ့သို့ ပြည်တွင်းကုမ္ပဏီနှင့်နိုင်ငံခြားကုမ္ပဏီ ပေါင်းစပ်ခြင်းများလည်းရှိသည်။ အောက်တွင် အခြေခံအားဖြင့် (၁) ဖက်စပ်ကုမ္ပဏီအသစ် ထူထောင်ခြင်းပုံစံကို ရှင်းပြပါမည်။

(၃) ပုံမှန်အားဖြင့် နိုင်ငံခြားကုမ္ပဏီနှင့် ပြည်တွင်းကုမ္ပဏီတို့၏ ဖက်စပ်လုပ်ငန်းပုံစံ

ဖက်စပ်လုပ်ငန်းကို ဖက်စပ်လုပ်ငန်းလုပ်ဆောင်သူ အသီးသီးတွင်ရှိကြသော အစွမ်းဆောင် နိုင်ဆုံး အရာများအား ပေါင်းစပ်ကြသည့် အခြေအနေများတွင် ပိုမိုအောင်မြင်ကြသည်။ ဥပမာ - နိုင်ငံခြားကုမ္ပဏီနှင့် ပြည်တွင်းကုမ္ပဏီတို့သည် အောက်ပါအခြေအနေများတွင် ပေါင်းစပ်ရန် စဉ်းစားတတ်ကြသည် -

နိုင်ငံခြားကုမ္ပဏီ၏ စွမ်းဆောင်နိုင်မှု	ပြည်တွင်းကုမ္ပဏီ၏ စွမ်းဆောင်နိုင်မှု
• ငွေအရင်းအနှီး • နည်းပညာ • Brand image	• မရွှေ့မပြောင်းနိုင်သောပစ္စည်းများ • သက်ဆိုင်ရာအာဏာပိုင်များမှခွင့်ပြုချက်များ • လူ့စွမ်းအားအရင်းအမြစ်များ • ပြည်တွင်း စီးပွားရေးဆိုင်ရာ Network များ

(၄) ဖက်စပ်လုပ်ငန်းပြုလုပ်ရာတွင် လိုအပ်သော စာရွက်စာတမ်းများ

ဖက်စပ်လုပ်ငန်းပြုလုပ်ရာတွင် အဓိကအရေးအကြီးဆုံးလိုအပ်သည့် စာရွက်စာတမ်းသည် ဖက်စပ်သဘောတူညီချက်စာချုပ် (Joint Venture Agreement) ဖြစ်သည်။¹⁴ ဖက်စပ် သဘောတူညီချက်စာချုပ်သည် အခြေခံအားဖြင့် ဖက်စပ်လုပ်ငန်း လုပ်ဆောင်သူတို့အား စာချုပ်

¹⁴ ဖက်စပ်သဘောတူညီချက်စာချုပ်သည် အစုရှယ်ယာရှင်များစာချုပ် (Shareholders Agreement) ဟုလည်းခေါ်ဆို ကြသည်။ ယင်းစာချုပ်၏ အကြောင်းအရာသည် ဖက်စပ်လုပ်ငန်းကုမ္ပဏီကလုပ်ကိုင်မည့် လုပ်ငန်းပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်ခြင်းဆိုင်ရာ အခွင့်အရေးနှင့် တာဝန်အသီးသီးတို့ကို သဘောတူညီထားခြင်းသာဖြစ်ပြီး လက်တွေ့အားဖြင့် အတူတူပင်ဖြစ်သည်။

ချုပ်ဆိုကြသူများအနေဖြင့် ဖက်စပ်ကုမ္ပဏီက လုပ်ဆောင်မည့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် လုပ်ငန်းများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ အခွင့်အရေးနှင့် တာဝန်အသီးသီးတို့ကို သဘောတူညီထားခြင်းပင်ဖြစ်သည်။

(အဓိကအချက်များ - ဖက်စပ်သဘောတူညီချက်စာချုပ်နှင့်စပ်လျဉ်းသည့် စာရွက်စာတမ်း)

- (၁) ဖက်စပ်ကုမ္ပဏီ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံစည်းမျဉ်း - သာမန်အားဖြင့် ဖက်စပ်စာချုပ်၏ အကြောင်းအရာများကို ဖက်စပ်ကုမ္ပဏီ၏ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံစည်းမျဉ်းတွင် ထည့်သွင်းရေးသားလေ့ရှိကြသည်။
- (၂) ဆက်စပ်စာချုပ်များ - ဥပမာများမှာ နည်းပညာ၊ Brand လိုင်စင်စာချုပ် (နည်းပညာနှင့် Brand ၏ အသုံးပြုခွင့်ကို သဘောတူညီသည့်စာချုပ်)၊ မရွေ့မပြောင်းနိုင်သော ပစ္စည်းများကို ငှားရမ်းသည့် စာချုပ် စသည်တို့ဖြစ်သည်။

၂။ ဖက်စပ်လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ ပိုင်ဆိုင်မှုအမျိုး

ဖက်စပ်လုပ်ငန်းဆိုင်ရာ ပိုင်ဆိုင်မှုအမျိုးသည် အခြေခံအားဖြင့် ပါဝင်သူများက လွတ်လပ်စွာ သဘောတူညီမှုဖြင့် ဆုံးဖြတ်နိုင်သည်။ ယင်းအခြေအနေတွင် ပိုင်ဆိုင်မှုအမျိုးသည် ဖက်စပ်ဆောင်ရွက်သူ အသီးသီးထံမှ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသော ပစ္စည်းဥစ္စာများအပေါ်မူတည်၍ ဆုံးဖြတ်လေ့ရှိကြသည်။

ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဥပဒေနှင့် ဆက်စပ်ပြဋ္ဌာန်းချက်များအရ နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူနှင့် မြန်မာနိုင်ငံသားတို့၏ ဖက်စပ်လုပ်ငန်းကုမ္ပဏီတွင် နိုင်ငံခြားသားမှရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကို ၈၀ ရာခိုင်နှုန်းအထိသာ ထည့်ဝင်ခွင့်ပြုခြင်းဖြင့် ကန့်သတ်ထားကာ ဖက်စပ်ပါဝင်သူများက လွတ်လပ်စွာ သဘောတူညီမှု မပြုလုပ်နိုင်သည့် အခြေအနေကိုလည်း တွေ့မြင်နိုင်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ဥပဒေ

ပုဒ်မ ၄၂။ အောက်ပါရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု လုပ်ငန်းအမျိုးအစားများကို ကန့်သတ်သည့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု လုပ်ငန်းများအဖြစ် သတ်မှတ်သည် -

(ချန်လှပ်ထားသည်)

- (ဂ) နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို ပြည်တွင်းရှိ နိုင်ငံသားလူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးဦး သို့မဟုတ် နိုင်ငံသားပိုင် လုပ်ငန်းတစ်ခုခုနှင့် ပူးပေါင်း၍ ဖက်စပ်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဖြင့်သာ ဆောင်ရွက်နိုင်သည့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု လုပ်ငန်းများ၊

(ချန်လှပ်ထားသည်)

မြန်မာနိုင်ငံရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု နည်းဥပဒေများ

နည်းဥပဒေ ၂၂။ ဥပဒေပုဒ်မ ၄၂ (ဂ) အရ အမိန့်ကြော်ငြာစာတွင် အတိအလင်းဖော်ပြ၍ ခွင့်ပြုထားသည့် လုပ်ငန်းများမှတစ်ပါး ဖက်စပ်လုပ်ငန်းတစ်ခုတွင် မြန်မာနိုင်ငံသား ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူသည် အနည်းဆုံး တိုက်ရိုက်အရရှယ်ယာ သို့မဟုတ် အကျိုးစီးကွား အချိုးကို ၂၀ ရာခိုင်နှုန်း ထည့်ဝင်ရမည်။

မှတ်ချက် - ဖက်စပ်အချိုးအား သတ်မှတ်ခြင်းဆိုင်ရာ စဉ်းစားသည့်နည်းလမ်း

(၁) ကုမ္ပဏီများဥပဒေအရ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရန် လိုအပ်ချက်နှင့်စပ်လျဉ်း၍

အထက်ပါအတိုင်း ဖက်စပ် အချိုးသည် ပါဝင်သူတို့၏ လွတ်လပ်စွာ သဘောတူညီမှုကို အခြေခံ၍ ယင်းတို့ထည့်ဝင်ထားသော ပစ္စည်းဥစ္စာတို့၏ ပမာဏအလိုက် ဆုံးဖြတ်နိုင်သော်လည်း ပါဝင်သူတို့ သည် မည်သို့မည်ပုံဖြင့် မိမိ၏ဝေစု အချိုးကိုရယူရန် စဉ်းစားကြောင်း ကိုလေ့လာပါမည်။

စံနမူနာတစ်ခုအနေဖြင့် ကုမ္ပဏီများဥပဒေအရ အစုရှယ်ယာရှင်များ၏ အထွေထွေအစည်း အဝေးတွင် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရန် လိုအပ်ချက်ပင်ဖြစ်သည်။ သာမန်ဆုံးဖြတ်ချက် ဖြစ်ပါက အစုရှယ်ယာရှင် ၅၀ ရာခိုင်နှုန်းအထက်၊ အထူးဆုံးဖြတ်ချက်ဖြစ်ပါက အစုရှယ်ယာရှင် ၇၅ ရာခိုင်နှုန်းနှင့် အထက်သည် ဆုံးဖြတ်ချက်ချရန် လိုအပ်ချက် ဖြစ်သည့်အတွက် ယင်းဆုံးဖြတ်ချက် အသီးသီးနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ဆုံးဖြတ်သည့် အခွင့်အရေးကို ရယူလိုပါက အစုရှယ်ယာ ၅၀ ရာခိုင်နှုန်း အထက် သို့မဟုတ် အစုရှယ်ယာ ၇၅ ရာခိုင်နှုန်းနှင့်အထက်ကို ရယူရမည်ဟု စဉ်းစားပုံစဉ်းစားနည်း သည် သာမန်ဖြစ်သည်။

သို့သော် ယင်းသို့ရယူလိုပါက ယင်းနှင့်ကိုက်ညီမည့် ပစ္စည်းဥစ္စာကို ရင်းနှီးထည့်ဝင် ရမည်ဖြစ်ပြီး၊ ပစ္စည်းဥစ္စာကိုထည့်ဝင်ခြင်းမရှိဘဲ အခွင့်အရေးကိုရယူ၍ မရကြောင်း ရှင်းပြရန် ပင်မလိုပေ။

(၂) ၅၀ ရာခိုင်နှုန်းစီ ပိုင်ဆိုင်မှုဟူသည့် အချိုး

ဤအချိုးသည် ပုံမှန်ကြည့်ပါက သဘောတူညီမှုရှိမည်ဟု ထင်ရသော်လည်း ပါဝင်သူ နှစ်ဖက်စလုံးက တစ်ဝက်ကျော်ပိုင်ဆိုင်မှု မရှိသည့်အတွက် နှစ်ဦးနှစ်ဖက်တွင် အစဉ်အမြဲ သဘောတူညီမှုမရှိပါက အစုရှယ်ယာရှင်တို့သည် အထွေထွေအစည်းအဝေး၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ချမှတ်နိုင်မည်မဟုတ်ဘဲ ဖက်စပ်ကုမ္ပဏီများအနေဖြင့် အကောင်းဆုံးအချိုးဖြစ်သည်ဟု မဆိုနိုင်ပေ။

၃။ ဖက်စပ်သဘောတူညီချက်စာချုပ်၏ စည်းကမ်းချက်များ

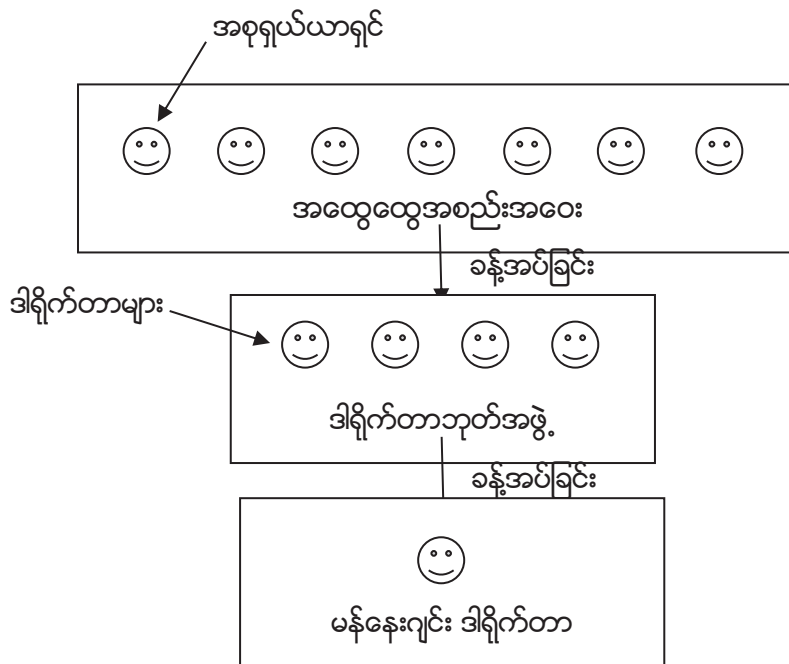
ဖက်စပ်သဘောတူညီချက်စာချုပ်သည် အထူးသဖြင့် ချမှတ်ထားသောပုံစံများမရှိဘဲ ပါဝင်သူတို့၏ ဆွေးနွေးချက်၊ သဘောတူညီချက်တစ်ခုချင်းစီအတွက်အခြေခံပြီး ဆုံးဖြတ်ထားသော အကြောင်းအရာ များဖြစ်သည်။ သို့သော် သဘောတူညီချက်သည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လက်တွေ့ ဆောင်ရွက်မှုများအရ အထိုက်အလျောက် စံနမူနာအဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲတည်ရှိလျက်ရှိသဖြင့် ၎င်းအကြောင်းအရာကို အောက်ပါ အတိုင်း တင်ပြသွားမည် ဖြစ်သည် -

(၁) ဖက်စပ်ကုမ္ပဏီ၏ အကျဉ်းချုပ်

ဖက်စပ်ကုမ္ပဏီ၏ အခြေခံအချက်အလက်များဖြစ်သော ကုမ္ပဏီအမည်၊ ရုံးချုပ်၏ တည်နေရာ၊ လုပ်ငန်းရည်ရွယ်ချက်၊ မတည်ငွေ၊ ရင်းနှီးမှုအချိုး စသည်တို့ကို သဘောတူညီထားကြသည်။ ထို့အပြင် အခြေအနေအရ ဖက်စပ်ကုမ္ပဏီကို ထူထောင်ရန်အတွက် မတည်ငွေ အကြောင်းအရာ အထိ လက်တွေ့ကျကျ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့် အချိန်ဇယားများကိုပါ သဘောတူထားကြလေ့ ရှိသည်။

(၂) ဖက်စပ်ကုမ္ပဏီ၏ စီမံအုပ်ချုပ်မှု

ဖက်စပ်ကုမ္ပဏီ၏ အဆုံးအဖြတ်၊ တစ်နည်းဆိုရသော် စီမံအုပ်ချုပ်မှု (Governance) နည်းလမ်း ကို အသေးစိတ်သဘောတူညီထားကြသည်။

(က) အစုရှယ်ယာရှင်များ၏ အထွေထွေအစည်းအဝေး

အစုရှယ်ယာရှင်များ၏ အထွေထွေအစည်းအဝေးသည် အစုရှယ်ယာရှင်များနှင့် ဖွဲ့စည်းထားသည့် ယင်းကုမ္ပဏီ၏ အဆင့်အမြင့်ဆုံး အဆုံးအဖြတ်ကို ချမှတ်သည့် အစည်းအဝေး ဖြစ်သည်။

ဖက်စပ်သဘောတူညီချက်စာချုပ်တွင် အထွေထွေအစည်းအဝေးကို ဖိတ်ခေါ်ရမည့်သူများ၊ ဖိတ်ခေါ်ရန် နည်းလမ်းနှင့် အချိန်ကာလများ၊ ဆုံးဖြတ်ရမည့် အကြောင်းအရာများ၊ မဖြစ်မနေ တက်ရောက်ရမည့်ဦးရေ၊ ဆုံးဖြတ်ရမည့်စံနှုန်းများ၊ စာရွက်စာတမ်းဖြင့် ဆုံးဖြတ်ခြင်း၊ TV Conference ကျင်းပခြင်းတို့ကို ခွင့်ပြု၊ မပြုတို့ကို သဘောတူညီထားကြသည်။ ထို့အပြင် ဆုံးဖြတ်ရမည့် စံနှုန်းများသည် အခြေခံအားဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံကုမ္ပဏီများဥပဒေ၏ စံနှုန်း (သာမန်ဆုံးဖြတ်ချက်တွင် ၅၀ ရာခိုင်နှုန်းအထက်၊ အထူးဆုံးဖြတ်ချက်တွင် ၇၅ ရာခိုင်နှုန်းနှင့် အထက်) ကို အခြေခံထားသည်။ (နောင်တွင် ဖော်ပြမည့် ၃။ (၃) ငြင်းပယ်ပိုင်ခွင့်၏ ပြဋ္ဌာန်းချက်ကိုလည်း လေ့လာစေချင်ပါသည်။)

(ခ) ဒါရိုက်တာအဖွဲ့

ဒါရိုက်တာအဖွဲ့သည် အစုရှယ်ယာရှင်များ၏ အထွေထွေ အစည်းအဝေးတွင် ရွေးချယ်ခံရသည့် ဒါရိုက်တာများနှင့် ဖွဲ့စည်းထားသည့် ကုမ္ပဏီ၏ အရေးကြီးသော အကြောင်းအရာကို ဆုံးဖြတ်သည့် အဖွဲ့ပင် ဖြစ်သည်။

ဖက်စပ်သဘောတူညီချက်စာချုပ်တွင် ရှေးဦးစွာ ဒါရိုက်တာများ၏ အရေအတွက်နှင့် ဖက်စပ်လုပ်ဆောင်သူ အသီးသီးတို့က ဒါရိုက်တာဦးရေ မည်မျှကိုရွေးချယ်ပိုင်ခွင့်ရှိကြောင်း သဘောတူထားကြသည်။ သာမန်အားဖြင့် ရွေးချယ်ပိုင်ခွင့်ရှိသည့် ဖက်စပ်လုပ်ဆောင်သူတို့က ယင်းဒါရိုက်တာများကို ထုတ်ပယ်ခွင့်ရှိကြသည်။

ထို့အပြင် အထွေထွေအစည်းအဝေးနည်းတူ ဒါရိုက်တာအဖွဲ့ကို ဖိတ်ခေါ်ရမည့်သူများ၊ ဖိတ်ခေါ်ရန် နည်းလမ်းနှင့် အချိန်ကာလများ၊ ဆုံးဖြတ်ရမည့် အကြောင်းအရာများ၊ မဖြစ်မနေတက်ရောက်ရမည့်ဦးရေ၊ ဆုံးဖြတ်ရမည့်စံနှုန်းများ၊ စာရွက်စာတမ်းဖြင့် ဆုံးဖြတ်ခြင်း၊ TV Conference ကျင်းပခြင်းတို့ကို ခွင့်ပြု၊ မပြုတို့ကို သဘောတူညီထားကြသည်။ (နောင်တွင် ဖော်ပြမည့် ၃။ (၃) ငြင်းပယ်ပိုင်ခွင့်၏ ပြဋ္ဌာန်းချက်ကိုလည်း လေ့လာစေချင်ပါသည်။)

(ဂ) မန်နေဂျင်း ဒါရိုက်တာ

မန်နေဂျင်း ဒါရိုက်တာအား ဖက်စပ်ကုမ္ပဏီကို ကိုယ်စားပြုသည့်အခွင့်အရေးပေးအပ်ခြင်းဖြင့် (ဖက်စပ်ကုမ္ပဏီကိုယ်စား စာရွက်စာတမ်းများပေါ်တွင် မန်နေဂျင်းဒါရိုက်တာမှ လက်မှတ်ရေးထိုးခြင်း) ဖက်စပ်ကုမ္ပဏီဒါရိုက်တာအဖွဲ့မှ မန်နေဂျင်းဒါရိုက်တာအား ရွေးချယ်သည်။

ဖက်စပ်သဘောတူညီချက်စာချုပ်တွင် ကိုယ်စားပြုမည့်ပုဂ္ဂိုလ်အရေအတွက်၊ ရွေးချယ်ပိုင်ခွင့်နှင့် ယင်းအခွင့်အရေးများကို သဘောတူထားကြသည်။ အခြေအနေကိုလိုက်၍ တစ်ဦးထက်ပိုသော ကိုယ်စားပြုမည့် ပုဂ္ဂိုလ်ကို ရွေးချယ်မှုလည်းရှိသည်။ ထိုသို့သော အခြေအနေတွင် တစ်ဦးတည်းက ဖက်စပ်ကုမ္ပဏီကို ကိုယ်စားပြုနိုင်မှု ရှိ၊ မရှိ၊ ကိုယ်စားပြုသူနှစ်ဦး၏ ပူးတွဲလက်မှတ် မပါရှိပါက ဖက်စပ်ကုမ္ပဏီကို ကိုယ်စားပြုနိုင်၊ မပြုနိုင် တို့ကို ရှင်းလင်းသိသာစွာ သဘောတူထားရမည်ဖြစ်သည်။

(ဃ) စာရင်းစစ်များ

ဖက်စပ်ကုမ္ပဏီ၏ ဘဏ္ဍာရေးစာရင်းရှင်းတမ်း အသီးသီးသည် ဖက်စပ်ကုမ္ပဏီကပင် ပြုလုပ်ရမည်ဖြစ်သော်လည်း ၎င်းကို ပညာရှင်များ၏ ရှုထောင့်မှ စိစစ်ခြင်းကိုလုပ်ဆောင်သူသည် စာရင်းစစ်များပင်ဖြစ်သည်။

မှတ်ချက် - စာရင်းစစ်ကို ရွေးချယ်ခြင်း

နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူနှင့် ဖက်စပ်လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ရာတွင် နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများဘက်တွင် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းဖြင့် ဘဏ္ဍာရေးစာရင်းရှင်းတမ်းကို စိစစ်ရန်လိုအပ်သဖြင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာတွင် ထင်ရှားသည့် စာရင်းစစ်အဖွဲ့အစည်းများ (သို့မဟုတ် ယင်းတို့နှင့် ပူးပေါင်းထားသော ပြည်တွင်းအဖွဲ့အစည်းများ) ကို ခန့်အပ်ခြင်းများကို အများဆုံးတွေ့ မြင်နိုင်သည်။

(၃) ငြင်းပယ်ပိုင်ခွင့် နှင့် Deadlock

(က) ငြင်းပယ်ပိုင်ခွင့်

အထက်ပါခေါင်းစဉ် ၃။ (၂) သည် စီမံအုပ်ချုပ်မှု၏ အခြေခံဖွဲ့စည်းမှုဖြစ်ပြီး ကုမ္ပဏီများ ဥပဒေကို အခြေခံကာ အစုရှယ်ယာတစ်ဝက်ကျော် ပိုင်ဆိုင်သူများက အခြေခံအားဖြင့် အကြောင်းအရာအများစုကို ဆုံးဖြတ်နိုင်သည်။ သို့ဖြစ်ပါက အခြားကျန်ရှိသည့် တစ်ဖက်သူများသည် စီမံခန့်ခွဲမှုများကို ပါဝင်ဆောင်ရွက်ရန် ခဲယဉ်းပေသည်။ ထို့ကြောင့်

နှစ်ဦးနှစ်ဖက် သဘောတူညီပါက ကုမ္ပဏီများဥပဒေအရ မည်သို့ပင်ဆိုစေကာမူ ယင်း ဥပဒေအရ သတ်မှတ်ထားသည့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချရာတွင် လိုအပ်သောအချက်များကို ပြည့်မှီသော်ငြားလည်း ဆုံးဖြတ်ချက်မချနိုင်ဘဲ အခြားဖက်စပ်လုပ်ငန်းရှယ်ယာရှင်များ၏ သဘောတူညီမှုလည်း လိုအပ်သည်ဟူသော စနစ်ကို ထည့်သွင်းခြင်းများလည်းရှိနိုင် သည်။ ထိုသို့သော စနစ်သည် ငြင်းပယ်ပိုင်ခွင့် (Veto Right သို့မဟုတ် Reserved Matter ဟု ခေါ်ဝေါ်ကြသည်) ဖြစ်သည်။ ထိုအခွင့်အရေးကို (က) အစုရှယ်ယာရှင်များ၏ အထွေထွေအစည်းအဝေးများ၊ (ခ) ဒါရိုက်တာများဘုတ်အဖွဲ့ သို့မဟုတ် (ဂ) ယင်းနှစ်ရပ် စလုံးတွင် သတ်မှတ်နိုင်သည်။

အောက်တွင် ဖက်စပ်သဘောတူစာချုပ်၏ ငြင်းပယ်ပိုင်ခွင့်ဆိုင်ရာ အပိုဒ်ကို ဥပမာ အဖြစ်တင်ပြထားသည် -

None of the Reserved Matters for [Shareholders' Meeting / BOD Meeting] may be included in the business to be transacted at a [Shareholders' Meeting / BOD Meeting] in any notice given pursuant to Section X except with the prior written approval of each Party.

သက်ဆိုင်သော အရေးကြီးသည့်အကြောင်းအရာများကို ပါဝင်သူများ၏ သဘောတူညီ မှုဖြင့် ဆုံးဖြတ်နိုင်ကြောင်းကို အောက်ပါဥပမာများဖြင့် ဖော်ပြပါသည် -

- ✓ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံစည်းမျဉ်းကို ပြင်ဆင်ခြင်း၊
- ✓ အစုရှယ်ယာများကို ထုတ်ဝေခြင်း၊
- ✓ မတည်ငွေများ မြှင့်တင်ခြင်းနှင့် လျှော့ချခြင်း၊
- ✓ (သတ်မှတ်ထားသော ငွေပမာဏထက်ပိုသော) ချေးယူခြင်းနှင့် အာမခံခြင်း၊
- ✓ (သတ်မှတ်ထားသော ငွေပမာဏထက်ပိုသော) ပစ္စည်းဥစ္စာများကို ရောင်းချခြင်း၊
- ✓ လုပ်ငန်းများပေါင်းစပ်ခြင်း စသည့် လုပ်ငန်းများပြောင်းလဲခြင်း၊
- ✓ ကုမ္ပဏီအားဖျက်သိမ်းခြင်းနှင့် စာရင်းရှင်းလင်းခြင်း။

(ခ) Deadlock ကို ဖြေရှင်းခြင်း

ငြင်းပယ်ပိုင်ခွင့်ကို လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းကြောင့် ယင်းအရေးကြီးသော အကြောင်းအရာနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဖက်စပ်လုပ်ငန်း လုပ်ဆောင်သူတို့၏ သဘောထားများ ဆက်လက် ကွဲလွဲနေပါက ဖက်စပ်ကုမ္ပဏီ၏ အရေးကြီးသော အကြောင်းအရာကို အဆုံးအဖြတ်ပေးနိုင်ခြင်း မရှိဘဲဆောင်ရွက်မှုများရပ်တန့်သွားနိုင်သည့် အခြေအနေများရှိ လာခြင်းကို Deadlock ဟုခေါ်သည်။ ထိုသို့သော အခြေအနေဖြစ်ပေါ်လာပါက ကုမ္ပဏီ၏ စီမံခန့်ခွဲမှုများသည် အလွန်ခဲယဉ်း လာမည်ဖြစ်သောကြောင့် ယင်းကိုဖြေရှင်းနိုင်ရန် ဖက်စပ် သဘောတူညီချက်စာချုပ်တွင် ကြိုတင်၍ ဆုံးဖြတ်ထားရန်မှာလည်း အလွန်အရေးကြီးမည် ဖြစ်သည်။

မှတ်ချက် - Deadlock ကို ဖြေရှင်းခြင်းနည်းလမ်းများ (သာဓက)

- အဆင့် (၁)- သတ်မှတ်ထားသည့် ကာလတစ်ခုအတွင်း လေးလေးနက်နက်ဆွေးနွေးခြင်း။
စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူများ ဖြေရှင်းနိုင်ခြင်းမရှိပါက
- အဆင့် (၂)- နှစ်ဦးနှစ်ဖက်မှ ရာထူးကြီးမြင့်သောသူများအကြား လေးလေးနက်နက် ဆွေးနွေးခြင်း။
စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူများ ဖြေရှင်းနိုင်ခြင်းမရှိပါက
- အဆင့် (၃)
- (က) အစုရှယ်ယာများကို တစ်ဖက်မှ အခြားတစ်ဖက်သို့ လွှဲပြောင်းခြင်း သို့မဟုတ်
 - (ခ) ဖက်စပ်ကုမ္ပဏီကို ဖျက်သိမ်းခြင်း။

(၄) မတည်ငွေထပ်မံ ထည့်ဝင်ခြင်း

လုပ်ငန်းများကို တိုးချဲ့ခြင်းနှင့် ဈေးကွက်ပြောင်းလဲခြင်းတို့ကြောင့် ယခင်မျှော်မှန်း မထားသော ရင်းနှီးငွေများလိုအပ်ခြင်းသည် ဖက်စပ်လုပ်ငန်း ကုမ္ပဏီများတွင် ပေါ်ပေါက်လာနိုင်သည်။ ထိုသို့ သော အခြေအနေများတွင် မည်သို့မည်ပုံ ရင်းနှီးငွေများအား ရယူမည်ဖြစ်ကြောင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ကြိုတင်သတ်မှတ်ထားရန် လိုအပ်သည်။

ဖက်စပ်သဘောတူညီချက်စာချုပ်တွင် ပါဝင်သူများက ရင်းနှီးငွေများအားထပ်မံ ဖြည့်သွင်းရမည့် နည်းလမ်းဖြစ်ပါက ဖက်စပ်လုပ်ငန်းလုပ်ဆောင်သူများ၏ ရှိရင်းစွဲ အရင်းအနှီး အချိုးကျ (on a pro-rata basis) ဖြင့် ရင်းနှီးငွေများအား ထပ်မံဖြည့်သွင်းရမည်ဟု သတ်မှတ်ထားခြင်းကို အများ ဆုံးတွေ့ရသည်။

မှတ်ချက် - ရင်းနှီးငွေများအားထပ်မံဖြည့်သွင်းခြင်းဆိုင်ရာ အငြင်းပွားမှုများဖြစ်ပေါ်နိုင်ခြင်း

ရှိရင်းစွဲ အရင်းအနှီးအချိုးကျ ရင်းနှီးငွေများအားထပ်မံဖြည့်သွင်းခြင်းဆိုင်ရာ သတ်မှတ်ချက်များ ရှိသည့် အခြေအနေတွင်လည်း တစ်ဖက်မှပါဝင်သူက ရင်းနှီးရန်အလို့ငှာ ငွေကြေးအင်အား မရှိသော အခြေအနေများလည်းရှိလာနိုင်သည်။ ထိုသို့သောအခြေအနေကို ကြိုတင်မျှော်မှန်း၍ အခြား တစ်ဖက်မှ ပါဝင်သူကသာ ရင်းနှီးငွေများအားထပ်မံဖြည့်သွင်းစေရန် သတ်မှတ်နိုင်သော်လည်း ထိုသို့သော အခြေ အနေတွင် ရှိရင်းစွဲအရင်းအနှီးအချိုးများ ပြောင်းလဲသွားမည်ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် အစုရှယ်ယာ ကုမ္ပဏီ အနေဖြင့် စီမံအုပ်ချုပ်မှု စသည်တို့ကိုလည်း အကျိုးသက်ရောက်သွားနိုင်သည်။ ယင်း သက်ရောက်မှုကို အခြားတစ်ဖက်က မနှစ်မြို့သော အခြေအနေမျိုးတွင် အငြင်းပွားမှု၏ အကြောင်းအရင်းတစ်ခု ဖြစ်လာနိုင်ပေသည်။

(၅) အစုရှယ်ယာများလွှဲပြောင်းခြင်း၏ ကန့်သတ်ချက်အသီးသီး

ဖက်စပ်ကုမ္ပဏီသည် ဖက်စပ်လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်သူအချင်းချင်း၏ ယုံကြည်မှုအပေါ် မူတည်၍ ဖွဲ့စည်းထားခြင်းဖြစ်သည့်အတွက် ဖက်စပ်သဘောတူစာချုပ်ကာလအတွင်း ဖက်စပ်လုပ်ငန်း ဆောင်ရွက်သူအသီးသီးက ပိုင်ဆိုင်သည့် ဖက်စပ်ကုမ္ပဏီ၏ ရှယ်ယာကို အခြားသူသို့

လွှဲပြောင်းခြင်းသည် အခြေခံအားဖြင့် မျှော်မှန်းထားခြင်းမရှိပေ။ ထို့ကြောင့် တစ်ဖက်၏ သဘောတူညီမှု မရှိပါက လွှဲပြောင်းနိုင်ခြင်းမရှိစေရဟု သတ်မှတ်ထားသည်ကို အများဆုံး တွေ့မြင်နိုင်သည်။

သို့သော် အချိန်ကာလကြာမြင့်လာသည်နှင့်အမျှ ဖက်စပ်လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်သူ နှစ်ဦးနှစ်ဖက်၏ အတွေးအခေါ်များပြောင်းလဲလာသောကြောင့် တစ်ခါတစ်ရံ လွှဲပြောင်းခြင်းကို ခွင့်ပြုခြင်းလည်း ရှိနိုင်သည် (ဥပမာ - ဖက်စပ်သဘောတူစာချုပ်ချုပ်ဆိုပြီးနောက် (၅)နှစ် ကျော်လွန်ပါက လွှဲပြောင်းနိုင်သည် စသည်ဖြင့်)။ ထိုသို့သော အခြေအနေတွင် အခြားသူသို့ လွှဲပြောင်းမှု မတိုင်ခင် တူညီသောစည်းကမ်းချက်ဖြင့် တစ်ဘက် ဖက်စပ်လုပ်ငန်းတွင်ပါဝင်သူအား ဝယ်ယူခွင့် ပေးရန် တာဝန်အဖြစ် သတ်မှတ်ဆုံးဖြတ်ထားခြင်းကို သာမန်အားဖြင့် တွေ့မြင်နိုင်သည် (တစ်နည်းအားဖြင့် ပထမငြင်းပယ်ပိုင်ခွင့် First Refusal Right)။ ထို့အပြင် ဖက်စပ်ဆောင်ရွက်သူတစ်ဖက်က စာချုပ်ကို ချိုးဖောက်ခဲ့ပါက ယင်းသို့ ချိုးဖောက်မှု အပေါ် ပြစ်ဒဏ်အဖြစ် ချိုးဖောက်ခြင်းမရှိသူအား အောက်ပါ အခွင့်အရေးကို ပေးအပ်လေ့ရှိသည်။

- (၁) Put Option - မိမိပိုင်ဆိုင်ထားသောအစုရှယ်ယာကို စာချုပ်ချိုးဖောက်သူအား ရောင်းချရန် ကမ်းလှမ်းခွင့်ဖြစ်သည်။ သာမန်အားဖြင့် ပိုင်ဆိုင်ထားသော ရှယ်ယာကို သတ်မှတ်ထားသည့် အတိုင်း သင့်လျော်သောဈေးနှုန်းဖြင့် သတ်မှတ်ထားသော ငွေပမာဏထက် ပိုတင်ထားသည့် ငွေပမာဏ (ဥပမာ - ၁၂၀ ရာခိုင်နှုန်း) ဖြင့် ရောင်းချမှု ကမ်းလှမ်းခြင်းဖြစ်သည်။
 - (၂) Call Option - စာချုပ်ချိုးဖောက်သူကပိုင်ဆိုင်သော အစုရှယ်ယာကို ဝယ်ယူနိုင်သည့် အခွင့်အရေးဖြစ်သည်။ သာမန်အားဖြင့် ပိုင်ဆိုင်ထားသော ရှယ်ယာကို သတ်မှတ်ထားသည့်အတိုင်း သင့်လျော်သောဈေးနှုန်းဖြင့် သတ်မှတ်ထားသော ငွေပမာဏထက် လျော့နည်းသည့် ငွေပမာဏ (ဥပမာ - ၈၀ ရာခိုင်နှုန်း) ဖြင့် ဝယ်ယူနိုင်သည်။
- ထို့အပြင် အထက်ပါ ၃။ (၃) (ခ) Deadlock ကိုဖြေဖျောက်နည်းအဖြစ် ပါဝင်သူတစ်ဦး တစ်ယောက်က Put Option သို့မဟုတ် Call Option ကို ဆုံးဖြတ်ခြင်းများလည်းရှိနိုင်သည်။

မှတ်ချက် - အစုရှယ်ယာ၏ ငွေပမာဏကို တွက်ချက်နည်း
အစုရှယ်ယာ၏ သင့်လျော်သောတန်ဖိုးနှင့်စပ်လျဉ်း၍ နိုင်ငံတကာအနေဖြင့် အသိအမှတ်ပြုထားသော တွက်ချက်နည်းများရှိသည်။ ထိုသို့သောတွက်ချက်နည်းများသည် အဆင့်မြင့် ကျွမ်းကျင်သူများကို လိုအပ်သဖြင့် Financial Advisor နှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာတွင် ကျော်ကြားသောစာရင်းစစ်များ စသည့် ကျွမ်းကျင်သူများက တွက်ချက်ရမည်ဖြစ်ကြောင်း သတ်မှတ်ထားသည်ကို အများဆုံးတွေ့ရှိရသည်။

(၆) ပါဝင်သူအသီးသီးတို့၏ တာဝန်များ

အထက်တွင်ဖော်ပြထားသော ၁။ (၃) အရ ဖက်စပ်လုပ်ငန်းသည် ဖက်စပ်လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်သူများက မိမိတို့၏ အားနည်းချက်ကို အခြားတစ်ဖက်၏ ကျွမ်းကျင်မှုဖြင့် ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ရန် မျှော်မှန်းထားသည့်အလျောက် ဖက်စပ်လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်သူအသီးသီးက ယင်းဖက်စပ်လုပ်ငန်းကို ဆောင်ရွက်ရာတွင် လုပ်သင့်လုပ်ထိုက်သော လုပ်ငန်းဆောင်တာများကို ဖက်စပ်သဘောတူညီချက်စာချုပ်တွင် ရှင်းလင်းစွာရေးသားထားသည်။

အထက်တွင်ဖော်ပြထားသော ၁။ (၄) နည်းတူ ဖက်စပ်လုပ်ငန်းကုမ္ပဏီနှင့် ဖက်စပ်လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်သူတို့အကြား ချုပ်ဆိုကြသည့် ဆက်စပ်စာချုပ်အမျိုးမျိုး နည်းပညာ၊ Brand လိုင်စင်စာချုပ်၊ မြေငှားစာချုပ်၊ ကျွမ်းကျင်ဝန်ထမ်းများလာရောက်လုပ်ကိုင်စေခြင်းဆိုင်ရာ စာချုပ်၊ ငွေချေးစာချုပ် စသည်တို့ကို ချုပ်ဆိုမည့်အကြောင်းအရာများလည်း ထည့်သွင်းရေးသားလေ့ရှိကြသည်။

(၇) လုပ်ငန်းယှဉ်ပြိုင်မှုကိုရှောင်ရှားစေခြင်း

ဖက်စပ်လုပ်ငန်း၏ သဘောသဘာဝအရ ဖက်စပ်လုပ်ဆောင်သူများသည် ဖက်စပ်လုပ်ငန်းကုမ္ပဏီ၏ လုပ်ငန်းတိုးတက်မှုအခွင့်အလမ်းကို လုယူသကဲ့သို့ ဖြစ်စေမည့် ဖက်စပ်လုပ်ငန်းနှင့် ယှဉ်ပြိုင်သောလုပ်ငန်းများကို လုပ်ဆောင်ခြင်းမှ တားမြစ်သည့် သဘောတူခြင်း (Non-Competition) စာချုပ်ကို ချုပ်ဆိုကြခြင်းသည် ဖက်စပ်သဘောတူညီချက် စာချုပ်ကာလအတွင်း သင့်လျော်သော တားမြစ်ချက်ဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။

ထို့အပြင် အကယ်၍ ဖက်စပ်သဘောတူညီချက်စာချုပ် ပြီးဆုံးပြီးသည့် နောက်နေ့တွင် ချက်ချင်း ဖက်စပ်လုပ်ငန်းလုပ်ဆောင်သူအသီးသီးတို့အား ယှဉ်ပြိုင်လုပ်ငန်းများအား အသိအမှတ်ပြုလိုက်မည်ဆိုပါက ဖက်စပ်ကုမ္ပဏီထံ ပေးအပ်ထားသော အသိပညာ၊ အတတ်ပညာများကို တစ်ဖက်အား အသုံးပြုစေသော အခြေအနေများ ဖြစ်လာနိုင်သည်။ ထိုသို့သော ဖြစ်နိုင်ချေများကို ဖယ်ရှားရန်အလို့ငှာ ဖက်စပ်သဘောတူညီချက်စာချုပ်ပြီးဆုံးသွားသည့် နောက်ပိုင်းတွင်လည်း သတ်မှတ်ထားသောကာလအတွင်းတွင် ယှဉ်ပြိုင်လုပ်ငန်းကို လုပ်ဆောင်ခြင်းမှရှောင်ရှားရမည့် တာဝန်ဆက်လက်တည်မြဲစေရန် သဘောတူကြသည်ကိုလည်း တွေ့မြင်နိုင်သည်။ ယင်းသို့သော သဘောတူညီမှုသည် နိုင်ငံတကာတွင် သာမန်အားဖြင့် လက်တွေ့ကျင့်သုံးလျက်ရှိသည်။¹⁵

(၈) ဖက်စပ်လုပ်ငန်းကို ပျက်ပြယ်စေခြင်း

ဖက်စပ်လုပ်ငန်းကို ပျက်ပြယ်စေခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍လည်း ဖက်စပ်သဘောတူညီချက် စာချုပ်တွင် စည်းကမ်းချက်အဖြစ်ထည့်သွင်းလေ့ရှိသည်။

စာချုပ်ချုပ်ဆိုထားသည့်အတွက် နှစ်ဦးနှစ်ဖက်သဘောတူညီမှုဖြင့် ဖက်စပ်သဘောတူညီချက်စာချုပ်ကို ပြီးဆုံးစေနိုင်သည်။ ထို့အပြင် အစိုးရထံမှ ခွင့်ပြုမိန့် စသည်တို့ဖြင့် လုပ်ဆောင်နေသော လုပ်ငန်းဖြစ်ကာ ယင်းခွင့်ပြုမိန့်ရရှိသည့်ကာလပါရှိနေလျှင် ယင်းကာလ ပြီးဆုံးပါက ယင်း ဖက်စပ်သဘောတူညီချက်စာချုပ်လည်း ပြီးဆုံးသည်ဟူသော သဘောတူညီမှုများလည်းရှိပေသည်။

ထို့အပြင် အထက်ပါ ၃။ (၃) ၏ Deadlock အခြေအနေတစ်ရပ်တွင် သို့မဟုတ် အထက်ပါ ၃။ (၅) ပါအတိုင်း ဖက်စပ်သဘောတူညီချက်စာချုပ်ချိုးဖောက်ခြင်း အခြေအနေတွင် သို့မဟုတ် အထက်ပါ ၃။ (၅) ပါအတိုင်း First Refusal Right အရ အစုရှယ်ယာဝယ်ယူခြင်း အခြေအနေတွင် ဖက်စပ်ပါဝင်သူသည် Call Option/Put Option တို့ကို ကျင့်သုံးခြင်းဖြင့် ဖက်စပ်သဘောတူညီချက် စာချုပ်ကိုလည်း ပြီးဆုံးစေခြင်းများလည်း ရှိနိုင်သည်။

¹⁵ ထိုသို့သောစာချုပ်အရ ကန့်သတ်မှုသည် နိုင်ငံအလိုက် သက်ဆိုင်ရာဥပဒေများနှင့် ဆန့်ကျင်နေကြောင်း ပြောဆိုမှုများလည်းရှိသည်။

အခန်း (၁၃) ကုမ္ပဏီများ ပေါင်းစပ်ခြင်းနှင့် ဝယ်ယူခြင်းဆိုင်ရာ အခြေခံများ

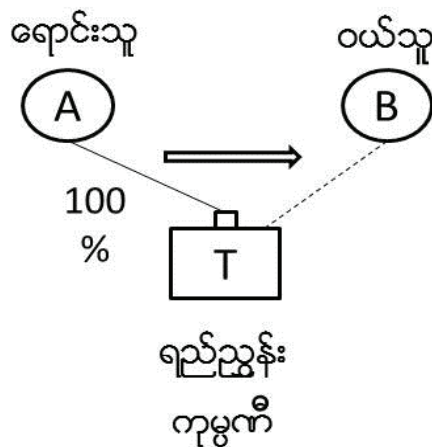
၁။ Mergers and Acquisitions (M&A) ဆိုသည်မှာ

Mergers and Acquisitions (M&A) ဆိုသည်မှာ ကုမ္ပဏီတစ်ခု၏ အစုရှယ်ယာ သို့မဟုတ် ပိုင်ဆိုင်သော ပစ္စည်းဥစ္စာကို အခြားကုမ္ပဏီတစ်ခုက ဝယ်ယူခြင်းကို ဆိုလိုသည်။

အရောင်းအဝယ်ပြုလုပ်မည့်ပစ္စည်းသည် ထုတ်ဝေပြီးသားအစုရှယ်ယာဖြစ်ပါက ရှိရင်းစွဲ အစုရှယ်ယာရှင်ထံမှ အစုရှယ်ယာကို လွှဲပြောင်းရယူရမည်ဖြစ်ပြီး၊ အသစ်ထုတ်ဝေရမည့် အစုရှယ်ယာ ဖြစ်ပါက ထုတ်ဝေမည့်ကုမ္ပဏီထံမှ အစုရှယ်ယာသစ်ကို ထုတ်ဝေပေးမည်ဖြစ်သည်။ အစုရှယ်ယာ လွှဲပြောင်းခြင်း နမူနာများကို အောက်တွင် ရှင်းလင်းဖော်ပြထားသည်။ -

{Chart A} အစုရှယ်ယာလွှဲပြောင်းခြင်း - သာမန်အားဖြင့် အသုံးပြုနေသည့် M&A နည်းလမ်း

ဥပမာ - ကုမ္ပဏီ T မှ ထုတ်ဝေထားသော အစုရှယ်ယာအားလုံးကို ပိုင်ဆိုင်သည့် ကုမ္ပဏီ A က ယင်းအားလုံးကို B အားလွှဲပြောင်းပေးခြင်း

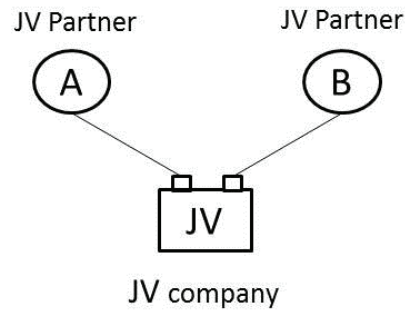
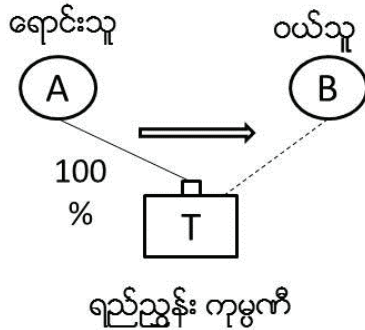

M&A သည် ဖက်စပ်လုပ်ငန်းနှင့်ကွဲပြားသည်။ M&Aသည် ရောင်းသူနှင့် ဝယ်သူတို့၏ တစ်ဦးချင်း အလိုက် တစ်ကြိမ်တစ်ခါ ရောင်းဝယ်ခြင်းသာ ဖြစ်သည်။ ဖက်စပ်လုပ်ငန်းသည် တစ်ဦးထက်ပိုသော ပါဝင်သူများက စဉ်ဆက်မပြတ် လုပ်ငန်းကို ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နေခြင်းကို ဆိုလိုသည်။

{Chart B} M&A ≠ ဖက်စပ် (Joint Venture: JV)

✓ M&A: တစ်ဦးချင်း တစ်ခါတည်း ရောင်းဝယ်မှု

✓ JV: ကုမ္ပဏီတွင်ပါဝင်သူများနှင့် စဉ်ဆက်မပြတ်လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက် နေသော လုပ်ငန်း

M&A လုပ်ဆောင်ခြင်းသည် ရောင်းသူဝယ်သူနှစ်ဦးနှစ်ဘက်လုံးအတွက် အောက်ပါကောင်းကျိုးများရှိ သောကြောင့်ဖြစ်သည် -

ဝယ်သူ	ရောင်းသူ
✓ ငွေဖြင့်အချိန်ကို ဝယ်ယူခြင်း (M&A လုပ်ဆောင်ခြင်းသည် ကုမ္ပဏီအသစ် ထူထောင်ခြင်း သို့မဟုတ် လုပ်ငန်းသစ် စတင်ခြင်း ထက်ပို၍လျင်မြန်စွာ ပြီးမြောက် စေသည်။) ✓ လက်ရှိအသုံးပြုနိုင်သောမြေ သို့မဟုတ် အဆောက်အဦများ ဝယ်ယူခြင်း (အဆောက်အဦ အသစ်ဆောက်လုပ်ခြင်း ဖြင့် နှိုင်းယှဉ်ခြင်း) ✓ အလုပ်သမားများသည် ရည်ညွှန်းကုမ္ပဏီ တွင် အလုပ်လုပ်ကိုင်လျက်ရှိခြင်း ✓ ရောင်းသူ နှင့် ဝယ်သူ ဆက်ဆံမှု တည်ရှိပြီး သား ဖြစ်ခြင်း ✓ သက်ဆိုင်ရာ အာဏာပိုင်များထံမှ ခွင့်ပြုမိန့် ခွင့်ပြုချက် များရရှိထားပြီးဖြစ်ခြင်း	- လုပ်ငန်းကို ငွေကြေးအဖြစ်ပြောင်းလဲခြင်း၊ ယင်း လုပ်ငန်းကို အခြားသူအား ယုံကြည်အပ်နှံ ထားနိုင်ခြင်း။ - ဥပမာ - လုပ်ငန်းထူထောင်သူက အလုပ်မှ အနားယူခြင်း

ရောင်းသူဝယ်သူနှစ်ဦးနှစ်ဘက်လုံးအတွက် ကောင်းကျိုးနှင့်စပ်လျဉ်း၍ M&A လုပ်ဆောင်ရာတွင် အစုရှယ်ယာတန်ဖိုးတွက်ချက်ခြင်းကို Chapter 12 ၏ မှတ်ချက် - အစုရှယ်ယာ၏ ငွေပမာဏကို တွက်ချက်နည်းတွင် ကြည့်နိုင်ပါသည်။

၂။ M&A လုပ်ဆောင်ပုံ အဆင့်ဆင့်

(၁) အဆင့်ဆင့်ပြပုံ

{Chart C}

(၂) ဥပဒေပိုင်းဆိုင်ရာ စိစစ်ခြင်း (Due Diligence)

Due Diligence ဆိုသည်မှာ ဝယ်ယူက ရည်ညွှန်းကုမ္ပဏီအား သင့်လျော်သည့် လုပ်ငန်းတန်ဖိုး ဖြတ်နိုင်ရန် ယင်းကုမ္ပဏီ နှင့်စပ်လျဉ်းသည့် သတင်းအချက်အလက်များ၊ စာရွက်စာတမ်းများကို စစ်ဆေးခြင်း၊ စာဖြင့်သော်လည်းကောင်း၊ နှုတ်ဖြင့်သော်လည်းကောင်း မေးခွန်းများမေးမြန်းခြင်း စသည်တို့ကို လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြင့် အခြေအနေအရပ်ရပ်ကို သိမြင်နိုင်ရန် စိစစ်ခြင်းဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် အောက်ပါ အချက်များကို စိစစ်ရန် လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြစ်သည် -

- ✓ ဝယ်ယူရန် သင့်/မသင့်၊
- ✓ ဝယ်ယူမည့်တန်ဖိုး သင့်မြတ်မှု ရှိ/မရှိ၊
- ✓ ဝယ်ယူပြီးနောက် လုပ်ဆောင်မည့် လုပ်ငန်းများကို အနှောင့်အယှက်ဖြစ်စေနိုင်မှုများ ရှိ/မရှိ။

သို့ရာတွင် ဥပဒေပိုင်းဆိုင်ရာ စိစစ်ခြင်းသည် တာဝန်တစ်ခုမဟုတ်ဘဲ ရောင်းသူ၏ ဆန္ဒဖြင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကိုရယူ၍ လုပ်ဆောင်ခြင်းသာဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် လျှို့ဝှက်သတင်း အချက် အလက်များကို ထိန်းသိမ်းရန်နှင့် ယင်းသတင်းအချက်အလက်များအား ဥပဒေပိုင်း ဆိုင်ရာ စိစစ်ခြင်းအတွက်သာ ရယူခြင်းဖြစ်သည့် (NDA) ကို ကြိုတင်ချုပ်ဆို၍ M&A ကို

အောင်မြင်စေရန် ကုမ္ပဏီ၏ အသေးစိတ်သတင်းအချက်အလက်များကို စိစစ်ခြင်းသည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ၏ ထုံးစံဖြစ်ပြီး ကုမ္ပဏီ၏ လျှို့ဝှက်ချက်များကို ခိုးယူနေခြင်းမဟုတ်ပါ။ အထက်ပါ စိစစ်မှု၏ ရလဒ်ကြောင့် M&A ပြုလုပ်ရန် ရပ်ဆိုလိုက်ခြင်းမှာ ယင်း၏ သဘာဝတစ်ခုပင် ဖြစ်သည်။

၃။ အစုရှယ်ယာ လွှဲပြောင်းခြင်းဆိုင်ရာ စာချုပ် (Share Purchase Agreement: SPA) ၏ Standard နမူနာပုံစံ ဖွဲ့စည်းပုံ

အစုရှယ်ယာ လွှဲပြောင်းခြင်းဆိုင်ရာ စာချုပ် (Share Purchase Agreement: SPA) ၏ Standard နမူနာပုံစံ ဖွဲ့စည်းပုံမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည် -

- ✓ နိဒါန်း၊
- ✓ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်၊
- ✓ အစုရှယ်ယာ လွှဲပြောင်းခြင်းဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်၊
- ✓ Conditions Precedent
- ✓ Closing date၊
- ✓ Representations & Warranties
- ✓ Covenants၊
- ✓ လျော်ကြေး (Indemnification)၊
- ✓ သာမန်စည်းကမ်းချက်များ။

အခန်း (၁၄) အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ စီးပွားရေးအငြင်းပွားမှုများဖြေရှင်းပုံအကျဉ်း

၁။ အငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းခြင်းဆိုင်ရာ နည်းလမ်းကို ရွေးချယ်ခြင်း

- (၁) ဖြန့်ဖြူးခြင်း၊
- (၂) အနုညာတ စီရင်ခြင်း (Arbitration)၊
- (၃) တရားစွဲဆိုခြင်း။

သာမန်အားဖြင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာအငြင်းပွားမှုများသည် အနုညာတစီရင်ခြင်း သို့မဟုတ် တရားစွဲဆိုခြင်းကို အငြင်းပွားခြင်း၏ နောက်ဆုံးအဆင့်အဖြစ် အသုံးပြုလျက်ရှိသည်။

မှတ်ချက် - တရားရုံးမဟုတ်သော အငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းခြင်းဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများကို ရွေးချယ်ခြင်း၏ အကြောင်းအရင်း

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဆိုင်ရာ အငြင်းပွားမှု ပေါ်ပေါက်သည့်အခါ အငြင်းပွားသူ တစ်ဖက်သည် ကျန်အခြားတစ်ဖက်၏နိုင်ငံရှိ တရားရုံး၌ တရားစွဲဆိုခံရမည်ဆိုပါက မိမိနိုင်ငံ၏ တရားရုံး မဟုတ်သဖြင့် မမှန်မကန် အမိန့်ချမှတ်ခံရနိုင်သည်ဟူသော စိုးရိမ်ကြောင့်ကြမှုများ ရှိလာကြသည်။ တစ်ဖန် ယင်းတရားရုံး တည်ရှိသည့် နိုင်ငံ၏ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဆိုင်ရာ ဥပဒေများကို ကောင်းမွန်ပြီးပြည့်စုံစွာ ပြဋ္ဌာန်းထားမှုများ မရှိခြင်း၊ ယင်းတရားရုံးတွင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး အငြင်းပွားမှုများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းခြင်း အတွေ့အကြုံနှင့် စီရင်ထုံးများ မပြည့်စုံပါက၊ လွန်စွာရှုပ်ထွေးလှသော အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးနှင့်စပ်လျဉ်း၍ သင့်မြတ်သော အမိန့်များချမှတ်နိုင်မည်လောဟူသည့် သံသယများ ရှိတတ်ကြသည်။ ထို့အပြင် တရားရုံးသည် သုံးဆင့်ကြားနာစစ်ဆေးခြင်းစသည့် စနစ်များကဲ့သို့ပင် အဆင့်ဆင့် ကြားနာစစ်ဆေး နေမည်ဖြစ်သောကြောင့် အမှုပြီးပြတ်ရန် အချိန်ကြာမြင့်နိုင်သည်ဟူသည့် စိုးရိမ်မှုများ လည်းရှိကြသည်။

မှတ်ချက် - အနုညာတရုံး၏ အားသာချက်များ

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဖြစ်ခြင်း - the Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards (New York, 1958) (the "New York Convention") ဖြစ်ခြင်း၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ က အသိအမှတ်ပြုခြင်း၊ အတည်ပြုမိန့် တို့၏ မူဘောင်များဖြင့် ပြည့်စုံခြင်း။

ကြားနေဖြစ်ခြင်း - အနုညာတရုံးကို အငြင်းပွားသူတို့၏ နိုင်ငံနှင့်မသက်ဆိုင်သည့်သူကို ရွေးချယ်နိုင်ခြင်း၊

ကျွမ်းကျင်မှုရှိခြင်း - အများအားဖြင့် ခုံသမာဓိများသည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာရောင်းဝယ်မှုဆိုင်ရာ အငြင်းပွားမှုများနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ကျွမ်းကျင်သူများဖြစ်နေခြင်း၊

လျှို့ဝှက်ချက်များထိန်းသိမ်းနိုင်ခြင်း - အခြေခံအားဖြင့် အများပြည်သူများက သိရှိကြားနာနိုင်သည့်

တရားရုံးတွင်ပြုလုပ်သော တရားစွဲဆိုခြင်းနှင့် ကွဲပြားခြားနားသောကြောင့် ကုမ္ပဏီ၏ လျှို့ဝှက်ချက်များကို ကာကွယ်ထားနိုင်ခြင်း၊

မြန်ဆန်ခြင်း - ရုံးအဆင့် တစ်ဆင့်တည်းဖြင့်သာ ပြီးဆုံးပြီး အယူခံခြင်း မဆောင်ရွက်နိုင်သည့်အတွက် အငြင်းပွားမှုကို လျင်မြန်စွာ ဖြေရှင်းနိုင်သည်ဟု ယူဆနိုင်ခြင်း။

၂။ မြန်မာနိုင်ငံတရားရုံးများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ပြဿနာဖြစ်လာနိုင်သည့် အခြေအနေများ

(၁) မြန်မာနိုင်ငံတရားရုံးများတွင် တရားစွဲဆိုလာပါက ယင်းအမှုကို လက်ခံသင့်ပါသလား။

ထိုအခြေအနေမျိုးတွင် တရားရုံး၏ စီရင်ပိုင်ခွင့်သည် အောက်ပါအချက်များပေါ်တွင် မူတည်သည် -

(၁) နဂိုမူလအနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံတရားရုံးများတွင် စီရင်ပိုင်ခွင့်အာဏာ ရှိပါသလား။

(၂) စီရင်ပိုင်ခွင့်အာဏာ ရှိ/မရှိ နှင့် မဆိုသော် အမှုသည်တို့မှ အငြင်းပွားမှု၏ အဆုံးအဖြတ်ကို သဘောတူညီထားသည့်အခြေအနေ (အခန်း (၁၅) နှင့် ၁၆ တွင် ဖော်ပြထားသည်)။

(၂) သမ္မန်စာဆိုင်ရာ ပြဿနာများ (အခန်း (၂၃) တွင်ဖော်ပြထားသည်)။

(၃) အခြားအငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းသည့်အဖွဲ့အစည်းများ၏ အဆုံးအဖြတ်များကို မြန်မာနိုင်ငံတွင် အသိအမှတ်ပြုခြင်း၊ သက်ရောက်စေနိုင်ခြင်း ပြုလုပ်နိုင်ပါသလား။

အောက်ပါ အမိန့်/ဆုံးဖြတ်ချက် ဖြစ်ပါက မြန်မာနိုင်ငံတွင် အသိအမှတ်ပြုခြင်း၊ သက်ရောက်စေနိုင်ခြင်း ပြုလုပ်သင့်သည်ဟု ထင်မြင်ယူဆနိုင်ပါသည် -

(၁) နိုင်ငံခြားတရားရုံးများ၏ အမိန့်များဖြစ်ပါက (အခန်း (၁၈) တွင် ဖော်ပြထားသည်)။

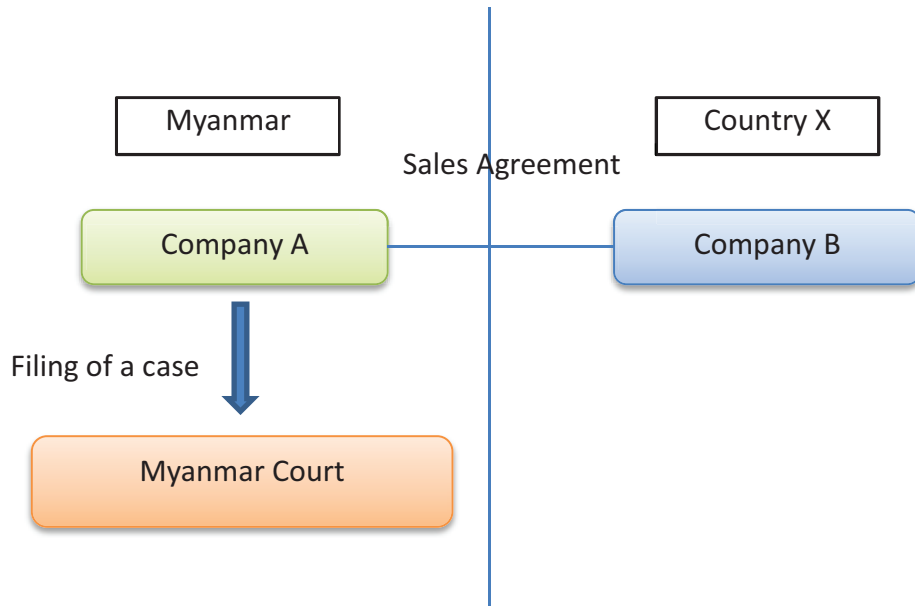
(၂) နိုင်ငံခြားအနုညာတရားရုံး၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ဖြစ်ပါက (အခန်း (၁၇) တွင် ဖော်ပြထားသည်)။

အခန်း (၁၅) အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်နှင့် အငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းခြင်းဆိုင်ရာ သဘောတူညီမှုများ

၁။ မြန်မာနိုင်ငံတရားရုံး၏ စီရင်ပိုင်ခွင့်အာဏာ

နမူနာ အမှု ၁၅-က

မြန်မာနိုင်ငံ၏ A ကုမ္ပဏီသည် X နိုင်ငံ ၏ B ကုမ္ပဏီထံမှ A ကုမ္ပဏီ၏ စက်ရုံတွင်အသုံးပြုမည့် စက်ယန္တရားကို စာချုပ်ချုပ်ဆိုဝယ်ယူခဲ့သည်။ ယင်းစက်ယန္တရားကို လက်ခံစိစစ်ခဲ့ရာ အသုံးပြု၍မရကြောင်းတွေ့ရှိရလေသည်။ ထို့ကြောင့် A ကုမ္ပဏီသည် B ကုမ္ပဏီအား စာချုပ်ဖျက်သိမ်းစေလိုမှုနှင့် နစ်နာကြေးရလိုမှုဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံတရားရုံးတွင် လျှောက်ထားခဲ့သည်။

အထက်ပါ နမူနာအမှု ၁၅-က ကဲ့သို့သော တရားမ သို့မဟုတ် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဆိုင်ရာ အငြင်းပွားမှုနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် စီရင်ပိုင်ခွင့်ကို တရားမကျင့်ထုံးဥပဒေ ပုဒ်မ ၉ နှင့် ပုဒ်မ ၁၅ မှ ၂၀ တို့တွင် ပြဌာန်းထားသည်။

သို့ရာတွင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးစာချုပ်များတွင် အများအားဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံတရားရုံး မဟုတ်သည့် အခြားအငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းခြင်းဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများကို ရွေးချယ်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် တရားမကျင့်ထုံးဥပဒေအရ မြန်မာနိုင်ငံတရားရုံးတွင် စီရင်ပိုင်ခွင့်အာဏာရှိသော်လည်း ထိုသို့သော သဘောတူညီမှုများ ထားရှိထားပါက (ဥပမာ - အထက်ပါနမူနာအမှု ၁၅-က တွင် စက်ယန္တရားရောင်းဝယ်ရေးစာချုပ်မှ ပေါ်ပေါက်လာသည့် အငြင်းပွားမှုများကို Y နိုင်ငံ၏ အနုညာတခုံရုံးတွင်သာ ဖြေရှင်းရမည်ဟု သဘောတူညီထားလျှင်) မြန်မာနိုင်ငံတရားရုံးတွင် စီရင်ပိုင်ခွင့်မရှိပေ။

မှတ်ချက် - တရားပြိုင်သည် နိုင်ငံခြားကုမ္ပဏီဖြစ်ပါက

တရားမကျင့်ထုံးဥပဒေ ပုဒ်မ ၂၀ (က) နှင့် (ခ) တို့အရ တရားပြိုင်သည် နိုင်ငံခြားကုမ္ပဏီဖြစ်လျှင် ကုမ္ပဏီ၏လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ရာဒေသရှိ မြန်မာနိုင်ငံတရားရုံးတွင် တရားစွဲဆိုရမည်။

လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်ရာဒေသဖြစ်ရန်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံတွင် လုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်နေရန် လိုအပ်ပြီး¹⁶၊ ယင်းသို့ လုပ်ကိုင်နိုင်ရန်မှာ မြန်မာနိုင်ငံကုမ္ပဏီများဥပဒေအရ မှတ်ပုံတင်ထားရန်လည်းလိုအပ်သည်။¹⁷

၂။ အငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းရန်နည်းလမ်းများကို နှစ်ဖက်သဘောတူသတ်မှတ်ခြင်း

(၁) အငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းခြင်းဆိုင်ရာ သဘောတူညီမှုပုံစံများ

ယေဘုယျအားဖြင့် သဘောတူညီမှုပြုနိုင်သည့် အငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းရန်နည်းလမ်းနှစ်မျိုးရှိသည်။ ၎င်း နည်းလမ်းများမှာ အောက်ပါတို့ဖြစ်သည် -

(က) အနုညာတခုံရုံးတွင် ဖြေရှင်းသည့်နည်းလမ်း

ဥပမာ - အထက်ပါ နမူနာအမှု ၁၅-က ၏ စက်ယန္တရား ရောင်းဝယ်ရေးစာချုပ်တွင် စာချုပ်မှ ပေါ်ပေါက်လာသော အငြင်းပွားမှုကို third country ဖြစ်သော Y နိုင်ငံ၏ အနုညာတခုံရုံးတွင်သာ ဖြေရှင်းရမည်ဟု သဘောတူညီမှု)

(ခ) နိုင်ငံခြားတရားရုံးတွင် ဖြေရှင်းသည့်နည်းလမ်း

အငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းခြင်းဆိုင်ရာသဘောတူညီမှု စည်းကမ်းချက်နှင့် တရားဝင်မှု

ပဋိညာဉ်ဥပဒေ ပုဒ်မ ၂၈ တွင် "Every agreement, by which any party thereto is restricted absolutely from enforcing his rights under or in respect of any contract, by the usual legal proceedings in the ordinary tribunals, or which limits the time within which he may thus enforce his rights, is void to that extent." ဟု ပြဌာန်းထားသည်။

စာချုပ်တွင် အနုညာတနည်းဖြင့် ဖြေရှင်းမည်ဟူသည့် သဘောတူညီမှုသည် ထိုပုဒ်မပါရှင်းလင်းချက်အရတရားဝင်သကဲ့သို့¹⁸၊ နိုင်ငံခြား တရားရုံးများတွင် စေ့ဖြေရှင်းမည်ဟူသည့် သဘောတူညီချက်သည်လည်း "Absolute" ဆိုသည့်စကားရပ်နှင့် မဆန့်ကျင်သဖြင့် တရားဝင်သည်ဟု မှတ်ယူနိုင်သည်။

¹⁶ ရှင်းလင်းချက်။ ။ ကော်ပိုရေးရှင်းတစ်ခုသည် ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်အတွင်းရှိ တစ်ခုတည်းသော သို့မဟုတ် ပင်မဖြစ်သော အလုပ်ဌာန ၍ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်သည်ဟု မှတ်ယူရမည်။ ကော်ပိုရေးရှင်းတွင် လက်အောက်ခံအလုပ်ဌာနလည်းရှိပါက ယင်းလက်အောက်ခံအလုပ်ဌာန တည်ရှိရာဒေသတွင် ပေါ်ပေါက်သော တရားစွဲဆိုရန်အကြောင်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ထိုလက်အောက်ခံ အလုပ်ဌာန တည်ရှိရာဒေသတွင် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်သည်ဟု မှတ်ယူရမည်။

¹⁷ see, Adrian Briggs, "Private International Law in Myanmar", pp. 24-25.

¹⁸ Exception 1. This section shall not render illegal a contract by which two or more persons agree that any dispute which may arise between them in respect of any subject or class of subjects shall be referred to arbitration, and that only the amount awarded in such arbitration shall be recoverable in respect of the dispute so referred.

Exception 2. -Nor shall this section render illegal any contract in writing, by which two or more persons agree to refer to arbitration any question between them which has already arisen, or affect any provision of any law in force for the time being as to references to arbitration.

ယင်းမူသဘောကို Common Law နှင့် Civil Law စနစ်ကျင့်သုံးသည့် နိုင်ငံနှစ်မျိုးလုံးတွင် လက်ခံထားသည်။ ထို့အပြင် ထိုသို့သော သဘောတူညီမှုသည် Public Policy နှင့် ဆန့်ကျင်နေ၍ ယခုအမှုကို စွဲဆိုခြင်းဖြစ်သည်ဟူသည့် တရားလို၏ လျှောက်ထားချက်များများကို တရားရုံးများက လက်မခံသင့်ပါ။¹⁹

မှတ်ချက် - အငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းခြင်းနည်းလမ်းကို သဘောတူညီခြင်းနှင့် လွှမ်းမိုးဥပဒေကို သဘောတူခြင်းတို့၏ ကွာခြားပုံ

စာချုပ်တွင် (၁) မည်သည့်နိုင်ငံ၏ ဥပဒေသည့် လွှမ်းမိုးဥပဒေ (Governing Law) ဖြစ်သည်ဟူသည့် နှစ်ဦးသဘောတူ သတ်မှတ်ခြင်းနှင့် (၂) အငြင်းပွားမှု ဖြေရှင်းရန်နည်းလမ်းများကို နှစ်ဦးသဘောတူ သတ်မှတ်ခြင်းတို့ကို ခွဲခြားသိမြင်ရန် အထူးအရေးကြီးသည်။ ထိုသဘောတူညီချက်များကို စာချုပ်၏ စာပိုဒ် တစ်ခုတည်း သို့မဟုတ် အနီးစပ်ဆုံးစာပိုဒ်များတွင် ဖော်ပြလေ့ရှိသဖြင့် ယင်းတို့၏ ကွဲပြားခြားနားမှု သိရှိနားလည်ရန် လိုအပ်ပေသည်။

(၂) အနုညာတနည်းဖြင့် ဖြေရှင်းရန် သဘောတူညီခြင်း

အနုညာတသဘောတူညီချက်ပါ အကြောင်းအရာနှင့်စပ်လျဉ်း၍ တရားရုံး၌ တရားစွဲဆိုထားသည့် အခါ အငြင်းပွားသူတစ်ဦးဦးက အငြင်းပွားသည့် အဓိကအကြောင်းအရာနှင့်စပ်လျဉ်း၍ စာဖြင့် ရေးသားတင်ပြချက် တစ်စုံတစ်ရာ စတင်တင်သွင်းသည့် အချိန်ထက် နောက်မကျစေဘဲ အနုညာတစီရင်ဆုံးဖြတ်ခြင်းကို ခံယူစေရေးအတွက် လွှဲအပ်ပေးရန် တရားရုံးသို့ လျှောက်ထား နိုင်သည်။ ထိုသို့လျှောက်ထားရာတွင် တရားရုံးသည် အနုညာတသဘောတူညီချက် ပျက်ပြယ် ကြောင်း၊ အကျိုးမသက်ရောက်ကြောင်း သို့မဟုတ် ဆောင်ရွက်ရန်မဖြစ်နိုင်ကြောင်း မတွေ့ရှိပါက အငြင်းပွားသူများအား အနုညာတစီရင်ဆုံးဖြတ်ခြင်းခံယူစေရန် လွှဲပြောင်းရသည်။ (အနုညာတ စီရင်ဆုံးဖြတ်ခြင်းဥပဒေ ပုဒ်မ - ၁၀ (က))

ထိုသို့သောအခြေအနေတွင် တရားရုံးသည် အမှုကိုဆိုင်းငံ့ထားရမည် (အနုညာတဥပဒေ ပုဒ်မ - ၁၀ (ဃ)²⁰)။ ယင်းလျှောက်ထားချက်အရ အနုညာတစီရင်ဆုံးဖြတ်ခြင်းခံယူရန်လွှဲအပ်သည့် အမိန့်ကို အထက်ရုံးသို့ အယူခံမဝင်နိုင်ပေ။ (အနုညာတစီရင်ဆုံးဖြတ်ခြင်းဥပဒေ ပုဒ်မ - ၁၀ (င))။ သို့ရာတွင် အနုညာတစီရင်ဆုံးဖြတ်ခြင်းခံယူရန်အတွက် လွှဲအပ်ပေးရန် လျှောက်ထားချက်ကို ငြင်းဆိုခဲ့လျှင် ထိုအမိန့်ကို အထက်ရုံးသို့ အယူခံမဝင်နိုင်သည်။ (အနုညာတစီရင်ဆုံးဖြတ် ခြင်းဥပဒေ - ၁၀ (စ))

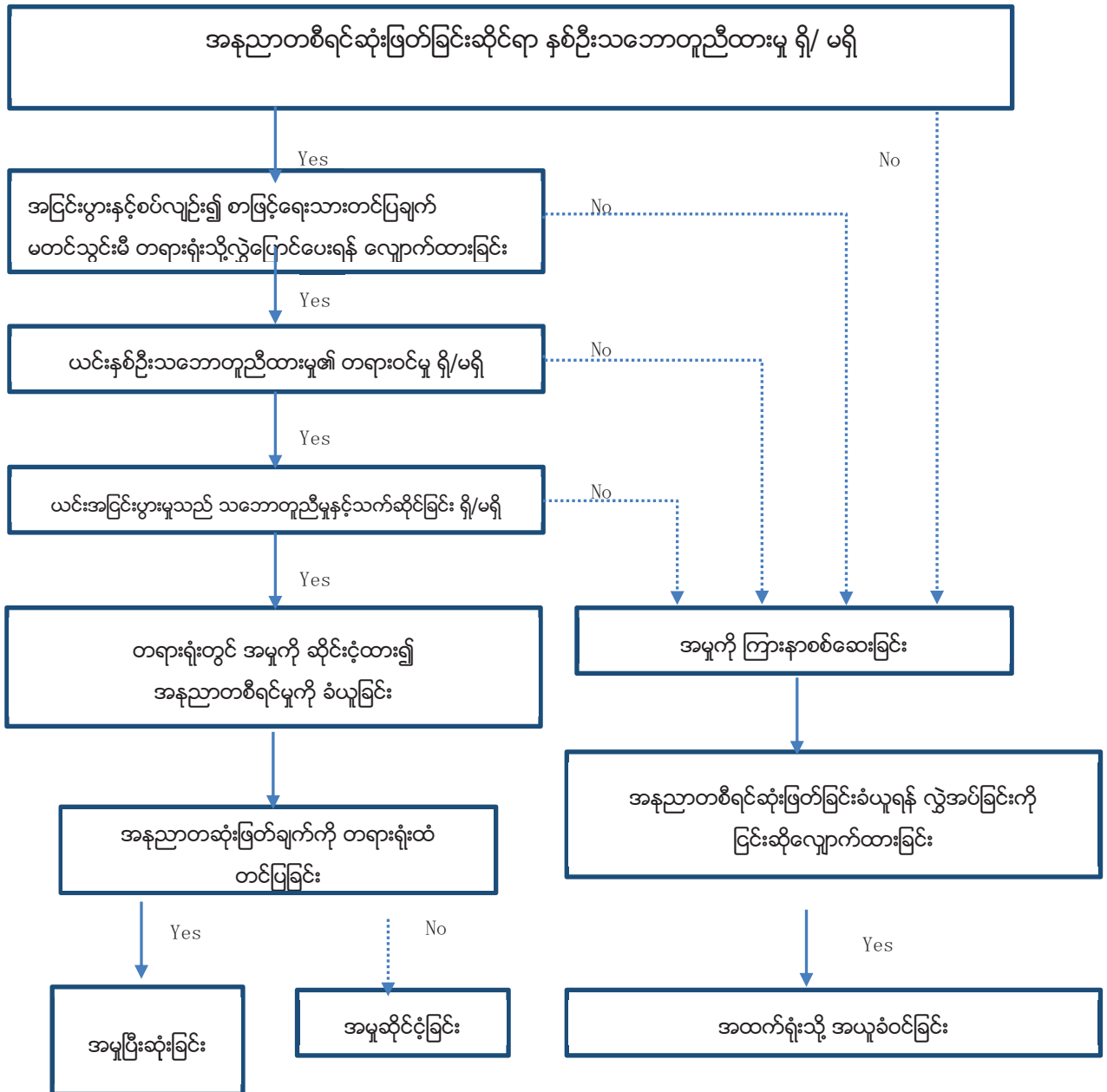
တရားရုံးသည် ဆိုင်းငံ့မိန့်ချမှတ်ရာတွင် အငြင်းပွားသူတို့သည် အနုညာတရုံးတွင် အမှုပြီးဆုံး ပါက ထိုသို့ပြီးဆုံးကြောင်းကို တရားရုံးထံသို့ အသိပေးအကြောင်းကြားစာ ပို့ရမည်ဖြစ်ကြောင်း

¹⁹ see, Briggs, pp. 34.

²⁰ ၁၀။ (ဃ) တရားရုံးသည် အနုညာတစီရင်ဆုံးဖြတ်ခြင်းခံယူရန် လွှဲအပ်ခဲ့ပါက တရားရုံးရှိ တရားစွဲဆိုဆောင်ရွက်မှုများကို ဆိုင်းငံ့ထားရန် အမိန့်ချမှတ်ရမည်။

ကိုလည်း တစ်ပါတည်း ဆုံးဖြတ်ရမည်ဖြစ်သည်။ အငြင်းပွားသူတို့အနေဖြင့် အနုညာတစီရင်ဆုံးဖြတ်ချက်ရရှိပြီးကြောင်း လျှောက်ထားလာပါက တရားရုံး၏ မူလဘူတအာဏာ (Inherent Power) ကို ကျင့်သုံး၍ အမှုကို ပိတ်သိမ်းနိုင်သည်။ (တရားမကျင့်ထုံး ဥပဒေ ပုဒ်မ ၁၅၁)။

အထက်ပါ အကြောင်းအရာအဆင့်ဆင့်ကို အောက်ပါအတိုင်းပုံဖြင့်ဖော်ပြနိုင်သည် -

(၃) နိုင်ငံခြားတရားရုံးတွင် ဖြေရှင်းရန် သဘောတူညီခြင်း

နှစ်ဘက်အမှုသည်တို့မှ အခြားနိုင်ငံခြား တရားရုံးတွင် အငြင်းပွားမှုကိုဖြေရှင်းရန် သဘောတူညီ ထားပါလျက် တရားစွဲဆိုလာလျှင် လက်မခံဘဲ၊ ဆိုလွှာကို ပြန်ပေးရမည်။ (တရားမကျင့်ထုံး ဥပဒေ အမိန့် ၇၊ နည်းဥပဒေ ၁၀)

အခန်း (၁၆) အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အနုညာတစီရင်ဆုံးဖြတ်ခြင်း၏ အခြေခံမူများ

၁။ အနုညာတခုံရုံးတွင် အငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းရန် သဘောတူထားရှိခြင်း

မြန်မာနိုင်ငံသည် United Nations Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards (New York, 10 June 1958) ၏ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံဖြစ်သည်နှင့်အညီ ယင်းကွန်ဗင်းရှင်းနှင့်အညီ အနုညာတစီရင်ဆုံးဖြတ်ခြင်းဥပဒေ (၂၀၁၆) (Myanmar Arbitration Law, 2016) ကို ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သည်။

သို့ဖြစ်၍ မြန်မာနိုင်ငံတရားရုံးတွင် စာချုပ်တစ်ခုနှင့်စပ်လျဉ်း၍ တရားစွဲဆိုလာပါက ယင်းစာချုပ်ပါ အငြင်းပွားမှုကို အနုညာတခုံရုံးဖြင့်သာ ဆုံးဖြတ်ရန် သဘောတူညီမှုပါရှိပြီး၊ အငြင်းပွားသူတစ်ဘက်က တောင်းဆိုလာခဲ့ပါက အမှုစွဲဆိုမှုကို ဆိုင်းငံ့ကာ အနုညာတခုံရုံးတွင်သာ လျှောက်ထားစေရမည်ဖြစ်သည်။

[New York Convention]

3. The court of a Contracting State, when seized of an action in a matter in respect of which the parties have made an agreement within the meaning of this article, shall, at the request of one of the parties, refer the parties to arbitration, unless it finds that the said agreement is null and void, inoperative or incapable of being performed.

အနုညာတစီရင်ဆုံးဖြတ်ခြင်းဥပဒေ

- ၁၀။ (က) အနုညာတသဘောတူညီချက်ပါ အကြောင်းအရာနှင့် စပ်လျဉ်း၍ တရားရုံး၌ တရားစွဲဆိုထားသည့်အခါ အငြင်းပွားသူ တစ်ဦးဦးက အငြင်းပွားသည့် အဓိကအကြောင်းအရာနှင့် စပ်လျဉ်း၍ စာဖြင့်ရေးသားတင်ပြချက် တစ်စုံတစ်ရာ စတင်တင်သွင်းသည့် အချိန်ထက် နောက်မကျစေဘဲ အနုညာတစီရင်ဆုံးဖြတ်ခြင်းကို ခံယူစေရေးအတွက် လွှဲအပ်ပေးရန် တရားရုံးသို့ လျှောက်ထားနိုင်သည်။ ထိုသို့ လျှောက်ထားရာတွင် တရားရုံးသည် အနုညာတသဘောတူညီချက် ပျက်ပြယ်ကြောင်း၊ အကျိုးမသက်ရောက်ကြောင်း သို့မဟုတ် ဆောင်ရွက်ရန် မဖြစ်နိုင်ကြောင်း မတွေ့ရှိပါက အငြင်းပွားသူများအား အနုညာတ စီရင်ဆုံးဖြတ်ခြင်း ခံယူစေရန် လွှဲအပ်ရမည်။
- (ဃ) တရားရုံးသည်အနုညာတစီရင်ဆုံးဖြတ်ခြင်းခံယူရန် လွှဲအပ်ခဲ့ပါက တရားရုံးရှိ တရားစွဲဆိုဆောင်ရွက်မှုများကို ဆိုင်းငံ့ထားရန် အမိန့်ချမှတ်ရမည်။
- (င) ပုဒ်မခွဲ (က) အရ လျှောက်ထားရာတွင် အနုညာတစီရင်ဆုံးဖြတ်ခြင်းခံယူရန် လွှဲအပ်ခြင်းကို ငြင်းဆိုသည့်တရားရုံး၏ ဆုံးဖြတ်ချက်အပေါ် အယူခံဝင်ရောက်ခွင့်မရှိ စေရ။
- (စ) ပုဒ်မခွဲ (က) အရ လျှောက်ထားရာတွင် အနုညာတစီရင်ဆုံးဖြတ်ခြင်းခံယူရန် လွှဲအပ်ခြင်းကို ငြင်းဆိုသည့် တရားရုံး၏ ဆုံးဖြတ်ချက်အပေါ် အယူခံဝင်နိုင်သည်။

ထို့ကြောင့် အမှုတွင် တရားပြိုင်က ယင်းအမှုကို အနုညာတခုံရုံးသို့ လွှဲအပ်ပေးရန် လျှောက်ထားလာလျှင် တရားရုံးသည် အနုညာတခုံရုံးဖြင့်ဆုံးဖြတ်ရန် သဘောတူညီမှု ရှိ၊ မရှိကို ဦးစွာစိစစ်သင့်ပေသည်။

၂။ အနုညာတ သဘောတူညီမှုတွင် အဓိကကျသည့် အချက်များ

အနုညာတသဘောတူညီမှုတွင် သာမန်အားဖြင့် အောက်ပါအချက်များကို သဘောတူညီကြသည် -

- အနုညာတခုံရုံးကို အသုံးပြု/မပြု။
- အနုညာတခုံရုံးတည်ရှိရာနေရာ၊
- အနုညာတခုံရုံးအဖွဲ့အစည်း၊
- အနုညာတခုံရုံး၏ နည်းဥပဒေများ၊
- ခုံသမာဓိ ဦးရေ၊
- အနုညာတခုံရုံး၏ ဘာသာစကား။

[Sample Arbitration Clause]

Any dispute arising out of or in connection with this contract, including any question regarding its existence, validity or termination, shall be referred to and finally resolved by arbitration administered by [*Name of Institution*] in accordance with the Arbitration Rules of [*Name of Arbitration Rule*] for the time being in force, which rules are deemed to be incorporated by reference in this clause.

The seat of the arbitration shall be [*Venue*].

The Tribunal shall consist of [*Number*] arbitrator(s).

The language of the arbitration shall be [*Language*].

(သဘောတူညီမှု၏ တရားဝင်မှု)

တရားဝင် စာချုပ်အနေဖြင့် အငြင်းပွားနေကြသော်လည်း အငြင်းပွားမှုဖြေရှင်းခြင်းဆိုင်ရာ သဘောတူညီမှုနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အကျိုးသက်ရောက်မှုမရှိဟု စဉ်းစားသည့်နည်းလမ်းများလည်း ရှိသည်။²¹။ United Nations Commission on International Trade Law (UNCITRAL) က ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် Model Law on International Commercial Arbitration 1985 With amendments as adopted in 2006 နှင့် Myanmar Arbitration Law (2016) ၏ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အနုညာတခုံရုံးနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ပြဋ္ဌာန်းထားခြင်းများသည်လည်း တူညီ ကြသည်ဟု ယူဆနိုင်သည်။

Reference: UNCITRAL Model Law

16. Competence of arbitral tribunal to rule on its jurisdiction

(1) The arbitral tribunal may rule on its own jurisdiction, including any objections with respect to the existence or validity of the arbitration agreement. For that purpose, an arbitration clause which forms part of a contract shall be treated as an agreement independent of the other terms of the contract. A decision by the arbitral tribunal that the contract is null and void shall not entail ipso jure the invalidity of the arbitration clause.

Reference: မြန်မာ အနုညာတစီရင်ဆုံးဖြတ်ခြင်းဥပဒေ

၁၈။ (က) အငြင်းပွားသူတို့က အခြားနည်း သဘောတူထားခြင်းမရှိလျှင် အနုညာတခုံရုံးသည် အနုညာတသဘောတူညီချက်တစ်ရပ်တည်ရှိမှုနှင့် တရားဝင်မှုအပေါ် ကန့်ကွက်ချက်များ အပါအဝင် အနုညာတခုံရုံး၌ စီရင်ပိုင်ခွင့် ရှိ၊ မရှိကို ဆုံးဖြတ်နိုင်သည်။ ထိုသို့ ဆုံးဖြတ်ရာတွင် -

- (၁) ပဋိညာဉ်ပါ အနုညာတသဘောတူညီမှုစာပိုဒ်ကို အခြားစည်းကမ်းချက်များမှ သီးခြားလွှဲလပ်သော သဘောတူညီချက် တစ်ရပ်အဖြစ်ယူဆရမည်။
- (၂) အနုညာတခုံရုံးက ပဋိညာဉ်ပျက်ပြယ်ကြောင်း ဆုံးဖြတ်လိုက်သည့်အတွက်ကြောင့် ထိုပဋိညာဉ်ပါ အနုညာတသဘောတူညီမှုစာပိုဒ်သည် ပျက်ပြယ်ခြင်းမရှိစေရ။

အနုညာတခုံရုံးအဖွဲ့အစည်းများတွင် အနုညာတခုံရုံးကို လုပ်ဆောင်သည့် အဆင့်ဆင့်

ပုံမှန်အားဖြင့် အနုညာတခုံရုံးအဖွဲ့အစည်းများတွင် ယင်းအဖွဲ့အစည်း၏ အနုညာတစည်းမျဉ်းနှင့်အညီ လုပ်ဆောင်ကြရသည်။ အနုညာတစည်းမျဉ်းများတွင် ပုံမှန်အားဖြင့် အောက်ပါအချက်များ သတ်မှတ်ထားသည်။

²¹ see Briggs. pp. 40 "In the context of arbitration, which is discussed under point (18), it has long been accepted that an arbitration agreement is separate, or severable, from the contract in which it is contained. There is no reason why a jurisdiction agreement should be treated any differently."

- ၁။ စည်းမျဉ်း၏ မာတိကာ
- ၂။ အနုညာတခုံရုံးစတင်ခြင်း
- ၃။ အငြင်းပွားသူများ၊ စာချုပ်များနှင့် ပေါင်းစည်းခြင်း
- ၄။ အနုညာတခုံရုံး (Arbitral Tribunal)
- ၅။ အနုညာတခုံရုံးစီရင်မှု လုပ်ထုံးလုပ်နည်း
- ၆။ အနုညာတခုံရုံးစီရင်ဆုံးဖြတ်မှု
- ၇။ ကုန်ကျစရိတ်
- ၈။ အထွေထွေ
(ICC Rules of Arbitration)

အနုညာတစီရင်ဆုံးဖြတ်ခြင်းဥပဒေတွင် အောက်ပါအတိုင်းပြဋ္ဌာန်းထားသော်လည်း နိုင်ငံရပ်ခြားတွင် အနုညာတစီရင်ဆုံးဖြတ်ပါက ယင်းဥပဒေ၏ ပြဋ္ဌာန်းချက်က သက်ရောက်မှုမရှိဘဲ အထက်ပါ အနုညာတအဖွဲ့အစည်းများ၏ စည်းမျဉ်းများအတိုင်းသာ ဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်ကြောင်း သတိချပ်သင့်ပေသည်။

(မြန်မာ အနုညာတစီရင်ဆုံးဖြတ်ခြင်းဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၂။ (ခ))
"အနုညာတစီရင်ဆုံးဖြတ်သည့်နေရာသည် နိုင်ငံတော်မှအပ အခြားနိုင်ငံတစ်ခုခုတွင် ဖြစ်ပါက သို့မဟုတ် အနုညာတစီရင်ဆုံးဖြတ်သည့်နေရာကို သတ်မှတ်ထားခြင်း သို့မဟုတ် ဆုံးဖြတ်ထားခြင်း မရှိပါက ပုဒ်မ ၁၀၊ ၁၁၊ ၃၀၊ ၃၁ နှင့် အခန်း (၁၀) တို့နှင့် သက်ဆိုင်စေရမည်။"

(၁) အနုညာတခုံရုံးအဖွဲ့အစည်းနှင့် တည်နေရာ

မှတ်ချက် - အနုညာတခုံရုံးအဖွဲ့အစည်းနှင့် တည်နေရာ

အနုညာတခုံရုံးအဖွဲ့အစည်းဆိုသည်မှာ အနုညာတခုံရုံးနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် စည်းမျဉ်းကို သတ်မှတ်ပေး၍ အနုညာတခုံရုံးကို ကြီးကြပ်သည့် အဖွဲ့အစည်းပင်ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာပေါ်တွင် ထိုကဲ့သို့သော အနုညာတခုံရုံးအဖွဲ့အစည်းများရှိသည့်အနက် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးတွင် အောက်ပါ အနုညာတခုံရုံးများကို အများဆုံး အသုံးပြုလေ့ရှိကြသည်။

ICC : International Chamber of Commerce
SIAC: Singapore International Arbitration Centre
LCIA : The London Court of International Arbitration
HKIAC : Hong Kong International Arbitration Centre

၎င်းအနုညာတခုံရုံးအဖွဲ့အစည်းများသည် စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူတို့၏ သဘောတူညီမှုဖြင့်သာ ရွေးချယ်နိုင်သည်။ ထို့အပြင် အနုညာတခုံရုံးအဖွဲ့အစည်းကို ရွေးချယ်ထားပါက သာမန်အားဖြင့် ယင်းရွေးချယ်ထားသော အနုညာတခုံရုံးတွင်သာလျှောက်ထားကြပြီး အခြားနေရာကို ရွေးချယ်မှုလည်း ပြုလုပ်နိုင်

သည်။ အထင်ကရဖြစ်သည့် အနုညာတခုံရုံးများမှာ Singapore, Hong Kong, London, Paris, Geneva တို့ဖြစ်ကြသည်။

ယင်းနိုင်ငံများရှိ အနုညာတခုံရုံးအဖွဲ့အစည်းကသာ ကောင်းမွန်နေခြင်းမဟုတ်ဘဲ မည်သည့် အနုညာတခုံရုံးအဖွဲ့အစည်းကိုမဆို ရွေးချယ်ခြင်းသည် စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူ တို့၏ လွတ်လပ်မှုပင်ဖြစ်သည်။

(၂) ခုံသမာဓိ ဦးရေ

သာမန်အားဖြင့် ခုံသမာဓိဦးရေသည် (၁) ဦး မှ (၃) ဦးအဖြစ် သဘောတူညီထားလေ့ရှိကြသည်။ ထိုသို့ သဘောတူညီထားခြင်းမရှိပါက သက်ဆိုင်ရာ အနုညာတခုံရုံး၏ နည်းဥပဒေကို လိုက်နာရသည်။ ထို့အပြင် ခုံသမာဓိဦးရေကို သဘောတူထားသော်လည်း ရွေးချယ်ပုံရွေးချယ်နည်းကို သဘောတူထားခြင်း မရှိပါက ထိုခုံရုံး၏ နည်းဥပဒေအရသာ ရွေးချယ်ရမည်ဖြစ်သည်။

ခုံသမာဓိဦးရေကို သဘောတူထားခြင်းမရှိသည့် အနုညာတခုံရုံး၏ စည်းမျဉ်းသာကေ

9.1 A sole arbitrator shall be appointed in any arbitration under these Rules unless the parties have otherwise agreed; or it appears to the Registrar, giving due regard to any proposals by the parties, that the complexity, the quantum involved or other relevant circumstances of the dispute, warrants the appointment of three arbitrators.

(SIAC)

ခုံသမာဓိဦးရေကို သဘောတူထားသော်လည်း ရွေးချယ်ပုံရွေးချယ်နည်းကို သဘောတူထားခြင်း မရှိသည့် အနုညာတခုံရုံး၏ စည်းမျဉ်းသာကေ

11.1 If three arbitrators are to be appointed, each party shall nominate one arbitrator.

11.2 If a party fails to make a nomination of an arbitrator within 14 days after receipt of a party's nomination of an arbitrator, or within the period otherwise agreed by the parties or set by the Registrar, the President shall proceed to appoint an arbitrator on its behalf.

11.3 Unless the parties have agreed upon another procedure for appointing the third arbitrator, or if such agreed procedure does not result in a nomination within the period agreed by the parties or set by the Registrar, the President shall appoint the third arbitrator, who shall be the presiding arbitrator. (SIAC)

(၃) အနုညာတခုံရုံး၏ ဘာသာစကား

ဘာသာစကားကို စာချုပ်ချုပ်ဆိုသူတို့၏ သဘောတူညီမှုဖြင့် ဆုံးဖြတ်ကြရာ များသောအားဖြင့် အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားကို ရွေးချယ်လေ့ရှိကြသည်။ ယင်းသို့ သဘောတူထားခြင်းမရှိပါက သက်ဆိုင်ရာ အနုညာတခုံရုံး၏ နည်းဥပဒေအရသာ ဆုံးဖြတ်ရမည်ဖြစ်ပြီး သာမန်အားဖြင့် အနုညာတခုံရုံး (Arbitral Tribunal) က ဆုံးဖြတ်လေ့ရှိသည်။

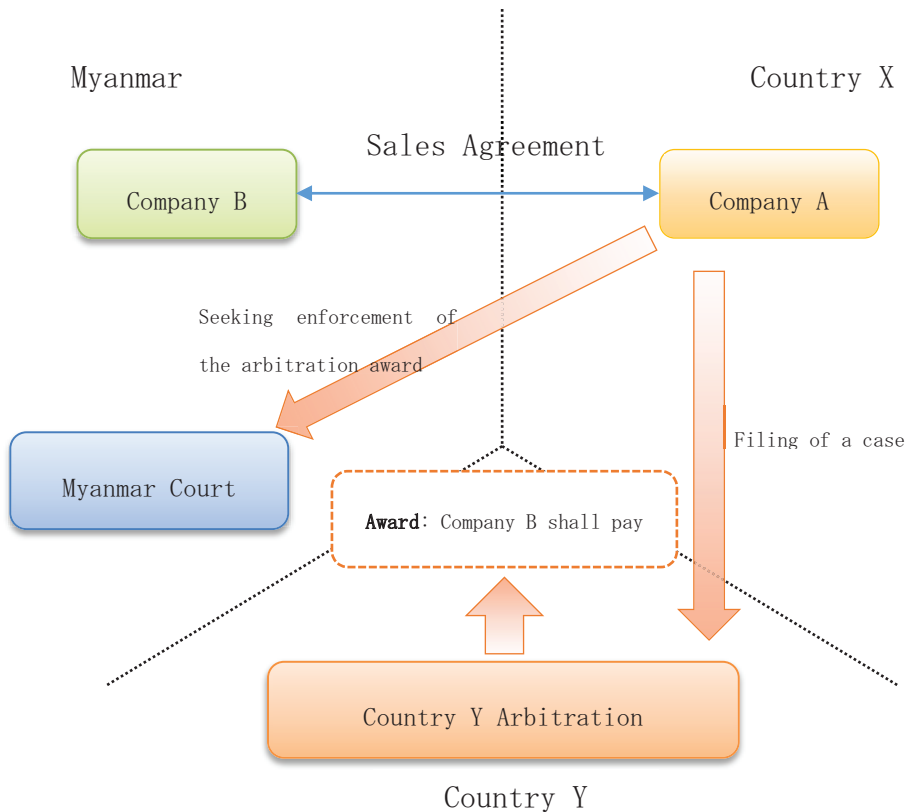
အခန်း (၁၇) အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အနုညာတခုံရုံး၏ ဆုံးဖြတ်ချက်များကို ပြည်တွင်း၌ အသိအမှတ်ပြုခြင်းနှင့် အတည်ပြုဆောင်ရွက်ခြင်း

နမူနာအမှု ၁၇-က

X နိုင်ငံ၏ A ကုမ္ပဏီသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ B ကုမ္ပဏီထံမှ A ကုမ္ပဏီ၏ စက်ရုံတွင်အသုံးပြုမည့် စက်ပစ္စည်းကို စာချုပ်ချုပ်ဆို ဝယ်ယူခဲ့သည်။ ယင်းစက်ပစ္စည်းကို လက်ခံရရှိပြီးနောက် စစ်ဆေးကြည့်သောအခါ ချွတ်ယွင်းနေသဖြင့် အသုံးပြု၍မရကြောင်းသိရှိခဲ့ရလေသည်။ အရောင်းအဝယ်စာချုပ်အရ A ကုမ္ပဏီ နှင့် B ကုမ္ပဏီတို့အကြား ပေါ်ပေါက်လာသော အငြင်းပွားမှုကို Y နိုင်ငံ၏ အနုညာတခုံရုံးတွင် ဖြေရှင်းရန်သဘောတူထားခဲ့သည်။

A ကုမ္ပဏီသည် B ကုမ္ပဏီအား Y နိုင်ငံရှိ အနုညာတခုံရုံးတွင် စာချုပ်ဖောက်ဖျက်မှုကြောင့် နစ်နာကြေးတောင်းဆိုခဲ့သည်။ Y နိုင်ငံရှိ အနုညာတခုံရုံးသည် B ကုမ္ပဏီအား နစ်နာကြေးအဖြစ် မြန်မာကျပ် ၁၀ သန်းကို ပေးလျှော်စေရန် အနုညာတဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်ခဲ့သည်။ A ကုမ္ပဏီသည် B ကုမ္ပဏီအား Y နိုင်ငံရှိ အနုညာတခုံရုံး၏ အနုညာတဆုံးဖြတ်ချက်ကို မြန်မာနိုင်ငံ၌ အတည်ပြု ဆောင်ရွက်နိုင်ပါသလား။

။

မြန်မာနိုင်ငံသည် United Nations Convention on the Recognition and Enforcement of Foreign Arbitral Awards (New York, 10 June 1958) (the "New York Convention") ၏ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံဖြစ်သည်နှင့်အညီ အနုညာတစီရင်ဆုံးဖြတ်ခြင်းဥပဒေကို ပြဋ္ဌာန်းထားသည့်အတွက် နိုင်ငံခြား အနုညာတဆုံးဖြတ်ချက်များသည် ယင်းဥပဒေ၏ ပုဒ်မ ၁၀၊ ၁၁၊ ၃၀၊ ၃၁ နှင့် အခန်း ၁၀ တို့နှင့် သက်ဆိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ထိုဥပဒေ သည် New York Convention ကို အခြေခံထားခြင်းဖြစ်သည်။

အထက်ပါ နမူနာအမူ ၁၇-က သည် နိုင်ငံခြားအနုညာတဆုံးဖြတ်ချက်အား အသိအမှတ်ပြုခြင်းနှင့် အတည်ပြုဆောင်ရွက်ခြင်းတို့နှင့် စပ်လျဉ်းသည့်အတွက် အနုညာတစီရင်ဆုံးဖြတ်ခြင်းဥပဒေ အခန်း ၁၀ နိုင်ငံခြားအနုညာတဆုံးဖြတ်ချက်ကို အသိအမှတ်ပြုခြင်းနှင့် အတည်ပြုဆောင်ရွက်ခြင်းနှင့် သက်ဆိုင်မည် ဖြစ်သည်။

[New York Convention]

Article III

Each Contracting State shall recognize arbitral awards as binding and enforce them in accordance with the rules of procedure of the territory where the award is relied upon, under the conditions laid down in the following articles. There shall not be imposed substantially more onerous conditions or higher fees or charges on the recognition or enforcement of arbitral awards to which this Convention applies than are imposed on the recognition or enforcement of domestic arbitral awards.

အနုညာတစီရင်ဆုံးဖြတ်ခြင်းဥပဒေ

ပုဒ်မ ၂ (လျှောက်ထားခြင်းနှင့်သက်ဆိုင်ခြင်း)

အနုညာတစီရင်ဆုံးဖြတ်သည့်နေရာသည် နိုင်ငံတော်မှအပ အခြားနိုင်ငံတစ်ခုခုတွင် ဖြစ်ပါက သို့မဟုတ် အနုညာတစီရင်ဆုံးဖြတ်သည့်နေရာကို သတ်မှတ်ထားခြင်း သို့မဟုတ် ဆုံးဖြတ်ထားခြင်း မရှိပါက ပုဒ်မ ၁၀၊ ၁၁၊ ၃၀၊ ၃၁ နှင့် အခန်း (၁၀) တို့နှင့် သက်ဆိုင်စေရမည်။

၁။ တရားရုံးသို့လျှောက်ထားခြင်း

နိုင်ငံခြားအနုညာတဆုံးဖြတ်ချက်တစ်ရပ်ကို အသိအမှတ်ပြုရန်နှင့် အတည်ပြုဆောင်ရွက်ပေးရန် လျှောက်ထားသူသည် အောက်ပါစာတမ်းအမှတ်အသားများကို တရားရုံးသို့ တင်ပြရမည် (ပုဒ်မ ၄၅ (က))

-

- (၁) ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်ရာနိုင်ငံ၏ ဥပဒေအရ သတ်မှတ်ထားသော နည်းလမ်းအတိုင်း စစ်မှန်ကြောင်း နည်းလမ်းတကျ လက်မှတ်ရေးထိုးထားသည့် အနုညာတ ဆုံးဖြတ်ချက်မူရင်း သို့မဟုတ် ဆုံးဖြတ်ချက်တာဝန်ခံမိတ္တူတစ်စောင်၊
- (၂) အနုညာတ သဘောတူညီချက်မူရင်း သို့မဟုတ် တာဝန်ခံမိတ္တူတစ်စောင်၊
(မှတ်ချက် - သာမန်အားဖြင့် အရောင်းအဝယ်စာချုပ်ဖြစ်၍ ထိုစာချုပ်တွင် အငြင်းပွားမှု ဖြစ်ပွားခဲ့သော အနုညာတစီရင်ဆုံးဖြတ်ခြင်းဖြင့်ဖြေရှင်းရန် သဘောတူညီထားသောအပိုဒ်ကို ထည့်သွင်းချုပ်ဆိုထားကြသည်။ ထို့ပြင် ထိုအမှုသည်များသည် အနုညာတစီရင်ဆုံးဖြတ်ခြင်း ဖြင့်ဖြေရှင်းရန် သီးသန့်သီးခြား သဘောတူစာချုပ် ချုပ်ဆိုထားခြင်းမျိုးမဟုတ်ပေ)

(၃) အနုညာတဆုံးဖြတ်ချက်သည် နိုင်ငံခြားအနုညာတဆုံးဖြတ်ချက်ဖြစ်ကြောင်း သက်သေ ထင်ရှားပြသရန် လိုအပ်သည့် သက်သေခံချက်။

ပုဒ်မခွဲ ၄၅ (ခ) တွင် "ပုဒ်မခွဲ (က)အရ တင်ပြရမည့် အနုညာတဆုံးဖြတ်ချက် သို့မဟုတ် အနုညာတ သဘောတူညီချက်ကို နိုင်ငံခြားဘာသာဖြင့်ရေးသားထားလျှင် အနုညာတဆုံးဖြတ်ချက်ကို အတည်ပြု ဆောင်ရွက်ပေးရန် လျှောက်ထားသူသည် ၎င်းနှင့်သက်ဆိုင်သောနိုင်ငံ၏ သံအရာရှိ သို့မဟုတ် ကောင်စစ် အရာရှိ သို့မဟုတ် တရားဝင်ဘာသာပြန်ဆိုသူ သို့မဟုတ် ကျမ်းသစ္စာပြု၍ ဘာသာပြန်ဆိုသူက မှန်ကန် ကြောင်း တာဝန်ခံလက်မှတ် ရေးထိုးထားသော အင်္ဂလိပ်ဘာသာ ပြန်ဆိုချက်ကို တင်ပြရမည် သို့မဟုတ် မြန်မာနိုင်ငံ၏ တည်ဆဲဥပဒေအရ လိုအပ်သော အချက်များနှင့် ပြည့်စုံမှန်ကန်ကြောင်း တာဝန်ခံလက်မှတ် ရေးထိုးထားသည့် အင်္ဂလိပ်ဘာသာပြန်ဆိုချက်ကို တင်ပြရမည်" ဟု ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။

The Court to which the application for arbitration shall be made

The application for arbitration shall be made to either of the following courts, depending on the economic value of the award.

1 million Lach or less: District Court

More than 1 million Lach: State/Regional Court

၂။ အသိအမှတ်ပြုခြင်းနှင့် အတည်ပြုဆောင်ရွက်ခြင်း

(၁) အခြေခံမူ

အနုညာတစီရင်ဆုံးဖြတ်ခြင်းဥပဒေ ပုဒ်မ ၄၆ (က) တွင် နိုင်ငံခြားအနုညာတဆုံးဖြတ်ချက်ကို တရားရုံး၏ ဒီကရီဖြစ်သည်ဟု မှတ်ယူရမည်ဖြစ်ကြောင်း ပြဋ္ဌာန်းထား၍ ထိုဆုံးဖြတ်ချက်ကို အသိအမှတ်ပြုပြီးပါက တရားမကျင့်ထုံးဥပဒေနှင့်အညီ အတည်ပြုရမည်ဖြစ်သည်။

နိုင်ငံခြားအနုညာတဆုံးဖြတ်ချက်ကို အသိအမှတ်ပြုခြင်းနှင့် အတည်ပြုဆောင်ရွက်ခြင်း

ပုဒ်မ ၄၆ (က)

(က) ပုဒ်မခွဲ (ခ)နှင့် ပုဒ်မခွဲ (ဂ)တို့အရ နိုင်ငံခြားအနုညာတဆုံးဖြတ်ချက်ကို အသိအမှတ် ပြုရန်နှင့် အတည်ပြုဆောင်ရွက်ရန် ငြင်းပယ်ခြင်းမှတစ်ပါး တရားရုံးသည် နိုင်ငံခြား အနုညာတဆုံးဖြတ် ချက်ကို တရားရုံး၏ ဒီကရီဖြစ်သည်ဟု မှတ်ယူ၍ အတည်ပြု ဆောင်ရွက်ခြင်းပြုရမည်။

အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်

ပုဒ်မ ၃ (ဇ)

နိုင်ငံခြားအနုညာတဆုံးဖြတ်ချက် ဆိုသည်မှာ နိုင်ငံတော်မှအပ နယူးဇီလန် ကွန်ဗင်းရှင်းဝင် နိုင်ငံ တစ်နိုင်ငံ၏ နယ်မြေဒေသအတွင်း အနုညာတသဘောတူညီချက်အရ ပြုလုပ်သော အနုညာတ ဆုံးဖြတ်ချက်ကိုဆိုသည်။

သို့ဖြစ်ပါ၍ နမူနာအမူ ၁၇-က တွင် Y နိုင်ငံ၏ အနုညာတဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်သည့် "B ကုမ္ပဏီသည် A ကုမ္ပဏီအား နစ်နာကြေးအဖြစ် မြန်မာကျပ် ၁၀ သန်းကို ပေးလျှော်စေရမည်" ဟူသည့် အနုညာတဆုံးဖြတ်ချက်ကို A ကုမ္ပဏီက မြန်မာနိုင်ငံတရားရုံးတွင် အတည်ပြုဆောင်ရွက်ပေးရန် လျှောက်ထားလာလျှင် အောက်တွင်ဖော်ပြမည့် ငြင်းဆိုနိုင်သည့်အချက်မှတစ်ပါး မြန်မာနိုင်ငံရှိ B ကုမ္ပဏီအပေါ် အတည်ပြုဆောင်ရွက်ပေးရမည်။

(၂) တရားရုံးများတွင် နိုင်ငံခြားအနုညာတဆုံးဖြတ်ချက်ကို အသိအမှတ်ပြုခြင်းနှင့် အတည်ပြုဆောင်ရွက်ခြင်းကို ငြင်းဆိုခြင်း

အနုညာတစီရင်ဆုံးဖြတ်ခြင်းဥပဒေ ပြဋ္ဌာန်းချက်အရ အောက်ပါအခြေအနေ တစ်ရပ်ရပ်တွင် နိုင်ငံခြားအနုညာတဆုံးဖြတ်ချက်ကို အသိအမှတ်ပြုခြင်းနှင့် အတည်ပြုဆောင်ရွက်ခြင်းကို ငြင်းဆိုနိုင်သည်။ -

- (၁) အငြင်းပွားမှုသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဥပဒေအရ အနုညာတစီရင် ဆုံးဖြတ်ခြင်း နည်းဖြင့် ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်နိုင်ခွင့်မရှိခြင်း၊
- (၂) အနုညာတစီရင်ဆုံးဖြတ်ချက်ကို အတည်ပြုဆောင်ရွက်ခြင်းသည် နိုင်ငံ၏ အကျိုးစီးပွားနှင့် ဆန့်ကျင်ခြင်း (ပုဒ်မ ၄၆ (ဂ))။

သို့ရာတွင် အနုညာတဆုံးဖြတ်ချက်သည် အငြင်းပွားသူတို့၏ သဘောတူညီချက်ဖြင့် ရရှိခဲ့ခြင်း ဖြစ်၍ အထက်ပါခြင်းချက် (၁) နှင့် (၂) တို့အတွင်း ကျရောက်ခြင်း ရှိ၊ မရှိကို အလေးအနက်ထား၍ စဉ်းစားဆုံးဖြတ်သင့်ပေသည်။

နိုင်ငံခြားအနုညာတဆုံးဖြတ်ချက်ကို အသိအမှတ်ပြုခြင်းနှင့် အတည်ပြုဆောင်ရွက်ခြင်း ပုဒ်မ ၄၆ (ခ) (ခ) နိုင်ငံခြားအနုညာတဆုံးဖြတ်ချက် တစ်ရပ်ရပ်ကို အသိအမှတ်ပြုရန်နှင့် အတည်ပြု ဆောင်ရွက်ရန် လျှောက်ထားခြင်းခံရသူက အောက်ပါအချက်တစ်ရပ်ရပ်ကို သက်သေပြနိုင်လျှင် တရားရုံးသည် နိုင်ငံခြားအနုညာတဆုံးဖြတ်ချက်ကို အသိအမှတ်ပြုရန်နှင့် အတည်ပြုဆောင်ရွက်ရန် ငြင်းဆိုနိုင် သည် - (၁)အနုညာတသဘောတူညီချက်တွင် ပါဝင်သူတို့သည် ၎င်းတို့လိုက်နာရမည့် ဥပဒေအရ ဆောင်ရွက်နိုင်စွမ်းမရှိသော အခြေအနေသို့ ရောက်ရှိနေခြင်း၊ (၂)အနုညာတသဘောတူညီချက်သည် ၎င်းတို့လိုက်နာရမည့် ဥပဒေအရတရားမဝင်ခြင်း သို့မဟုတ် အဆိုပါ သဘောတူညီချက်တွင် ၎င်းတို့လိုက်နာရမည့် ဥပဒေကို သတ်မှတ်ဖော်ပြ ထားခြင်းမရှိသည့်အတွက် အနုညာတဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရာ နိုင်ငံ၏ဥပဒေအရ တရားမဝင် ခြင်း၊ (၃)ရုံသမာဓိခန့်ထားမှုတွင် နည်းလမ်းတကျ အကြောင်းကြားမှုမရှိခြင်း သို့မဟုတ် အနုညာတ စီရင်ဆုံးဖြတ်ခြင်းကို နည်းလမ်းတကျ ဆောင်ရွက်မှုမရှိခြင်း သို့မဟုတ် အနုညာတ စီရင်ဆုံးဖြတ်ချက်ကို အတည်ပြုဆောင်ရွက်ပေးရန် လျှောက်ထားခြင်း ခံရသူသည် တစ်နည်း
--

နည်းကြောင့် အမှုတွင်တင်ပြဖြေရှင်းခွင့် မရခြင်း၊

(၄)အနညာတစီရင်ခံစာသည် အနညာတစီရင်ခံစာဖြတ်ရန် တင်သွင်းသည့် အငြင်းပွားမှုနှင့် စပ်လျဉ်း၍ အနညာတသဘောတူညီချက်တွင် သတ်မှတ်ဖော်ပြထားသည့် စည်းကမ်းချက်များနှင့်အညီ ချင့်ချိန်သုံးသပ်မှုမပြုလုပ်ဘဲ ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ချမှတ်ခဲ့ခြင်း သို့မဟုတ် အနညာတ စီရင်ခံစာဖြတ် ရာတွင် သတ်မှတ်ဖော်ပြထားသည့် စည်းကမ်းချက်ဘောင်အတွင်း ကျရောက်ခြင်း မရှိသည့် အနညာတဆုံးဖြတ်ချက်ကိုချမှတ်ခြင်း သို့မဟုတ် အနညာတစီရင်ခံစာသည် သတ်မှတ် ဖော်ပြထား သည့် စည်းကမ်းချက်ဘောင်ထက် ကျော်လွန်၍ ဆုံးဖြတ်ခဲ့ခြင်း၊

(၅)အနညာတစီရင်ခံစာစည်းခြင်း သို့မဟုတ် အနညာတစီရင်ခံစာဖြတ်သည့် လုပ်ထုံး လုပ်နည်းသည် အငြင်းပွားသူတို့၏ သဘောတူညီချက်နှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိခြင်း သို့မဟုတ် ထိုသဘောတူညီချက် တွင် အဆိုပါအချက်များနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် မည်သို့မျှ ဖော်ပြထားခြင်းမရှိပါက အနညာတ စီရင်ခံစာဖြတ်ရာနိုင်ငံ၏ ဥပဒေနှင့် ကိုက်ညီမှု မရှိခြင်း၊

(၆)အနညာတစီရင်ခံစာဖြတ်ချက်သည် လျှောက်ထားသူများအပေါ် စည်းနှောင်မှု မရှိသေးခြင်း သို့မဟုတ် အနညာတစီရင်ခံစာဖြတ်ချက် ချမှတ်ရာနိုင်ငံ၏ အခွင့်ရ အာဏာပိုင်ကဖြစ်စေ၊ ထိုနိုင်ငံ၏ ဥပဒေအရ အခွင့်အာဏာပိုင်ကဖြစ်စေ အနညာတစီရင်ခံစာဖြတ်ချက်ကို ပယ်ဖျက်ပြီး ဖြစ်ခြင်း သို့မဟုတ် ဆိုင်းငံ့ထားခြင်း။

ပုဒ်မ ၄၆ (ဂ)

တရားရုံးက အောက်ပါအချက်တစ်ရပ်ရပ်ကို တွေ့ရှိလျှင် အနညာတဆုံးဖြတ်ချက်ကို အတည်ပြု ဆောင်ရွက်ရန် ငြင်းဆိုနိုင်သည် -

(၁)အငြင်းပွားသည့်အကြောင်းခြင်းရာသည် နိုင်ငံတော်၏ဥပဒေအရ အနညာတစီရင်ခံစာဖြတ် ခြင်းနည်းဖြင့် ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်နိုင်ခွင့် မရှိခြင်း၊

(၂)အနညာတဆုံးဖြတ်ချက်ကို အတည်ပြုဆောင်ရွက်ခြင်းသည် နိုင်ငံတော်၏ အမျိုးသားအကျိုး စီးပွားနှင့် ဆန့်ကျင်ခြင်း။

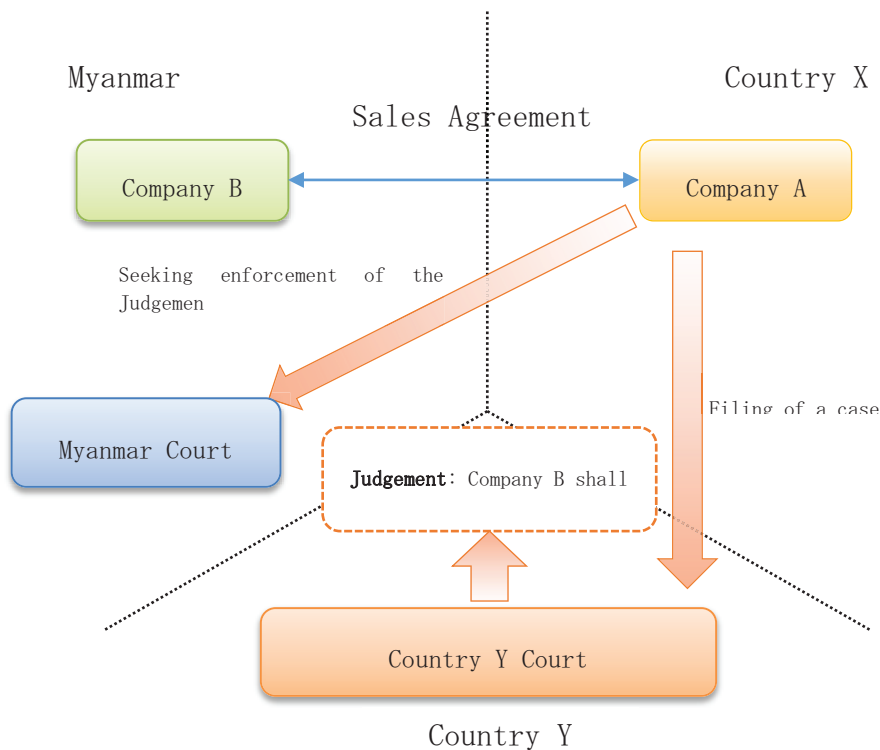
ထို့အပြင် နိုင်ငံခြားအနညာတစီရင်ခံစာဖြတ်ချက်ကို ပယ်ဖျက်သောအမိန့် သို့မဟုတ် ပယ်ဖျက်ရန် ငြင်းပယ်သော အမိန့်အပေါ် အယူခံဝင်ခွင့်ရှိသည်။ (MAL ပုဒ်မ ၄၇ (က) (၃))

အခန်း (၁၈) နိုင်ငံခြားတရားရုံးတို့၏ အမိန့်များကို ပြည်တွင်း၌ အသိအမှတ်ပြုခြင်းနှင့် အတည်ပြုဆောင်ရွက်ခြင်း

နမူနာအမှု ၁၈-က

X နိုင်ငံ၏ A ကုမ္ပဏီသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ B ကုမ္ပဏီထံမှ ၎င်းတို့အကြားရှိ အရောင်းအဝယ်စာချုပ်ပေါ်အခြေခံ၍ A ကုမ္ပဏီ၏ စက်ရုံတွင်အသုံးပြုမည့် စက်ပစ္စည်းကို ဝယ်ယူခဲ့သည်။ ယင်းစက်ပစ္စည်းကို လက်ခံရရှိပြီးနောက် စစ်ဆေးကြည့်သောအခါ ချွတ်ယွင်းနေသဖြင့် အသုံးပြု၍ မရကြောင်း သိရှိခဲ့ရသည်။ အရောင်းအဝယ်စာချုပ်အရ A ကုမ္ပဏီ နှင့် B ကုမ္ပဏီတို့အကြား ပေါ်ပေါက်လာသော အငြင်းပွားမှုကို Y နိုင်ငံ၏တရားရုံးတွင် ဖြေရှင်းရန်သဘောတူထားခဲ့သည်။

A ကုမ္ပဏီသည် B ကုမ္ပဏီအား Y နိုင်ငံရှိ တရားရုံးတွင် စာချုပ်ဖောက်ဖျက်မှုကြောင့် နစ်နာမှုကို တောင်းဆိုခဲ့သည်။ Y နိုင်ငံရှိ တရားရုံးသည် B ကုမ္ပဏီအား နစ်နာကြေးအဖြစ် မြန်မာကျပ် ၁၀ သန်းကို ပေးလျော်စေရန် စီရင်ချက်ကို ချမှတ်ခဲ့သည်။ A ကုမ္ပဏီသည် B ကုမ္ပဏီအား Y နိုင်ငံရှိ တရားရုံး၏ စီရင်ချက်ကို မြန်မာနိုင်ငံပြည်တွင်း၌ အတည်ပြု ဆောင်ရွက်နိုင်ပါသလား။

နမူနာအမှု ၁၈-က တွင် A ကုမ္ပဏီအနေဖြင့် B ကုမ္ပဏီ၏ ပစ္စည်းဥစ္စာများသည် X နိုင်ငံတွင် တည်ရှိပါက X နိုင်ငံ၏ တရားရုံး၏ စီရင်ချက်ကို X နိုင်ငံတွင် အတည်ပြုဆောင်ရွက်မည် ဖြစ်သည်။ သို့သော် B ကုမ္ပဏီ၏ ပစ္စည်းဥစ္စာများက မြန်မာနိုင်ငံတွင်သာ တည်ရှိနေသော အခြေအနေ ဖြစ်ပါက A

ကုမ္ပဏီသည် X နိုင်ငံတွင်ရရှိခဲ့သည့် အနိုင်ဒီကရီကို မြန်မာနိုင်ငံတွင် အတည်ပြုဆောင်ရွက်လိုကြောင်း စဉ်းစားမည် ဖြစ်ပေသည်။

တရားမကျင့်ထုံးဥပဒေ (The Code of Civil Procedure) ၏ ပုဒ်မ ၁၃ ၏ ပုဒ်မခွဲနှင့် ပုဒ်မငယ်များတွင် ပြဌာန်းထားသည့် ခြွင်းချက်များမှလွဲ၍ နိုင်ငံခြားတရားရုံး၏ အမိန့်များကို မြန်မာနိုင်ငံ တွင် အပြီးသတ်အမိန့်အဖြစ် အသိအမှတ်ပြုထားသည်။

The Code of Civil Procedure

13 . A foreign judgement shall be conclusive as to any matter thereby directly adjudicated upon between the same parties, or between parties under whom they or any of them claim, litigating under the same title, except-

- (a) where it has not been pronounced by a court of competent jurisdictions;
- (b) where it has not been given on the merits of the case;
- (c) where it appears on the face of proceedings to be founded on any incorrect view of international law or refusal to recognize the law of Myanmar in which such law is applicable;
- (d) where the proceedings in which the judgement was obtained are opposed to natural justice;
- (e) where it has been obtained by fraud;
- (f) where it sustains a claim founded on a breach of any law in force in Myanmar.

အထက်တွင်ဖော်ပြထားသော တရားမကျင့်ထုံးဥပဒေ ပုဒ်မ ၁၃(က) နှင့်စပ်လျဉ်း၍ ပုဒ်မ ၁၄ တွင် ဖော်ပြထားသည်မှာ နိုင်ငံခြားစီရင်ချက်၏ တာဝန်ခံမိတ္တူမှန်တစ်စောင်ဖြစ်သည့် သဘောသက်ရောက် သော စာတမ်းအမှတ်အသားတစ်ခုခုကို တင်ပြလာသောအခါ အမှုတွဲတွင် ဆန့်ကျင်ကွဲလွဲချက် မတွေ့ရှိ ရလျှင် ယင်းစီရင်ချက်ကို စီရင်ပိုင်ခွင့်အာဏာရှိသော တရားရုံးတစ်ရုံးက ချမှတ်ထားသည်ဟု တရားရုံးက မှတ်ယူရမည်။ သို့သော် စီရင်ပိုင်ခွင့်အာဏာမရှိကြောင်း ခိုင်လုံသော အထောက်အထား တင်ပြခြင်းဖြင့် ယင်းမှတ်ယူချက် မဟုတ်မမှန်ကြောင်းပြနိုင်သည်။

The Code of Civil Procedure

Section 14

The Court shall presume, upon the production of any document purporting to be a certified copy of foreign judgment that such judgment was issued by a court of competent jurisdiction, unless the contrary appears on the record; provided, however, that such presumption may be displaced by proving a lack of jurisdiction.

မှတ်ချက်။ ။ အပြီးသတ်အမိန့်၏ အဓိပ္ပာယ်

- (၁) တူညီသောအမှုတစ်ခုအား ပြန်လည်စစ်ဆေးမှုကို တားမြစ်ခြင်း
တူညီသော အငြင်းပွားမှုနှင့်စပ်လျဉ်း၍ တရားရုံးတစ်ခုမှ စီရင်ချက်ချမှတ်ထားသော်လည်း ယင်းအမှု၏ တူညီသောငြင်းချက်ကို နောက်ထပ်တစ်ဖန်စစ်ဆေးနေပါက အငြင်းပွားမှုတစ်ခုကို ပြေလည်အောင်ဆုံးဖြတ်ပေးနိုင်မည်မဟုတ်ပေ။ ထို့အပြင်တရားရုံးများအနေဖြင့် လည်းကောင်း၊ အငြင်းပွားသူများအတွက်လည်းကောင်း တာဝန်ကြီးလေးသဖြင့် နိုင်ငံခြားတရားရုံးတွင် အပြီးသတ်ကြားနာ စစ်ဆေးထားသည့်အငြင်းပွားမှုကို မြန်မာနိုင်ငံတွင် ထပ်မံစစ်ဆေးခြင်းကို အသိအမှတ်မပြုသင့်ဟု ဆင်ခြင်သုံးသပ်သင့်ပါသည်။
- (၂) နိုင်ငံခြားတရားရုံးက ချမှတ်သည့်ဆုံးဖြတ်ချက်အား မြန်မာနိုင်ငံတွင်း၌ အတည်ပြုဆောင်ရွက်ခြင်း
“အပြီးသတ်အမိန့်” ဖြစ်သည့်အတွက် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းတွင် အတည်ပြုဆောင်ရွက်ခြင်းကို အသိအမှတ်မပြုပါက အငြင်းပွားမှုများကို ဖြေရှင်းပေးနိုင်လိမ့်မည် မဟုတ်ပေ။ သို့ဖြစ်ပါ၍ ယင်းနိုင်ငံခြားတရားရုံး၏ အမိန့်ကို မြန်မာပြည်တွင်း၌ အတည်ပြုဆောင်ရွက်သင့်သည်ဟု သုံးသပ်ယူဆရမည် ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ဥပဒေပုဒ်မ ၄၄ (က)အရ ယင်းနိုင်ငံခြားတရားရုံး၏ အမိန့်အား အတည်ပြုဆောင်ရွက် သင့်၊ မသင့်ကို အမှုတစ်ခုချင်းစီအလိုက် အခြေခံ၍ သုံးသပ်ရမည်ဖြစ်သောကြောင့် လွယ်ကူစွာမှတ်သားနိုင်သည့် အချက်မှာ ယင်းနိုင်ငံခြားတရားရုံး၏ ဥပဒေဖွဲ့စည်းပုံသည် (ဥပမာ - အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ ဥပဒေဖွဲ့စည်းပုံ) မြန်မာနိုင်ငံ၏ ဥပဒေဖွဲ့စည်းမှု နှင့်အလားသဏ္ဌာန်တူသော မူဘောင်ဖြစ်ပါက ယင်းနိုင်ငံခြားတရားရုံး၏ စီရင်ဆုံးဖြတ်ချက်ကို အမှုတစ်ခုချင်းစီအလိုက်အခြေခံ၍ သုံးသပ်ပြီးလျှင် အတည်ပြုဆောင်ရွက်သင့်သည်ဟု သုံးသပ်ယူဆနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

နမူနာအမှု ၁၈-က တွင် Y နိုင်ငံရှိတရားရုံး၏ “ B ကုမ္ပဏီသည် A ကုမ္ပဏီအား နစ်နာကြေးအဖြစ် မြန်မာကျပ် ၁၀ သန်းကို ပေးလျှော်စေ” ဟူသော အမိန့်သည် မြန်မာနိုင်ငံတရားမကျင့်ထုံး ဥပဒေ ပုဒ်မ ၁၃ (က) မှ (စ) ၏ ခြွင်းချက်မဖြစ်သော အခြေအနေများနှင့် သက်ဆိုင်မှုမရှိသ၍ မြန်မာနိုင်ငံပြည်တွင်းရှိ တရားရုံးတွင် အပြီးသတ်အမိန့်ချထားသကဲ့သို့ အကျိုးသက်ရောက်မှု ရှိသည်။ ထို့အတွက် A ကုမ္ပဏီသည် ယင်းကုမ္ပဏီ၏အကျိုးအတွက် Y နိုင်ငံတွင်ရရှိခဲ့သည့် တရားရုံး၏ အမိန့်ကို အတည်ပြုဆောင်ရွက်ရန် မြန်မာနိုင်ငံတွင် နောက်ထပ်တစ်ဖန် B ကုမ္ပဏီအား တရားပြန်လည်စွဲဆိုရန် မလိုအပ်ဘဲ၊ B ကုမ္ပဏီသည် Y နိုင်ငံတွင်ချမှတ်ခဲ့သည့် A ကုမ္ပဏီ၏ အနိုင်ဒီကရီနှင့်စပ်လျဉ်း၍ မြန်မာနိုင်ငံတရားရုံးတွင် ထပ်မံကြားနာ စစ်ဆေး၍ ရနိုင်တော့မည်မဟုတ်ပေ။

အခန်း (၁၉) တားဝရမ်းဆိုင်ရာ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ

တားဝရမ်း (Injunction) ဆိုသည်မှာ ဥပဒေချိုးဖောက်သူ သို့မဟုတ် နောင်အခါတွင် ဥပဒေချိုးဖောက်မည့်သူအား ယင်းချိုးဖောက်မှုကို တားဆီးသည့်အနေဖြင့် သက်ဆိုင်ရာတရားရုံးက ဆောင်ရွက်ခြင်းကို ဆိုလိုသည်။ တားဝရမ်းတွင် ယာယီတားဝရမ်း (Temporary Injunction) နှင့် ထာဝရတားဝရမ်း (Perpetual Injunction) ဟူ၍ ရှိသည်။

မြန်မာနိုင်ငံဥပဒေများတွင် ယာယီတားဝရမ်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ တရားမကျင့်ထုံးဥပဒေ (The Code of Civil Procedure) အမိန့် ၃၉ တွင်လည်းကောင်း၊ ထာဝရတားဝရမ်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ သီးခြားသက်သာခွင့် ဥပဒေ ပုဒ်မ ၅၄ နှင့် ၅၇ တို့တွင်လည်းကောင်း၊ တားဝရမ်းအား အသိအမှတ်ပြုရန် လိုအပ်ချက်များနှင့် ယင်းတို့၏ အကျိုးသက်ရောက်မှုတို့နှင့်စပ်လျဉ်း၍ ပြဋ္ဌာန်းထားသည်။

ဤအခန်းတွင် ယာယီတားဝရမ်းကိုဖော်ပြ၍ နိုင်ငံခြားတွင် ချမှတ်သည့်ယာယီတားဝရမ်းသည် မြန်မာနိုင်ငံပြည်တွင်း၌လည်း အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိသောကြောင့် သတိထားရမည့်အချက်ကို ရှင်းလင်းဖော်ပြသွားမည်ဖြစ်သည်။

နမူနာအမှု ၁၉-က

L နိုင်ငံ၏ X ကုမ္ပဏီသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏ Y ကုမ္ပဏီအား ကိုယ်စားလှယ်ဖြန့်ချိခွင့်ပေးရန် ယင်းကုမ္ပဏီနှင့် Distributorship Agreement ကိုချုပ်ဆိုခဲ့သည်။ Distributorship Agreement အရ Y ကုမ္ပဏီသည် X ကုမ္ပဏီက ရောင်းချလျက်ရှိသော လူကြိုက်များသည့် A ဟူသော smart phone ကို မြန်မာနိုင်ငံတွင် တစ်ဦးတည်းကိုယ်စားလှယ် ရောင်းချသည့်ဆိုင်အဖြစ် အသိအမှတ်ပြုထားခဲ့သည်။

ယင်းစာချုပ်တွင် စာချုပ်အရ ရရှိသည့် လျှို့ဝှက်သတင်းအချက်အလက်များကို အခြားမည်သူတစ်ဦး တစ်ယောက်ကိုမျှ အသိပေးခြင်း မရှိစေရဟုပါရှိသည်။ ထို့အပြင် ယင်းစာချုပ်၏ ရည်ရွယ်ချက်အပြင် အခြားကိစ္စရပ်များတွင် အသုံးမပြုရဟု ပါရှိသည်။ ထပ်မံ၍ ယင်းစာချုပ်တွင် X ကုမ္ပဏီနှင့် Y ကုမ္ပဏီတို့သည် အငြင်းပွားမှု ဖြစ်ပေါ်လာပါက အခြားနိုင်ငံဖြစ်သည့် N နိုင်ငံ၏ အနုညာတစီရင်မှုဖြင့် ဖြေရှင်းရမည်ဟူသော စည်းကမ်းချက်လည်းပါရှိသည်။

Smart phone A တွင် X ကုမ္ပဏီက တစ်ဦးတည်းအနေဖြင့် တီထွင်ထားသော B ဟူသော အထူး လုပ်ဆောင်ချက်ကြောင့်တစ်ကမ္ဘာလုံးရေပန်းစားလူကြိုက်များလာခဲ့သည်။ X ကုမ္ပဏီသည် စာချုပ်အရ smart phone A နှင့်အတူ အထူးလုပ်ဆောင်ချက် B ပရိုဂရမ်၏ ပြုပြင်မှုများဆိုင်ရာ နည်းလမ်းများကို လျှို့ဝှက်သတင်းအချက်အလက်များအဖြစ် Y ကုမ္ပဏီအား ပေးပို့ပြသခဲ့သည်။

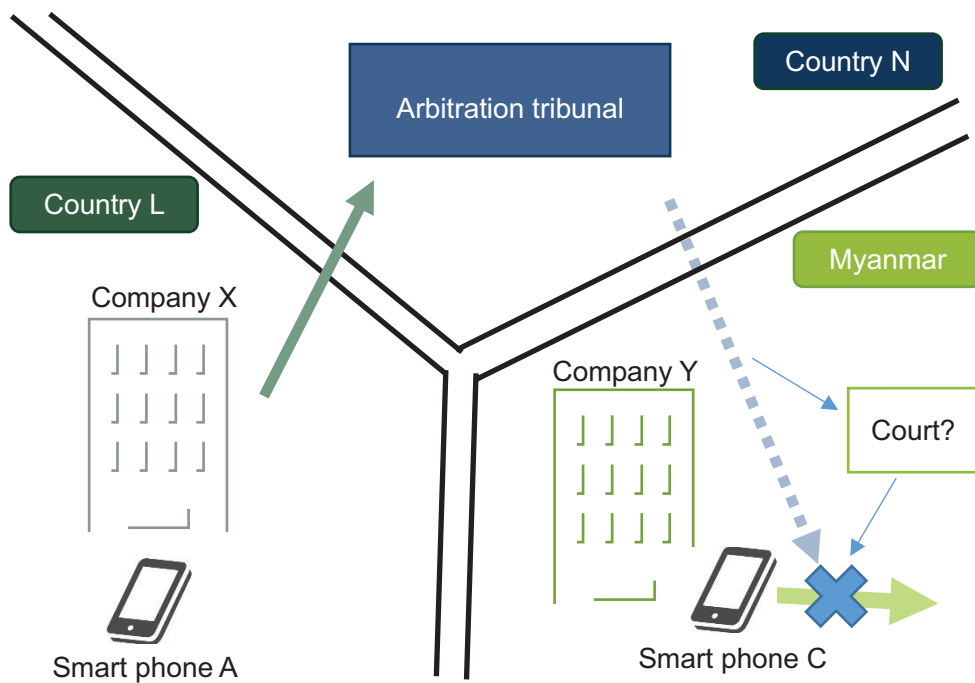
Y ကုမ္ပဏီသည် smart phone A ကို မြန်မာနိုင်ငံပြည်တွင်း၌ ရောင်းချခဲ့ရာ အမြတ်များစွာရရှိခဲ့သော်လည်း၊ နောက်ပိုင်းတွင် ရောင်းအားများ အဆမတန်ကျဆင်းလာခဲ့လေသည်။ ထိုအကြောင်းအရင်းကို X ကုမ္ပဏီက စုံစမ်းခဲ့ရာ Y ကုမ္ပဏီက ကိုယ်ပိုင်တီထွင် ထုတ်လုပ်သော ဈေးသက်သာသည့် smart phone C ကိုရောင်းချနေခြင်းကြောင့် ဝယ်ယူသူများသည် ယင်းဖုန်းကိုသာ ဝယ်နေကြကြောင်း သိရှိခဲ့ရသည်။

X ကုမ္ပဏီသည် smart phone C ကို စစ်ဆေးကြည့်သည့်အခါ smart phone A နှင့် ပုံသဏ္ဌာန် လွန်စွာတူညီနေသည့်အပြင် အထူးလုပ်ဆောင်ချက် B အပါအဝင် X ကုမ္ပဏီမှ Y ကုမ္ပဏီအား လျှို့ဝှက်သတင်းအချက်အလက်အဖြစ် ပေးပို့ထားသည့်အကြောင်းအရာများကိုလည်းအသုံးပြုထားကြောင်း သိရှိခဲ့

ရသည်။

ထို့ကြောင့် X ကုမ္ပဏီသည် Y ကုမ္ပဏီအား smart phone C များကို ဆက်လက် ရောင်းချခြင်းမပြုရန် တောင်းဆိုသည့်အနေဖြင့် N နိုင်ငံ၏ အနုညာတခုံရုံးသို့ လျှောက်ထားခဲ့သည်။ သို့သော် အနုညာတခုံရုံးသို့ လျှောက်ထားခဲ့သည့်နောက်ပိုင်းတွင်လည်း Y ကုမ္ပဏီ၏ smart phone C များကို ဆက်လက်ရောင်းချခြင်းများရပ်တန့်သွားမှုမရှိသဖြင့် X ကုမ္ပဏီသည် smart phone C များကို ရောင်းချခြင်းအား ယာယီ ဆိုင်းငံ့ပေးပါရန် အနုညာတခုံရုံးတွင် ယာယီတားဝရမ်းကို လျှောက်ထားခဲ့သည်။ အနုညာတခုံရုံးမှလည်း စီရင်ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်သည်အထိ ယင်း smart phone C များကို ရောင်းချခြင်းမပြုရန် ယာယီတားဝရမ်း ကိုချမှတ်ခဲ့သည်။

သို့ရာတွင် X ကုမ္ပဏီသည် Y ကုမ္ပဏီက ယင်းအနုညာတခုံရုံး၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ကို မလိုက်နာခဲ့သဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံတရားရုံးသို့ ယင်းအနုညာတခုံရုံး၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ကို အတည်ပြုဆောင်ရွက်ပေးပါရန် ဦးတိုက် လျှောက်ထားလာခဲ့သည်။

၁။ အနုညာတဆိုင်ရာ ယာယီတားဝရမ်း

အနုညာတဆိုင်ရာ စီရင်ဆုံးဖြတ်မှုအဆင့်တွင်လည်း ယာယီတားဝရမ်းကို အသိအမှတ်ပြုထားသည်။ ဥပမာ စင်္ကာပူနိုင်ငံ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အနုညာတခုံရုံး (Singapore International Arbitration Centre (SIAC) ၏ နည်းဥပဒေ ၃၁ (၁) အရ အောက်ပါအတိုင်း ပြဋ္ဌာန်းထားပြီး အနုညာတဆိုင်ရာ စီရင်ဆုံးဖြတ် မှုအရ ယာယီတားဝရမ်းဆိုင်ရာဆောင်ရွက်ခွင့်ကို အသိအမှတ်ပြုထားသည်။

Arbitration Rules of the Singapore International Arbitration Centre Section 30.1

The Tribunal may, at the request of a party, issue an order or an Award granting an injunction or any other interim relief it deems appropriate. The Tribunal may order the party requesting interim relief to provide appropriate security in connection with the relief sought.

အထက်ပါ အမှု ၁၉-က တွင်လည်း အနုညာတခုံရုံးက စီရင်ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်သည်အထိ smart phone C များကို ရောင်းချခြင်းမပြုရန် ဆိုင်းငံ့စေသည့် ယာယီတားဝရမ်း (Award) ကို ချမှတ်နိုင်ကြောင်း သုံးသပ်နိုင်သည်။

အနုညာတခုံရုံးမှ စီရင်ဆုံးဖြတ်ချက် (Award) ကို တရားပြိုင်ဖြစ်သော Company Y က လိုက်နာမှု မရှိပါက Company X သည် ယင်းစီရင်ဆုံးဖြတ်ချက်ကို အတည်ပြုဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ပေသည်။ ထိုသို့သောအခါမျိုးတွင် မြန်မာနိုင်ငံတရားရုံးထံ လျှောက်ထားလာပါက မြန်မာနိုင်ငံအနုညာတစီရင်ဆုံးဖြတ်ခြင်းဥပဒေအရ ယင်းစီရင်ဆုံးဖြတ်ချက်ကို အသိအမှတ်ပြုရန်လိုအပ်သည်။ အနုညာတခုံရုံးမှ စီရင်ဆုံးဖြတ်ချက်၏ အသိအမှတ်ပြုခြင်းနှင့် အတည်ပြုဆောင်ရွက်ခြင်းကို အခန်း ၁၇ တွင် အသေးစိတ် လေ့လာနိုင်သည်။

၂။ နိုင်ငံခြားတရားရုံးမှ ယာယီတားဝရမ်းအမိန့်ကို အတည်ပြုဆောင်ရွက်ခြင်း

နိုင်ငံခြားတရားရုံးမှ ယာယီတားဝရမ်းအမိန့်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ မြန်မာနိုင်ငံတရားရုံးသည် အတည်ပြုဆောင်ရွက်ရန်လိုအပ်သည်ဟု ထင်မြင်ဟူဆနိုင်ပေသည်။ ထိုသို့သော အမိန့်တို့ကို မြန်မာနိုင်ငံတရားရုံးများက အတည်ပြုဆောင်ရွက်ခြင်း ရှိ၊ မရှိကို အခန်း ၁၈ “နိုင်ငံခြားတရားရုံး အမိန့်များကို အသိအမှတ်ပြုခြင်းနှင့် အတည်ပြုဆောင်ရွက်ခြင်း” ဟူသောအပိုင်းတွင် လေ့လာသုံးသပ်နိုင်ပါသည်။

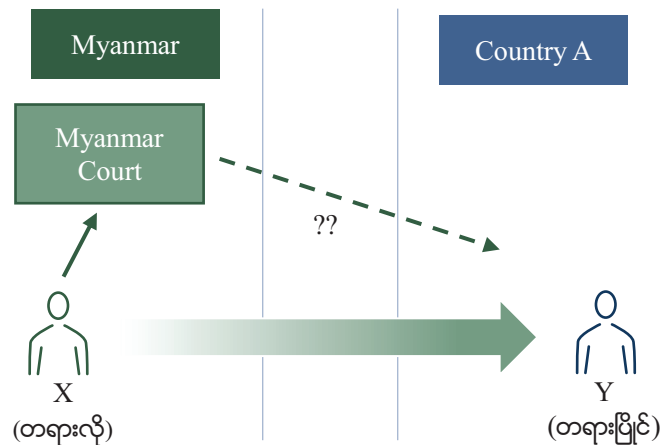
အခန်း (၂၀) အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ သမ္မန်စာပေးပို့ခြင်း

၁။ နိဒါန်း

တရားရုံးက အမှုတစ်ခုကို တရားမျှတစွာ စစ်ဆေးနိုင်ရန်အတွက် ယင်းတရားရုံး၏ နိုင်ငံတကာ တရားစီရင်ပိုင်ခွင့် ရှိ၊ မရှိ ဆိုသည့်အချက်အပြင် တရားရင်ဆိုင်နေသူတို့အား တရားမျှတသော တရားရုံးဆိုင်ရာ စာရွက်စာတမ်းများ (ဆိုလွှာ စသည်တို့) ၏ သမ္မန်စာပေးပို့ခြင်းကိုလည်း ဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်ပေသည်။ အောက်တွင်ဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း နမူနာအမှု နှစ်ခုအပေါ် မူတည်ကာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ သမ္မန်စာပေးပို့ခြင်းနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ရှင်းလင်းတင်ပြသွားမည် ဖြစ်ပါသည်။ -

(၁) နမူနာအမှု - ၁

မြန်မာနိုင်ငံတွင်နေထိုင်သည့် X သည် မြန်မာနိုင်ငံတရားရုံး၌ A နိုင်ငံတွင် နေထိုင်သည့် Y အား တရားစွဲဆိုခဲ့သည်။ ယင်းအမှုနှင့် စပ်လျဉ်း၍ မြန်မာနိုင်ငံ တရားရုံးတွင် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်ရှိသော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံနှင့် A နိုင်ငံတို့အကြား သမ္မန်စာပေးပို့ခြင်းဆိုင်ရာ ကွန်ဗင်းရှင်း ချုပ်ဆိုထားခြင်းမရှိပေ။ မြန်မာနိုင်ငံ တရားရုံးသည် ဆိုလွှာနှင့် ဆင့်ခေါ်စာတို့ကို Y ထံသို့ ပေးပို့နိုင်ပါသလား။ မည်သို့ ပေးပို့ခြင်းသည် အကောင်းဆုံးဖြစ်သနည်း။

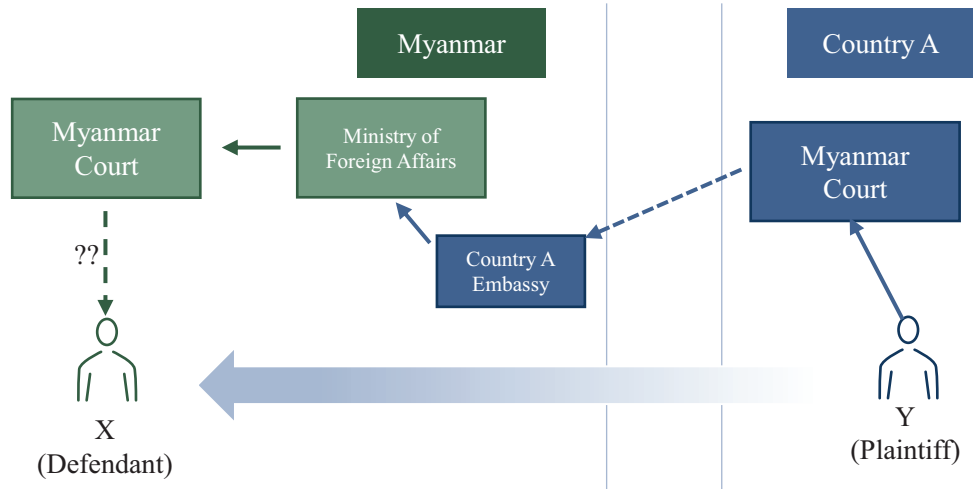

(၂) နမူနာအမှု - ၂

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပြည်ထောင်စုတရားလွှတ်တော်ချုပ်သည် မြန်မာနိုင်ငံ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန ထံမှ အောက်ပါအကြောင်းအရာပါရှိသောအမှုကို လက်ခံရရှိခဲ့သည်။

“A နိုင်ငံ သံရုံးမှ A နိုင်ငံတွင်နေထိုင်သည့် Y သည် မြန်မာနိုင်ငံတွင်နေထိုင်လျက် ရှိသော X အား A နိုင်ငံတွင် တရားစွဲဆိုထားသဖြင့် ဆိုလွှာနှင့် ဆင့်ခေါ်စာ စသည့်စာရွက်စာတမ်းများကို မြန်မာနိုင်ငံပြည်တွင်းသို့ ပေးပို့လိုသည့်အကြောင်းအရာအား မေတ္တာရပ်ခံသည့်စာကို နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနမှ လက်ခံရရှိခဲ့သည်။ ဆိုလွှာ၊ ဆင့်ခေါ်စာနှင့် ယင်းတို့၏ မြန်မာဘာသာ ပြန်ဆိုထားမှုများကိုလည်း A နိုင်ငံတရားရုံးထံမှ မြန်မာနိုင်ငံတရားရုံးထံသို့ ပေးပို့စေလိုသဖြင့် တစ်ပါတည်း လက်ခံရရှိခဲ့သည်။”

ယင်းတရားစွဲဆိုမှုနှင့် စပ်လျဉ်း၍ A နိုင်ငံတရားရုံးသည် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာတရားစီရင်မှု အာဏာရှိသော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံနှင့် A နိုင်ငံတို့အကြား သမ္မန်စာပေးပို့ခြင်းဆိုင်ရာ ကွန်ဗင်းရှင်း ချုပ်ဆိုထားခြင်းမရှိပေ။ မြန်မာနိုင်ငံ၏ တရားရုံးသည် မည်သို့လုပ်ဆောင်သင့်ပါသနည်း။

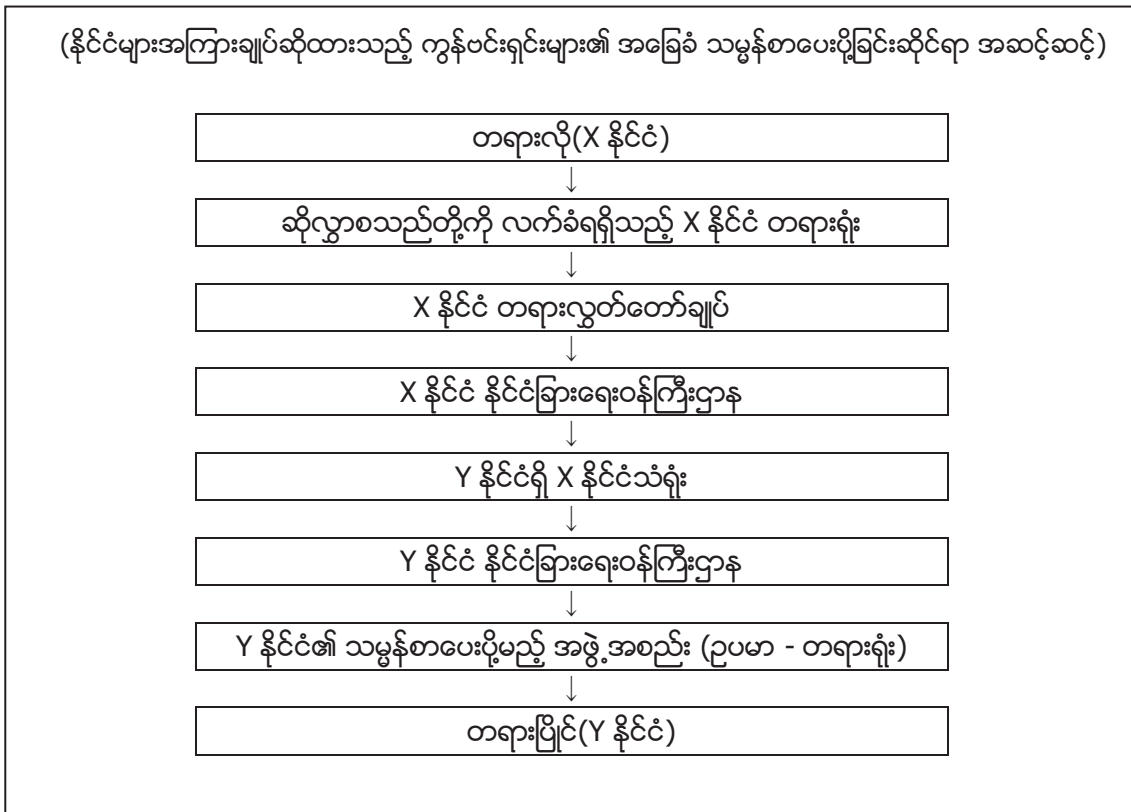
၂။ ပြည်ပသို့ သမ္မန်စာပေးပို့ခြင်းဆိုင်ရာ သဘောတူညီမှု (ကွန်ဗင်းရှင်းအရ သဘောတူညီမှု)

တရားရုံးက ဆိုလွှာစသည့် တရားရုံး၏စာရွက်စာတမ်းများကို ပေးပို့ခြင်းသည် ယင်းနိုင်ငံ၏ လုပ်ဆောင်မှု (အာဏာကို ကျင့်သုံးခြင်း) ဟုသုံးသပ်နိုင်သည့်အတွက် တရားရုံးသည် နိုင်ငံခြားအစိုးရက အုပ်ချုပ်နေသော ယင်းတိုင်းပြည်၏ ပြည်တွင်းသို့ လွတ်လပ်စွာပေးပို့နိုင်ခြင်း မရှိပေ။ ထိုသို့ ပေးပို့နိုင်ရန် အတွက် ထိုနိုင်ငံ၏ သဘောတူညီမှုလိုအပ်ပေသည်။

ထိုကဲ့သို့ အခြားနိုင်ငံ၏ သဘောတူညီမှုအဖြစ် အောက်ပါနည်းလမ်း (၂) သွယ်ရှိပါသည် -

- (၁) အဆိုပါပြည်ပနိုင်ငံက ကွန်ဗင်းရှင်း သို့မဟုတ် အခြားသဘောတူညီချက် စသည်တို့ကို ချုပ်ဆို၍ သမ္မန်စာပေးပို့ခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် အခြေခံအကြောင်းအရာများကို သဘောတူညီမှုနည်းလမ်း။ (ကွန်ဗင်းရှင်းသည် နိုင်ငံများအကြားချုပ်ဆိုထားခြင်း၊ နှစ်နိုင်ငံအကြားသာချုပ်ဆို ထားခြင်း စသည့် အခြေအနေများရှိသည်။)
- (၂) အဆိုပါပြည်ပနိုင်ငံက အမှုတစ်ခုချင်းစီအတွက် သီးသန့်သဘောတူညီမှုနည်းလမ်း။ (သီးသန့် သဘောတူ ခွင့်ပြုမှု)

နိုင်ငံများအကြားချုပ်ဆိုထားသည့် ကွန်ဗင်းရှင်းများအနက် အရေးကြီးသောကွန်ဗင်းရှင်းများမှာ တရားမကျင့်ထုံးဆိုင်ရာကွန်ဗင်းရှင်း (Convention on Civil Procedure)၊ တရားမမှု သို့မဟုတ် စီးပွားရေးနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် တရားရုံးနှင့်တရားရုံးပြင်ပ၏ စာရွက်စာတမ်းများကို ပြည်ပသို့ပေးပို့ခြင်း ဆိုင်ရာကွန်ဗင်းရှင်း (Convention on the Service Abroad of Judicial and Extrajudicial Documents in Civil or Commercial Matters) စသည်တို့ကို တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။ သို့သော် မြန်မာနိုင်ငံသည် ထိုသို့သော ကွန်ဗင်းရှင်းများတွင် ပါဝင်သော နိုင်ငံမဟုတ်ပေ။

ထို့အပြင် ပြည်ပသို့သမ္မန်စာပေးပို့ခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ မြန်မာနိုင်ငံသည် နှစ်နိုင်ငံအကြားချုပ်ဆိုသည့် ကွန်ဗင်းရှင်းပေါင်းများစွာကိုချုပ်ဆိုရန် လက်ရှိတွင် လုပ်ဆောင်နေခြင်း မရှိသေးကြောင်း ကြားသိရသော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံတွင် နေထိုင်သည့်သူနှင့် နိုင်ငံခြားတွင် နေထိုင်သည့် သူတို့အကြားရှိ တရားစွဲဆိုမှုနှင့်စပ်လျဉ်း၍ မြန်မာနိုင်ငံတရားရုံးသည် အမှုတစ်ခုချင်းစီအတွက် တရားရုံးဆိုင်ရာ စာရွက်စာတမ်းများကို ပေးပို့ခြင်းပြုနိုင်ရန်အတွက် သဘောတူ လက်ခံရန်လိုအပ်သည်ဟု စဉ်းစားသုံးသပ်နိုင်သည်။

၃။ ကွန်ဗင်းရှင်းစသည်တို့မရှိသော အခြေအနေတွင် ပြည်ပသို့သမ္မန်စာပေးပို့ခြင်းဆိုင်ရာ သဘောတူညီမှု သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံအကြားတွင် သမ္မန်စာပေးပို့ခြင်းနှင့်စပ်လျဉ်းသည့် ကွန်ဗင်းရှင်းအား ချုပ်ဆိုထားခြင်းလည်းမရှိ၊ ယင်းနှစ်နိုင်ငံအကြားတွင် ကြိုတင်သဘောတူညီထားခြင်းလည်းမရှိသည့် အခြေအနေမျိုးတွင် သာမန်အားဖြင့် အမှုတစ်ခုချင်းစီအတွက် နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေး နည်းလမ်းမှတစ်ဆင့် တစ်ဖက်နိုင်ငံထံမှ သီးသန့်သဘောတူညီမှုကို ရယူရမည်ဖြစ်ပေသည်။

(၁) နမူနာအမှု - ၁

နမူနာအမှု - ၁ တွင် မြန်မာနိုင်ငံနှင့် A နိုင်ငံတို့အကြားသမ္မန်စာပေးပို့ခြင်းဆိုင်ရာ ကွန်ဗင်းရှင်းကို မချုပ်ဆိုထားသဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံသည် A နိုင်ငံ၏ အမှုတစ်ခုချင်းစီအတွက် သီးသန့်သဘောတူညီမှု ရယူရမည်ဖြစ်သည်။ သီးသန့်သဘောတူညီမှု ရယူရန်အတွက် နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေးနည်းလမ်းများ လိုအပ်သဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ တရားရုံးသည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနအား ဆက်သွယ်ကာ ၎င်းမှတစ်ဆင့် A နိုင်ငံရှိ မြန်မာနိုင်ငံ သံရုံးမှတစ်ဆင့်၊ တစ်ဖက်နိုင်ငံ၏ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနထံမှ သီးသန့်သဘောတူညီမှုနှင့် စပ်လျဉ်းသည့်

တောင်းဆိုမှုကို လုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်ပေမည်။

ဆိုလွှာစသည်တို့ကို လက်ခံရရှိသည့် မြန်မာနိုင်ငံ တရားရုံး
,
မြန်မာနိုင်ငံ ပြည်ထောင်စု တရားလွှတ်တော်ချုပ်
,
မြန်မာနိုင်ငံ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန
,
A နိုင်ငံ၏ မြန်မာနိုင်ငံသံရုံး
,
A နိုင်ငံ၏ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာန

သီးသန့်သဘောတူညီမှုအတွက် မည်သို့သောလုပ်ဆောင်မှုအဆင့်ဆင့်နှင့် စာရွက်စာတမ်းများ လိုအပ်သည်ဆိုသည်မှာ တစ်ဖက်နိုင်ငံ၏ ဥပဒေအပေါ်မူတည်သဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံတရားရုံးသည် A နိုင်ငံတွင် မည်သို့သောစနစ်ဖြင့် သီးသန့်သဘောတူညီမှုကို ရယူလျက်ရှိကြောင်းကို လေ့လာသုံးသပ်ရန် လိုအပ်ပေလိမ့်မည်။ ဥပမာ အောက်ပါကဲ့သို့သော စာရွက်စာတမ်းများ လိုအပ်သည်။

- A နိုင်ငံရှိ မြန်မာနိုင်ငံသံရုံးမှ A နိုင်ငံ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးထံသို့ လိပ်မူထားသည့် အကြောင်းကြားစာ၊
- မြန်မာနိုင်ငံ တရားရုံးမှ A နိုင်ငံတရားရုံးသို့ မေတ္တာရပ်ခံစာ (Rogatory Letter)၊
- အထက်ပါမေတ္တာရပ်ခံစာကို A နိုင်ငံဘာသာဖြင့် ဘာသာပြန်ဆိုထားမှု၊
- သမ္မန်စာပေးပို့သည့် စာလွှာ၊
- အထက်ပါသမ္မန်စာကို A နိုင်ငံဘာသာဖြင့် ဘာသာပြန်ဆိုထားမှု။

ထိုကဲ့သို့ အဆင့်ဆင့်ဆောင်ရွက်ချက်များကို လုပ်ဆောင်ပြီးနောက် သမ္မန်စာပေးပို့ခြင်းအား ပြီးမြောက်စေရန်အလို့ငှာ သာမန်အားဖြင့် အချိန်အလွန်ကြာသောကြောင့် (ဥပမာ - ၄ လခန့်) တရားရုံးမှ ဆင့်ခေါ်သောနေ့ကို သမ္မန်စာပေးပို့ပြီးဆုံးသည့် နေ့နောက်ပိုင်းအဖြစ် သတ်မှတ်ထားရန် လိုအပ်သည် (ဥပမာ - သမ္မန်စာပေးပို့သည့်နေ့မှ ၆ လ ကြာပြီး နောက်ပိုင်းတွင်ဆင့်ခေါ်ခြင်း)။ ဆင့်ခေါ်သည့်နေ့သည် အလွန်တိုတောင်းနေပါက သမ္မန်စာပေးပို့ခြင်း သဘောတူညီမှုကို ပယ်ချခံရနိုင်သည်။

ထို့အပြင် မြန်မာနိုင်ငံ တရားမကျင့်ထုံးဥပဒေ (The Code of Civil Procedure) ပုဒ်မ ၂၅ တွင် တရားပြိုင်က မြန်မာနိုင်ငံပြင်ပတွင် နေထိုင်၍ မြန်မာနိုင်ငံပြည်တွင်းတွင် သမ္မန်စာကို လက်ခံရန် အခွင့်ရှိသော ကိုယ်စားလှယ်မရှိပါက တရားရုံးတည်ရှိရာနေရာနှင့် တရားပြိုင် နေထိုင်သောနေရာ၏ ကြားတွင်ရှိသော စာတိုက်မှတစ်ဆင့် ဆင့်ခေါ်စာကို တရားပြိုင် နေထိုင်ရာဒေသသို့ ပေးပို့နိုင်ကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ သို့သော် သာမန်အားဖြင့် နိုင်ငံရပ်ခြားရှိ စီရင်ပိုင်ခွင့် အာဏာရှိသည့် တရားရုံးနှင့် နိုင်ငံရပ်ခြားတွင် တည်ရှိသည့် မိမိနိုင်ငံ၏ ကောင်စစ်ဝန်ရုံးမှတစ်ဆင့် သမ္မန်စာကို ပေးပို့ခြင်းကိုသာ ကျင့်သုံးလျက်ရှိသည်ဟု ဆိုနိုင်ပေသည်။ ထို့ကြောင့် အထက်ပါ တရားမကျင့်ထုံးဥပဒေ၏ ပြဋ္ဌာန်းချက် အပေါ်မူတည်၍ နိုင်ငံရပ်ခြားသို့ လွယ်ကူစွာ သမ္မန်စာပေးပို့နိုင်သည်ဟူသော အယူအဆသည် ရှောင်ကြည်ရမည်ဖြစ်ပြီး တစ်ဖက်နိုင်ငံ၏ သမ္မန်စာနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ဥပဒေကို အလေးအနက်

လေ့လာသုံးသပ်ရန် လိုအပ်ပေသည်။

(၂) နမူနာအမှု - ၂

နမူနာအမှု - ၂ တွင် သမ္မန်စာနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် ကွန်ဗင်းရှင်းကို ချုပ်ဆိုထားခြင်းမရှိသည့် A နိုင်ငံမှ နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေးနည်းလမ်းမှတစ်ဆင့် သမ္မန်စာဆိုင်ရာ သီးသန့်သဘောတူညီမှုဖြစ်သော တောင်းဆိုမှုအား မြန်မာနိုင်ငံမှ လက်ခံရရှိထားသည်။ ယင်းသီးသန့်သဘောတူညီမှုကို တုန့်ပြန်ခြင်းကပင်လျှင် နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေးနည်းလမ်းဖြင့် လုပ်ဆောင်သည့်အတွက် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနက လက်ခံဆောင်ရွက်သူဖြစ်နေသော်လည်း နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနမှ မြန်မာနိုင်ငံတရားရုံးသို့ စုံစမ်းမေးမြန်းမှုများပြုလုပ်နိုင်သည်ဟု သုံးသပ်နိုင်သည်။ ထိုသို့သော အခါများတွင် A နိုင်ငံ၏ သမ္မန်စာကို အသိအမှတ်ပြု မပြု ကို အဓိကအားဖြင့် အောက်ပါအတိုင်း သုံးသပ်နိုင်သည်။ -

- A နိုင်ငံနှင့် မြန်မာနိုင်ငံတို့အကြား ပုံမှန် နိုင်ငံခြားဆက်သွယ်ရေး ရှိ၊ မရှိ (ပုံမှန် နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေးမရှိသည့် နိုင်ငံသည် မြန်မာနိုင်ငံပြည်တွင်းတွင် အာဏာသက်ရောက်စေခြင်းအလို့ငှာ အသိအမှတ်ပြုမည်မဟုတ်ပါ)၊
- ဆိုလွှာ သို့မဟုတ် ဆင့်ခေါ်စာတွင် မြန်မာဘာသာသို့ ဘာသာပြန်ဆိုထားခြင်း ရှိ၊ မရှိ (မြန်မာဘာသာပြန်ဆိုထားမှု မပါရှိပါက တရားပြိုင်က အကြောင်းအရာကို နားမလည်နိုင်သည့် ဖြစ်နိုင်ချေရှိသည်)၊
- တရားပြိုင်က ဆိုလွှာစသည်တို့၏ အကြောင်းအရာများကို နားလည်သဘောပေါက်ကာ အကြောင်းပြန်ရန်အတွက် ပြင်ဆင်မှုများဆောင်ရွက်ရန်အလို့ငှာ အချိန်အားဖြင့် လုံလောက်သည့် အချိန်ရရှိစေရန် ဆင့်ခေါ်သည့်ရက်ချိန်းများကို သတ်မှတ်ထားခြင်း ရှိ၊ မရှိ (တရားပြိုင်က ပြင်ဆင်မှုမပြုနိုင်အောင် ဆင့်ခေါ်သည့်ရက်ချိန်းကို တိုတောင်းစွာသတ်မှတ်ထားသည့် တရားမမှုသည် မသင့်လျော်သည့် တရားစွဲဆိုမှုပင်ဖြစ်သည်။)

အခြားတစ်ဖက်တွင် အဆိုပါတရားစွဲဆိုမှုသည် ကျိုးကြောင်းစီလျော်မှု ရှိ၊ မရှိ နှင့် စပ်လျဉ်း၍ A နိုင်ငံ၏ တရားရုံးကသာ အဆုံးအဖြတ်ပေးမည့် အကြောင်းအရာဖြစ်သောကြောင့် ဆိုလွှာစသည်တို့၏ အကြောင်း အရာတို့ကို မြန်မာနိုင်ငံတရားရုံးအနေဖြင့် ဝင်ရောက်စိစစ်ရန် မလိုအပ်ပေ။ အခြေခံအားဖြင့် ထိုသို့မလုပ် ဆောင်သင့်ပေ။

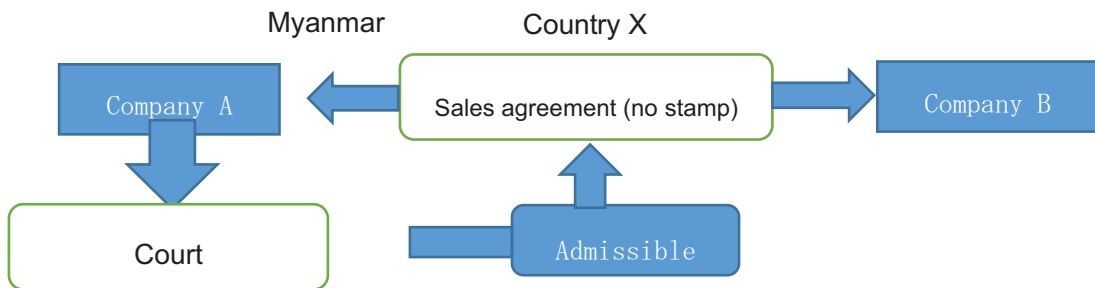
မြန်မာနိုင်ငံပြည်တွင်းတွင် သမ္မန်စာပေးပို့ရန်သင့်လျော်သည်ဟု ဆုံးဖြတ်ပါက သာမန်အားဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ တရားမကျင့်ထုံးဥပဒေအရ အသိအမှတ်ပြုမည့်နည်းလမ်းဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံတရားရုံးက ဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်သည်။

အခန်း (၂၁) သက်သေခံနှင့်သက်ဆိုင်သောကိစ္စရပ်များ

၁။ အခွန်တံဆိပ်ခေါင်းကပ်ထားခြင်းမရှိသော သဘောတူစာချုပ်များ

နမူနာအမူ ၂၁ - က

မြန်မာကုမ္ပဏီ A နှင့် X နိုင်ငံမှ ကုမ္ပဏီ B တို့သည် X နိုင်ငံတွင်ရှိသော ကုမ္ပဏီ A မှ ပိုင်ဆိုင်သည့် စက်အား ကုမ္ပဏီ B သို့ လွှဲပြောင်းရန် အရောင်းအဝယ် သဘောတူစာချုပ်ချုပ်ဆိုကြသည်။ X နိုင်ငံမှ တရားရုံးသည် စာဖြင့်ရေးသားထားသော အရောင်းအဝယ်သဘောတူစာချုပ်အား တံဆိပ်ခေါင်း မကပ်စေဘဲနှင့် သက်သေခံတင်ပြခွင့်ပြုသည်။ အဆိုပါစက်ပစ္စည်းသည် X နိုင်ငံတွင် လွှဲပြောင်းပြီးခဲ့သော်လည်း ကုမ္ပဏီ B သည် ကုမ္ပဏီ A အား စက်ပစ္စည်းအတွက် ငွေပေးချေခြင်းမပြုခဲ့ပါ။ ထို့ကြောင့် ကုမ္ပဏီ A သည် မြန်မာနိုင်ငံတရားရုံးတွင် ကုမ္ပဏီ B မှ ငွေပေးချေခြင်းမပြုရန် တရားစွဲဆိုခဲ့သည်။ ကုမ္ပဏီ A သည် စာဖြင့် ရေးသားထားသော အရောင်းအဝယ် သဘောတူစာချုပ်အား သက်သေခံတင်သွင်းခဲ့ရာတွင် ယင်း သဘောတူစာချုပ်သည် အခွန်တံဆိပ်ခေါင်းကပ်ထားခြင်းမရှိသောကြောင့် သက်သေခံအဖြစ် တင်ပြခြင်းကို ခွင့်မပြုသင့်ကြောင်း ကုမ္ပဏီ B မှ တောင်းဆိုခဲ့သည်။ တရားရုံးသည် မည်သို့ဆုံးဖြတ်သင့်ပါသနည်း။

မြန်မာနိုင်ငံတံဆိပ်ခေါင်းအက်ဥပဒေအရ တံဆိပ်ခေါင်းခွန် ထမ်းဆောင်ရမည့် စာရွက်စာတမ်းတစ်ခုသည် သင့်လျော်စွာတံဆိပ်ခေါင်းကပ်ထားခြင်းမရှိလျှင် သက်သေခံအဖြစ် လက်ခံခြင်းမပြုနိုင်ပေ။ (ပုဒ်မ ၃၅)

Myanmar Stamp Duty Act

Clause 35

No instrument chargeable with duty shall be admitted in evidence for any purpose by any person having by law or consent of parties authority to receive evidence, or shall be acted upon, registered or authenticated by any such person or by any public officer, **unless such instrument is duly stamped:**

Provided that – [intentionally omitted]

အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး ကိစ္စရပ်များကို ဥပဒေရှုထောင့်မှ လေ့လာခြင်း

သို့သော် အခြားနိုင်ငံများတွင် စာချုပ်တစ်ခုသည် တရားဝင်စာချုပ်ဖြစ်စေရန် သို့မဟုတ် တရားစွဲဆိုမှု တွင်သက်သေခံအဖြစ်တင်သွင်းနိုင်ရန် (၁) တံဆိပ်ခေါင်းခွန် ထမ်းဆောင်ရန်လို၊ မလို နှင့် (၂) တံဆိပ် ခေါင်းကပ်ထားခြင်း ရှိ၊ မရှိ ဆိုသော အချက်များနှင့် မသက်ဆိုင်သည့်အခြေအနေများလည်းရှိပေသည်။

ထို့ပြင် မြန်မာနိုင်ငံတံဆိပ်ခေါင်းခွန်အက်ဥပဒေအရ စာရွက်စာတမ်းအားလုံးသည် တံဆိပ်ခေါင်းခွန် ထမ်းဆောင်ရမည် မဟုတ်သည့်အတွက် တင်ပြသောစာရွက်စာတမ်းသည် တံဆိပ်ခေါင်းခွန် ထမ်းဆောင် ရန် လို၊ မလိုကို တရားရုံးက သေချာစွာလေ့လာဆန်းစစ်ရမည်ဖြစ်သည်။

သို့ဖြစ်၍ စာဖြင့်ရေးသားထားသောသဘောတူစာချုပ်တစ်ခုကို သက်သေခံအဖြစ် တရားရုံးသို့ တင်သွင်းလာသည့်အခါ ယင်းစာချုပ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံ သို့မဟုတ် အခြားနိုင်ငံ၏ အခွန်တံဆိပ်ခေါင်း ကပ်ထားခြင်းမရှိဆိုသည့် အကြောင်းပြချက်ဖြင့် အဆိုပါစာချုပ်၏ တရားဝင်မှု သို့မဟုတ် သက်သေခံနိုင်မှု ကို ချက်ချင်းငြင်းဆိုရန်မသင့်ပေ။

Instruments Executed outside of Myanmar

Under the Myanmar Stamp Duty Act, even if it is an instrument executed outside Myanmar, if it is related to any assets in Myanmar or if the obligation under the instrument is performed in Myanmar, and if it is received in Myanmar, such instrument is chargeable. (Clause 3 (c) of the Stamp Duty Act).

Myanmar Stamp Duty Act Clause 3

Subject to the provisions of this Act and the exemptions contained in Schedule I, the following instruments* shall be chargeable with duty of the amount indicated in that schedule as the proper duty therefore respectively, that is to say,.....

(c) **every instrument (other than a bill of exchange or promissory note) mentioned in that schedule, which, not having been previously executed by any person, is executed out of the Republic of the Union of Myanmar on or after that day, relates to any property situate, or to any matter or thing done or to be done, in the Republic of the Union of Myanmar and is received in the Republic of the Union of Myanmar.**

*[*intentionally omitted]*

According to the rule set forth above, it appears that instruments not related to any assets in Myanmar, or not received in Myanmar even though it is related to some assets in Myanmar, are not chargeable with stamp duty in Myanmar.

In Case 21 – a, as the subject matter of the sales agreement exists outside Myanmar, it must be carefully considered whether or not the written sales agreement is chargeable with stamp duty in Myanmar by confirming whether the obligation under the agreement is

performed in Myanmar and whether the original written agreement is received in Myanmar.

၂။ နိုင်ငံခြားဘာသာဖြင့် ရေးသားထားသည့် စာရွက်စာတမ်းများ

နမူနာအမှု ၂၁ - ခ

နိုင်ငံခြားဘာသာဖြင့် ရေးသားထားသော အရောင်းအဝယ်ပြုလုပ်ခြင်းဆိုင်ရာ စာချုပ်ကို သက်သေခံ တင်သွင်းပါက တရားရုံးသည်မည်သို့ဆောင်ရွက်သင့်ပါသနည်း။

တရားရုံးနှင့် အမှုသည်များသည် တရားရုံးသုံးဘာသာစကား (မြန်မာဘာသာ) မဟုတ်သည့် ဘာသာ စကားဖြင့် ရေးသားထားသော စာရွက်စာတမ်းသက်သေခံချက်ကို ဖတ်ရှုနားလည်ရန် ခက်ခဲသည့်အတွက် တရားရုံးသို့ တင်သွင်းသော နိုင်ငံခြားဘာသာစကားဖြင့်ရေးသားထားသော စာရွက်စာတမ်းများအားလုံးကို တရားဝင် မြန်မာဘာသာပြန်ဆိုချက်ဖြင့် တင်သွင်းရမည်။ တရားရုံးသည် ဘာသာပြန်ဆိုချက်၏ မှန်ကန်တိကျမှု သက်သေခံချက်ကိုလည်း အတည်ပြုရန် လိုအပ်သည်။ နိုင်ငံခြားဘာသာစကားဖြင့် ရေးသားထားသော စာရွက်စာတမ်းများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ တရားရုံးများလက်ခွဲတွင် အောက်ပါအတိုင်း ပြဋ္ဌာန်း ထားသည် -

**The Courts Manual,
Part II Chapter IV Section 57**

When documents written in language other than the language of the Court are tendered for admission in evidence, the Court should see that they are translated into the language of the Court, and the evidence is taken to prove that the translation is correct.

တရားရုံးတွင် မူလဘာသာစကားမှ မြန်မာဘာသာသို့ ပြန်ဆိုရန် ဘာသာပြန်သူများရရှိနိုင်သည့် နည်းဥပဒေ များစွာရှိသော်လည်း လက်တွေ့တွင် တရားရုံးများအနေဖြင့် ယင်းဘာသာပြန်ဆိုမှုအတွက် ပြင်ဆင်ရန် ခက်ခဲပါလိမ့်မည် (The Court Manual, Part II Chapter VI Section 106, Paragraph 4 to 7)။ နိုင်ငံခြားဘာသာစကားဖြင့် ရေးသားထားသော စာမူတစ်စောင်သက်သေခံချက်ကို တင်သွင်း သည့် အမှုသည်သည် မြန်မာဘာသာပြန်ဆိုချက်ကို ၎င်းကိုယ်တိုင် ပြင်ဆင်လာသင့်သည်။

ဘာသာပြန်ဆိုမှု၏ မှန်ကန်တိကျမှုအား အတည်ပြုရန်အတွက် နိတြီပဗ္ဗလစ်က အတည်ပြုထားသည့် (ဘာသာပြန်ဆိုသူက မှန်ကန်မှုကို ကြေညာထားသော) ကျမ်းကျိန်လွှာကို ဘာသာပြန်ဆိုချက်တွင် တွဲလျက်ပါရှိမှသာ သက်သေခံအဖြစ် လက်ခံနိုင်မည် ဖြစ်သည်။

ယင်းအတည်ပြုချက်သည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ နိတြီပဗ္ဗလစ်ထံတွင်သာ ဆောင်ရွက်ရမည်မဟုတ်ဘဲ အခြားနိုင်ငံရှိ နိတြီပဗ္ဗလစ်ထံတွင်လည်း ဆောင်ရွက်နိုင်သည်။ အကယ်၍ အခြားနိုင်ငံရှိ နိတြီပဗ္ဗလစ် ထံတွင် အတည်ပြုထားခြင်းဖြစ်လျှင် အတည်ပြုထားသော စာရွက်စာတမ်းအား တရားဝင်ဖြစ်စေရန် ယင်းနိတြီပဗ္ဗလစ်ရှိရာ နိုင်ငံတွင်းရှိ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ ကောင်စစ်ဝန်က ဆောင်ရွက်ပေးရမည်။

၃။ နိုင်ငံခြားတရားရုံးအတွက် သက်သေစစ်မေးခြင်း

တရားရုံးတစ်ရုံးက သက်သေစစ်မေးခြင်းသည် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ အချုပ်အခြာအာဏာကို ကျင့်သုံးသည့် ပုံစံတစ်မျိုးပင်ဖြစ်ပြီး၊ တရားရုံးတစ်ရုံးက နိုင်ငံခြားတိုင်းပြည်တွင် သက်သေစစ်မေးမှု ဆောင်ရွက်ခြင်းကို ထုံးစံအရ တားမြစ်ထားသည်။ တရားရုံးတစ်ရုံးသည် နိုင်ငံခြားတိုင်းပြည်တစ်ခုတွင် သက်သေစစ်မေးမှုကိုဆောင်ရွက်ရန် ယင်းနိုင်ငံ၏ အစိုးရအရာရှိများထံမှ သဘောတူညီချက်နှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို ရရှိရမည် ဖြစ်သည်။

နိုင်ငံခြားတိုင်းပြည်တစ်ခုတွင် သက်သေစစ်မေးခြင်း နှင့်စပ်လျဉ်း၍ The Convention of 1 March 1954 on Civil Procedure နှင့် The Convention of 18 March 1970 on the Taking of Evidence Abroad in Civil or Commercial Matters ²² တို့သည် လူသိများ ထင်ရှားသည့် ကွန်ဗင်းရှင်းများပင် ဖြစ်သည်။

သို့သော် မြန်မာနိုင်ငံသည် ယင်းကွန်ဗင်းရှင်းများအားပါဝင်ချုပ်ဆိုထားခြင်းမရှိသည့်အတွက် အထက်ပါ သဘောတူညီမှု၊ ပူးပေါင်းမှုတို့နှင့်စပ်လျဉ်း၍ သက်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံတစ်ခုချင်းစီနှင့် ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးကာ ယင်းနိုင်ငံက ဥပဒေဖြင့်သီးသန့်သတ်မှတ်ထားသောဆောင်ရွက်မှုများကို လုပ်ဆောင်ရမည် ဟုယူဆရမည် ဖြစ်သည်။

(၁) နိုင်ငံခြားတရားရုံး၏ သက်သေစစ်မေးခြင်းကို မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း၌ ဆောင်ရွက်ခြင်း

နမူနာအမျှ - ၂၁ (ဂ)

X နိုင်ငံတွင် နေထိုင်သော A သည် X နိုင်ငံတွင်တည်ရှိသော ခရီးသွားဝန်ဆောင်မှုကုမ္ပဏီ B က ကျင်းပသည့် မြန်မာနိုင်ငံခရီးစဉ်ကို လျှောက်ထားခဲ့သည်။ A သည် မြန်မာနိုင်ငံသို့ ခရီးထွက်လာခဲ့ရာ B ကုမ္ပဏီကငှားရမ်းထားသည့် ဘတ်စ်ကားကို စီးနင်းလိုက်ပါလာစဉ် ကားမှောက်၍ ဒဏ်ရာအပြင်းအထန်ရရှိခဲ့သည်။ A သည် B ကုမ္ပဏီအား နှစ်နာကြေးတောင်းဆိုရန် X နိုင်ငံရှိတရားရုံးတွင် တရားစွဲဆိုခဲ့လေသည်။ A နှင့် B သည် X နိုင်ငံ၏တရားရုံး၌ ဘက်စုံကားကိုမောင်းနှင်ခဲ့သော ယာဉ်မောင်းဖြစ်သူ C ကို သက်သေအဖြစ် စစ်ဆေးရန်တင်ပြခဲ့သည်။

X နိုင်ငံ၏တရားရုံးသည် X နိုင်ငံရှိ မြန်မာနိုင်ငံသံရုံးမှတစ်ဆင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ တရားရုံးသို့ C ကို သက်သေအဖြစ်စစ်ဆေးပေးပါရန် အာဏာလွှဲအပ်၍ တောင်းဆိုခဲ့သည်။ အာဏာလွှဲအပ်လွှာတွင် မြန်မာဘာသာပြန်စာရွက်စာတမ်းများကို ပူးတွဲထားကာ C အား စစ်ဆေးမေးမြန်းရမည့် အချက်အလက်များနှင့် ကုန်ကျစရိတ်များသုံးစွဲခြင်း စသည့် အချက်များကို ထည့်သွင်းရေသားထားသည်။

မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း၌ နိုင်ငံခြားတရားရုံး၏ သက်သေကို စစ်မေးပေးရန် နိုင်ငံခြားတရားရုံးတစ်ရုံးက မြန်မာနိုင်ငံတရားရုံးသို့ တောင်းဆိုလာသည့်အခါ ဆောင်ရွက်ရမည့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်း နှင့်စပ်လျဉ်း၍ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ပြဋ္ဌာန်းဥပဒေ မရှိသေးပါ။ တရားမကျင့်ထုံးဥပဒေ ပုဒ်မ ၂၇ နှင့် အမိန့် ၂၆ ပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များအရ မြန်မာနိုင်ငံရှိ တရားလွှတ်တော် (High Court) သည် နိုင်ငံခြားတရားရုံး တစ်ရုံးထံမှ တောင်းဆိုသည့် အကြောင်းကြားစာ လက်ခံရရှိသည့်အခါ (သို့မဟုတ်) နိုင်ငံခြားတိုင်းပြည်တစ်ခုရှိ

²² In the relations between the Contracting States, this Convention replaces Articles 8 to 16 of the Conventions on civil procedure of 1905 and 1954

ကောင်စစ်ဝန် လက်မှတ်ရေးထိုးထားသော သက်သေခံအထောက်အထား လက်မှတ်ကို လက်ခံရရှိသည့်အခါ တောင်းဆိုသည့် အကြောင်းကြားစာတွင် အောက်ဖော်ပြပါ အချက်သုံးချက်ကို သင့်တင့်လျောက်ပတ်စွာ ဖော်ပြထားလျှင် သက်သေစစ်မေးခြင်းကို ဆောင်ရွက်နိုင်သည်ဟု ယူဆနိုင်မည် ဖြစ်သည် -

နိုင်ငံခြားတိုင်းပြည်တစ်ပြည်ရှိ နိုင်ငံခြားတရားရုံးက ယင်းရုံးတွင် စစ်ဆေးဆဲမှုခင်းတစ်ရပ်မှ သက်သေ၏ သက်သေခံချက်ကို ရယူလိုခြင်း၊
ထိုမှုခင်းမှာ တရားမသဘော သက်ဝင်ခြင်း၊
ထိုသက်သေသည် တရားလွှတ်တော်၏ အယူခံစီရင်ပိုင်ခွင့် ဒေသအတွင်း နေထိုင်လျက်ရှိခြင်း။

The Code of Civil Procedure

Order XXVI

27 (1) If the High Court is satisfied -

(a) that a foreign Court situated in a foreign country wishes to obtain the evidence of a witness in any proceeding before it,

(b) that the proceeding is of a civil nature, and

(c) that the witness is residing within the limits of the High Court's appellate jurisdiction,
it may, subject to the provisions of rule 20, issue a commission for the examination of such witness.

(2) Evidence may be given of the matters specified in clause (a), (b) and (c) of sub-rule (1) -

(a) by a certificates signed by the consular officer of the foreign country of the highest rank in the Union of Burma and transmitted to the High Court through the President of the Union, or

(b) by a letter of request issued by the foreign Court and transmitted to the High Court through the President of the Union, or

(c) by a letter of request issued by the foreign Court and produced before the High Court by a party to the proceeding.

တရားမကျင့်ထုံးဥပဒေ ပုဒ်မ ၂၉ နှင့် အမိန့် ၂၆ ပါ ပြဌာန်းချက်များအရ တရားလွှတ်တော် (High Court) သည် သက်သေနေထိုင်ရာအရပ်ရှိ တရားရုံးသို့ ယင်းသက်သေကို စစ်မေးပေးရန် ကော်မရှင်စာ ထုတ်ဆင့်နိုင်ပြီး၊ ကော်မရှင်စာ ထုတ်ဆင့်ခံရသော တရားရုံးသည် သက်သေစစ်မေးခြင်းကို ဆောင်ရွက်ရမည် ဖြစ်သည်။

The Code of Civil Procedure

Order XXVI

28 The High Court may issue a commission under the rule 27 –

- (a) upon application by a party to the proceeding before the foreign Court, or
- (b) upon application by a law officer of the Government acting under instructions from the President of the Union.

29 A commission under rule 27 may be issued to any Court within the local limits of whose jurisdiction the witness resides, or, where the witness resides within local limits of the ordinary civil jurisdiction of the High Court, to any person whom the Court thinks fit to execute the commission.

(၂) မြန်မာနိုင်ငံတရားရုံးတွင် စွဲဆိုထားသော အမှု၏ သက်သေခံ စစ်ဆေးခြင်းကို နိုင်ငံခြားတွင် ဆောင်ရွက်ခြင်း

နမူနာအမှု - ၂၁ ဃ

မြန်မာနိုင်ငံတွင် နေထိုင်သော A သည် မြန်မာနိုင်ငံတွင်တည်ရှိသော ခရီးသွားဝန်ဆောင်မှုကုမ္ပဏီ B က စီစဉ်သည့် X နိုင်ငံခရီးစဉ်ကို လျှောက်ထားခဲ့သည်။ A သည် X နိုင်ငံသို့ ခရီးထွက်လာခဲ့ရာ B ကုမ္ပဏီက ငှားရမ်းထားသည့် ဘတ်စ်ကားကို စီးနင်းလိုက်ပါစဉ် ကားမှောက်၍ ဒဏ်ရာအပြင်းအထန် ရရှိခဲ့သည်။ A သည် B ကုမ္ပဏီအား နစ်နာကြေးတောင်းဆိုရန် မြန်မာနိုင်ငံရှိတရားရုံးတွင် တရားစွဲဆိုခဲ့လေသည်။ A နှင့် B သည် မြန်မာနိုင်ငံ၏တရားရုံး၌ ဘတ်စ်ကားကိုမောင်းနှင်ခဲ့သော ယာဉ်မောင်းဖြစ်သူ C ကို သက်သေအဖြစ်စစ်ဆေးရန်တင်ပြခဲ့သည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏တရားရုံးသည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ X နိုင်ငံသံရုံးမှတစ်ဆင့် X နိုင်ငံ၏ တရားရုံးသို့ C ကို သက်သေအဖြစ်စစ်ဆေးပေးပါရန် အာဏာလွှဲအပ်၍ တောင်းဆိုခဲ့သည်။

တရားမကျင့်ထုံးဥပဒေပုဒ်မ ၇၇ အရ သက်သေခံစစ်ဆေးခြင်းကို ပြုလုပ်ဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ပါက တရားရုံးသည် ကော်မရှင်စာ ထုတ်ပြန်နိုင်သည်။ ထို့နောက် ယင်းကော်မရှင်စာအား သက်သေနေထိုင်သောနိုင်ငံသို့ နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေးနည်းလမ်းဖြင့် ပေးပို့နိုင်သည်။ ကော်မရှင်စာတွင် ဖော်ပြပါရှိရမည့် အချက်အလက်သည် ပေးပို့မည့်နိုင်ငံ၏ စည်းမျဉ်းသတ်မှတ်ချက်အရ ကွဲလွဲမည်ဟု ယူဆနိုင်သော်လည်း တရားမကျင့်ထုံးဥပဒေ အမိန့် ၂၆၊ နည်း ၅ အရသော်လည်းကောင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံတရားရုံးက သက်သေစစ်မေးခြင်းအတွက် နိုင်ငံခြားတရားရုံးမှ တောင်းဆိုခြင်းကြောင့်သော်လည်းကောင်း ယင်းကော်မရှင်စာတွင် အောက်ပါအချက်အလက်များ ပါရှိရမည်ဖြစ်သည်။ -

- ✓ မြန်မာနိုင်ငံတရားရုံးက စစ်ဆေးဆဲမှုခင်းတစ်ရပ်မှ သက်သေ၏ သက်သေခံချက်ကို နိုင်ငံခြားတိုင်းပြည်မှ ရယူလိုခြင်း၊
- ✓ ထိုမှုခင်းမှာ တရားမသဘော သက်ဝင်ခြင်း၊

- ✓ ထိုသက်သေသည် တောင်းဆိုသည့်နိုင်ငံ၏ စီရင်ပိုင်ခွင့်ဒေသအတွင်း နေထိုင်လျက်ရှိခြင်း၊
- ✓ သက်သေခံစစ်ဆေးခြင်းအားပြုလုပ်ရသည့်အကြောင်းရင်း၊
- ✓ သက်သေသို့တိကျသေချာသောစစ်မေးမြန်းချက်များ။

The Code of Civil Procedure

Rule 77

In lieu of issuing a commission the Court may issue a letter of request to examine a witness residing at any place not within the Union of Burma.

Order XXVI

5 Where any Court to which application is made for the issue of a commission for the examination of the person residing at any place not within the Union of Burma is satisfied that the evidence of such person is necessary, the Court may issue such commission or letter of request.

